

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

**Sánchez, Francisco
Schoppe, Caspar
Perizonius, Jacobus
Franequera, 1687**

Liber tertius

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De Constructione verborum. Exploduntur
impersonalia Grammaticorum.

CONSTRUCTIONE duo ^{Constru-}
consideranda sunt, Concordia, ^{Etionis}
& reatio. Concordia est mutua ^{species.}
complexio nominis, & verbi, ^{Concor.}
quando nomen in debitam ver-
bia personam, seu domicilium recipitur, quæ
conjunctionio ostendit verbum esse personale.
Reatio est quum verbum ostendit vires & effe-
ctum in rem aliquam, unde verbum ostendi-
tur activum, vel passivum. Dicamus igitur
de personalium concordia primum; deinde de
activorum, & passivorum reatione.

Veteres (inquit Fabius) verba modo, & nomina, Lib. 1.
& conjunctiones tradiderunt; videlicet quod in verbis cap. de
vim sermonis, in nominibus materiam; quia alterum Gram-
est, quod loquimur, alterum de quo loquimur; in
conjunctionibus autem complexum eorum esse judicarunt.
Hæc Fabius. Si igitur oratio, quemadmo-
dum ceteræ res natura constantes, forma,
& materia constat, sine nomine, & verbo
nullus unquam sermo efformabitur; quod ele-
gantissimè ostendit Plato in dialogo de Ente,
in hæc verba; *Hosp.* Duo sunt genera declarationum
earum, quæ in voce fiunt, ad rerum naturam signi-
ficandam. *Th.* Quo pacto? *Hosp.* unum quidem è voce
id est nomina; alterum è præterito, id est, verba, vo-
catur. *Th.* dic utrumque. *Hosp.* Declarationem, quæ
N actio

actiones significantur, Verbum dicimus. Th. sic est. Hoſp. ſignum autem vocis agentibus iſis impoſitum, Nomen. Th. Prorſus. Hoſp. Ex ſolis nominibus continue prolatis oratio nunquam efficitur, neque ruruſus ex verbis abſque nominibus pronunciatis. Th. quomodo? Hoſp. Ut ambulat, currit, dormit, & alia verba, quæcumque actiones significant, quamvis omnia eo ordine verba continenter qui protulerit, nunquam efficiet orationem. Th. quomodo vero? Hoſp. Ruruſque quum dicitur leo, cervus, equus, cæteraque nomina, quæ ipſos agentes significant, efferuntur, nondum hac continuatione efficitur oratio; nullum enim in hoc, vel illo modo negotium, aut otium, neque natura verè, vel fiſte significant prolata, priuſquam ipſis nominibus verba miſceantur, quando autem adaptantur, ſtatim fit ſermo, & prima horum complexio, licet breviffima, eſt oratio. Th. Quomodo verò iſia dicis? Hoſp. Quum aliquis dicit, Homo diſcit, nonne hanc orationem, & primam, & exiguam eſſe aiſ? Th. Reſte. Hæc, & alia latius Plato: idem affirmat Ariſtoteles in principio ſecundi *de iſperveſtas*. Ex his elicimus, etiam verbum per ſe ſumptum nihil aliud eſſe, quam vocem quandam nihil prorſus significantem, niſi ſuppoſitum accedat; eaque cauſa movit Platonem, & Ariſtotelem, ut quum de verbo agerent, in tertiis perſonis tantum exempla proponerent; Ut, ſenatur, ægotat, currit, dormit: ſi enim ægoto, & curro dixiſſent, orationis, non verbi exemplum adduxiſſent. Ubiſcunque igitur fuerit in oratione verbum aliquod, niſi ſuppoſitum intelligas, aut aliunde quæras, ſenſus nullus apparebit; unde ridicula ſunt Grammaticorum *Imperſonalia*, quæ totum Platonis, & Ariſtotelis dogma evertunt. Evertamus & nos ſigillatim eorum *Imperſonalia* exemplis adducendis.

Vide ad
pag. 62.

Ac

De verbis personalibus. 195

Accidit, contingit, evenit, liquet, „[licet,] & cæt. cur dicantur Imperpersonalia, non video; quandoquidem nunquam supposito carebunt. An obscurum est, Infinitum, vel * totam orationem sumi pro supposito? „[Res, quoque, „Casus, vel Eventus plerumque subaudiri possunt, se?] Sed accipe clara supposita. Ovid. 1. Metam. Mox ubi creverunt, naturaque mitior illis contigit: idem 2. Metam. Nec contigit ullum vox mea mortalem. Ut igitur dicimus, *Accidit agritudo, calamitas, morbus*, ita dicimus, *accidit ut ille veniret*. Cic. pro Milone; *Qui dies quam crebro accidat, experti debemus scire*. Tacit. *En accidit ad tua genua*. Contingo, idem fere est, quod tango. Horat. *Nam neque divitibus contingunt gaudia solis*. Ovid. *Contigerat nostras infamia temporis aures*. Evenire, idem quod venire, „[adeoque in *Evenit* subauditur, *Eventus*, „Plant. Rud. act. 2. sc. 1. *Cibum captamus emari; sin eventus non venit, neque quicquam captum est piscium, dormimus incænati*.] Sed hæc probationis non egent.

„[*Licet*, semper vel nominativum, vel verbum infinitum, vel totam orationem habet pro supposito. Cic. *Peccare nemini licet; Civis Romano licet esse Gaditanum; Non mihi idem licet, quod iis qui nobili genere nati sunt; Hic pænes licet, non repugnabo*. Terent. *Licet vivere pro quo recte quoque dicitur, Licet ut vivas, Licet te vivere, Licet tibi vivere, id est, vivere te, est licitum, & tibi est licitum: id enim*

N 2

„ li-

* *Totam orationem*] Corn. Nepos. Pausan. cap. 5. Dicitur eo tempore matrem Pausania vixisse. Gell. Noct. II. 4. Videtur cum significare velle. IV. 11. Videtur causam erroris fuisse. Pomp. de Or. jur. 1. Ipsum Romanum traditum populum R. divisisse in xxx. civitas.

„licere dicimus, quod cuique conceditur, ait Cicero.]

In verbis, quæ falsò dicuntur naturæ; ut, pluit, fulminat, lucefcit, placet Linacro, & doctis, intelligi fuppositum cognatæ fignificationis; quæ caufa eft, ut fere nunquam nifi in tertiis personis reperiantur: fed nihil erit impedimento, quominus verbum pluit, primam personam habere dicatur, fi modo loquatur Deus. Integra ergo eft oratio, pluit pluvia, fulget fulgur, lucefcit lux: licebit tamen pro proprio recto fuppreffo, aliud exprimere; Ut, Deus pluit, & pluuunt lapides. Plaut. Mostell. *Malum quum impluit cæteris, non impluat mihi.* Martial. lib. 4. *Qua vicina pluit Vipsanis porta columnis.* Tibull. lib. 2. *Multus ut in terras deplueritque lapis.* Stadius; *Saxa pluuunt.* Plinius lib. 2. cap. 56. *Effigies quæ pluerat fpongiarum ferè fimilis fuit.* Virgil. *non densior aëre grando, Nec de concussa tantum pluit ilice glandis: idem; Magna dum Cæfar ad altum Fulminat Euphratem: idem; Porta tonat Cæli.* Plinius in proœmio; *Quanto tu patris ore laudes tonas.* Cicero; *Fove tonante, & fulgurante.* Terentius; *Lucefcit hoc iam: sic enim dispungendus locus; Nam Hoc, antiqui cœlum appellabant.* Plautus Amphit. *Eamus Amphitruo, Lucefcit hoc iam; idem Curcul. Nam hoc quidem haud multo post luce lucebit.* „ [Nepos „ in Pelop. *Vesperascente cælo Thebas possunt pervenire.* Plaut. Amph. *Nunc te nox mitto, ut cæcis „ dei, ut mortalibus illucifcat luce clara, & candida; „ Subaudi Cælum: idem Capt. Atria pix te agitet, „ tuoque capiti illuceat.] Cicero pro Milone; *Ei elucefcet aliquando ille dies.**

immò
dies,

Miseret, tædet, piget, pudet, panitet nominativum habent cognatum, ut lib. 2. cap. 8. in genitivi constructione diximus; sed hunc non

De verbis personalibus. 197

exprimunt, utpote certissimum, alios tamen
admittunt. „[Plaut. Stich. actu 1. sc. 1. Me
„quidem hæc conditio nunc non pœnitet. Justin. l. II.
„Athenienses sicut primi defecerant, ita primi * pœ-
„nitere cœperunt; subaudi se, quasi esset, pœna
„affecerant.] Terent. Adelph. Quem neque pu-
det quidquam, neque metuit quemquam. Ovid. ad
Pisonem; Nec pudeat Phœbea Chelys, si creditur
illis Pulsari manibus, quibus & contenditur arcus:
„[& 3. Artis; Præcipue nostrum est, quod pudet,
„inguit, opus; id est, quod pudore afficit.]
Martialis; Nulli, Thai, nega, sed si te non pudet
istud, hoc saltem pudeat, Thai negare nihil. Plaut.
Pseud. Quod pudet, facilius fertur, quam illud, quod
piget: idem Mercator. Nihil Charine te quidem
quidquam pudet. Lucanus; Semper metuit, quem
sœva pudebunt supplicia. Terent. Phor. Quod te
obsecro, ne plus, minusve faxit, quod nos postea pi-
geat: idem Adelphi. Non te hæc pudent? Seneca
l. I. de ira: ira ea tædet quæ invasit, id est,
detestatur & odio habet. Gell. l. I. Verbis ejus
defatigati pertædissent. Cic. Plura me ad te scribere
pudet; ubi infinitum pro supposito est, „[qua-
„si dixisset, scriptio plurium pudet me.]
Plaut. Stich; Idne pudet te? idem Casina:
Ita nunc pudeo, atque ita nunc paveo: Valer Flacc.
lib. 2. de Vulcano; Adclinem scopulo inveniant,
miserentque, forventque. „[Lucr. l. 3. Virtus enim
„sibi cum proponit quisque futurum, Corpus uti vo-
„lucres lacerent in morte, feræque, Ipse sui miseret;
„ubi subaudimus se, ut sensus sit, ipse se mi-

N 3

se-

* Pœnitere] Cic. de invent. II. 13. Utrum id facinus sit,
quod pœnitere fuerit necesse. Sueton. Claud. 43. Signa que-
dam pœnitentis de matrimonio Agrippina dedit. Vitell. 53.
Nec multo post pœnitens facti. Sall. Histor. I. pœnitens consiliis.
Idem in fragm. Non pœniturms.

„ferum facit miseria sui. Cicero, *Tædet id ipsum, vehementerque pœnitet; id est, tædio est, tædio me afficit.*]

Delectat, Juvat, Decet, Oportet, Libet, Personalia, & verè activa sunt, sive in tertiis, sive in aliis personis. An quum dicis, multos castra juvant, & hostem ferire juvat, illic juvant, est personale, hic impersonale? Ridiculum. Cicero pro Balbo; Est enim aliquid quod non oporteat, etiamsi liceat; quidquid vero non licet, certè non oportet. Terent. Adhuc Archillis, quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, omnia huic esse video: idem; Hæc facta ab illo oportebant, Syre. Lucanus lib. 3. Non robore picto Ornatas decuit fulgens tutela carinas. Cic. I. Officior. Nec velle experiri, quam se aliena deceant; id enim maxime quæmque decet, quod est cuiusque maxime suum. Plaut. Stichus; Secundas fortunas decent superbia: idem Pseud. Ubi lepor, jocus, risus, vinum, ebrietas decet. Martialis in Spectaculis, de leone occiso; Hercules potius qui decuisse manus, Finge leonem loqui, aptè diceret; Ego deceo manus Hercules. Statius lib. 10. Thebaid. elegantissimè usus est prima persona, quum sacerdos quidem sic Apollinem alloquitur; Si non dedecus tua iussa, tulsque prementem. Columella lib. 5. cap. 12. Mulieres quidem si lactis copia prementur, cythison aridum in aqua macerari oportet. Plaut. Mostell. Nam quod tibi lubet, idem mihi libet

Curritur, Statur, Ambulatur, verè personalia sunt, & verè passiva; ut, Trepidabatur à Cesare, deest trepidatio: nam sine nomine. & verbo non fit oratio. Nomen voco rectum ipsum cum Aristotele. Vidit hoc Priscianus lib. 18. sic disputans; Sed si quis & hæc omnia

im-

impersonalia velint inspicere penitus, ad ipsas res verborum referantur, & sunt tertiae personae, etiam si primae, & secundae deficient; unde Participia inveniuntur, curritur, cursus, & decursu spatio: idem paulo post; Teste sapientissimo domino Apollonio, & Doctore meo Theotisto, quod in institutione artis grammatica docet, possunt habere intellectum nominativum ipsius rei, quae in verbo intelligitur: Nam quum dico curritur, cursus intelligitur; & fedetur, sessio: Et ambulatur, ambulatio; evenit, eventus, Sic & similia, quae res in omnibus verbis etiam absolutis necesse est ut intelligatur. Ut, Vivo vitam; & Ambulo ambulationem; & sedeo sessionem; & Curro cursum. Haec aurea Prisciani verba si grammatici intellexissent, non tot tenebris hactenus essent offuscati. Apollonii verba, si quis requirat, haec sunt ex 3. lib. μέλει Σακραται, ὅσπερ ἐπινοῶ ἔ ἀυτὸ ἀναδιχεῖσθαι τὸν μείνειν ἐνθ' αὐτῶν, τὴν κατὰ τὸ κυροφιστικὴν πράγματι & ἐν τῷ μέλει.

Contra Priscianum stulte admodum, & proterve debacchatur Augustinus Saturnius lib. 3. cap. 11. in suo sophistico Mercurio, quem nostra Minerva supplantabit. Illius verba sunt; Nec satis habes Prisciane, quod ipse te Augusti-levitatis infamas, nisi etiam Apollonion, & Theon Saturni praeceptorem tuum una tecum traducas? Dii te nūi inverte-eradicent Prisciane, cum tua ista doctrina; sic enim etiam in primū tollis omnia impersonalia passivae terminationis, Priscianam quibus verbis nominativus ejusmodi intelligitur, num, ea manifeste sunt personalia: demde sic omnibus passivam tribus significationem. Verum enim vero ratio tamen isthaec tua, si vera, ea per totam verbi naturam, ac declinationem subintelligatur oportet; neque enim major ratio praesentis, quam caterorum temporum. Itaque qui nominativus verbo praesentis temporis per

te intelligitur, idem vel per totam reliquam ejusdem verbi naturam, ac declinationem subintelligatur necesse est. Quare quum Tacitus ait, procursum ab hoste; Et Cicero; non est ab isto perseveratum; Et Plinius Cæcilius, à quibusdam reclamatum est; Et Livius, migrandum est à parentibus, hic ego te, hic te appello Prisciane, dic obsecro, tuus iste nominativus an hujusmodi verbis præteriti perfecti temporis rectè intelligi potest? nullum enim excipis, nec tempus, nec impersonale. Age, periculum faciamus, Procursum est procursum; Divi boni, quid hoc portentis est? Perseveratum est perseveratio; proclamatum est proclamatio; migratum est migratio; sessum est sessio; ambulatum est ambulatio; peroratum est peroratio. O mentis inops, qui intellectus iste tuus, quæ dicens ratio, vel potius quæ insania? Hæc ille futilis Mercurius, nunc Minervam audiamus.

Causæ
dictio pro
Priscia-
no.

Dii te eradicent Augustine, cum tuis istis cavillis; sic enim tollit Priscianus omnia impersonalia passivæ terminationis. Fateor libentissimè; quis enim sanus non tolleret? nam quibus verbis nominativus ejusmodi intelligitur, ea manifeste sunt personalia, ut tu verissimè asseris; Deinde sic omnibus passivam tribuit significationem. Fateor id quoque; nam quæ dementia est dicere, Curritur, todos corren, „[tutti corrono;] Pugnatur, todos peleam; „[tutti combattono;] Vivitur, todos virven, „[tutti virvono?] quum potius dicendum sit, corresse, peleasse, vivesse, „[si corre, si combatte, si virve;] Germanicè, Man lauft / man sircitet / „man lebet;] ut, Hac melius itur in agrum, Por „aqui se va mejor al campo, „[per di qua meglio se „va al campo.] Præterea qui magis tibi venit in mentem, hæc verba significare actionem, quam

quam cætera passiva; ut, *amatur, legitur*? Nam si, *curritur ab omnibus*, significat omnes currunt; *veritas amatur ab omnibus*, significat, Omnes amant veritatem; & *cedimur ab hostibus*, hostes cadunt nos; decepit te Grammaticorum turba, quæ planè sensu communi caret. Tertium quod Prisciano objicis hoc est; si in *curritur*, & *ambulatur*, intelligitur *cursus*, & *ambulatio*, in, *cursum est*, & *ambulatum est*, intelligeretur *cursus* & *ambulatio*. O mentis inops, quæ te vexat dementia? Hic tecum fultibus agendum erat, non ratione. An nescis omnia verba in *or*, carere præteritis? Quæ te impulit dementia, ut *procursum est*, *perseveratum est*, esse præteritum verbi diceres? Participia sunt, Augustine, & quum participium dico, * nomen adjectivum dico: dicimus enim, *decursus est campus*, *decursa est ætas*, *decursum est spatium*. Tum deinde, quotiescumque participium, seu adjectivum sine substantivo ponitur in neutrali terminatione, pro substantivo desiderat, vel totam orationem; ut, *Nuntiatum est regem venire*; vel infinitum sui verbi; ut, *pugnatum est*, subintellige *pugnare*; vel denique deest negotium; ut, *lectum est*, subaudi *negotium*. Et quum dicimus in activa *vivo, curro, dormio*, melius intelligitur infinitum, quod verè nomen verbale est, ut Priscianus docet, quam aliud nomen, propiusque adhæret verbo suum infinitum, quam nomen ipsum verbale; ut, *vivo vivere*, quam *vivo vitam*; & *curro currere*, quam *curro cursus*; atque ita in passiva; *Cur-*

N 5

ritur

* Nomen Adjectivum dico.] Sed quod tamen tempus adsignificat. Et proinde *procursum est* revera significat præteritum verbi *procurrere* in passivo. Vide quæ disputavi supra ad pag. 89,

ritur currere, & cursum est currere. Et hæc Prisciani fuit doctrina, quam tu nullo modo es assequutus. A Prisciano stat Linacer lib. 6. quum agit de Ellipsi. Appellativum, inquit, aliquid ejusdem significationis, cum absolutivum, casivorumque neutrorum passivis iis, que nos genus vocamus tertium passivorum, subaudiri, Apollonio, ac Prisciano placere video; ut quum sedetur, sessio; quum curritur, cursus. Quod si quem tantorum virorum auctoritas movet, non video, cur is verba hujusmodi impersonalia statuatur, potius quam personalia per defectum nominativi, qui videlicet certus est, & propterea non apponitur: nam qui ab hoc ejusdem significationis nominativo diversus est, is, utpote incertus, plane proferendus est. Ovidius; Jam tertia virginitas, Martial. Tota mihi dormitur hyems. Horat. Magna, minorve foro si res certabitur unquam. Hactenus ille. nunc ad activorum disputationem transeamus.

C A P. II.

Omnia verba, [non substantiam, sed acci-
dens significantia] esse activa, aut pas-
siva. Rejiciuntur Neutra, & com-
munia; & commentitice Gram-
maticorum species.

GRammatici nescio quo errore inducti, verba omnia in quinque genera divis-
erunt, Activum, Passivum, Neutrum,
Commune, Deponens. Nobis autem, inquit
Cæsar Scaliger, satis sit, universum verborum am-
bitum in duo dividere, que actionem, & passionem sig-
nificant; quemadmodum horum utrumque ad unum,
quippe

quippe ad ipsum EST, quod est utriusque radix, & fundamentum. Hanc Scaligeri rationem sic confirmare possumus; Philolopia, id est, recta, & incorrupta iudicandi ratio, nullum concedit medium inter agere, & pati: omnis namque motus aut actio est, aut passio; imo, si rem penitus inspicias, actio, & passio nihil differunt, nisi ratione quadam, sicut *Acclive*, & *declive*, id quod docet Aristotel. 3. Physi. cap. 3. Quare quod in rerum natura non est, ne nomen quidem habebit. Nihil enim agens, inquit Cicero, ne cogitari quidem potest quale sit: idem secundo De natura Deor. Mibi, inquit, qui nihil agit, esse omnino non videtur. * Quid igitur

2. Acad.

* Quid igitur agant verba Neutra &c. Idem saltem, quod Nomina Neutra, quae utique nec Masculini, nec Feminini sunt Generis, quam tamen item in rerum natura aliud Genus non fit. Distinctionis causa inventae sunt haec vocabulorum appellationes in arte Grammatica, quia quoddam discrimen occurrebat in natura significationis vocabulorum, & ita proprie & κατ' ἐξοχην verba Activa sunt dicta, quibus significatur actio unius in aliud, quaeque ideo Accusativum requirunt, quo, ut ait ipse Vossius de Construct. cap. 21. *actionis objectum vel effectum nominatur*. Neutra ergo sunt ex sententia Grammaticorum, quibus nec actio unius in alterum, nec passio unius ab alio designatur, quaeque usu vulgari accusativum sibi addidum non habent, quia eorum actio proxime accedit ad habitum animi vel corporis, certe per se ipsa sine alio extra se objecto aut effectu absolvitur: unde & *Aboluta* vocantur. Et ego sane, ut vere dicam, minime ineptam arbitror in indaganda significatione & natura verborum, distinctionem *Stantis permanentis & transeuntis*, quam hoc capite ita prorsus rejicit Auctor. Etenim aliud longe est *sedere, iacere, dormire, alere*, &c. aliud *verberare, amare, docere, legere* &c. Illorum enim actio, quia non exercitur in alium, nihil extra se producit, sed ab & in uno eodemque homine fit & absolvitur, nullum utique requirit patientem, & proinde *permanens* in agente concipi debet, & recte etiam dici potest: cum e contrario isto

istorum actio semper tendat in objectum suum vel effectum, quæ sunt extra ipsum agentem, atque idcirco *transiens* non incommode appellatur. Ut adeo alia sit illorum actionis vel significationis natura, alia horum: & illorum quidem vel non appellanda sit actio, vel in arte saltem Grammatica statui debeat actio sine relato passionis, quicquid ex philosophia in contrarium disputet Sanctius. Certe usus ipse in Lingua Latina apertissime istiusmodi diversas actiones verbis hanc in rem de industria formatis distinxit. Nam postquam habuit jam verba *calendi, suspendi* &c. formavit tamen *calefacere, suspendere* &c. Quorsum? nisi ut ab actione illorum, si modo ea sit actio appellanda, distinguatur alia & diversa actio his verbis proprie eam in rem formatis. Et hæc causâ, quare idem usus linguarum quibusdam verbis semper addat Accusativum, vel quod Accusativi vicem obtinet, aliis nunquam: seu, ut Sanctius diceret, quibusdam adjungat Accusativum alienum & varium, quo patiens designatur, in aliis intelligi velit cognatum, qui nihil significat. Interim haud prorsus repugno, quo minus omnia verba in O exentia censeantur Accusativum qualemcunque desiderare, qui in Verbis transentem actionem significantibus, & proinde varium admittentibus, exprimat, in aliis, quia extra ipsum agentem nihil est, quod isto casu exprimi necesse sit, & quia idcirco in singulis verbis semper ille unus idemque esse debet, per Ellipsin omitatur. Ut ne repugnem, facit vel maxime, immo unice, quod ab omnibus verbis, quæ *Neutra* appellantur, potest formari tertia persona passivæ formæ, ut apud Terent, Eun. *Quid agitur? statur.* Sic ergo & *jacetur, caletur, dormitur* &c. dici sane queunt. Plaut. Trucul. l. 1. 45. *Plus est seotiorum, quam muscarum, cum caletur maxime.* In his autem intelligi sane videtur Nominativus, cujus suppressi eadem est ratio, quæ est Accusativi in verbis Activæ formæ similiter suppressi; adeo ut, si censemus hic desiderari Nominativum, etiam necessario statuere debeamus illic desiderari Accusativum istius Nominativi. Ceteroqui quod aliquando reperitur Accusativus Cognatus verbis additus, id sane per se nihil me moveret. Nam iste quidem casus non magis directe & proxime regitur semper à Verbo, quam cognatus Ablativus; seu æque ac hic sæpe pendet à præpositione, & significat aliquando simpliciter modum rei, vel Emphaticam intentionem. Modum significari patet ex eo, quod plerumque reperitur cum epitheto, quo manifeste modus eei designatur, & ut designari queat, requiritur utique

cog-

cognatum verbi Nomen Substantivum, cui addi possit illud epitheton Quum sine Epitheto occurrit, plerumque majorem solummodo Emphasin declarat, æque ac in Lingua Orientali מוֹתוֹ מוֹתוֹ *moriendo morietur*: in Lingua Græca *ὄνομα* *ἔλ. Var. Hist. VIII. 15. ἰδὸν ἰδὸν* Actor VIII. 34. in Latina *parce parcus* apud Plaut. Aulul. quod male mutat Meursius in Mantissa cap. 4. Et sic *memoria meminisse, vitâ vivere, mori morte*, quo eodem plane sensu & modo dicitur etiam *moris mortem*, ut scilicet Accusativus regatur à *inpressa* sua præpositione. quæ est *κατά*, æque ac Ablativus à sua. Nec tamen hæc à me disputantur, ut rejiciam prorsus & ubique proximam Accusativi Cognati rectionem à suo Verbo. Nam revera *jurare injurandum, ludere ludam*, & similia manifesto sunt ejus constructionis. Verum ut ostendam, nullam mihi esse causam admittendam in Verbis Neutris Cognati Accusativi Ellipseos, quod ille aliquando exprimitur, quum aliter exponi possit & sæpe etiam debeat: Sed quod reperiantur istorum Verborum Impersonalia Passiva, quæ ut ipsa non videntur construi posse sine Nominativo, sic istam Accusativi licet non necessarii confirmare videntur Ellipsin. Absque his si esset, sine ulla hæsitacione admitterem ego in Linguam Latinam Verba Neutra seu *Absoluta*, nullum Accusativum vel expressum vel intellectum desiderantia, siquidem Natura & usus plerumque saltem linguarum distinxisse videtur significationes Verborum in significatione actionis vel *transiensis* in alium vel *permanentis* in se ipsa: cujus posterioris significationis verba plerumque etiam in Lingua Latina sine Accusativis enunciantur, & semper enunciari possunt, quippe quum Accusativus ille Cognatus si maxime addatur, nihil faciat ad significationem rei, propter quam tamen inventa sunt singula vocabula, & ipsæ Linguae. Sed tamen vel sic admittenda pene censeam verba illa Neutra per se sine Accusativo subsistentia. Nam & à *sum*, quod verbum est substantivum, & proinde vere Neutrum ac *Absolutum*, formari potest *Estur*, sicuti patet ex composito *Potestur, poteratur*, quorum exempla vide apud Voss. Anal. III. 36. Jam sicuti hoc non evincit, *est* esse verbum Activum, sic nec *caletur, statur* &c. evincere prorsus videntur, *caleo sto* &c. vere esse Activa, quæ Accusativum requirant, quum veteres videantur sæpe illa impersonalia passiva formavisse, ut non semper ita accurrere attenderint constructioni seu rationi Grammaticæ, id quod non semper eos fecisse, sæpius antea ostendi, & mox iterum probabo. Atque idcirco, in primis si re-

Spon.

igitur agent verba neutra, si nec activa, nec passiva sunt? nam si agit, aliquid agit; si vivit, aliquo vivit: cur enim concedas rem agentem in verbis, quæ neutra vocas, si tollis quid agant? An nescis omnem causam efficientem debere necessariò effectum producere? Deinde etiam effectum non posse consistere sine causa? Quanto rectius Aristoteles, qui libro primo de generatione & interitu asserit, *in omni actio-*

ne
spond-
rent ad interrogationem factam per Verbum passivum, concinnius sibi visi sunt ejusdem formæ verbum adhibere, etiamsi illud ceteroqui, nec ejus significato haberet aut admitteret Passivum. Ut adeo Tertius ad *Quid agitur?* maluerit eodem modo respondere, *fiatur*, pro, ego sto. Plaut. *Perf. 1. 1. 17* ad eandem interrogationem, *Vivunt*, pro ego vivo, pro quo etiam dixisse potuisset *Estur*. Et sic porro alii pro, homines valent, dixerunt *caletur*, licet ceteroquin horum & similibus passiva non magis sint in usu, nec concipi queant, quam *est* *Som.* nec in iis justa sit habita ratio perpetuæ ceteroqui verborum constructionis, quæ Nominativam ante se exigit. Sed & si maxime omnia in O. executione requirerent plane Accusativam, non tamen vel sic semper in Neutris intelligerem Cognatum, sed sæpissime etiam Reciprocum, cujus Ellipsis in lingua Latina frequentissima est, etiam in Verbis, quæ natura & usu suo actionem transeuntem notant, sed quæ etiam neutraliter sæpe per istam Ellipsin videntur poni. Tale est vulgatum illud, *quod bene veritat*. Sueton. *Calig. 50.* *Amatorio medicamentis, sed quod in furorem verteret.* Sic Aug. cap. 98. *Exercens Ebohi.* Sall. 1. *Histor.* in oratione Philippi, *Ignoscendo Populi R. Magnitudinem auxisset.* Ita *touere, lavare, gestare*, & quamplurima similia in significatu neutrali passivi occurrunt. Vide Rivium, & Manur ad Sall. *Catil. 6.* Putschium ad *Tug. 104.* & maximè Vossium *Anal. III. 2.* Utcunque sit, prorsus censeo posse retineri in arte Grammatica appellationem *Neutorum*, ut quoniam usu constructionis, & natura significationis distincta sunt ab aliis, quæ actionem transeuntem notant, & quorum significatio non potest concipi, nisi cum Accusativo, in quem tendat actio, secus quam se res habet in illis, ut, inquam, proinde etiam appellatione aliqua distinguantur ab Activis, quasi *est* *est* ita dictis, Plura in hanc rem vide ad caput sequens.

ne alterum esse quod agat, alterum quod patiatur.
A Philosophis, inquis, ista sumis; metuebam ne à lenonibus diceres; quasi ulla sit ars, quæ possit esse à ratione aliena. Itaque verba neutra neque ulla sunt, neque natura esse possunt, quoniam illorum nulla potest demonstrati definitio. Sed si Philosophos spernis, audi etiam Grammaticos antiquos. Priscianus; *Verbum est pars orationis cum temporibus, sine casu, agendi vel patiendi significativum.* Hac, cap. de inquit, *definitione omnia tam finita, quam infinita verba comprehenduntur; & neutra etiam, que dicuntur absoluta; & deponentia omnino naturaliter vel in actu sunt, vel in passione.* Eadem ferè Anton. Nebriff, lib. 3. *Verbum, inquit, est pars orationis declinabilis, cum modis, & temporibus, agendi vel patiendi significativa.* Apertius Cæsar Scalliger; *Quibus, inquit, manifestum est, verba neutra non esse ab activis sejuncta.* Fatentur itaque omnes, quum rationem admittunt ducem, verba tantum in activa, & passiva posse dividi. Sed statim revertuntur ad ineptias grammaticas, multa genera verborum comminiscetes, & quod pejus est, per terminationes in o, & or, dividentes; * quasi verborum

Neutra
 verba
 nulla
 sunt.

Lib. 8.
 verbo.

* *Quasi verborum natura per terminationes &c.]* Quidni, quum duplex sit natura verborum, activa & passiva, Linguae eam suis etiam terminationibus distinxerint, & cuique propriam dederint? Certe quum in Lingua Latina duplex solum modo sit terminatio verborum O & OR, prout etiam duplex solum modo est natura, ex sententia urique Sanctii, & quum altera sit propria verbis actionem quamcumque significantibus, altera vero isti, ut passio actioni, respondeat, & revera passionem notet, nulla est causa, quare per terminationes illas genera seu Naturam verborum dividere refugiamus. Sed ait Sanctius, multa in OR exeuntia, quæ Deponentia appellantur, activa

Activa omnino sunt. At ego vix dubitem, hæc quoque verba primitivo usu & significatione, sed quæ nunc nobis lateat, fuisse vere passiva. Nam duæ hæc terminationes videntur omnino duplici verborum naturæ: ex primo instinctu constanter & proprie respondisse. Quod autem posteriorum temporum usus immane quantum in nonnullis à primitiva eorum significatione & constructione recessisse nunc nobis videtur, id vero accidit etiam quamplurimis in aliis, adeo ut propria & prima significatio sæpe profus sit per recentiorem obliterata, & constructioni etiam propriæ successerit plane figurata, perpetuo sui usu speciem propriæ & nativæ præferens. Immo vero dum posteriores scriptores sæpe tantam attenderunt usui vocabulorum, qui suo tempore obtinebat, neque perpexerunt, aut indagaverunt nativam eorum significationem & constructionem, sæpe illi, prout phrasæ parum Grammaticè interpretabantur, etiam longius errando processerunt, & eam verbis dedere constructionem, quæ neutiquam cum primitiva conveniret, & eorum significationem etiam aliquantulum inverteret. Quam dicitur *adire Regem*, certum est ex omnium sententia dici id per Ellipsin pro *adire ad Regem*, atque adeo Accusativum non regi proxime à Verbo. Sed tamen ipsi veteres plerique aliter eum accepere, ut patet ex eo, quod in passivis locutionibus eum converterunt in Nominativum, ut dixerint *Rex aditur*, & similia. Vide cap. seq. in voce *Ades* & Notas adv. *Ambulo*. Hoc vero, si rem recta ratione æstimes, primitus revera ortum ex errore Grammatico, sed tamen deinceps usu continuo, penes quem est jus & norma loquendi, abunde comprobatum. Similiter mutata etiam significatio, dum unius verbi occurrunt aliquando diversissimæ significationes, ab eadem tamen origine descendentes per varios ductus. *Luere* Latinis significat proprie lavare, & sic purgare, ut patet ex compositis. At vero ea significatio in desuetudinem abiit, & usu invaluit, ut hoc verbum quasi proprie designaret purgationem seu expiationem criminis, quæ sit sacrificio piaculari, redemptione pecuniaria, aut quacunq; poena. Hinc *luere culpam spiritu* Phædr. fab. 68. *Ut cades aliquis piaculo luertur* Liv. l. 26. Sic ergo recte & convenienter adhuc primitivæ significationi dicitur *luere peccatum*; at vero non ita recte porro, sed *καταχρηστικῶς* plane, *luere panam* dixerunt nonnulli, h. e. præstare, & solvere, atque ea ratione expiare culpam. Et hoc a deo invaluit, ut *luere* simpliciter in significatu solvendæ pecuniæ aut æris alieni frequentius sit positum, sic itaque & deponentia, licet primitus

mitus haud dubie fuerint passiva, pleraque nunc praefereunt significationem activam, frequenti olim usu figuratae locutionis, quae Accusativum addit passivis, sed quam ut propriam, tanquam Verbi activae significationis cum suo casu, acceperunt tandem nonnulli, & ita deinceps adhibuerunt, ac formaverunt, ut in plerisque non amplius figurate nunc possit exponi, & multum etiam desciverit à pristina Verbi sui significatione. Confirmatur hoc ex quibusdam, quae inter deponentia numerantur, & tamen maxime cum Ablativo, qui creditor significare ipsum Actionis objectum, construuntur, veluti *fruo, utor, fungor, vescor*. Haec enim & similia vere esse passiva per *to Vescor* demonstrari abunde potest. Explicatur id quidem, tanquam si proprie significet edere aliquid: & proinde etiam cum Accusativo junctum reperitur. Vide cap. seq. in *v. Vescor*. Sed tamen vel sic vere est passivum, & passivam habet naturam significationem, quae est hac vel illa re aut cibo ali, & sustentari in vita. Gell. IX. 4. *eos vesci avium & ferarum venatibus*. Et ibid. *nullo cibatu vescentem, sed spiritus fororum vigilantem*. Clarissime Ulpianus l. 33. Dig. de rebus auct. jud. poss. *Si bona pupilli creditores possidere caverint, admittuntur ex his fieri debet, vescendi pupilli causa, Vescendi h. e. ut alatur & sustentetur*. Manifeste hic videmus significationem verbi genuinam & passivam, quae etiam ratio, quare maxime cum Ablativo reperitur junctum. Et proinde Accusativus quando occurrit, explicandus is figurate, ut cum aliis passivis. Is ipse tamen si magis in hoc verbo fuisset frequentatus, mutasset tandem prorsus in opinionem hominum veram ejus significationem & constructionis rationem, sicuti revera jam coepit, dum verbum illud haberi jam coeptum pro deponenti, h. e. activae significationis & constructionis. Simile quidprehenditur in verbo *Censeri*. Dicitur enim passive vera *Censeri aliqua re*. Liv. I. 43. *Hæc classis censebatur undecim millibus*. Scilicet ipsi quidem cives bona sua in censum deferrebant, sed à Magistratibus illa censebantur h. e. aestimabantur, si forte parum justo pretio ea detulissent: sed & si quid omitterent, cogi poterant à Censoribus, ut id quoque deferrent: & sic ipsi & patrimonium ipsorum, eo quoque *censeri* dicebatur, atque hinc ortum, ut homines etiam extra hunc proprie dictæ censionis casum dicantur *censeri ea re*, cujus in ipsorum aestimatione habetur ratio. Sed usus obtinuit, ut pro Ablativo in istis locutionibus tum propriis, tum translatis etiam Accusativus, & crebro quidem adhiberetur, eodem

rum natura per terminationes, & accidentia, non per essentiam esset indicanda. An aliud est, *Afficio te injuria*, aliud, *prosequor te injuria?* & *osculor te*, & *basio te*? Activa hæc sunt omnia natura, quocunque sine terminentur: nam

tamen sensu, & constructionis ratione, ellipsi scilicet præpositionis. Quam tamen quia non observarunt Viri Doctissimi, verbum hoc passivum pro activo, & accusativum, tanquam si proxime ab eo regeretur, acceperunt, interpretando *cenferi*, per *in censum præsteri*, vel etiam per ipsum activum *cenferi*. Sic certe Lipsius ad Tacitum exposuit illud Ovidii, *Hanc probat, & primis dilectam semper ab annis Est inter comites Marcia censa suas*. Ait enim *Est censa pro Censur. Satis nove, immo antique, ut affectatus est regnum, pro affectatus &c.* Immo vero sensus est, Marcia adeo hanc dilexit, ut semper eam inter comites suas habuerit, & ita, quando fuit censa comitum suarum nomine, hujus quoque nomine inter illas fuerit censa, ut hujus quoque ratio fuerit habita in censu comitum Marcie. Dicitur autem *cenferi hanc rem*, eadem ratione, qua *expleri mentem, moveri vultum, purgari bilem, induci aures, aselli &c.* quæ Auctor infra adfert in Ellipsi præpos. *na*. Hæc verò documento sine, etiam viros doctissimos, verba vere passiva accepisse pro deponentibus per causam figuratæ locutionis, quam non perspiciebant, & ita nativam quoque significationem iis mutasse. Quod si id accidit hodie viris sedulo indagantibus linguæ Latinæ vim & naturam, multo facilius id evenisse necesse est plerisque Veterum, qui nondum constituta Grammatica, eam ejusque rationem in constructionibus ignorantes, nec investigantes, simpliciter ex usu vulgi loquebantur. Unde haud dubie factum, ut hodie ista, quæ dicuntur *Deponentia*, prorsus etiam videantur passivam significationem deposuisse, seu nihil amplius passivi tum in vulgari significatione, tum in constructione præ se ferre. Id quod tanto factum proclivius, quod, licet propria ipsorum verborum significatio mutetur ex passiva in activam, eadem tamen maneat quod ad sensum. Nam eodem recidit, sive *vescor cibum* exponas per alor & sustentor cibo, sive per, edo cibum. Similiter *gravari matrem, prætoriam*, idem est, sive interpretaris molestia affici & onerari ad conspectum matris vel prætoriorum, sive simpliciter, fastidire matrem vel prætoriam.

nam quæ vocantur *Deponentia*, activa omnino sunt; neque enim ideo ita dicuntur, quia sint aliud genus ab activis, sed quia fuerunt aliquando *Communia*, quæ simul actionem, & passionem significarent; sed quia deposuerunt passivam significationem, dicta sunt *Deponentia*, quasi dicas, *Activa deponentia*. Quum igitur in usu fuerunt verba communia, nulla erant deponentia, nunc quia sunt deponentia, * nulla erunt communia: quis enim nunc latinè dicat; *Tu amplecteris a me*, & *tu oscularis à me*; & *liber interpretatur à præceptore*. Quod si dicas, reperiri aliqua participia in utraque significatione; dicam, id totum esse à me, qui affero aliquando fuisse verba communia, quorum vestigia remanent in aliquibus participiis. Quid, quod ex tuis deponentibus adducam participia passionem significantia? Ante Ciceronem multa verba fuerunt communia; unde ipse in officiis citat ex veteri poeta; *O domus Antiqua, quam dispari domino dominaris*. Inferit & Sallustius in Jugurtha orationem C. Memmii, in qua legitur; *quidquid sine sanguine civium ulcisci nequit*. Cicero in Oratore perfecto dixit; *Pes enim, qui adhibetur ad numeros, partitur in tria*. Partitur ibi passivum esse à Partio, dicendum est, non commune; quamquam mihi locus suspectus est, & fortasse legendum, *Numeros partitur*, id est, dividit. Itaque jam constat, omnia verba aut esse activa, aut passiva, ut ex Aristotele comprobavimus. Unde falsum est & illud, quod ex Categoriis Dialectici disputant, *inter agere, & pati*

O 2

* Nulla erunt communia] At Vide Voss. Anal. III 5. & 6. ubi & videbis exempla *tu amplecti* & *interpretari* in sensu passivo.

Deponentia sunt Activa

medium esse jacere, stare, & situm esse; nam si jacet, aut sedet, aut situs est, aliquid agit, sedet enim sessionem, & stat stationem: ego enim illas Categorias, sive prædicamenta Aristotelis non esse, multis argumentis possunt comprobare. Multò minus illa ferenda sunt apud Philosophos, & Theologos tritissima, *Nulla de actionibus permanentibus, & transeuntibus; nam si actio est, aliquid agit.*

Turpiter lapsi multis modis Grammatici, qui verba seu activa, seu neutra, sive deponentia, in species partiti sunt. Primo quia species in grammatica non id, quod tu fingis, significant, sed id quod lib. I. cap. 3. significavimus. Deinde nemo est, qui non videat, verba primæ speciei, sive ordinem vocare malis, esse etiam vel sextæ, vel quartæ, & aliarum etiam esse posse; nam *amo te*, dicimus; & *insania est amare tanti*; & *id amo te*; & *æquid nos amas de fidicina istac*; & *ubi sunt qui amant à Lenone*, apud Plaut. Itaque si omnia verba sunt diversarum specierum, quid opus est his speciebus, id est tricis, & fallaciis? Dicam clarius, si omnia verba sunt omnium ordinum, aut si nullum verbum in his ordinibus habet propriam sedem, ita ut in aliam transire non possit, manifesta insania est iis speciebus puerorum ingenia distorquere. Postremo in hoc maxime peccatur, quod etiam si verum sit, verba primæ classis regere accusativum, quoniam sit ille accusativus ignoratur: quid enim est apud Latinos; *Fœmina reponit genus, aut mas reponit genus*, nullo monstrante? Aut quis unquam dixit, *ego amo Deum, & Deus amatur à me*? * num etiam

* Num etiam dices] Nullam mihi constare causam, qua

etiam dices, *facio orationem*; & *do tibi damnum*, & multa hujusmodi. Ex optimis scriptoribus hæc discenda sunt, non ex arte grammatica: nec grammatica docet latinè loqui, sed Latinum sermonem ad artem refert, ut tu postea ex latina imitatione latinè loqui discas. Quum igitur, secluso verbo substantivo, omnia verba sint aut activa, aut passiva, intelligendum est, Activa omnia vel in varios transire accusativos; ut, *facere verba*; *fidem*, *finem*: vel in unicum præter tantum, id est, in suum; ut, *vivere vitam*; *Substantivum* *mori mortem*; *egere egestatem*; *furere furem*. de *trivium* quibus Ruffinianus Rhetor. lib. 2. sic ait; *Fi-sunt vel* *gura per pleonasmum*; ut, *Mortem occumbere*, *Activa,* *& obire diem*; *& vivere vitam*; *& pugnare pugnâ*; *& ire iter*, in quibus sive *verba.* *vocas*, sive *tollas accusativum*, idem manet sensus, & totidem virtute vocabula enumerantur: idem enim est, *vivo*, & *vivo vitam*; idem, *careo pecuniarium*, & *careo caritatem pecuniarium*; idem est, *ego medici*, & *ego egestatem medici*: unde enim esset in passiva, *Egetur*, *Sedetur*, *Statutur*, nisi activè diceretur, *ego egestatem*, *sedeo sessionem*, *sto statum*, sive *stationem*? Sed jam nobis objicis, cur hos accusativos non invenimus? quia vitium esset apponere, vel saltem archaismus: nam olim frequens erat, *nocere noxam*; *servire servitatem*:

O 3

nunc

re non recte dici queat, *ego amo Deum*, supra ad pag. 7. sum restans. Similiter *facio orationem*, quidni ferri æque possit, ac dicitur *facio apologum* h. e. comminiscor, apud Plant. Stich. IV. 1. 64. Sic & Cic. de Sen. cap. 7. Sophocles ad summam senectutem tragedias fecit. Petron. Poëma, Et mortuo epigramata facere. Porro Phrasin damni dati confirmat utique celebris illa phrasin in Lege Aquilia, *Damni injuria dati*. Sed & sic Terent. Andr. I. 1. 116. *Nam si illum objurges, visa qui auxilium tulit, quid facias illi, qui dederit damnum aut malum.*

nunc nisi addendum sit adjectivum, pleonasmus erit: ut enim supervacuum est dicere, *Gaudemus gaudium*, ita necessario dicemus; *Tuum vel alienum gaudium gaudebimus*; *hunc furere furorem*; *consimilem ludere ludum*. & Græcis quidem, ut inquit Badius in commentariis, familiare est, omnibus verbis seu transitivis, seu absolutis, seu passivis, seu deponentibus, nomina substantiva ab eisdem deducta in accusativo casu subjicere.

Illud porro non est leviter advertendum, verba quæ uni tantum accusativo deserviunt; ut, *Vivo*, *Dormio*, posse multos alios recipere, dummodo per translationem idem significant quod proprius accusativus: rectè enim dicas de aliquo avaro; * *Vivit pecunias*, id est, tota illius vita nihil aliud est quam mera pecuniæ. Virg. *Corydon* † *ardebat Alexia*, id est, ardor, quem ardebat *Corydon*, erat *Alexis*, † [erat *Ignis*, quo conflagravit *Corydon*]. In sacris aptissime dictum est; *Terra germinat Salvatorem*. Sic dicimus; *Somniat thesaurum*.

Cic,

* *Vivit pecunias*] Haud scio, an quisquam ita sit locutus. Certe quod ex Cic. Fam. XIII. adfert Noster, alienissimum est, ut patebit ex loco plenius inspecto, qui ita se habet. *Est enim in eo cum virtus, cum studiis illis nostris, quibus antea delectabamur, nunc etiam vivimus*. Manifestum est quod *vivimus* non refertur ad *studia*, sed ad *quibus*.

† *Ardebat Alexia*] Sic Gell. VII. 8. *Delphini pueros formidulanti miris & humanis modis arserunt*. Ceterum hic Accusativus per Ellipsin præpos. *cum* omnino explicandus. Et simile prorsus est, quod apud Comicos passim occurrit *deperire aliquem*. Plaut. Amph. I. 3. 19. *Te effugerim deperit*. Terent. Heaut. III. 2. 15. *Miime miros illi hinc si deperit*, h. e. si propter hanc, & ad hujus desiderium prorsus perit amore. Similiter expon. *Pallere Eupolidem* h. e. pallere propter & ad lectionem Eupolidis, vel fo te pallendo exhibere Eupolidem, ut nonnulla mox explicabimus.

Cic. lib. 13. epist. 28. Tum studia illa, quibus ante delectabamur, nunc etiam vivimus. Adrianus Turnebus lib. 10. cap. 1. Adversariorum, super illud Perfi; Iratum Eupolidem prægrandi cum fene palles. Audacter, inquit, dictum est, Pallere Eupolidem; ut si diceret, pallere pallorem, quod est, qui palles, quod tam impense illis poetis operam impenderes, ut decolorem contraxeris insano labore vultum. Hæc ille. Similia sunt; Alios suspirat amores; * Crepat sulcos, & vineta. de quibus suis locis. Advertendum insuper, accusativum cognatum, qui est in verbis simplicibus, posse etiam in compositis subintelligi; ut, abiit, interit, perit, scilicet, viam, vel iter.

C A P. III.

Enumerantur ordine Activa multa, quæ hæctenus credita sunt neutra impersonalia, vel deponentia.

Quoniam ex Aristotele citavimus, omnem motum, aut actionem, aut passionem esse, nihilque medium, quod neutrum possit verè appellari, consentaneum erit,

O 4

* Crepat sulcos & vineta] Hæc est Ellipsis, non in constructione, sed in sensu. Nam revera Accusativi hi proxime reguntur à Verbo, sed quod interpretandum cum Ellipsi rē dicere, memorare: Atque adeo erepat sulcos est cum crepitu memorare & jactare. Sic Plaut. Mil. III. 1. 57. Neque publicæ res clamo, neque leges crepo. Liv. I. 17. Fremere plebs multiplicatam servitutem. Sall. Jug. 104. Postquam errasse Regem, & Jugurtha scelere lapsam deprecari sunt. Sic excusare morbum &c. h. e. in excusando allegare, quamvis tamen hoc forsitan etiam per Ellipsin exponi queat. Ita vero Tac. An. V. 2. Magnitudinem negatarum excusavit. Et hinc Plaut. Afin. III. 1. 31. Excusatio mopia. Vide plura ad pag. 221. 223.

At vide
Notas
seqq. ut
& ad
sup. ca-
put.

Verba
Activa
duorum
generum.

erit, verba neutra rejicere, quibus videlicet, id quod non est in rerum natura, velint Grammatici nuncupari. Ratio illorum, si ratio ea dicenda est, sic habet; Videmus verbum Amo, significare actionem, & verbum Amor, passionem: Sed verbum, Sedeo, in medio amboꝝum est; quia nec actionem, nec passionem significat. Sed falluntur, qui hæc comminiscuntur; nam si verum scrutari velint, invenient profectò activa omnia in duplici constituta differentia: quædam enim uni tantum accusativo junguntur; ut, vivo, sedeo, dormio: quædam variis accusativis; ut, amo, amplector, judico. In illis * non apponitur accusativus, quia certissimus; in his apponitur, quia incertus. Unde illa, quæ tu vocas absoluta, vera & prima sunt activa, & in primo loco activorum collocanda. Itaque sedeo, † magis activum est, quam amo, aut percutio: Aristot. enim, & Cic. in Topicis hanc regulam nobis tradunt; *Quæ se ipsis contenta sunt, meliora sunt, quàm quæ egent aliis.* Et vero, quum dicis, *Petrus sedet, dormit, jocatur,* in quolibet horum sensum absolvisi, ita ut nihil desiderari videatur; at quum dicis, *Petrus fugit, percussit, vidit,* imperfectum sensum reliquisti; propterea quod manca illa verba sunt sine accusativi appositione.

Nunc ad verba enumeranda me converto, quæ falsò neutra putantur; in quibus illud

ve-

* Non apponitur Acc. Nec apponi opus, quia nihil significabit, etiamsi appodatur.

† Magis activum est. Immo revera longe minus, quia non habet patientem in quem exserat actionem suam; quum tamen secundum Aristotelem & ipsum Sanctiumini omni actione vera & justa, alterum esse debeat, quod agat, alterum quod patiat.

velim mihi concedi, quod superius probatum est, satis mihi esse ad probandum, si in passiva testimonia citentur; etiam illorum, quæ dicuntur ab istis impersonalia; ut, *caletur, egetur, curritur, peccatur*: nam si, ut jam diximus, impersonalia illa ficta in passiva nulla sunt, hæ voces, *egetur*, *Vide ad caletur*, activum verbum satis superque demon-
strabunt; ut, *egetur*, subaudi *egetas*; *egeo ege- cap. supe- rius. E-*
statem. Ubi cumque item participium in *Dum*, ad pag.
da, dum, reperitur, sive solum in *Dum*, sive 224.
cum substantivo, semper denotat verbum
activum; ut, * *serviendum est*, subaudi *servire*;
micandum est, sub, *micare*; *bibendum est*, subaudi
bibere.

Abstineo, Nebriffensis esse activum fateretur; sed quum Horatius dixit, *Abstineo irarum, callideque rixæ*, neutrum esse arbitratur, sed malè, vide Hellenismum. *Abstine maledictis*, vel à *maledictis*, neutrum multi arbitrantur: sed deest accusativus *se*, „ [vel *Manum*, vel quid aliud.] Brutus ad Atticum; ut *se maledictis non abstineat*. „ [Liv. 8. *Alexandrum Romano bello fortuna abstinuit*. „ Plaut. Perf. *Quasi lippo oculo me herus manum abstinere haud quis, quin mihi imperet, quin me suis negotiis præfulcias.*]

Ab eo, vide *Eo*.

„ [Abhorreo. Cicero; *Omnes illum abhorrent, & aspernantur*. Dictys lib. 2. *Exemplum ejusce modi abhorrentes*; & lib. 4. *Parum abhorrens famam.*]

O 5 Ab-

* *Serviendum est*] Nomina hæc sunt Adjectiva, quæ nihil ex Verbo habent, nisi adsignificationem aliquam Temporis, unde Participii dicuntur. Et proinde non multum hinc colligi potest de natura verborum, & Ellipticis iis usitata, cum in hisce nominibus intelligatur *Negotium*.

Abnatio, Sallust. Jugurth. *Hic milites fessos itineris magnitudine, & jam abnuentes omnia.* „[Sic, „ut Catull. *Omnia omnibus annuit.*]

Abutor. Philip. Beroaldus ad Sueton. *Dicimus, inquit, abutor hanc rem, & hac re.* Terent. *Nam in prologis scribundis operam abutitur.* Cato rustic. *Donec omnem caseum cum melle abusus fuerit.* Plaut. Bacch. *Nos aurum abusus: idem; Nam hoc argentum alibi abutar: idem Trinummo; Quis abusus sum tantam rem patriam. Vide utor. Quum dicimus abutor hac re, * deest, & abuti, vel usum.*

„[*Accedo*, Subaudi, *accedere, sive accessum.* „Cicero 2. Tusc. *Saucii opplent porticus liberorum* „*Esculapii, non potest accedi.*

Accidit, Accido, ferè idem est quod *cado*; & sicut in *Cado* intelligitur & *cadere*, sic in *accido*. Tac. *Accidit ad genua illius, subaudi se, vel casum.*

Adeo domum, vel ad domum neutrum putant, tu semper activum putato: nam dicimus, *adeo urbem, & urbs aditur, & adeo ad urbem, subaudi, viam, vel iter.* Tacit. *Oceanus navibus aditur.* Livius; *Libri per Duumviros sacrorum aditi.* Ovid. 6. *Fastorum; Sacra vir intrabo non adeunda viro.* Cic. *illa pericula adeuntur in praeliis.* Columella, *Sed granaria scalis adeantur.*

Adolere Verbenas, nemo activum esse negabit; at vero pro *crescere*, contendunt esse neutrum: sed dicimus, *adolevit etatem, & ad etatem, subaudi se: hinc sæpè adulta etas, adultus Autumnus, adulta vitia.* vide Nonium, & nostra Paradoxa in Euphemismo. *Adolescit*, inquit Festus Pompe-

* *Deest & abuti*] Immo vero ejusmodi nihil deest, cum sit revera passivum, sicuti supra ostendi.

De verbis falso neutris. 219

pejus, ab Olesco, id est, cresco, venit: sic enim legi debet; unde fiunt *Adultus, Adolescens, Altare*, quod in illo ignis excrescat: *adolescit puer*, subaudi se, vel *adolere*.

Adulor tibi, & adulor te, dicimus; * sed in illis supprimitur cognatus accusativus; ut apud Græcos *δολῶναι δολῶναι*, „[quomodo *Ca-* „tullus *Bastare basta*, Plaut. *Kovere votum, Vo-* „mere vomitum, *Turbare turbas, Ludere ludum, Fu-* „rare jurandum.] Tacitus lib. 16. *Ne codicillus qui-* „dem *Neronem, aut Tigellimum, aut quem aliorum præ-* „potentium adulatus est: idem lib. 16. *At nunc col-* „mus externos, & *adulamur*. Columella lib. 7. cap. 12. *Furem adulantur*. Cicero *Adulari for-* „tunam alterius dixit 2. Divin. *Adulo etiam di-* „xerunt veteres. Cicero 2. *Tuscul.* ex poëta veteri; *Pinnacia cauda nostrum adulat sanguinem*. *Valerius Max.* *Si Dionysium non adulares, ista non* „*esses*. *Lucret.* *Gamitu vocis adulant*. Hinc videtur Cicero traxisse passivum, *Officior. I. Ca-* „vendum, inquit, est ne assentatoribus patefaciamus „aures, nec adulari nos, sinamus. *Valer. Maxim.* „*Tribunus militum adulandus erat*: idem lib. & cap. 3. „*Cujus clementiam non adulatus Mucius*: idem lib. 4. „*Ephæstionem more Persarum adulata*.

„[*Adscendere navem*. *Dictys lib. 2. Adscensis* „*navibus ventos nati ex sententia, paucis diebus ad* „*Trojam pervenere*: & lib. 3. *Adscensis curribus bel-* „*lum ineunt*.]

Adversor, id est, Versor ad, vel verto me
tibi,

* Sed in illis supprimitur &c.] Cum incertissima sit hujus verbi origo, & proinde etiam primitiva ejus significatio, nihil certi possumus statuere de nativa ejus constructione. Certe cognatus Accusativus, de quo jam egimus pag. 204. 205. & mox iterum aliquid dicemus ad vocem *Assus*, neutiquam requiritur à verbis in OR ex-euntibus,

tibi, & ut *Verto*, saepe reticet accusativum se; ut, *In glaciem vertere lacum*: sic *adversari* * re-

* *Reticet etiam Accusativum*] Minime gentium. *Adversari* revera est passivum, ut & *Versari*, quod significat aliquo in loco se movere, & vertere porro ac retro. Sic ergo & *adversari alicui* est sese advertere adversus aliquem: qua ratione aequè dici posset *adversari aliquem*. Certe eo modo se res habet in ipso Activo, veluti, quum dicimus *animum advertere*, & contractè *animadvertere aliquid*. Sensus enim est, vel animum advertere ad aliquid, vel aliquid advertere ad animum. Sed tamen in sequentibus Taciti locis plerique eruditorum interpretum partim jam ediderunt, partim edendum censent etiam ex MStis *aversari*, cujus eadem est constructionis ratio. Nam *Deos facinora sua aversari*; sicuti editur, est idem quod, Deos se advertere ad conspectum suorum facinorùm. Atque hæc hæc hand dubie vera est origo tot verborum, quæ *Deponentia* appellantur, quæque olim vera fuerunt Passiva. Nam quoniam illa idem prorsus significabant, quod Activa, quum ea reciprocum pronomen requirant, sed propter perpetuam penes ejus Ellipsin, Neutorum speciem præferunt; hinc casu (nam casus in formandis locutionibus vel maxime valet) sæpe factum, ut illa Activa in desuetudinem abierint, & sola passiva in usu manserint, atque ita tandem pro Deponentibus passivam significationem jam habeantur. Patet id imprimis ex verbo *Vertere*, & derivatis inde. Frequens illius Simplicis & Activi usus est in sensu Neutrâli; qui idem cum Passivo, id quod fit per Ellipsin Accusativi reciproci. Nam vulgatum illud, *quod bene vertat*, idem revera est, quod ad sensum, ac si diceret *vertatur*. Formatur inde *versari*, quod sensum eundem exhibet, quem *versare se*, ut adeo qui *versatur* aliquo in loco, is ex verbi vera & primitiva significatione, sese versare, seu ipse à se istic versari dicatur. Clarius hoc etiam liquet ex Compositis *Revertere* & *Reverti*. Nam utrumque in usu est, licet alterum altero frequentius, & idem prorsus significant, sed tamen alterum revera est Activum, & intelligitur in eo sæpius memoratum Pronomen, alterum verè Passivum. Eadem est ratio τῶν *Fluctuo* *Fluor*, *Lato*, *Leior*, *Delecto*, *delector*, *Pasco*, *Pascor*, quod eodem modo ac sensu dicitur, quo *Vesco*, de quo supra pag. 209. Tum τῶν *Proficisco* h. e. porro me facio, seu faceo, & *proficiscor*, *Reminisco*, h. e. in memoriam mihi redigo, & *Reminiscor*, multorumque haud

haud dubie aliorum, sed in quibus omnibus id tamen hodie non ita facile demonstrari potest, quoniam primitiva eorum significatio usu est obliterata, & proinde nobis jam later. Eadem ratione & contratio saepe etiam Activa in solo pene Neutrali seu passivo isto sensu per Ellipsin reciproci pronominis manserunt sola in usu, atque ita simul passivorum usui prorsus absolendo causam dederunt. Talia sunt *Deficio*, *Profusio*, *Sufficio*, *Emergo*, *Degenero*, *Ruo*, *Cresco* (ubi vide quae notat Scioppius) *Nubo*, *Excello*, *Surgo*, *Faceffo*, &c. quae minime sunt Neutra, sed plane Activa, quorum accusativus est Pronominis Reciproci. Interim neutiquam diffiteor huic analogicae observationi de verbis Deponentibus saepe quam maxime contrarium deprehendi usum Linguae, etiam in illis ipsis Verbis modo à me memoratis, in quibus ceteroqui nullus videtur esse haesitationi locus. Cum dicimus, *Equus pascitur sive herbis sive herbas*, requirit omnino Analogia, ut id exponatur hoc modo: *equus pascit se herbis* seu *herbas*, vel etiam *pascitur à Domino herbis* &c. Nam Domini proprie dicuntur *pascere* armenta. Unde Cato rogatus *quid maxime expediret in re familiari, respondit, Bene pascere* apud Cicer. de off. II. 25. Sed & *pascere* quasi neutraliter cum intellectu pronomini esse adhibitum olim patet ex Sueton. Tib. 2. *Non pascentibus pullis* h. e. cum non pascerent se, seu non pascerentur pulli. Constat autem ex his *res pasci* vere & natura sua significationis esse passiva. Ejus tamen compositum *Depasci*, quin ab ipsis Veteribus usurpatum sit tanquam vere Activum, à quo proxime regatur Accusativus, in quem actio exferitur, nullum mihi dubium. Ut quum Virgilius ait, *miseros morfu depascitur artus*, quis dubitet, quin verbe activa significatio à Virgilio data sit huic verbo, scilicet mandendo & vorando consumendi artus. Sed Catachresis haec est, quae saepe vocabula usurpat alio in sensu & constructione, quam postulabat analogia & origo, seu primitiva eorum significatio. Nec mirum, quum Scriptores debeant obtemperare usui, si pervulgatus est, usui autem sit penes vulgum. Quia vero imperitum, & harum rerum negligens est vulgus, saepe ille usus à vulgo ortus, est potius *abusus* h. e. *verborum*. Quin immo similis *abusus* significationis etiam in Activo hujus verbi reperitur apud Virgil. Georg. I. 112. *Luxureim segetum tenera depascit in herba*. At vero recte loquendo animalia pascunt se cibo suo, non vero pascunt, & proinde nec depascunt cibum. Sed tamen quia in pascendo herbas morfu demerunt, hinc *depascere* pro demerere *abusus* significationis posuit non modo Virgilius, sed & Cice-

ricet etiam accusativum; ut, *adversari animo, libidini, sententiæ*. Tacitus lib. 1. expressit accusativum; *Sua facinora adversari deos lamentatur*; & lib. 17. *Sed ambitionem scriptoris facile adversari*; ibidem; *Vidistis deos infaustam adoptionem adversantes*.

Æstuo. Stautius, *Pisæumque domus non æstuat annum*. Annotat Turneb. lib. 5. cap. 3. & lib. 21. cap. 8. *Papinius, inquit, nove dixit. * æstuat*

ro aliq̄ue. Ex his vero manifestum, ex erroribus vulgi seu abusu linguæ, significationes sæpe mutatas, & ita factum, ut data sit formæ passivæ Activæ. Vide & supra p. 207. 208. 209.

* *Æstuat annum*] Interpretare, æstuoando exhibet annum Pisæum. Sic enim sæpe loquebantur veteres, ut in Accusativo verbis addito efferrent id, quod actione istius Verbi efficitur aut exhibetur. Qua ratione fit, ut verba verè Neutra accipiant constructionem, & quasi significationem Activam. In hunc censum referenda, quæ sequuntur. Propert. lib. II. el. ult. *Lyncæus ipse meus seros insanit amores*, h. e. exhibet insanendo seros amores, atque ita insanix ejus materia & effectum sunt seri illi amores. Persius I. 25. *Quum sapiamus patros* h. e. quum sapientia nostra exprimitur sapientiam illam & severitatem, qua patrum utuntur adversus fratrum filios. Juven. *Qui Carius simulant, & Bacchanalia vivunt*. h. e. vita sua exhibent speciem Bacchanalium. Sic Ovidius *Carmina saltantur*; Horat. *Pastorem saltaret uti Cyclops, rogabat*. Plane uti Sueton. Ner. 54. *Saltare Virgiliti Turnum*. Quid aliud enim hæc significare queant, quam saltando exhibere & agere personam Turni, Cyclopi &c? Similiter exponere possumus *Olet unguentum, spirat deam, sonat vitium percussa maligne fidelis*, h. e. odore suo odorem unguentorum, spiritu suo spiritum Deæ & ipsam Deam representat: fidelis sonitu suo declarat & exhibet vitium. Quin etiam *coire societatem* h. e. coeundo in consensum, perficere societatem. Immo vero similes sunt omnes locutiones, quæ Accusativum verbis, natura & usu suo ceteroquæ Neutralibus, additum habent, quo materia vel effectum actionis exprimitur. Tales sunt ab Auctore nostro allatæ in verbis *Crepare, Delirare, Ernætare, Ludere, Manare, Mittere, &c.*

suat annum, ut si æstus æstum quis diceret.
 „ [Lucretius 2. Hos igitur tellus omnes exæstuat
 „ æstus.

Micare, Pectare, Stillare, Sudare, Tonare, Ululare. Quibus adde inprimis notabile illud Flori I, 13. 17. Cum ad iniquis pondera addito gladio, superbe. *Væ* vitiis increpant, h. e. increpando dicerent *væ*. Immo vero, re accuratius pensitata, prorsus jam censeo eandem esse rationem Accusativi Cognati, Neutralibus juncti, maxime ejus, qui penes se habet Epitheton, vel Genitivum. Nam sicuti dico *Saltare Cyclopa, Ludere Trojam, Astutare annum Tifanum, Manare picem, Ululare tristia*, eadem ratione dicam *Saltare saltationem Cyclopi, Ludere ludum Troja, vel consimilem ludum*, ut ait Terentius, *Ulnare tristem ululatum* &c. Ita ergo, quum idem Terent. dicit *Hunc scio solide mea carissimum gaudis*, exponendum illud, scio hunc suis gaudiis integre exhibiturum in hoc negotio eadem & paria meis. Cum nullum additur Epitheton, vel quod Epitheti aut Descriptionis alicujus vicem sustinet, Pleonasmus est significationis & constructionis, usuratus etiam in aliis linguis, qui tamen eadem illa ratione est expediendus. Proinde quum Gellius ait simpliciter *Servivit servitatem*, expono id, serviendo exhibuit plenam & veram servitatem. Ex eo vero, quod ita Verbis Neutralibus reperuntur nonnunquam additi Accusativi, neutiquam colligendum, nulla esse Neutra, & si quæ eam speciem præferant, illa requirere supplementum Accusativi Cognati, qui non modo non necessarius, sed & extra istam rationem ineptus prorsus est. Verum id potius colligendum, verba, quæ natura suæ significationis, & potissimo usu vere Neutra sunt, posse etiam per istam scilicet rationem, quam modo explicui, & quandam quasi Ellipsin significationis, usurpari Active. Plane sicuti nonnulla Verba, quæ Simplicia, sunt vere Neutra, eadem Composita cum quibusdam Præpositionibus, usu certe facta sunt vere Activa. Talia *Decurrere, Debellare, Deserere, Edormire, Ebullire, Evadere, Excedere, Inire, Subire, &c.* Non tamen ita semper se res habet, nec in omnibus Compositis, quæ Auctor adfert, cum Accusativo junctis. Nam is sæpe regitur etiam à Præpositione, quæ in Verbo inest, quæque per Ellipsin repetenda. Veluti in *Allatrare, Accedere, Adire, Illucere, Illudere, Impendere, Incombere, Inflare, Insultare, Insistere, Invadere, Obire, Præfidere, Prævehî* (intelligitur in his præter) *Trajectere, Transmittere, &c.*

estus. Juvenal. si dixeris aestuo, sudat, subaudi, estum.]

Allatrare ejus magnitudinem solitus erat. Livius 38. Plinius lib. 2. de Oceano; Interna maria allatrare. Columella in præfatione; locupletissimum quemque allatrare. Vide, Latro.

* Ambulare viam, solœcismum putat esse Quin-

* Ambulare viam] Dicitur haud dubie per Ellipsin præpositionis, & proinde nec solœcismus in hac est locutione, nec Accusativus Cognatus deest in *Ambulare per viam*, Probatum id, ni fallor, manifeste ex Cicer. Famil. XI. 17. *Itinera multa majora fugiens, quam ego sequens.* Ubi similiter Accusativus legitur junctus verbis *fugere & sequi*, sed certa cum Ellipsi præpositionis. Obstat quidem videtur nostræ sententiæ, quod dicitur etiam *Ambulatur via*, ut & *Navigatur mare*. Sed quo magis rem perpendo, eo minus tribuo huic argumento, quod petitur à locutionibus Passivis ad rejicienda verba Neutra, cum locutiones istæ sint maximam partem profus catachresticæ, & ex manifesto sæpe errore ortæ, sicuti jam ostendi pag. 208. & hic certius adhuc declarabo. Etenim si dicam *Dormio totam noctem, vixit centum annos*, nemo utique eruditorum, qui modo animum attendet, aliter accipiet hocce Accusativus, quam qui regantur non proxime à verbo, sed à Præpositione, ad Temporis durationem exprimendam adhiberi solita. Nihilominus ita accepti aliquando ab ipsis Veteribus reperiuntur, tanquam si penderent proxime & proprie à verbo, si modo quid tribuendum locutionibus Passivis in hoc negotio. Nam sicuti *tu Ego amo te*, respondet *Tu amaris à me*, sic etiam ex illis Activis locutionibus formaverunt nonnulli similiter plane iis respondentes Passivas, Accusativo in Nominativum converso. Sic enim Martialis *Tota vixi dormitur hiem.* Ovid. *Jam terra vivitur ætas; Noctes vigilantur amara.* Eadem porro ratio est & horum seqq. *Quaque ibis, manibus circumplaudere tuorum; Finitimis quamvis circumsonare armis; Urbs editur. Si arvideantur. Obsrepere bellica laudet videntur.* Nentiquam enim inde conficitur, in hisce locutionibus *circumsonare aliquem, obsrepere aliquem* &c. Accusativum regi vi ipsorum verborum, ut regi deberet, si recte converteretur in Nominativum Passivi. Nam *sonare aliquem* significat non sonitum ciere adversus vel apud aliquem, sed

sed sonitu suo aliquem exprimere, vel exhibere, ut *Fox hominem sonat: Fidelia sonat vitium*. Quid ergo? Accusativi illi manifeste reguntur à præpositione per Ellipsin repetenda, & tamen, quo jure, qua injuria, in Nominativos sunt converli. Sic denique neque ex eo, quod occurrunt aliquando *Ambulatur via, Navigatur mare, Res illa certatur, Hic status una omnium voce gemitur, Bellum hoc tibi militabitur, Ne victoria quidem plauditur, Triumphatur Medis*, non ex eo, inquam, concludes recte, verba illa in Activa forma varios recipere & regere vi sua Accusativos, licet, tanquam si ita res se haberet, formata sint inde Passivæ locutiones abusu quodam. Revera enim Neutra sunt primitiva significatione & usu. Nam quid ex. gr. *Triumpho* aliud notat, quam triumphum agere, quæ est trique Actio in se subsistens & permanens. Quando ergo illi jungitur Accusativus alienus, is per Ellipsin præpositionis est interpretandus. Eodem enim sensu dicitur *triumphare Medis, & de Medis*. Si contendas expassivo, priorem illam locutionem esse vere Activam, maneret tamen vel sic posterior Neutralis, atque ita prior si active sumenda, foret id ex abusu ortum, quum verbum absolute aliqui construat, & absolutam naturam sua designet actionem. Neque verear tale quid affirmare, etiamsi in quibusdam abusus ille constanti dein usu demonstrari posset confirmatus & comprobatus. Nam hoc sæpe etiam accidisse, sed ita, ut tunc simul mutata quoque sit primitiva verbi significatio, verissimum est. Exemplo sit ex quamplurimis verbum *desiderare*, quod primitus Neutrum fuit Actionem in suo subjecto absolvens. Significavit enim, si originem vocabuli species, unde natura ejus & primitiva significatio eruenda, sidera constanter intueri, ut ex iis divines de rebus futuris. Quando ergo dicebatur, *desiderare aliquid*, dicebatur id eodem modo, quo *consulere aliquid amicos*, quo *pallere, supere, dolere aliquid* &c. Sensus enim est, per sidera explorare, utrum hoc tibi sit eventurum, nec ne. Jam vero quia Accusativus, ista licet constructionis ratione, plerumque huic verbo fuit additus, & quia eo exprimebatur res, quæ in votis erat, & propter quam fiebat illa exploratio; hinc factum tandem, simul ut ille Accusativus haberetur tanquam proxime dependens à verbo, simul ut mutaretur prorsus significatio verbi ex Neutrali seu Absoluta, sydera intuenti propter aliquid, in Activam experendi illud ipsum, propter quod sydera spectabas. Abusus hic revera primum fuit, sed qui postea adeo receptus fuit usque perpetuo, ut secundum activam illam significationem for-

mata sint non modo passiva, sed & derivata quamplurima, nihil profus primitivæ significationis retinentia. Patet ex his, quomodo vere mutata sæpe fuerit per abusum & quendam vulgi errorem, verborum natura & significatio. Sed tamen neutiquam semper abusus ille usu confirmatus fuit, & proinde minime ex rarioribus quibusdam passivæ formæ locutionibus pronuntiari recte semper potest de natura constructionis, & significationis Verborum in O exeuntium, ita ut ex Neutris fiant Activa. Neque ipsi Sanctius, Scioppius, Vossius &c. semper recipientillam vicissitudinem, ut ex passivis locutionibus, apud Poetas maxime occurrentibus, constituitur Natura Activorum. Sic enim Ovid. *Largaque provenit cessatis messis in arvis*, h. e. in quibus cessatum est. Idem *cessataque tempora cursu Corrigit. Immensum est erratas dicere terras. Certatam lize Deorum Ambraciam*. Alii *regnata rura, sudata vestis*, placenda dos est, pereunda est puppis. Immo vulgatum est, & usu receptum, *Conclamata res*; Neque tamen hæc verba referent Viri docti in numerum eorum Activorum, quæ varium recipient Accusativum, sicuti referre deberent, si illis Poëticis locutionibus esset quippiam tribuendum ad constituendam analogiam & naturam Verborum. Nam sic recte diceretur *Ego regno urbem, sudo vestem, Placeo dotem, pereo puppim*, quæ certum à viris Voëtis improbatum iri. Quemadmodum ergo hæc licentia quadam & abusu formata sunt, tanquam si eorum Activa varios reciperent Accusativos, quod tamen non faciunt, sic eadem licentia & abusu ex reliquis vere Neutris simpliciter formata sunt, solius euphoniæ gratia, primum haud dubie à Poëtis, dein ab aliis recepta, illa Passiva etiam, quæ *Impersonalia* dicuntur, quum tamen, quæ vere Neutra sunt, sicuti non recipient Accusativum patientem, in quem transeat actio, sic eadem ratione non recipiant formam passivam, cui præmitti debeat Nominativus ejusdem naturæ, cujus est ille patiens Accusativus. Quin immo, sicuti à *Fis* & *Suis* licet formantur veteres *Fisur* & *Estur*, unde *Potestur*, tamen Sanctius aliique ea verba habent pro maxime Neutris, h. e. nec Activis ullo modo, nec Passivis: sic nulla proinde ratio est, etiam si occurrant *Valetur, Caletur, Dormitur, Statur, Venitur*, &c. quominus etiam ista & similia verba vere sint Neutra. Ita vides, Lector, paulatim me re accuratius perpensa, explosa illa objectione, quæ à Passivis petebatur, devenisse tandem in hanc sententiam, ut cum Grammaticis prioribus admittam in arte nostra distinctionem verborum in *Activa, Passiva, &*

Neu-

Neutra. Neque obstat nobis, quod sæpe eadem verba reperiuntur promiscue modo in Constructione Neutrali, modo in vere Activa. Exempla vide in verbis *Careo, Caveo, Consuesco, Egeo, Flo, Flagro, Festino, Mansuesco, Laboro, Luceo, Nato, Noceo, Propero, Quiesco, Servio*. Nam eadem licentia dixerunt promiscue modo Neutraliter ex gr. *Quiesco*, modo Activa *Quiesco te*, mutata insuper significatione; qua licentia unam idemque Verbum & Nomen sæpe diversis declinaverunt Modis: & qua licentia, ut modo ostendimus, per abutsum, qui aliquando usu receptus, vel etiam alia ratione, ex Neutris sæpe fecerunt vere Activa: & denique multis etiam aliis Verbis diversam pro lubitu dederunt significationem & constructionem, ut dixerint promiscue *litare Deos*, & *litare sacra diis*, aliaque similiter. Interim non distitor, nonnulla habere speciem Neutorum, seu construi constanter tanquam Neutra, h. e. sine Accusativo, quæ tamen vera & natura sua sunt Activa, & Accusativum, quoniam ille semper est idem, per Ellipsin omittunt. Talia sunt, tum quæ vim actionis suæ in Accusativum recipiunt, sed per Ellipsin suppressum, exferunt, veluti *Deficere, Nubere, Revertere* &c. de quibus supra ad vocem *Adversari*; Tum etiam, quæ quidem alienum requirunt Accusativum, sed itidem omissum, quoniam & ille perpetuus est in illo verborum usu, Veluti *Imponere alicui*, scil. fallaciam, *Merere* scil. stipendium. Sic *ignoscere, Obirectare, Officere, Parcere, Pergere, Plandere, Providere, Prospicere alicui* &c. Ceterum sicuti hæc falso accenserentur Neutris, sic nequaquam reliqua hujus Capituli, quæ inter *falso Neutra* memorat Auctor. Nec eum quicquam juvat, quod Accusativus iis additus reperitur. Id enim factum, siquidem Accusativus ille vere regitur à Verbo, vel quod nonnulla verba veteres promiscue construxerunt modo ut Neutra, modo ut Activa: vel quod nonnulla ex Neutris facta sunt Activa, tum per Præpositionem in Compositis, tum per Abutsum, tum etiam peculiari illa ratione, de qua in superiori Nota; Quod si nihil horum est, Accusativus ille non à Verbo, sed à Præpositione per Ellipsin suppressa regitur, non modo in Verbis, quæ Composita cum Præpositione Accusativum postalante, ut jam monuimus, sed & in aliis, ubi desideratur præpositio. Vide talia, quæ Auctor Noster perperam in Activas vere locutiones retulit, in *Abnuere, Annuere, Cedere, Concedere, Procedere, Consilare, Dolere, Dubitare, Conqueri, Erubescere, Errare, Ganere, Horrere, Latrare, Manere, Occumbere, Morari, Pallere, Pavere, Passi,*

Quintilianus, rectius dixisset *pleonasmum*: nam ut, *ambulare viam*, vel *iter*, est ἀρραυσμός, & πλεονασμός, ita longum vel difficile iter ambulare, necessariò & eleganter dicitur; quum vero dicitur, *ambulare per viam*, deest accusativus cognatus; nam & *ambulatur via*, aptè dicitur. Cicero 2. Finium dixit de Xerxe; *Ambulare maria, & terram navigare*. Plinius lib. 23. cap. 1. *Si ambulantur stadia bina*. Vide *Sedeo*.

Anbelare scelus, dixit Cicero 2. *Catil. Auctor ad Herennium lib. 4. Anbelans ex infimo pectore crudelitatem*. Cicero 2. *naturæ Deor. Tunc gelido validum de pectore frigus anbelans*. Pers. *Satyr. 1. Grande aliquid, quod pulmo anime prelargus anbelet*. Idem Cicero 3. *Orat. Verba inflata, & anbelata*.

Annuit omnia omnibus; *Catul. in epithalam.*

Appellere ad littus, deest *navim*, vel *se*, vel accusativus cognatus. *Valer. Maxim. libro 1. cap. 7. Quam ad littus navim appulisset. Terentius; animum ad scribendum appulit*: „[idem; „*Haud auspiciatò me huc appuli*]. Vide in *Ellipsi, Navim*.

„*Appetit merides*, *Plautus. Tempus appetit*, „*Livius; Subaudi, viam*, vel *iter*: nam & „*sic Petere usurpatur. Virgil. Sic Turno qua-* „*cunque viam virtute petivit. Cicero; Ille incer-* „*tus ubi esset, alium cursum petivit. Vide in Ellipsi,* „*Iter.]*

„[*Arare; subaudi, terram. Varro 1. rust. 2.* „*Cum homines pastoritiam vitam viverent, neque sci-* „*rent etiam arare terram.]*

Ar-

Placere, Pertasus, Sibilaris, Studere, Scupere, Succensere, Suspirare, Tremere. Hæc paulo fufius & conjunctim pertrahere, atque ita absolovere malui, quam ad singula verba per partes spargere, & sic eadem sæpius repetendo, naturam mihi & lectori facessere,

De verbis falso neutris. 229

Ardeo te videre; Ardet in illa; Ardebat amore; Ardet in arma, subaudi, ardorem, vel in ardere; & ut dicendum erat, ardeo ardorem; sic dicimus, ardet pecunias; ardet virginem, Corydon ardebat Alexim; „[quia Corydonis ignis, & ardor „erat Alexim.] * Vide Palleo, & Doleo.

Arrideo. Cicero de optimo genere; Quam aut non adhibeantur ad causas, aut adhibiti derideantur: nam si arrideantur, esset id ipsum Atticorum. Agellius; Gn. Flavius id arrisit.

Aspirare. Virgil. Ventosque aspirat eunti. Quintil. in præfatione; Tantum ingenii aspiret. Columella lib. I. cap. 6. Et modicis fenestellis Aquilonibus insipientur.

Assentabor quidquid dicit mulier, Plaut. Sed hic melius desideratur præpositio. Ter. Eun. Postremo imperavi egomet mihi omnia assentari. quam Lambinus legit, assentiri.

Assentior, & assentio. Plaut. Amph. Mibi quoque adsunt testes, qui illud quod ego dicam assentiant. Cic. 4. Academ. Vitiosum est assentiri quidquam falsum: idem; Cetera assentior Crasso: idem; nam neque ego assentior illud Theophrasto.

„[Assuesco. Liv. 2. Cavitas ipsius soli, cui longo „tempore assuescitur. Horat. Qui pluribus assuevit „mensum, corpusque superbum. Vide Insuesco.]

Assurgo. † Cicero in Officiis; Hæc enim ipsa sunt

P 3

* Vide Palles] Immo potius Notas supra ad pag. 214. & ipsum Sanctium infra in v. Doleo & Perio aliter & rectius ibi sentientem.

† Cicero in Officiis] Immo in lib. de Senect. cap. 18. Notabilis autem est conjunctio verborum diversissimæ constructionis: Solutari, appeti, deccedi, assurgi, deduci, reduci, consuli. Longe enim aliter dicitur Sautori, deduci, &c. quam deccedi, assurgi. In illis enim intelligitur solennis infinitivorum Accusativus Te, quem certe hæc respiciunt. Ar-
que

sunt honorabilia, quae videntur, levia atque communia, salutari, appeti, decedi, assurgere: idem. I. Inventione; Ut majoribus natu assurgatur. Sueton, Augusto; Assurrectum ab universis in theatro. Sed dices, hæc esse impersonalia: at ego Platoni, & Aristoteli accedo, qui verbum sine supposito negant esse posse. Vide Surgo.

„[Attendere, subaudi Animum. Lucill. 23,
„Rem cognoscat, simul & dictis animum attendat po-
„stulo.]

Attinet, attineo, idem ferè quod, teneo, seu tango: quare si hæc activa, & illud quoque, Plaut. Bacch. Ita me vadatum amore, vincitumque attines: idem Captiveis; Nunc jam cultros attinet. Tacitus lib. I. Ni proximi prehensam dextram vi attinissent: ibid. Post discordiis attinemur: idem lib. 13. Cujus cura attinebatur damnata veneficii nomine Locusta: ibid. Velut vinculo servitutis attineri: ibid. Si ultra unam, alteramque noctem attineretur: ibid. Sed imperium ejus attinuerunt Senatores: ibid. Ne tamen segnem militem attinerent: idem lib. 3. Attineri publica custodia. Apulejus de mundo; Quinque conjuges copulæ his ordinatæ vicibus attinentur. Quum dicimus, Hoc attinet ad me, * deest se, vel accusativus cognatus.

„Audeo dicere, est audeo dictum; hinc di-
„micare auderetur. Nepos in Miliriade; Hofes
„fore

que adeo hinc confirmatur clarissime, quod supra pag. 205. & ad voc. Ambulare disputavi, sæpe euphonia, & concinnitatis gratia eodem modo, quo præcedentia, nonnulla construuntur & formantur, quæ ceteroquæ eam formam & constructionem respicerent.

* Deest se, vel Accusativus Cognatus] Immo se, non Accusativus Cognatus, qui hic statui non potest. Et sic plerumque se res habet, quando sanctius inter hæc dubius hæret.

De verbis falso neutris. 231

fore tardiores, si animadvertent, auctori ad ver-
sus se tam exiguis copiis dimittere, pro, dimi-
cationem auctori. Dictys lib. 2. Eos facimus
ausum, expletumque docent. Livius lib. 25. Ele-
tis ad rem tantam agendam, audendamque ido-
neis: & 26. Numidam promptum ad omnia au-
denda.]

Bellare, Supple bellum. Homerus, ἀπρηκτο
πόλεμον πολυμίζουσι, id est, infectum bellum bella-
mus, vide Pugno.

Cadendum est in unius potestatem. Cicero At-
tico libro 8. Cado igitur activum est: nam
hoc participium nisi à verbis passivis non de-
scendit; ut, Scelus in illum non cadit, subaudi,
casum, vel se.

Caleo, subaudi Calere, id est habeo calorem;
unde metaphoricè, calere virginem, vel virginem,
& fuisse aliquando transitivum indicat Plaut.
Capt. Quasi quum caletur, cochleæ in occulto la-
tent: idem Truculento; Quum caletur maxime,
id est, quum calor est, vel fit calor. Vide
Æstuo.

Careo pecuniarum, id est, habeo caritatem
pecuniarum, ,,[sive, ut vulgo dicunt, caren-
tiam.] Careo pecuniis, id est, caritatem à,
vel de pecuniis. Esse activum indicat illud Te-
rentii Eunuchus; Præterquam tui carendum quod
erat. ,,[Ovid. epist. Penel. Virque mihi dento
sine carendus abest.] & olim frequenter habuit
expressum accusativum. Nonius; Carere rem
bonam, dici potest. Turpil. Meos parentes careo.
Plautus; Collum collaria caret: idem, Curcu-
lione; quia id, quod amo, careo. Careo pecuniam
citatur ex Catone Cæsar Scaliger. Nebrissenfis
quoque; Accusativo, inquit, jungebantur; ut,
Meos careo,

Caveo te, activum est Nebriffensi; at vero cave tibi, neutrum. Non ita est. Sed caveo tibi, subaudi damnum, vel malum. Vide *Metuo*. Plaut. *Mostell.* *Jubet cavere malam rem prius.* Satis tritum est, Cave tibi malum; qua figura dixit Cato cap. 5. *Rustic.* *Scabiam pecori, vel jumentis caveto.* Cicero initio *Topicor.* *Quoniam mihi, meisque multa sepe cavisses: & I. Officior.* Et huic simile vitium in gestu, motuque cavetur. *Frigora, & jurgia cavere, dixit Ovidius.* Sallust. *Jugurth.* *Ita nec cavere anceps malum.* Suet. in *Galba; Cavere periculum.* Et Cicero; *Cavere insidias, & intemperantiam: idem I. Orator.* *quam sit bellum cavere malum: idem; In cavendo bello, & predicendo: idem Attic.* *Cetera, qua quidem provideri poterunt, cavebuntur: idem; O hominem cavendum mihi: idem; Fidem vobis habendam non esse, me vero cavendum. ., [Plautus, Te-
rentius, alii, cave malo dicunt, subaudito, te, estque hypallage, pro, cave tibi malum, Eccles. 9. secundum virtutem tuam cave te à proximo tuo, & Eccles. 21. Omnis qui audiet cavebit se ab eo.]*

Cede majori; Concede preceptoris; Decedam furori Tribunitio; decedere somno, subaudi, locum. Vide locum in Ellippi. Plaut. in argumento *Afinariæ; Cedit noctem filius.* Valerius Maxim. lib. 1. cap. 5. *Ego vero, inquit, libenter tibi meam sedem cedo: ita enim lego ex antiquis manus.* Ulpianus; *Cedere auctori supplicationes, dixit Virgil.* *Cedamus proprium regi.* Valerius Maxim. lib. 4. *Ille cessit eam Bianti: ibidem; Eam provinciam collega cessit: idem lib. 5. cap. 7.* *Carissimam conjugem filio suo cedere non dubitavit.* *Concedi, Decedi, & Succedi, passim sunt apud Ciceronem.*

Cer-

De verbis falso neutris. 233

Certare cum aliquo, subaudi certamen, μάχην τινά-
ξειδαι. ut in facris; Bonum certamen certavi. Se-
digitus poeta de Comicis; Multos incertos cer-
tare hanc rem vidimus. Horat. Magna, minorve
foro si res certabitur unquam. Ovid. 13. Metam.
Certatam lite deorum Ambraciam; ubi Regius fa-
tis insulse ait, participium contra Gramma-
tices rationem formatum. Plaut. Casin. Nunc
specimen specitur, nunc certamen cernitur, seu cer-
tatur.

Cesso. Virgil. Cessas in vota, precesque, sub-
audi, cessationem. Terent. Cessatum usque adhuc
est. Virgil. Quidquid apud dura cessatum est mania
Troje. Ovid. 4. Fast. Largaque provenit cessatis
messis in arvis. „ & 10. Metamorph. Illa mo-
ram celeri, cessataque tempora cursu corrigit.] Hæc
participia passivi verbi sunt, & passivum sine
activo nusquam erit.

„ [Clamo, Plaut. Amph. Voce clara exclamat
uxorem tuam: Cistel. Noli acriter eum in clama-
re: Trucul. Jam pol ille me in clamaabit, si ad-
spexerit. Propert. Nec tibi clamatæ somnus acerbus
erit. Lucil. E somno pueros cum mane expergite,
clamo.]

„ [Clareo, Lucret. Ex primo carmine claret;
subaudi clarorem; sicut Plaut. Mostel. Edes
speculo claras, clarorem merum.]

Coëo. Virgil. Coëant in fœdera Reges; subaudi,
coitionem, vel potius societatem: nam coïve socie-
tatem, & coïta societas, adeo crebra sunt apud
Ciceronem, ut supervacaneum sit hæc repe-
tere. Vide Societas, in Ellipsi.

Cæno. „ [Plaut. Rud. Scelestiorem canam cæ-
navi tuam: & Pseud. Eum odorem cænat Jupiter
quotidie. Apul. lib. 4. Saliarum se cænasse cænas
crederet: idem 9. Sacrificales epulas cænisabat.

Collacrymo. Cic. pro Sextio; *Histrion casum meum toties collacrymavit.* Sed hic potest deesse præpositio, & cognatus casus, *Lacrymas.*

Commiseror. *Commiseratur interitum ejus;* Gellius lib. 7. cap. 5.

Comperendinare. *Asconius in passiva; Ne rursum comperendinato judicio.*

„[*Concedere, subaudi aliquid, hoc, multum, aliquantum.* Terent. *Faciam ut tibi concedam, neque adversabor tue libidini: Rus abii concedens vobis.* De jure suo concedere paululum. *Concedam hinc intrò, atque expectabo.* Plaut. *Num te fugi, num oculis concessi tuis.* Cic. *Ab alicujus oculis, aliquò concedere*]

Conclamare. Ovid. 13. Metam. *Conclamat socios.* Cæsar; *Conclamare victoriam: idem; Conclamatur ad arma.* Lucan. *quum corpora nondam conclamata jacent.*

Concrepo. vide Crepo.

Concurro. Cicero: *Concurritur undique ad commune incendium restigendum.* Horat. *Concurritur, horæ momento, subaudi, concursus; ut, curro cursum, & cursus curritur.* Vide Curro.

Configo. *Configitur magna ira,* Claudianus; *subaudi, confictus.* Cicero; *Configendum puto: idem; Cautè configendum est.*

Compluitur. vide Pluo.

Conqueri fortunam adversam, non lamentari decet; Cic. *Pauperiem meam conqueror,* Plaut. *Conqueri libidines, vim, contumeliam, Ciceroniana sunt.* Vide Queror.

Conjurare. Sallust. *Sed antea conjurare pauci contra Remp. in quibus Catilina fuit, de qua quam verissime potero dicam; id est, conjurare conjurationem, de qua conjuratione, cæt. Agmina conjurata, Fratres conjuratos, passim legimus.*

Con-

De verbis falso neutris. 235

Consulo tibi, putant esse neutrum; sed deest
utile, vel commodum; ut, prospicio tibi: unde in
passiva; Bene tibi consultitur. Cicero 7. epist.
Ego tibi ab illo consuli mallem. Vide Utile, in El-
lipfi, & inf. Prospicio.

Consuesco. Lucret. lib. 6. At tunc brachia con-
suescunt, firmantque lacertos, „[id est, consuefa-
„ciunt, ad jaculandum exercent.] Columell.
lib. 6. Nam ubi plauistro, aut aratro iuvenum con-
suescimus. Sallust. Jugurth. in oratione Marii;
Ita ad hoc etatis à pueritia fui, ut omnes labores,
pericula consueta habeam. Hoc verbum, & simi-
lia sæpius habent * pro accusativo orationem;
ut, consuevisti carmina scribere. Vide Insuesco.

Contingit. Apulejus Afino; Sed ut primum oc-
curforiam potionem, & inchoatum gustum extremis la-
bis contingebat adolescens. Ovid. 1. Metamorph.
Contigerat nostras infamia temporis aures: idem 2.
Contigit ora sui, Lactant. lib. 2. Sed tamen Cicero
materiam tam copiosam, & uberem strictim contigit.

Contendere cursum dixit Virgilius: „[sicut
„Cicero; contendere iter.] Plaut. Most. Quis
est qui recta platea cursum huc contendit suum?
Contendere poplitem, tormenta, vincula, passim le-
ges.

„[Contendere se. Licinius Macer; Repente ce-
„leri gradu se per forum in Capitolium contendit. In
„contendere cum aliquo verbis, armis, acie, subau-
„ditur, causam. Lucret. 4. Hunc igitur contra
„mittam contendere causam; id est, contra hunc
„disputare nolo.]

Contremisco. Vide Metuo.

Crepo. Horat. Sulcos & vineta crepat mera:
idem;

* Pro Accusativo orationem] Immo vero heic oratio seu
Infinitum pro Dativo adhibetur, sicuti illa possunt om-
nium casuum vicem sustinere.

idem; Si quid Stertinius veri crepat: idem; Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepet: idem 2. Carmin. Quum populus frequens latum theatris ter crepuit sonum. Propert. lib. 3. Et manibus faustos ter crepuere sonos. Martial. Et Tartesiaca concrepat ara manu. Petron. Arbiter; & concrepans ara omnes excitavit: idem; Trimalcio lautissimus homo digitos concrepuit.

Corruo. Vide Ruo. Plaut. Ibi me corruere aiebas divitias. Propert. lib. 3. Voveras, & spolium corruit ille Jovis.

Corusco. Virg. 10. Æneid. Strictumque coruscat mucronem: & lib. 8. Duo quisque Alpina coruscant gesa manu.

„ [Crescere, putant esse Neutrum: sed Acti-
 „ vum esse arguit Passivum participium Cre-
 „ tus, quod est natus, factus; sicut ab Hio
 „ formatum fuit Hiasco, & Hisco; & à Labo,
 „ Labasco; ab Amo amasco; à Caleo caleSCO; à Con-
 „ suo consuesco, sic à Creo creasco, & cresco; in
 „ quo subauditur, me. Primum ergo Creasce-
 „ re se, vel Crescere fuit nasci, existere, quod
 „ postea per Metonymiam antecedentis pro
 „ consequenti, significavit Augeri: sicut vicif-
 „ sim per metonymiam consequentis pro ante-
 „ cedente, Augere usurpatur pro Creare; &
 „ hinc Auctor dicitur pro Creator. Lucret. 5.
 „ Nam quodcumque alias ex se res auget, alisque,
 „ id est; procreat, velut ipse ibidem inter-
 „ pretatur his verbis; quod procreat ex se omnia.
 „ Indocte proinde scribunt, Autor, vel Author.
 „ Liv. Andron, Erotopæg. Noffe, dieque de-
 „ cretum, & auctum; id est, quod decrevit,
 „ & auxit se.]

„ [Cupere aliquem, tritum est; legimus ta-
 „ men Cupere alicujus, pro, cupidum esse. Plaut.
 „ Trin.

- Trin. Quamquam domi cupio, operari tamen.
Symmachus; *Vestri cupiunt Puteoli*, ubi sub-
audis, cupiditatem, sicut poeta verus apud
Cic. *Qui nec te amet, nec studeat tui*; subaudis
studium, id est, qui minime sit tui studiosus.]
Curro. Vide Concurro, Decurro. Virgil. 5.
Æneid. *Currit iter tutum non segnius equore classis.*
[Prop. *Ut sciat indociles currere lympha vias.*]
Vide Priscian. in, *Cursus curritur*. Cicero 3.
Offic. *qui stadium currit*. Juven. *Curritur ad vo-
cem jucundam*. Terent. *Si qua est laboriosa, ad
me curritur*. Cic. 7. Verr. *Curritur ad prætorium.*
Virgil. *Nec si cuncta velim breviter decurrere possim.*
Vitam decurrere, decursa vita, decurso spatio. Decur-
ritur, decurrebatur, passim obviam. [In Cur-
rere via, subaudi, *cursum*. Propert. *Hac eadem
rursus Lygdame curre via.*] Vide Sedeo.
Decedo. Vide Cedo, & Assurgo.
Decet, Deducet. Ovid. 1. Metam. *Ista decent
humeros gestamina nostros*. Statius; *Si non dedecui
tua iussa*. Ovid. *Nec dominam motæ dedecueve co-
mæ*: idem; *Lacrymæ decueve pudicam*. Sallust. Jugur-
thino; *Quæ ab Imperatore decuerint, omnia suis prorsus*.
[Decidere, pro transigere, pacisci, subaudi,
rem, Dictys lib. 5. *Multo sermone invicem habi-
to, ad extremum binis millibus talentum rem deci-
dunt*. Cicero; *Magno cum aliquo decidere*. Sen-
2. Controversiar. 5. *Pro incolumitate mariti vi-
caria morte decidit, pro, ita rem pacta est, ut
mariti sui vice moreretur.*]
Declino. Plautus Aulul. *Declinari paululum me
extra viam*. Ovid. 2. Metam. *Neu te dexterior tortum
declinet ad anguem*. Dicimus *delinare cursum, ur-
bem, malâ, & malâ declinantur, & à malis declinare.*
Decurro. Vide Curro.
Deficio. Horat. *Animus si te non deficit equus.*
Ovid.

Ovid. *Deficior prudens artis ab arte mea.* „ [Plaut. „ *Afin. Si intelligam te deficere vita, pro, deficere „ defectum è vita. Proper. Nec deficiet nau- „ tas rogare citatos; id est non defnam inter- „ rogare nautas.]* Quintil. *Agua ciboque dese- „ ti.* Varro lib. 3. Rustic. cap. 16. *Ne deficiant „ animura. Dicimus, deficiunt me pecunia, & mihi „ pectunie. Cæsar; Quon tela militibus deficerent, „ subaudi se, vel Defectum.]*

Deo. Cicero pro Sylla; *Ut cum Lentulo, & „ Catilena, & Cethego fœdissimam vitam, & miserrimam „ degeret: idem pro Roscio; Vitam in ege- „ state degere. Catull. ad Manlium; Otia pacato „ degeret in thalamo. Lucret. lib. 2. Quantsque „ periculis degitur hoc ævi quodcumque est.* „ [Plaut. „ *Molt. A mane usque ad noctem in foro dego diem.]*
Vide *Virro.*

Degenerare à parentibus, subaudi se, vel genus. „ Columel. lib. 7. cap. 12. Venus canibus carpis „ vires, animosque degenerat.

Delinquo. Vide Pecco.

Deliro. Lactant. de Opificio Dei cap. 6. Illius „ enim sunt omnia, quæ delirat Lucretius.

Desino artem. Cicero, & Sueton. Tiberio; „ Artem desituros promittentibus veniam dedit.

Despero. Martial. Desperabantur promissi prelia „ Martis. Cic. Srve restitui mur, Srve desperamur: „ idem Attico; Pacem enim desperavi.

Detraho tibi, subaudi, laudem, vel simile aliud. „ Horat. Nec ego illi detrabere ausim Herentem capi- „ ti multa cum laude coronam.

„ [Differt hoc ab illo, subaudi se: nam Differre „ est aliud aliò ferre, dissipare, ut stent locis „ diversis, sive dissent.]

Discumbo. Virg. Stratoque super discumbitur „ estro. Aulus Gellius; discubitum est. Cicero;

Ma.

De verbis falso neutris. 239

Maturè veniunt, discumbitur, „ [subaudi, Cubi-
„ tus.]

Disputo. Disputare rationem; non semel dixit
Cicero, Plaut Aulul. Ubi disputata est ratio cum
argentariis, idem Menech. Ut hanc rem vobis ad
amussim disputem.

Doleo. Ovidius; Tu vero tua damna doles:
„ [idem; Que venit indignè pœna, dolenda venit.
„ Propert. Frigidus Eo me dolet aura gelu. Justin.
„ lib. 12. Ut tactum hominum velut vulnera indo-
„ lesceret.] Stadius; Bellorum extrema dolemus. Ci-
cero; Meum casum doluerunt: idem 4. Tuscul.
Dum modo doleat aliquid, doleat quod lubet. Sueton.
Se quoque respondit vicem eorum dolere. Hic, & in
aliis multis verbis potius videtur deesse accu-
sativus cognatus, & præpositio *causæ*; ut, do-
leo dolorem circa casum tuum. Huc refer illud,
Corydon ardebat Alexin, id est, Ardebat ardorem
de Alexi, vel circa Alexin.

Dormio, Edormio: Adag. Endymionis somnum
dormis. Martial. Tota mihi dormitur hyems. Ci-
cero; Edormi crapulam, & exhalo. Plaut. Amph.
Mane, diem edormiscam unum somnum. In facris:
dormierunt somnum suum viri divitiarum. Terent.
Atque edormiscam hoc villi. Plaut. Ommemque edor-
mirvi crapulam. „ [Catull. Nobis nox est perpetuo
„ una dormienda.]

„ [Dubito. Acon. in 2. Verr. Pedestre iter
„ propter Verris insidias dubitabat. Cicero; Turpe
„ est dubitare Philosophos, que ne rustici quidem dubi-
„ tant: Nihil affirmans, omnia dubitans, restat ut hoc
„ dubitemus, uter Roscium occiderit. Livius 21.
„ Vobis necesse est aut vivere, aut si fortuna dubitabit,
„ in prelio potius, quam in fuga mortem oppetere.
„ Ubi subaudi, dubitationem, id est, si dubia
„ erit fortuna.]

„ [Ebul-

„[Ebullio. Cic. Virtutes ebullire, & sapientias:
 „Dixerit Epicurus, semper beatum esse sapientem,
 „quod quidem solet ebullire nonnunquam. Cato; Ubi
 „ebullit vinum, ignem subaucito, subaudi se. Se-
 „neca in Apocol. Claudius animam ebullit, &
 „eo desit vixere videri.]

Egeo pecuniis, est egeo egestatem à pecuniis,
 „[sive à parte pecuniarum.] Deesse autem
 egestatem; vel ^{re} egere, satis indicat illud Plauti
 Pseud. Quid agiter Calidore? Amaturo, atque ege-
 tur acriter, id est, amatur amatio, egetur ege-
 stas: sæpe enim deest nomen, unde genitivus
 regitur; ut, *tadet me ciborum*; subaudi, *tadium*.
 Sic Livius dixit lib. 26. *Quod vel capitis, vel*
pecuniæ judicasset; subaudi *judicium*. Cato apud
 Agellium; *Vitio vertunt, quia multa egeo*. Varro
 lib. 4. ling. Latin. *Dives à Divro, qui ut Deus*
nihil indiget. „[Sallust. Jug. *Collis magna parte*
 „*editus, & præcepta pauca munimenta egebat.*] No-
 nius Marcellus quum disputat, genitivum poni
 pro accusativo, utitur his exemplis; *Fastidit*
mei, & Argenti indiges. Tu meo periculo di-
 ces elegantissime; *Turpem egere egestatem*. Vide
 Indigeo.

„[Egredior. Sallust. *Raro egressus fines suas*.
 „Servius in Æneid. 2. norat, utrumque dici,
 „* *Egredior urbem, & urbe*. Sed in hoc postero-
 „re subauditur *gressum, vel viam*.]

Emergo. Cicero Arusp. respon. *Tum se emer-
 git, & fertur illuc*: idem 2. *Naturæ Deorum;*
Ut sese emergens ostendat Scorpius alter: „[& 2. *Di-
 vin. Tibi de me cogitanti subito sum visus emer-
 sus*

* *Egredior urbem*] Ellipsis in eo est præpositionis *extra*,
 tanquam si diceretur *egredior extra urbem*. Sic mox *Emi-
 nebat aquam*, pro *em. extra aquam*. Sic *præveni litus*
 dicitur pro *præveni præter litus*.

„sus ex flumine.] Cornel. Nepos in Attici vi-
ra; Quibus ex malis ut se emerferat Terent.
Adelph. Unde emergi non potest. Corn. Fronto in
voce, Emergit se, citat in Sallust. 4. Histor. Ubi
se laniata navigia fundo emergunt. Vide me, te,
se, in Ellipsi.

Emigro. vide Migro.

Emineo. Curtius lib. 4. Jamque paulum moles
aquam eminebat.

Efflo. Cic. de Senect. Odorum qui efflarentur
ex floribus. Ovid. 7. Metam. Vulcanum naribus
efflant eripedes tauri. Virgil. Laetos efflarat honores,
Caesariem, & lumen purpureum. Plin. lib. 36. Fla-
turque follibus, donec rufescat. Ovid. 4. Falt. Ezul-
tant comites, furiosaque sibia flatur. Lucret. lib. 5.
Flaret è corpore flammam.

Eo. Virgil. 6. Aeneid. Itque, reditque viam to-
ties. Horat. i. epist. Ire viam, quam monstrat
eques. Virgil. 4. Longam incommitata videtur ire
viam: & 4. Georg. Plaut. Rudent. Tu abi taci-
tus tuam viam. Cicero pro Mur. Redite viam:
eodem duce redibant: ibid. Istam viam dico, inite
viam. Praesto aderat sapiens ille qui inire viam doce-
ret. Sueton. in to honore. Quare quum Maro
dixit; Te consule imbit, deest viam. „[Cum
„legimus, Ire via, subaudimus itum, id est,
„itionem. Lucret. Nec sentimus itum cujusvis-
„cumque animantis. Cicero; Quis noster itus, re-
„ditus, vulcus.]

„[Erro. Cicero; Si erratur in nomine, sub-
„audi error. Ovidius; Immensum est erratas di-
„cere terras. Virgilius; Relegens errata retrorsum
„Littora. Plaut. Scio quid erret. Terent. Tenco
„quid erret.]

Eriumpo. Virgil. Errumpunt portis, subaudi se:
idem Georg. Diversi erumpunt sese radiis. Caesar

Q

2. Ci-

2. Civili; *Portis se foras erumpunt.* Virgilius
 4. Georg. *Et caput unde altus primum se erumpit*
Enipeus. Tibull. 4. *Fontibus ut dulces erumpat terra*
liquores. * Vide, *Erumpo.*

Equitare: Plinius lib. 3. de Camelis; *Atque*
etiam equitantur praelius. „ [Hor. *equitare in arma-*
dine longa, subaudi, equitationem.]

„ [Erubesco. Cic. *Affines te erubescunt; Epi-*
curus voluptates non erubescit. Horat. *Non erubescen-*
dis adurit ignibus. Virgil. *Nostra nec erubuit silvas*
habitare Thulia, pro, habitationem silvarum,

Erufo. Cic. Catil. 2. *Eruant cadem honorum,*
 & in Sacris; *Eruerunt cor meum verbum bonum:*
Labia mea eruflabunt hymnum.

Evaso. Sueton. Tiber. *Carmillus me evasit.*
 Virgil. *Gradus evaserat altos:* „ [idem; *Famque*
propinquabam portis, omnemque videbar Evasisse viam.

„ Dictys lib. 2. *Qui primi fuga Græcos evaserant.*
 „ Livius 28. *In loca tuta evasit, subaudi, Viam.*
 „ sicut Virgil. *Nec spatium evasit totum, nec per-*
tulit æthra; id est, non ixit per totum spa-
 „ tium. Lucil. de equo; *Qui colles, camposque*
 „ *gradu perlabitur uno, Omne iter evadit.*] Liv.
 „ *Exercitum casum, evasumque se esse.*

Evadit. Vide *Sedeo,* & supra lib. 3. cap. 1.
 „ [Excedo. Cicero 1. Catil. *Quot ego petiti-*
 „ *ones tuas parva quadam declinatione, & ut ajunt,*
 „ *corpore, excessi;* pro vitavi. Sic legit ibi Ser-
 „ vius. Livius 24. *In agro Tarentino nihil violatum,*
 „ *neque usquam via excessum est.*]

„ *Excello.* Festus; *Recellere, reclinare, & Ex-*
 „ *cellere, in altum extollere:* idem; *Lingua, pro-*
 „ *montorii genus non excellentis, sed molliter in pla-*
 „ *num devexi.* Cato apud Agell. 13. cap. 23.
 „ Ple.

* *Vide Erumpo*] Haud dubie reponi debet *Emergo.*

De verbis falso neutris. 243

„Plerisque solet animus in rebus secundis excellere;
„subaudi se, pro excelli, extolli, efferri. A-
„pulejus ro. de Afino; Nates recellere, pro redu-
„cere, retrahere.]

Exeo. Vide Eo.

Exhalo. Cicero; Convivii crapulam exhalaf-
sent: idem Philip. Edormi crapulam, & exhala.
Virgil. Sevamque exhalat opaca Mephitin: idem
2. Georg. Que tenuem exhalat nebulam. Lu-
cretius 5. Pulveris exhalat nebulam, nubesque vo-
lantes.

Exsulo. vide Veneo, & Vapulo. Exsulo, id est,
extra solum eo. Deest accusativus cognatus.
Euripid Andro. *ὄς ἐγὼ Φύργω Φύργας*, id est, quale
exsilium exsulo? * „[Hygin. Fab. 26. Medea
„iterum exsulatur. Dictys lib. 5. Decernitur, An-
„timachus ex omni Phrygia exsulandum.]

„[Faceffere, pro abire, recedere, subaudi, se.
„Plaut. Men. Dictum faceffas doctum. Afran.
„Incis. Multa, ac molesta potin, ut dicta faceffas?
„Titin. Gemin. Ut res suas procul ex adibus fa-
„cessat. Cic. Periculum innocenti faceffere: ut pau-
„lisper faceffant rogamus.]

Faveo. Favetur apud Ciceronem sæpe posi-
tum, satis ostendit, Faveo activum esse;
„[Etati illi non modo non invidetur, verum etiam
„favetur. Charifius quidem lib. 5. in Idioma-
„tis linguæ Latinæ ponit; Faveo tibi, & Faveo
„te.] Vide Invideo.

Fastidio. Virgil. Invenies alium si te hic fastidit
Alexis. Liv. Dum nullum fastiditur genus: idem;
pars fastidita. Horat. Fastidire lacus, & rivos au-
sus

Q 2

* Hyginus] Ex his scriptoribus neutiquam petenda, quæ
ad naturam linguæ, & veram verborum significationem
indagandam pertinere volumus, Exsulare haud dubie est
neutrum.

sus apertos, „[Plaut. *Fasidium mei*, * subaudi, „*fastidium.*]

Festivo. Ovid. 2. *Metamorph.* *Tum quas induat illa, festinat vestes.* Tacitus de moribus German. *Nec virgines festinantur.* Virgil. 6. *Tunc jussa Sibyllæ, haud mora, festinant jussi.* Apulejus lib. 3. *Sed primo diluculo remedium festinabitur tibi.* „*Dictys lib. 3. Græci cuncta quæ, militia poscebat, „summis studiis festinabant*]

Fio inter neutro passiva refertur à Grammaticis, id est, inter monstra. Mihi verbum est substantivum: nam factum est à $\phi\acute{o}\omega$ Græco; unde *fuo* latinum, & postea *fo*. Scaliger lib. 5. de causis cap. 3. A $\phi\acute{o}\omega$, inquit, *Fuo nostrum, & ipsum Fio; Sic autem, ab $\upsilon\pi\acute{\iota}$; Est, ab $\epsilon\sigma\iota$.* Habuit aliquando passivum, Prisciano teste lib. 8. *Postquam diutius fitur: & Græco ritu fiebantur Saturnalia.* Certè infinitum fieri merè passivum videtur: sed, ut dixi, mihi substantivum est; *fio senex*, id est, *sum senex.*

„[*Flagro.* Hygin. Fab. 129. *Jupiter cum fulmine, & tonitribus venit, & Semelen conflagravit.* „*Auctor ad Heren. Quomodo urbs acerbissimo concidit incendio conflagrata?*]

Flo. Vide *Efflo.*

Fleo. *Flere funera.* Ovid. Terent. Andr. *In ignem posita est, Fletur.* Silius 5. *Longo ævo fiebitur.* Ovid. *Fortuna flenda.*

Flius, Græcè $\beta\acute{\epsilon}\omega$. Homer. Odyss. 9. accusativo junxit; $\beta\acute{\epsilon}\omega\varsigma\ \alpha\gamma\lambda\alpha\acute{\iota}\omega\varsigma\ \upsilon\delta\acute{\rho}\alpha\varsigma\ \kappa\acute{\rho}\eta\eta\ \lambda\alpha\sigma\sigma\ \sigma\omega\epsilon\iota\omega\varsigma$. id est, *fluit limpida aquam fons sub specu.*

„[*Flu-*

* *Subaudi fastidium*] Immo potius *Negotium.* *Fasidire* cum Accusativo significat proprie fastidium ostendere, ad conspectum & usum alicujus rei. Atque adeo Accusativus ille non pender à Verbo, licet ex Passivo pateat, seu Passivi Nominativo, ita tamen eum accepisse etiam ipsos Veteres,

De verbis falso neutris. 245

„[Fluſtuat. Lucret. Fluſtuat incertis erroribus
ardor amantum, ſubaudi, ſe. Seneca de vita
beat. Depreheſi in mari Syrtico, modo in ſiccio re-
linguuntur, modo torrente unda fluſtuantur. Sic
in Medea; Ut dubium pelagus fervet, haud ali-
ter meum cor fluſtuatur.

Fruor. Cato Raſt. Pabulum frui occipito. Ci-
cero pro Milone; Nobis haec fruenda relinqueret.
Apulejus lib. 9. Beatam illam, quæ tam conſtantis
ſodalis libertatem fruitur.

Fungor libertate, ſubaudi, functionem, vel
fungi. Terent. Ita atiente tute illorum officia ſon-
gere. Tacitus lib. 3. Suprema erga memoriam filii
ſui munera ſingerentur: idem lib. 4. Et hominum
officia ſingi. Varro; Municipis, qui una mu-
nus ſingi debent, dicti. Terent. Hominiſ ſingi,
& temperantis ſingi officium: idem; Major
ſilius tuus Aſchinus, nec boni, neque liberalis ſin-
gus officium viri. Plaut. Moſtell. Tu tibi iſtos ha-
beas turtures, aves, piſces, ſine me alliato ſingi
fortunas meas: idem Amph. Hic munus ſingatur
tuum: idem Trinummo; Cui nihil eſt, qui mu-
nus ſingatur ſuum: ibid. Sequere hac mea gnata,
ut munus ſingaris tuum. Cic. 3. Tuſcul. Quem-
admodum oculus conturbatus non eſt probe affectus ad
ſuum munus ſingendum. Sueton. Auguſt. Minore
moleſtia, Senatoria munera ſingentur. quo in loco
Beroaldus; Accuſativo, inquit, caſu extulit, quod
nos ablativo dicimus. Petus autem eſt, & elegans lo-
quutio; ſicut potior illam rem, pro, illa re, Peteres
dixerunt: Ita ſingor munus, pro, munere. Plaut.
Menec. Paraſitus octo hominum munus facile ſin-
gitur. Vide Utor

Fugio. Lucanus I. In bellum fugitur.

Furere. Virgil. Aeneid. 12. Hunc ſine me fu-
rere ante ſiorem. Liv. Et nunc id furere, idem

egre pati. Sed hinc melius deerit *causa*. Vide *Insanio*.

Gaudeo. Terentius *Andria*; *Hunc scio solide solum mea gavisurum gaudia*. Caelius ad Cic. 8. *Famil. Puto ut suum gaudiam gauderemus*: *ibid. furit tam garvisos homines suum dolorem*. Catull. *Gaudia, quae gaudeas*. Gellius lib. 9. cap. 9. *Latona gaudium gaudet genuinum, & intimum*. Stadius lib. 9. *Tu dulces lituos, ululataque praelia gaudes*. Cic. *Nihil est neque quod metuamus, neque quod gaudeamus*. Et in *Sacris*; *gaudeat se tellus tantis illustrata fulgoribus*.

Garrire. Horat. lib. 1. *Satyr. 10. Comis garrire libellos*: idem; *Dum quilibet ille garrivet*. Martial. lib. 1. *Garris & illud, teste quod licet turba*. *Garrire libellos, dixit* (inquit Turneb.) *quasi garrire garritionem*.

Germineo. Plinius lib. 16. cap. 25. *Quibusdam germinatur germinatio*. Et in *Sacris*; *terra germinat Salvatorem*.

Gemo. Cic. *Attic. lib. 2. Atque hic status, qui una voce omnium gemitur*: idem; *occulte suum malum gemit*. Virgil. *Nunc Amyci casum gemit*. Cicero pro Sextio; *Accepisset respublica plagam, quam acceptam gemere possit*. Virgil. *Daphni tuum Peneos etiam ingemuisse leones Interitum*. Prudentius *Pfych. Nec doleras, quia turpe tibi gemuisse dolorem*. Ovid. *Fortuna gemenda*: idem 13. *Metamorph. Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est*: *ibid. Teque gemunt, virgo*.

Glaciare. Horat. lib. 3. *Od. 10. Positas ut glaciaret nives puro numine Juppiter*.

» [Gratificare, subaudi, gratiam. Sallust. *Non assentando, neque concupita praebendo peruersam gratiam gratificans.*]

Horreo, horresco. Cic. *Et si omnium conspectum horreo*.

De verbis falso neutris. 247

horreo: idem; *Horreo crimen ingrati animi*: idem; *Deorum tamen numina horrent*. idem; *Ut ipsam vi-*
Floriam horrent. Lucan. lib. 1. *Horruit Alcides,*
viso jam Dite, Megeram. Apul. lib. 6. *Cujus to-*
tæ provincie nomen horrescunt. Cic. *Imbecillius hor-*
rere dolorem, & reformidare. Perhorresco semper
habet accusativum.

Hiemare: Plinius lib. 19. cap. 4. *Decoquunt*
alii aquas, mox & illas hiemant: idem libro 9.
Hiemato lacu.

Hulco. Catull. ad Manlium; *Quum gravis*
exustos æstus hulcat agros.

faceo. Virg. *Facet extra sidera tellus, subaudi;*
se, vel jacere; ut, jacent sub arbore poma, quia
nihil est quod non agat, & si agit, aliquid agit.
Vide *Sedeo*, & *Sto*.

„ [*Jejunare, subaudi, jejunium*. Zachar. 7.
„ *Numquid jejunium jejunastis mihi?*)

Ignosco tibi, subaudi, peccatum; ut, Indulgeo.
Cic. *Hanc culpam ei facile ignoscamus*. Plautus
Amphit. *Pelatis manibus orant, ignoscamus pecca-*
tum suum. Propert. 1. *Jupiter ignosco cætera furta*
tua. Virgil. 4. Georg. *Ignoscenda quidem, ser-*
vent si ignoscere manes: idem Culice; Pavium si
Tartara nossent peccatum ignorisse. Quintil. in
declam. *Ignoscite malorum periculorum motus; igno-*
scite humana discrimina. Ovid. lib. 1. *Artis; vi-*
tiisque ignoscitur omni.

Illuceo. Plaut. Bacch. *Vulcanus, Sol, Dies,*
Luna, Dii quatuor scelestiorem nullum illuxere alterum.
Vide *Luceo*.

Illudo. Virgil. 10. nunc, & *Verbis virtutem illude*
superbis. Terent. *Satis superbe illuditis me: idem*
And. *Penè illusi vitam filie*.

Impendeo. *Impendet tibi calamitas, subaudi, se;*
ut, Nox præcipitat, & ver appetit. Dicimus
etiam;

etiam; *Impendet homines mors.* Terent. Phormio; *Ita nunc imparatum subito tanta te impendent mala.*

vel
Frau-
dem.

Imponere, pro fallere, dicunt esse neutrum, melius qui concinnavit promptuarium linguæ Latinæ; ait enim deesse, impositionem. Mihi videtur deesse Clitellam. vide Ellips. Clitella

„ [Incipere, subaudi, principium. Terent. Heaut. *Neque quod principium incipiam ad placandum scio.* Plaur. Stich. *Principium quo pacto occipiam, id ratiocinor.* Virgil. *Vix prima inciperat aestas.*

„ [Inclinare. Livius lib. 5. *Cum omnem culpam Sergius in collegam inclinaret: ibid. Neutro inclinata spe. Plebe ad id consilium inclinata.*]

Incubare, quum de avibus dicitur, deest ova; unde, ova incubantur. Plin. lib. 2. Quod si una natura omnes incubaret.

Incumbo. Sallust. 3. Hist. citante Frontone; ut suscinere corpora plerique nequientes, arma suis quisquis instans incumberet: idem; verbo incumbit illam rem.

Indigeo. Vide Egeo. Varro lib. 1. cap. 31. A quo quod indigent potum, poma dicta esse possunt. Potum, habet antiquus codex, ut ait Turneb. [Si quis tamen malit Potui, sicut alii libri habent, ut sit prisca ablativus, pro Potu, oratio per infinita cognata sic supplebitur; indigent indigere potu, sive à potu, hoc est, indigentiam. Vide supra Egeo.]

Indulgeo tibi, subaudi, indulgentiam, vel peccatum. Martial. Indulgent patientiam flagello. Tacitus lib. 1. Cunctaque que Germanicus indulserat. Juven. Se se indulfisse Tribuno. Lucill. citante Nonio: Tu qui iram indulges nimis. Afranius, citante

tante eodem; Male merentur de nobis heri, qui nos tantopere indulgent in pueritia. Sueton. Domitian. Exilium indulfit: ibid. Ut damnatis liberum mortis arbitrium indulgeatis: idem Claudio; Quam essedario indulfisset rudem. quæ verba non intelligens Erasmus in annotatiunculis ad Suetonium, inquit; indulfisset, pro, amiffisset, nisi velis typographi esse lapsum, & emendandum, manu-miffisset. Apulejus lib. 5. Afino; Indulge fructum, & tibi devote animam recrea. Petron. Arbit. Nec diu tamen lacrymas indulfit. Macrob. lib. 1. Satur. Ferie, quas indulget magna pars mensis fano dicati. Terent. Eunuch. Nimis me indulgeo. Ubi Donatus, Mi; sic veteres, quod nos mihi dicimus: alibi; Te indulgebant, tibi dabant. Vide Ludo, & Ignosco.

Inire viam. Vide Eo.

Ingedior. Ingedi fumonium, Adag. * „[deest gradum, ingressum.]

Inflare sonum, inflare tibias, vela, calamos, & similia trita sunt: & Calami inflantur.

Ingemo. Vide Gemo.

Inservire alicui, subaudi, servitutem. Sed & alios accusativos explicat Plaur. Mostell. Si illum inservibis solun: ibid. Non est meretricum, unum inservire amantem. Cic. Nihil est à me inservitum temporis causa. Plaur. Matrona est, unum inservire amantem. Vide Servio.

Insanio, „[subaudi, insaniam, vel stultitiam.] Horat. 2. Serm. Huic ego vulgum errori similem cantum insanire docebo. Propert. 2. Lynceus ipse meus seros insanit amores. „[Sen. de vita beat. „Hilarem insaniam insanire, & per risum furere.] Horat. Quam me stultitiam insanire putas. Sic enim legit Lamb. Vide Furere.

Q 5

In-

* Deest gradum] Sed & prepositio ~~non~~.

Insuesco. Horat. 1. Serm. *Insuevit pater optimus hoc me, ut fugerem, quem locum contra fidem omnium librorum pervertit Lambinus; ego Turnebo assentior lib. 30. cap. 19. Columella lib. 6. Maxime tamen habetur salutaris amurca, si tantundem aquae immisceas, & ea pecus insuescas: idem 1. Atque ubi ceperunt aliquod incrementum habere, sic insuesci debent, ut in id, cæt. Vide Consuesco, & Assuesco.*

Insulto. Tacit. 4. *Qui nunc patientiam senis, & segnitiam juvenis juxta insultet.* Sallust. *Multos à puertitia bonos insultaverat.* Sic citat Servius 9. *Æneid.* Terent. *Eunuch. Næ tu istas faxo calcibus insultabis frustra.*

Insisto. Virgil. 6. *Nulli fas casto sceleratum insistere limen. Ubi Servius; Insisto illam rem dicimus, non illi rei, quod qui dicunt, decipiuntur, propter Insto illi rei.* Cicero 3. *Orat. Quanam igitur modo tantum munus insistemus.* Plaut. *Milit. Insiste hoc negotium sapienter: idem Capt. Proinde omnes itinera insistant sua: idem Milit. Quam jam insistas viam.* Terent. *Eunuch. Quem percontor? quam insistam viam? Stat. Theb. 5. Summisque insistitur astris.*

Insto huic rei, subaudi, operam, vel insare. Virgil. 8. *Æneid. Parte alia Marti currunqve, rota/que volucres Instabant.*

*Interdico tibi ludum, nemo negabit esse acti-
vum.* Sueton. *Domitian. Interdixit histrionibus scenam.* Livius lib. 34. *Feminis duntaxat usum purpuræ interdicens? Quum vero dicitur, vel absolute, prætor interdixit, vel interdixit illi aqua & igni, deest, Interdictum, ut sit, Prætor interdixit illi interdictum ab aqua & igni; vel de aqua & igni.* Plin. lib. 39. cap. 1. *Interdixi tibi de medicis.* Cicero pro *Cecinna; Prætor interdixit de*

vi hominibus armatis. Dicitur etiam, interdixit illi aquam, & ignem. Cicero pro domo sua; Velitis, jubeatis, ut M. Tullio aqua, & ignis interdicator, deesse interdictum, vel interdiceret, indicat illud Ciceronis de Senectute; Ut, quem admodum nostro more male rem gerentibus patribus, bonis interdici solet. Plinius epist. 76. Carent enim togæ jure, quibus aqua & igni interdictum est. Cicero I. de Finib. Sed id neque feci adhuc; nec mihi tamen ne faciam interdictum puto. Voluptatem interdiceret. Horat. I. epist. Cui sic per vim est interdicta voluptas. Ovid. 10. Metamorph. spes interdictæ. [Nepos Hamilc. Socero gener interdici non poterat.]

Interest. Vide lib. 3. cap. 5.

„ [Invadere, subaudi, invasionem. Plautus Afin. act. 5. sc. 2. In oculos invadi ortimum est. Potest etiam subaudiri viam; ut, Virgil. Tuque invade viam, vaginaque eripe ferrum.

„ Invideo tibi vestem; & Cæli te regia nobis invidet, trita sunt. Cicero; Invidetur enim commodis hominum ipsorum: idem; qui non modo non invidetur, sed etiam favetur. Ovid. epist. Troadas invideo. Cui consonat Horatianum illud in Arte Poët. Ego cur acquirere pauca, Si possim, invidetur. Cicero 3. Tuscul. citat Accium in Menalip. Florem quædam liberum invidit meum? deinde addit; male latine videtur, sed præclare Accius: ut enim videre, sic invidere florem rectius, quam flori dicitur. Nos consuetudine prohibemur, poeta jus suum tenuit, & dixit audacius. Hæc Cicero, aliquanto fortasse superstitiosus, * „ [putans, In-

* Putans invidere &c.] Revera nihil aliud est primitivâ significatione Invid. aliquem quam Intueri aliquem. Sed sicuti sæpe fit, ut generalis vocabuli significatio quasi pro-

Invidere aliquem non aliud esse quam Intueri,
 „ seu, videre in aliquem, cum sit, obliquo,
 „ & maligno oculorum intuitu fascinare ali-
 „ quem; velut ex Catullo discimus, cui, *In-*
 „ *videre & Fascinare idem sunt,* epig. 5. & 7.
 „ Versus proinde Acciani sententia est, quis
 „ florem liberorum meorum fascinavit? Sicut
 „ Virgil. *Nescio quis teneros oculos mihi fascinat*
 „ *agnos;* utque Horatius ait de Invido? Quis
 „ *obliquo oculo mea commoda limat?*] Differunt
 autem *Invideo tibi,* & *Invideo te:* in illo enim
 aliquid semper desideratur; ut, *Invideo tibi,*
 subaudi, *rem aliquam, bona, vel fortunam;*
 aut integram orationem; ut, *Invideo tibi, quod*
bene cantes: in hoc verò nihil potest suppleri.

Intendò, propriè de arcu dicitur; transfertur
 ad alia. *Supplebis igitur, vel arcum, vel ani-*
mam, vel mentem. Horatius; *Si non intendis ani-*
mmum studiis, & rebus honestis. Sallust. *Ubi inten-*
deris ingenium, valet. Hinc in sacris: *Deus in*
adjutorium meum intende, subaudi, *arcum, vel*
mentem.

Irruo. Vide Ruo.

Jurare alicui, vel jurare per Deos, subaudi,
jusjurandum. Cicero 5. Fam. *Magna voce juravi*
verissimum, pulcherrimumque jusjurandum. Cæsar
 3. Civili; *Hoc idem jurant reliqui legati: & sta-*
tim; *Atque idem omnis exercitus jurat.* Cicero
 Attic. *Qui denegat, & juravit morbum.* Ovid.
 2. Metamorph. *Stygias juravimus undas.* Petron.
 Arbitr; *In verba Eumolpi sacramentum juravimus.*
 Et in sacris; *Jusjurandum, quod juravit, cat. ex*
Græco ad verbum; ἕρκος, ἢ ἄρκος.

Ju-

propria evadat speciali usui, sic & huic verbo, quod pri-
 mitus generale fuit, propria sedes data est in speciali il-
 lo intuitu, qui fit cum livore, & fascinatione.

De verbis falso neutris. 253

Fuvat. Vide supra cap. 1. lib. 3.

Laboro. Cicero Attic. *Ad quid laboramus res Romanas?* „[Quid ego laboravi, aut quid egi? Quod sit humanis manibus laboratum.] Euripides Androm. *τι μὲλλον μολοῖς*, id est, quid laborem laboras? Cicero Lentulo; *Laboratur vehementer.* „Virgil. *Arte laboratæ vestes.* Horat.

„*Unguentum, quod mea laborant manus.*]

„[Latendum est domi, subaudi Latere, seu latibulum.]

Latro. Lucan. 1. *Flebile sævi latravere canes.* Horat. 1. epist. *cervinam pellem latravit in aula:* idem, Epod. 5. *Senem adulterum latrent Saburane canes.* „[Lucret. *Nil aliud sibi naturam latrare.* C. Oppius in vita Africani; *Quod canes neque latrarent eum, neque incurrerent.*]

Liber. Vide Penitet.

Luceo. Plaut. Cas. *Lucebit novæ nuptæ facem;* idem Curc. *Tute tibi puer es lautus, lucet cereum.* Sic dicimus; *præluce alicui facem, cereum, funalem.* „[Plaut. Perf. act. 5. sc. 3. *Tibi fortuna lucristi, cam faculam allacere volis.*] Vide Illuceo.

Ludo. Terent. Eunuch. *Et quia consimilem jam olim luserat ille ludum.* Horat. 3. Car. *ludum insolentem ludere pertinax.* Sueton. *Trojan luserat turma duplex;* idem; *ludit assidue aleam.* Martial. *Insidiosorum si ludis bella latronum.* Juvenal. *Posita sed luditur arca.* Vide Illudo.

„[Mædeo, subaudi mædere, vel mædorem; sicut „in Clareo, clareorem. Vide Clareo.]

Maneo. Plautus; *Mane me.* Pomponius Mela libro 1. *Postquam in eo, quod convenerat, non manebatur.* Tritum est, *quæ te manent infortunia.* „[Lucret. *Temporis æterni, in quo sit mortalibus omnis Ætas post mortem restat quæcumque, manenda.*]

Ma

Mano, Horatius; *Eidis enim manare poetica mella Te solan*. Plinius cap. 13. *in attritu suorem purpureum emanat: idem; manat picem*.

Mansuesco Varro lib. 2. cap. 1. *Sic ex animalibus, quon propter eandem utilitatem, que possent sylvestria deprehenderent, ac concluderent, & mansuescerent. Vide Insuesco.*

Medeor. Terent. Phorm. *Quis, quon res aduersæ sient, paulo mederi possis. Cic. 12. epist. 15. Hæc mederi voluerunt.*

Memini, Recordor, Reminiscor hujus rei, subaudi, *memoriam*, vel *recordationem*. Cicero pro Archia; *Et pueritiæ memoriam recordari ultimam. Vide Mentis*, in Ellipsi.

Medicor; vel *Medeor*. Plaut. Mostell. *Ego istum lepide medicabor metum. Virgil. 7. Æneid. Sed non Dardania medicari cuspidis ictum Eualus. Ubi Servius; Medicor illam rem, & rei, activè dixit Ovidius; Capillos medicare: & Virgilius 1. Georg. Semina vidi equidem multos medicare serentes.*

Mereo, pro *milito*, putant esse neutrum; sed deest, *stipendium*, vel potius *Era*; ut sit, *Meruit era sub Cesare. Vide Stipendium*, in Ellipsi.

Metuo tibi, dicunt esse neutrum, nec aduertunt deesse, *malum*, vel *inconmodum*, vel *accusativum cognatum*, juxta Græcum & Latinum proverbium, *ad dicit de dicit de dicit*, id est, *metum inane motus*. Cic. 3. Verr. *Nullam majorem pupillo metuo calamitatem: idem; Sed quon eandem metuam ab hac parte: idem; A me infidias metuant. Seneca epistola 66. Non contremiscimus injurias, non vulnera, non egestatem. Plaut. Metuo meo amori moram: idem Mostell. Servi, qui quon culpa careant, tamen malum metuunt. cat. Virgil. 3. Æneid. Sonitumque pedum, vocem:*

De verbis falso neutris. 255

cemque tremisco : idem Ceiri ; Nunc temere instan-
tis belli certamina dicit. Idem 4. Georg. Utra-
que vis apibus pariter metuenda ; ibid. Sin auram
metues hyemem, subaudi apibus. Plinius lib.
18. Tria namque tempora fructibus metuebant.
In sacris epist. 1. Petri 3. cap. τὸν φόβον ἀν-
τὴν τοῦ φόβου τῆς, id est, *timorem autem ipsorum*
ne timueritis ; vel, *Terrorem ipsorum ne terrea-*
mini, vel *metuatis*. Eadem ratio est de verbo
Timeo, Plinius libro 17. cap. 16. Dant
agris, quibus vini noxam timent. Livius 4. Fa-
mem cultoribus agrorum timentes. Virgil. 2. Æ-
neid. Et quasi sibi quisque timebat. Errat igitur
Valla lib. 3. cap. 45.

Mico. Virgil. Calice ; sanguineumque micant
ardorem luminis orbes. Varro ; Micandum erit
cum Graco, ,, [subaudi, micare digitis.]

Migrare in agrum, subaudi, se. vel migrare,
vel migrationem. ,, [Hyg. fab. 259. Ut in se glo-
,, riam tantam migraret. Turpil. Herera ; Rho-
,, diensis se istuc commigravit jandiu. Liv. 10. In-
,, gressi urbem desertam milites, paucos atate graves
,, inveniunt, relictaque que migratu difficilia, ea
,, diripiunt ; id est, quæ difficulter asportari po-
,, terant.] Gell. lib. 2. cap. 19. Atque ita Cas-
sita nidum migravit. Livius ; Et Romam inde fre-
quenter migratum est. Martial. Migrandum est
mibi, vel illi. Titinnius apud Nonium, in
voce Senium ; Quot pestes, jurgia, senia se semet
hisce migrarunt adibus ?

Militare, subaudi, militiam. Lactant. lib. 7.
cap. ultimo ; Infatigabilem militiam deo milite-
mus. Horatius ; Libenter hoc, Et omne militabitur
bellum in tuæ spem gratiæ.

Miseret. Vide Pœnitet.

Mereo, Cicero 1. Tusc. Quum graviter filii

mor-

mortem moreret: idem ad Terentiam; Sed morer
casum ejusmodi. Tacitus 16. Ut non aliquam mor-
tem morer. * Vide Mereo.

Morari, subauditur se, vel moram Plautus
Merc. Ego me moror. pro quo in Pseud. ut
dies, ego mihi cesso.

Morior. Hebræi dicunt, Morieris mori, ut
Genes. cap. 1. ubi nos habemus; morte morie-
ris. Illud, morte, infinitivus est Hebræis: sic
Hispani; Mala morte mueras. Cic. Moriendum
est, subaudi mori, ut sæpè diximus.

[Nare, subaudi, natatum. Virgil. Cul.
Elysiam tranandus agor delatus ad undam: pro,
tranaturus me]

Nato, subaudi, aquas, vel in aquis natationem.
Martial. lib. 1. sacris piscibus ha natantur unda:
idem 14. Ipsa suas melius charta natabit aquas:
idem 6. Canaque sulphureis nympha natatur aquis.
[Ovid. de Arte; Novit qua multo pisce natan-
tur aque. Hygin. fab. 257. Flumen ita increvit,
ut transnatare non posset.]

Ningitur. Vide Pluo.

Nitor. Virgil. 12. Æneid. Alternos longani-
tentem cuspide gressis.

Navigo. Virgil. 1. Gens inimica mihi Tyrre-
num navigat aquor. Cicero 2. de Finibus; Maria
ambulavisset, terram navigasset. Plinius lib. 2.
Totus hodie navigatur occidentens. [Horat. Unda
omnibus enaviganda.

Noco tibi, subaudi, noxam, In pandectis tit.
de Noxalibus act. Qui noxam nocuerit, Livius
lib. 9. Atque ob eam rem noxam nocuerunt, Apu-
lejus lib. 1. Metam. Quæ famina cum perinde ac
mul-

* Vide [Mereo] Voluisse crediderim Pereo, quod signifi-
catione neutrali, & usu convenit seu simile est r̄
Mereo.

De verbis falso neutris. 257

multis noceretur, publicitus indignatio percrebuit.

„ [Vitruv. lib. 2. cap. 7. *Petra spissis compactio-
nibus solidatae, nec à tempestatibus, nec ab ignis
vehementia nocentur: & cap. 9. Larici à tineis
non nocentur.*] Vitruv. lib. 2. *Larici à carie, vel
à tineis non nocentur.* Seneca; *Sapient non nocetur,
non à paupertate, non à dolore: idem epist. 103.
Non ne te noceant, sed ne fallant: idem libro 5.*

Controvers. *Dum filium vindico, ubi me gravissi-
me nocere possit, ostendi.* Plaut. Mil. *Fura te non
nociturum esse hominem de hac re neminem: ibid.
Furo per Venerem, & Martem, me nociturum nemi-
nem. Sic enim legunt emendatiores.* Livius 3.
*Qui Deorum quenquam nocuerit. Et in Sacris;
Judica Domine nocentes me. Et Eccles. 27. Re-
linque proximo tuo nocenti te. Βλάπτω σὶ, dicunt
Græci, id est, noco te.*

„ [Nubilare. Varro 1. Rust. 3. *Si nubilare cœ-
perit, subaudi, cælum; id est, nubibus obduci.
Cato rei rust. 88. Ubi nubilabitur, sub tecto
ponito, cum Sol erit, in sole ponito.]*

Nubo. Varro de lingua latina; *Neptunus dici-
tur, quod mare, & terras obnubat, ut nubes cælum,
à nuptu, id est, opertione, ut antique; à quo nuptiæ,
& nuptus dicitur. Hæc ille. Caper de Orthogra-
phia; *Mulier nubit, quia pallio obnubit caput suum,
genasque. Tertull. de velandis virgin. Etiam ve-
latae ad virum adducuntur. Servius Æneid. 11.
Nuptiæ dicitur, quod habentium capita velentur. Ar-
nob. lib. 3. contra gentes; quod aqua nubat ter-
ram, appellatus est, cognominatusque Neptunus. Do-
natus in Hecyram; *Nuptam mecum, quasi tectam,
& opertam uno cubiculo mecum: nubere enim est operi-
ri, tegique, unde & nubes, quod tegere solent cælum,
dicuntur. Virgil. Aristasque comas obnubit amictu.
Illa prima verba Donati, ejus esse genuina***

R non

non credo : nec enim mulier nupta dicitur , quod operiatur in cubiculo cum viro , sed quod faciem , & oculos cooperiret , propter pudorem , quum viro traderetur , quem morem indicat Claudianus ; *Flammea sollicitum prævelatura pudorem.* Lucan. 2.

Non timidum nuptæ leviter tactura pudorem ,

Lutea demissos velarunt flammea vultus. Tunc præterea nubere non est passivum , neque significat operiri , & tegi , sed operire , & regere ; & quum dicis , *illa nupsit regi* , deest *se* , vel *vultum* , vel *oculos.* Columel. in horto ;

Alma sinum tellus jam pandet , adultaque poscens

Semina , depositis cupiens se nubere plantis. hinc *Obnubo* , quod nemo activum esse negaverit. Plaut. Perf. *Hic cum mala fama facile nubitur.* *νυμπος νυμπεῖς* , dicunt Græci , id est , nuptias nubere.

OBIRE munera , & similia , trita sunt : sed quum absolutè dicimus ; *obiit ille* , deest *mortem* , aut *diem* , vel potius *viam* , vel *ire*. Nam omnia composita simplicis accusativum rectè admittunt. Vide *Eo.* Terent. *Ea obiit mortem.* Vide ibi Donatum. Virgil. *Morte obita.* Cicero pro Milone ; *Teterrimam mortem obiret.* „ [Sic , * *Exire limen.* Terent. Hecyr. „ *Mater consequitur jam , ut limen exirem* , ad genua „ *accidit misera.*]

Obdormio. Vide *Dormio.*

Ob-

* *Exire limen.*] Integrum est , *exire extralimen.* Nam *Ex* præpositio composita cum Verbis , sequente Accusativo , declarat Ellipsin statuendam a *Extra* , sic *Præ* & *Præter* , *Sub* & *Subter* .

De verbis falso neutris. 259

Obedio Apulejus lib. 10. *Hæc omnia per facile obedebam.* Livius lib. 4. *Utrique obeditum Di-
ctatori est.*

Obsequor tibi, subaudi, obsequium. Terent.
Adelph obsequor omnia. Gellius lib. 2. *Quæ-
dam esse parendum, quædam non obsequendum.* For-
tè in iis melius intelliges præpositionem
nãc.

„[Obsonare obsonium. Plaut. Stich. Ibo, atque
obsonabo obsonium.]

Obstrepo. Cicero pro Marcello; *Obstrepit cla-
more militum videntur bellicæ Imperatorum laudes.*
Livius; *Decemviro obstrepebatur.* Virg. Cul. *Hinc
illi geminas ævium vox obstrepit aures.*

Obsto. Cicero 3. Philip. *Nec si non obstat, pro-
pterea etiam permittitur.*

„[Obtrectare, subaudi, laudem, vel obtrecta-
tionem.]

Occubuit pro patria, subaudi, necem, vel mor-
tem. Sueton. *Voluntariam occubisset necem.* Ci-
cero 1. Tuscul. *Mortem pro patria non dubitavit
occumbere.* Livius; *Qui pugnantes mortem occu-
bissent: idem lib. 3. Honestam mortem occubuisse.*
Itaque *occumbere ferro, occumbere morti, subaudi,
se; vel intelligitur accusativus cognatus. Vide
Mortem, in Ellipsi.*

Officio tibi, deest accusativus cognatus, qui
quum in usu non est, * ad infinitum recurre-

R 2 mus,

* *Ad infinitum recurremus &c.*] Sustinet aliquo modo vi-
cem Nominis, dum loco sententiæ, quæ saltem constru-
tionem aliquam absolvit, adhibetur, & ita usum exhibet
omnium pene Casuum. Sed tamen manet Verbum,
& rectionem Verbi retinet. Quapropter si verba vere
sunt Activa, eorum Infinita æque regunt suum Accusati-
vum, ac Finita. Et Analogia vult, ut, sicuti in *Lego*
statuitur Ellipsis Nominativi *Ego*, & Accusativi, quo no-

mus, quod est propriè nomen verbi; ut; *occumbis occumbere*, *Officio officere*, *Pergo pergere*. Cicero I. Orator. *Quod cuiuscunque particula cali offereatur*. Lucret. lib. 2. *Officiuntur, uti cogantur tardius ire*.

Oleo, Cicero; *Ceram, ac crocum olere*. Horat. *Pastillos Rufillus olet*, *Gorgonius hircum*. Martial. *Quod olent tua basta myrrham*. Cicero; *Olent illa supercilia malitiam*. Terent. *Olet unguenta*. Martial. libro 14. *Delicias Nini vos redolete nurus*. Plaut. *Non omnes possumus olere ungenta exotica*. Quintil. lib. 7. *Verba omnia, & vox huius alumnium verbis oleant*.

Oportet. Vide supra lib. 3. cap. 1.

„[Oppetere, subaudi, mortem, quod sapere]
„Ci.

tetur res, quæ legitur, sic in *Legere* similiter plane agnoscaur Ellipsis cum Accusativi, qui plerumque Infinitum, ut Nominativus Finitum, præcedit, tum alterius, qui semper regitur ab infinito non minus, quam à Finito. Atque idcirco illa Ellipsis Infiniti loco Accusativi, cum suo verbo, foret vere infinita, & proinde ineptana. Nam quicquid ex. gr. post *Officia*, & *Pergo* intelligimus, idem intelligendum post *Offere*, & *Pergere*, & proinde si Infiniti esset Ellipsis in *Pergo*, eadem foret in *Pergere*, & sic vere infinita deberet esse vocabuli ejus iteratio in integra locutione, *Pergo pergere, pergere* &c. Scio quidem, à Plauto dici *Pergo pergere*, sed per Pleonasmum, non vero, ut inde pareat, tò *Pergo* desiderare post se Infinitum suum loco Accusativi, quod semel quidem eum in usum recipere posset non in infinitum; quum sit ex iis Verbis, quæ aliam ac varium requirunt Accusativum, æque ac *Peragere*, unde, nisi si ex *Peririgere* obsoleto, est contractum. Vide infra. *Officio* autem vere etiam est Activum, & requirit vel Accusativum reciprocum, vel incerti negotii, qui est *aliquis*. Ceterum tempore Lucretii videntur dixisse etiam *Officere atque*, quod est *Officere se*, vel *aliquid ob Gr adversus aliquem*. Ille vero hanc locutionem ita accepit, tanquam si iste accusativus regeretur à Verbo in significato impediendi, ut patet ex *Passivis*, quæ inde formavit, quæ de re supra ad pag. 124. &c.

„Cicero exprimit. Virgil. *Quis ante ora pa-*
trum Troja sub manibus altis Conrigit oppetere.]

PALLEO. Propertius lib. I. *Quis te cogebat*
multos pallere colores? Persius; Iratum Euploidem
prægrandi cum sene palles. Quem locum citans
 Turnebus, * ut supra diximus; sic, inquit,
 dixit; ut pallere pallorem. Horatius lib. 3. *Et sca-*
temem bellus pontum, mediasque fraudes palluit audax:
 idem; *Piindarici fontis qui non expalluit haustus.*
 Vide *Æstuo, Metuo, & Pavescio.* Perf. Satyr. 5.
Recuitaque Sabbata palles,

Palpo. Juvenalis; *Quem munere palpat Carus.*
 Ovid. *Pectora præbet palpanda manu.*

Parco tibi; deest accusativus cognatus, qua-
 liscunque sit: nam *parcere alicui rei*, est esse par-
 cum in illa re. Virgil. 10. *Argenti, atque auri*
memoras quæ multa talenta, Natis parce tuis. id-
 que indicat passivum. Cicero 2. Attic. *Nec par-*
citur labori. Livius; *Precantes ut à cadibus, &*
ab incendiis parceretur. Plinius lib. 16. *nec corpori*
ipsi parcitur: & lib. 17. Parcitur vestigiis. Ad-
 mittit & alios accusativos, ut, *peccatum, erro-*
rem, culpam. Gell. lib. 16. cap. 19. *Vitam modo*
sibi ut parcerent Terent. Nihil parcent seni: idem;
Hanc ego vitam parsi perdere? ubi perdere est accu-
sativus. Parcere à sanguine, & cadibus, subaudi,
manum: nam parcere est abstinere; ut, Parcere
pecuniis.

Pareo. Stautius; *Non adeo parebimus omnia ma-*
tri. Gellius lib. I. *Quædam non esse parendum. Si*

R 3 velis

* *Ut supra diximus*] Vide pag. 215. quæque nos ad pag.
 214. notavimus, ubi hanc locutionem explicuimus. In re-
 liquis hujus Verbi exemplis sine hæsitacione intellige præ-
 pos. *κατα*, nisi quod illud Propertii, *multos pallere co-*
lores, eodem modo videatur exponendum, quo ista, de
 quibus egimus pag. 222. 223.

velis in iis deesse præpositionem, non repugnabo, dum accusativum cognatum intelligas; juxta illud Livii lib. 9. *Dicō paretur.* Cicero; *Cui paretur.*

Parturio. Horat. 1. Carm. *Nec parturit imbres perpetuos.*

Vide pag. 221. *Pascitur herbas, & herbis dicimus.* Virgil. 4. Georg. *Pascuntur & arbuta passim: & 3. Pascuntur vero sylvas, & summa Lycæi.*

Parvo, subaudi, parvorem. Tacitus; *Plures bellum parvescere.* Lucanus lib. 7. *Parvere pugnam.* Silius; *Parvescere prodigia.* Tacitus lib. 1. *Nec imperitum adolecentulum, nec seditiosum exercitum parvescerent.* Vide *Pallere, & Æstuo, & Metuo.*

Peccare peccatum, Græcis est tritum; ἀμαρτία ἀμαρτίας. Hinc eleganter legimus in Threnis; *Peccatum peccavit Hierusalem.* Cicero 1. *Naturæ Deorum;* *Empedocles autem multa alia peccans, in Deorum opinione turpissime labitur: ibidem;* *Atque etiam Xenophon paucioribus verbis eadem fræ peccat: idem. 1. Officior. Quo in genere in Rep. multa peccantur: idem paradox. Multa peccant.* Terent. *Adelph. Te plura in hac re peccare offendam.* Sallust *Jugurth. Quæ deliquisset, multa fore sperabat.*

Penetrare in ædes, subaudi penetrationem, vel se, vel pedem Gellius lib. 5. *Speluncam natius, in eam me penetra, & recondo.* Plaut. *Trinumm. Quin prius me ad plures penetravi: ibidem; Ne penetrarem me usquam: idem Amphitruo; In fugam se penetrare: idem Menech. Nec hunc intra portam penetravi pedem.* Tacitus lib. 5. *Nihil tamen Tiberium magis penetravit.* „[*Lucretius 4. Quæ penetrata queunt sensim progignere acerbum.*] *Stat. 4. Sil. Limina penetrata mortis.* Apulejus lib.

lib. 8. Metam. Improvisi conferto gradu se penetrant.

„[Perennare, subaudi se, id est, per annos se conservare. O id, Desunt ars vobis, arte perennat amr. Colum. Ut diutius perennent boves, non confecti vexatione simul operum, & verberum.]

Pereo, compositum ab eo; & ut eo viam dicimus, sic Pereo viam, id est, perficio viam; „[& Pereo iter, est eo per iter. Catul. Qui nunc it per iter tenebricosum, mortis pata. Prop. Per te immaturum mortis admus iter.] unde pro Mori accipitur; & qua forma dixit Virgilius; Corydon ardebat Ajaxim, sic dixit Plaut. in Trucul. Tres unam percunt adolescentes mulierem, pag. 214. sicut Catullus; Illam deperit impotente amore.] Plaut. Epid. Hæcine ubi scibit senex, puppis per eunda est probe. Homer. 3. Iliad. ἄνδρ' ἑκάστου ὄϊον ἔλκεα: id est, Tu autem malam mortem peribis. Vide Obire.

Vide ad pag. 214.

Pergo in urbem., subaudi, iter, vel Pergere: nam apud Plautum tritum est; Pergo pergere: ut in Pseud. Pergitis pergere? „[Terent. Phorm. Domum ire pergam. Ubi Donatus; Hoc nos ellipticōs dicimus, Domum pergam.] Cic. in Acad. Itaque confestim ad eum ire perreximus: „[idem; Quæ cum ita sint, Catilina, perge quo cepisti, supple, iter: sicut Ter. Hec. act. 1. sc. 2. Pergam quo capi hoc iter] Liv. Triginta navium classe ire obviam hosti pergit. Sallust. Jugurth. Igitur Carthagine duo fratres missi maturare iter pergere. Cicero in Arato; Post hunc ore fero Capricornus vadere pergit: idem Attic. Pergo prætèrita. Livius lib. 22. Pergit deinde ire sequentibus paucis. Virgil. 6. Æneid.

Vide ad voc. Officio.

Observans quæ signa ferant, quo tendere pergant.

Cicero I. de divin. Si ire perrexisset. Valerius Flacc. lib. 4. Argon.

Contra omnes validus tenui discrimine remis.

Pergere iter. Græc. Πήγ' ἰέρου, id est, pergit ire.

„[Est autem *Pergere*, factum ex *Peragere*, five
„perficere, agere usque ad finem. Horatius;

„Ambo propositum peragunt iter. Ovid. Et bre-
„vius, quam nos, ille peregit iter. unde Tacitus,

„Perge e aliquid, pro conari dixit. Annal. I.

„Prosperè cessura quæ pergerent. Vide infra sub
„initium libri quarti.

Pertææt. Vide *Pænitet*.

„[Pertinet, subaudi, se; sicut, Quò tendant
„ista verba? vel quò pertinent? Vide *Tendere*,

Piget. Vide *Pænitet*.

Plango. Ovid. 13. Metamorph. Consuetusque
pelióra plangis: idem; *Plangitur*, & repidans ad-
stringit vincula motu.

Placeo. Plaut. Trinum. Si illa tibi placebit,
placenda dos quoque est, quam dat tibi: idem;
Forma placita est. „[Cicero; Dolabella valde de-

„sideranti volo placere, nec video quid. Rectè er-

„go dixeris; * *Placebo tibi hanc rem.* Terent.

„And. Postquam me amare dixi, complacita est tibi.

„Et Hecyr. prol. He ubi sunt cognita, placita

„sunt.] Ovid. 2. Fast. Est virtus placitis absti-
nuisse bonis. Horat. 4. Carm. Quod spero, & pla-
ceo, si placeo, tuum est.

Plaudo, pro accusativo cognato alios etiam
recipit. Virgil. 6. Æneid.

Pars pedibus plaudunt Choreas, & carmina di-
cunt. Statius I. Sylva. Aquas plaudere natatu:
idem

* *Placebo tibi hanc rem*] Si verbum hoc esset vere
Activum, foret potius ex illis, quæ Accusativum sibi
reciprocum postulant, licet per Ellipsin plerumque omis-
sum.

idem 5. *Nec fratrem cæsti virides plausere Theramæ.*
 „[Ovid. *Quaque ibis, manibus circumplaudere tuo-*
 „*rum.*] Cicero Attic. Propter viciniam malona
 * *nec victoria quidem plauditur.* Quidam emen-
 darunt, *victoriae*; sed utroque modo passivum
 est. Cicero de Oratore; *Nemo pedem supposit*
in illo iudicio Martial. 12. *Pulvereumque fugax hip-*
podromon ungula plauisit.

Pluere. Cæsar Scalig. cap. 9. *Ineptiunt au-*
tem, qui, Pluit, & huiusmodi, putabant autode-
zera, quam tamen sit ætærum verissimum. Pluit
 sanguinem, & lapides, dicimus in historiis; &
 terra compluta est. Hæc ille. Apulejus lib. 1.
 Florid. *Totum istud spatium, qua pluitur, & nin-*
gatur. Adag. *Asinus compluitur*; itemque; nec
 compluitur, neque sole adurit. Plaut. *Quam mihi*
amor, & cupido in pectus perpluit meum. Hæc re-
 fer omnia verba quæ dicuntur naturæ. Propert.
 lib. 2. ad Cynth. *Sollicito lacrymas depluit à*
Siplylo.

Pœnitent me peccati, † nihil aliud est quam pœ-
 R 5 na

* *Nec victoria quidem plauditur.*] Edidit Victorius & alii,
victoriae. Sed utrumque ferri queat. Et eadem ratione
 ac jure Cicero potuit dicere, *Victoria plauditur.* quo O-
 vidius, *tu circumplaudere.* Scilicet ostendimus supra pag.
 224 ex abusu has locutiones ortas, qui fecit, ut Ac-
 cusativus figurate & elliptice exponendus acciperetur pro
 eo, qui proxime à Verbo regatur, atque ita in Nominati-
 vum Passivi converteretur. Hinc etiam factum, ut di-
 catur ex. gr. *plangi pectus,* & *homo,* seu *mor. hominis;*
Plui & *R-rari* terra, quæ pluvia irrigatur, & ipsa aqua,
 quæ celo demittitur: *Sulari mel,* & *Vstis;* & similiter
 multa alia.

† *Nihil aliud est, quam &c.*] Immo vero Elliptica hæc
 locutio supplenda est hoc modo: *nec vitium peccati me pœ-*
nitet. Sicuti pro eo quod Plautus dixit, *Hæc conditio me*
non pœnitent, potuisset utique dixisse, *hujus conditio,* sed
 non aliter, quam ut intelligatur *res vel negotium.* Ma-
 gister

na tenet me peccati. Plaut. Stichus, scena 1. *Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.* Accius apud Agell. lib. 13. cap. 2. *Neque id sane me pœnitet.* Igitur illa quinque verba, *Miseret, Tædet, Pudet, Piget, Pœnitet*, propriè activa sunt; ut, *piget me hujus rei*, id est, pigritia hujus rei piget me, vel tenet; & in passiva legimus, *error pudendus; Magister non pœnitendus; & verba pigenda dixit Ovid.* „[cujus etiam est in „epist. Didon. *Causas habet error honestas. Adde „fidem, nulla parte pigendus erit.*] Terentius Adelph. *Facite quod vobis lubet: idem Phorm. Quare obsecro ne plus minusve faxit, quod nos postea pigeat.* Plaut. *Casina; Ita nunc pudeo: idem Menech. Adolescens quæso loquere tuum mihi nomen, nisi piges.* Vide supra caput 1. de personalibus libro 3. Livius lib. 1. *Sub haud pœnitendo magistro.* Seneca lib. 1. de ira: *ira tædet que invastit.* Sætonius Augusto; *Pertæsus ignaviam suam: idem; pertæsus morum perversitatem.* Terentius; *Nonte hæc pudent?*

* *Potior.* Plautus *Afin. Fortiter malum qui pati-*

gister non pœnitendus, error pigendus &c. ex abusu sunt. At *pertæsus ignaviam* manifeste dictum in significatione passiva per Ellipsin præpos. *æolgi.* Nam sicuti Active diceretur, *Tædet me ignavis*, vel *ignavis*, scil. negotium, sic Passive item *pertæsus sum* ob ignaviam

* *Potior.*] Nullus dubito verbum hoc natura sua, & vera significatione esse passivum. Scilicet *potior* significavit olim se vel alium compotem reddere alicujus rei, argue ita *potiri* idem est, quod compotem fieri, nec recipere potest Accusativum aliter, quam per figuram Ellipticos, si recte res perpendantur. Certe Activum fuisse significationis illius, & olim in usu, patet ex Plauti *Amphitr. l. 1. 22. Qui fuerim liber, cum nunc potior pater servituti*, h. e. fecit ut habeam servitutem, seu ut sim in servitute. Respondet ei Passivum *Potitus servituti* apud Festum. Et similiter Pl. *Epid. IV. 1. 5. Gnata mea hostium est potita.* h. e. re-

situr, idem post potitur bonum. Terentius; Hi^c potitur gaudia: idem; sine labore patria potitur commoda. Lucretius lib. 5. Quorum unus Homerus Scepta potitus, cat. Ovidius 9. Metamorph. Nec tamen est potienda tibi. Cicero I. Tuscul. Sic ad decem milia annorum gentem aliquam urbem nostram potituram putent. Pacuvius, citante Nonio; Regnum potior, conjugem marito inferis. Siffenna libro 4. Historiar. Omnia que diximus loca statim potitus: idem; hostes loca superiora potiti.

Præsideo. Tacit. lib. 3. Que ubi cognita P. Vel-
 lejo, is proximum exercitum præsidebat, Alarios equi-
 tes, ac leves cohortium mittit in eos: idem I. 4. Et
 haud spernenda illic civium, sociorumque manus littora
 Oceani præsidebat.

„Prandeo, subaudi prandium, vel cibos. Ho-
 „ratus; Si pranderet olus patienter: idem; Lu-
 „sci-

h. e. redacta est eo, ut sit penes hostes, seu in hostium potestate. Eodem modo se res habet in *Compositus*, *ri*. Pl. Rud. IV 2. 6. *qua piscatu me uberi composuisti*, h. e. *compositum* fecit. Ibid. I. 3. 12. *Ita hic suis locis composita sum*, h. e. *compos eorum facta*, in iis sum. Atque ita, si vera omnium significatio posset indagari, immo & absque eo, si modo animus adtenderetur, pleraque, que creduntur deponencia, possent forte etiamnum redigi in ordinem passivorum. Certe sic mox *proficiscor* vere est passivum & *proficisco*, quod olim adhibitum fuit, æque ut illud, unde proxime deducitur, *proficiscor*, tum familia *despicio*, *ficesco* &c. subintellecto pronomine reciproco. Ut adeo *proficiscor* passive idem significet, quod Active *proficisco* me: plane ut *Reverto* passivum responderet activo *Reverto* me. Sed sicuti sæpius dicebatur olim simpliciter *Reverto*, quam *Reverto* me, & *Ficesco*, quam *Ficesco* me, sic eodem pronomine per Ellipsin omisso occurrit apud Veteres magis *proficisco*, quam cum pronomine. Pl. Mj. Glor IV 8. 19. *Obsecro licet complecti, priusquam proficisco*. De origine hujus Verbi, & natura significationis vide etiam Georg. Henr. Ursinum cap. 9. Observ. Philol.

Vide ad
 Egrebior.

scimias soliti impenso prandere coemtas. Sic coenare coenam. Vide Caena.

Vide ad Ambulo. Procedo in urbem, subaudi iter, vel viam. Cæsar 1. Gall. *Fum processerant viam tridui.*

Propero. Virgil. 4. Æneid. *Anna vides toto properari littore circum: ibid. Hæc pater Æoliis properat dum Lemnius oris.* Horat. *Hoc opus, hoc studium parvi properemus, & ampli. fortè nã* „[Propert. *Quod si forte tibi properarint fata* „*quietem.* Dictys lib. 1.] Plaut. Aul. *Nunc domum properare propero. Mortem per vulnera properare.* Virg. 9. Æneid. *Hinc delubra occulta celeritate properantur.* Tacit. lib. 1. *Inoffensum iter properaverat.* Juven. Satyr. 3. *Hæc inter pueros varie properantur.* Virgil. *Properate iussa.*

Proficiscor, subaudi viam, vel iter. Propert. lib. 3. *Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.* Fest. Pomp. *Profecturi viam, Herculi, aut Sancio sacrificabant.*

„[Prorumpo. Virgil. *atram prorumpit ad æthera nubem.*]

Provo. Vide Ruo.

Provideo. Vide Prospicio. „[Cæsar 6. Gall. „*Rem frumentariam providet, castris idoneam locum deligit.*] Terent. Adelph. *Quæ si non astu providentur, me, aut herum pessum dabunt.*

Prospicio tibi, Provideo tibi, subaudi utile, vel commodum. Livius; *Qui sedem senectuti vestrae prospiciunt.* Vide supra, Consulo, & Utile, in Ellipsi.

Pudet. Vide Pœnitet. Martial. *Sed si te non pudet istud, Hoc saltem pudeat Galla negare nihil.* Apul. lib. 7. *Quamquam nec istud puduit, me cum meo famulo factum conservum.* Plaut. Casina; *Ita nunc pudeo, atque ita nunc paveo.* Terent. *Hæc non te pudet?* Lucanus; *Semper metuit, quem sevis pude-*

pudabant supplicia Terent. *Quem nec pudet quicquam.* „ [Ovid. 4. Fast. *Nec gener est nobis ille* „ *pudendus ait*]

Pugno, subaudi *pugnam*; Græcè *μαχίζω μάχισθαι*.
Plaut. Pseud. *Priusquam istam pugnabo pugnabo.*
„ [Nepos Hannib. *Hac pugna pugnata Romam* „ *profectus est.*] Cicero pro Muræna; *Ex omnibus pugnis, vel acerrima mihi videtur illa, quæ cum rege commissa est, & summa contentione pugnata.* Catull. *Pro qua mihi sunt magna bella pugnata.*
Hor. 3. Car. *Et pugnata sacro bella sub Ilio.* Plaut. Men. *Nec sero veniam de pugnato pralio:* idem Amph. *Et ac illic est pugnata pugna.* Vide Lamb. lib. 2. Oda 6. Lucil. citante Donato in Adelph. *Vicinus, ô socii, & magnam pugnavimus pugnam,* Cicero pro Roscio; *Quod à vobis hoc pugnari video.* Horatius 4. Carminum; *Pralia pugnare:* idem; *Si quis bella tibi terra pugnata, marique.* Sallust. *Quæ negotia multo magis, quàm pralium malè pugnatum à suis, regem terrebant.*

QUADRARE. Horat. *Et quæ pars quadrat acervum.*

Quiesco, Apulej. lib. 9. *Metam. Post multum æquidem temporis, somnum humanum quievi.* Et esse activum *Quiesco*, satis indicat passivum illud Terent act. 4. sc. 2. Andr. *Quibus quidem quam facile poterat quiescere, si hic quiesceret.* „ Plaut. Most. *Tu quiescere hanc petere, quasi* „ *dicat, quiesce petitionem hujus rei;* idem „ Mil. *Potin, ut hominem mihi des? quiescas co-* „ *tera*] Vide *Dormio*, & *Requiesco*.

Queror Cæs. 3. Civil. *Calamitatem, aut propriam suam, aut temporum queri.* Plaut. Aulul. *Pauperiem meam conqueror.* Vide *Conqueror*.

RECORDOR. Vide *Memini*.

Redire. Vide *ire*, & *Obire*.

Re-

Redoleo. Vide *Oleo*.

Redundo. Ovid. 3. Trist. *Si ve redundatas flumine cogit aquas:* Et 6. Fast. *Amne redundatis fossa mædebit aquis.*

Refert, idem est quod *refero*. Vide librum 3. cap. 1.

Regno, subaudi, *regnum*; Græcè βασιλείην βασιλείαν. Horatius; *Et regnata petam rura Phalanto*: idem 3. Carm. *Et regnata Gyro Bactra parent.* Virgil. *Acri quondam regnata Lycurgo.*

Regredior, subaudi, *gressum*. Ennius, citante Nonio; *Qui nunc incerta re, atque morata gradum regredere conare?*

Reminiscor. Vide *Memini*.

Requiesco. Virgil. *Et mutata suos requierunt flumina cursus*: idem in *Ceiri*; *Quo rapidos etiam requiescunt flumina cursus.* Calvus in Jo: *sol quoque perpetuos meminit requiescere cursus.* Salust. *Paulum requiescit militibus.* Propertius libro 2. Eleg. ultima, ex Scaligeri correctione; *Quamvis ille suam lassus requiescat arenam*: ibidem; *Antepenult. Jupiter Alcmenam, geminas requieverat Arclos.* Vide *Quiesco*.

Resideo. * *Residere pœnitentiam*, dixit Plinius, pro

* *Residere pœnitentiam.* Ridiculus ille est error Torrenii, & qui eum sequuntur, Sanctii atque Ang. Buchneri, in explicandis & construendis verbis Plinii, dum putant Accusativum *pœnitentiam* regi à participio *residens*; quod potius ab illo regitur, quum Accusativus ille pendeat à verbo *exprimere*. Sensus enim est, voluisse artificem *exprimere*, tum *furor* in Athamantis, quando præcipitabat filium, tum ejusdem *pœnitentiam*, quum jam residebat postquam præcipitabat filium. Furor est in præcipitante, pœnitentia in residente. Neutraliter ergo hic ponitur *residere*, at vero *residere ferias* active dicitur, sed ea ratione, qua *asturo annum*, *vivere Bacchantia*. Vide supra ad voc. *astuo*. In Ciceronis loco, ut sensus sit verbis congruus, legerim cum Salmasio ad Pl. Epid. III. 4. *quia residentur varniis*, scil. ferias.

De verbis falso neutris. 271

pro, sedendo agere, lib. 34. cap. 14. Aristonidas ar-
sifex quum exprimeret vellet Athamantis furorem,
Learchum filium precipitare volens, & precipitato
illo residentis poenitentiam. Sic emendat ex anti-
quis Levinus Torrentius, Plaut. Capt. act. 3.
Venter, gutturque residenti esuriales ferias, pro,
sedendo agunt, Cicero de leg. 2. Denicales fe-
rias appellat, quibus residensur morsui; quod sci-
licet sedendo mortuis feriarentur.

[Resisto, Dictys lib. 2. Neque amplius resisti
adversum eos poterat]

Resurgo, Vide in Surgo.

[Revertere, subaudi, se, Cicero; Legati re-
inorata reverterunt, Lucretius de Injuria; At-
que unda exorta est, ad eum plerumque revertit.]
[R deo, subaudi, risum, Cicero 7. Fam.
epist. 26. Ni videamus, & λωτα σαρδανιος, id est,
risum Sardonium.]

Roro, Plinius lib. 17. cap. 10. Si roraverit
quantulumcunque imbrem, Ovid. Scribimus, &
lacrymis oculi rorantur abortis: idem 3. Factor.
Mollis erat tellus rorata mane pruina: idem 2. de
Ponto; Roratas rosas, Et in Sacris; Rorate caeli
desper, & nubes pluant justum, Vide Pluere.

Ruo, subaudi, ruinam, Terentius; Quid si
nunc caelum ruat? Ubi Donatus supplet, se, qui
accusativus exprimitur in compositis, Horat.
4. Carmin. Multa proruet integrum cum laude vi-
ctorem, Terentius Adelph. Vide ne ille huc intro se
irruat: idem Eunuch. Illic omnes prorunt se
foras, Catull. ad Manlium; Nam mihi quam de-
derit duplex Amabuntia curam Scitis, & in quo
me corruerit genere, Virgil. 12. Ruet omnia latè:
& 2. Georg. Et ruit atram Ad caelum picea crassus
caligine nubem, Horat. lib. 2. Satyr. 5. Unde Di-
vitiis, arisque ruam dic angur acervos? Terent.
Adelph.

Refo.

Adelph. Ceteros ruerem, agerem, tunderem, & profternerem, Plaut. Rudent. Corruere druitias, id est, congregare, Lucr. 5. Quum mare permotum ventis ruit intus arenam, Virgil. 1. Georg. Cumulosque ruit malè pinguis arena, subaudi agricola. Livius 8. Ut fermè fugiendo in media fara ruitur Apul. 1. Florid. Et quarit quorsum potissimum in pradam superne sese ruat fulminis vice, M. Varro; Spica corruuntur in corbem.

Rutilo. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. Capillos cinere rutilarunt. Plin. lib. 28. Gallorum hoc inventum rutilandis capillis, Liv. lib. 37. Coma promissa, & rutilata. Tacitus lib. 20. Grinis propezeus, & rutilatus.

SALTO. Ovid. 5. Trist. Carmina saltantur theatro: idem 2. Trist. Et mea sunt popule saltata poemata saepe, Horatius 1. Serm. Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat. Juvenal. Chironomon Ladam molli saltante Batyllo Eurip. Androm. videge mds'ous, id est, Saltationem saltans, [Quo, modo Scipio Æmylianus apud Macrobius 2. Sat. 10. dixit; Quam saltationem impudicus servulus saltare non posset.]

Sapio. Plaut. Ego meam rem sapio. Perf. Quum sapimus patruos: idem; neque demorsos sapit ungues. Ennius apud Ciceronem; Qui sibi semiram non sapiunt, alteri monstrant viam.

Satisfacio, est, facio satis, ut, satis accipio; ubi Satis, pro accusativo est. Nihilominus tamen Cato Rustic. cap. 149. dixit; * Donicum pecuniam satisfeceris.

Satago. Vide lib. 2. cap. 3. in Rectione genitivi.

* Donicum pecuniam satisfeceris? Duo hic sunt Accusativi, quorum alter manifeste additur per Ellipsin præpos. *no* quod ad, quam præcis illis scriptoribus frequentissimam fuisse, sæpius diximus.

De verbis falso neutris. 273

Servio servitatem, tritum fuit, à Græcis sumptum, δσλίου δσλίου. Cicero in Topicis; Quorum nemo servitatem servavit: idem pro Mur. Si servitatem servient. Quinctil. Servus est, ut antiqui dixere, qui servitatem servit. Plaut. Aulul. Nam qui amanti hero servitatem servit: idem Trinum. Tuis servovi servitatem imperiis: ibid. Tibi servitatem servire: idem Milit. Nam ego jamdiu apud hunc servitatem servio. Liv. lib. 40. Qui servitatem servissent. „ Turpil. Quæ mulier volet sibi suam amicum esse duntaxat, modicè, „ & parce ejus serviat cupidines.] Cic. 1. Offic. „ Ut communi utilitati serviat. Martial. lib. 2. Non bene, crede mihi, servo servitur amico. Sen. de Tranquill. Assuecimus canare posse sine populo; & paucioribus servis serviri. Ex his exemplis bene intellectis, * extirpantur verba, quæ isti fingunt impersonalia passivæ vocis, & simul verba neutra. Vide, Inservio.

Sedeo. Prisciani verba sunt hæc ex lib. 18. de Imperson. construct. Nam quum dico curritur, cursus intelligitur; & fedetur sessio, & ambulatur ambulatio, & evenit eventus, & similia. quæ res in omnibus verbis etiam absolutis necesse est ut intelligatur; ut, vivo vitam, ambulo ambulacionem, sedeo sessionem, curro cursum. Vide Curro.

„ [Sibilo, subaudi sibilum, vel alium accusativum. Horat. Populus me sibilat, ac mihi „ plaudo ipse domi.]

Sitio. Ovid. 1. Fast. Quo plus sunt potæ, plus

S

* Extirpantur verba] Immo vero ex his exemplis probatur, veteres sicuti multa alia promiscue usurparunt, etiam Verba nonnulla tum in activo, tum in Neutrali sentia & constructione adhibuisse. Vide quæ disputavi ad voc. Ambulare.

stuntur aque. Et, ut *Sitis sitim*, vel *stire* dicendum erat, sic per translationem dixit Cicero lib. 3. ad Q. Frat. *Neque sitio honores, neque desidero gloriam*: & 5. Phil. *Sanguinem nostrum stiebat*.

Somnio. Plaut. Rud. *Mirum, atque inscitum somniavi somnium*. Sueton. Galba; *Somniavis speciem Fortunæ, cæx*.

„[*Solvere*, pro, *solvere navem*. Vide Ellisim, *Navem*.

Sono. Virgil. *Nec vox hominem sonat*: idem Culice; *Sonat liquorem*: „[& 7. *Æneid. Verberaque insonuit. Ubi Servius; pro, verberibus insonuit, aut, per verbera.*] *Perfius; Sonat vitium percussa maligne fidelia*. „[*Ovidius 4. Trist. Io. Hic ego finitimis quamvis circumsoner armis. Pedito ad Liviam; Tales halcyonum ventosa per æquora questus Ad surdas tenui voce sonantur aquas*]

Spiro, vel *expiro*. Arnob. lib. 1. *Nunquid, suas animas expiraverunt venti? Apulejus de mundo; & Quum movetur, spirat illos spiritus. Ovid. 3. Metamorph. Deam spirat mulier. Virgil. Comæ divinum vertice odorem spirare. Horatius 3. Carm. Quod spiro, & placeo tum est.* „[*Propert. qui nunc magnum spiramus amantes.*] „[*Stillabit amicis ex oculis rorem, Horatius in Arte: Sicut idem; Manare poetica mella.*]

Stipulari stipulationem l. 3. §. 1. D. jud. fol. 1. 42. §. ult. D. solut. matri.

Sto. Plin. in epist. *Standum est epistolis Domitiani*. *Vide pag. ni Vox in dus, a, um, non potest esse nisi à verbis regentibus accusativum; ut, vivendum 206 & est, subaud, vivere. Plaut. Pseud. 7. Quid 225 at tur? P. Statur hic ad hunc modum, id est, statur stare, vel statio.*

Stu.

De verbis falso neutris. 275

Studeo. Horatius; Hoc studet unum. Cicero de reditu suo; Quum vero literas studere cepit. Plaut. Mil. Magis metuant, minus has res studeant. Cicero Philip. 6. Unum sentitis omnes, unum studetis: idem de Finib. Illud quod studet, facere possit ornatus: idem Tuscul. Hec quum disputant, haec student. Ter. Quin tu hoc potius stude. [Cum ergo legis; Studere alicujus, vel alicui, pro, studiosum esse, subaudi, studium. Poeta, vetus apud Ciceron. 3. de natura Deorum; Qui te nec amet, nec studeat tui.]

Stupeo. Virgil. Pars stupeat inrupta donum exitiale Minervae. Petron. Arbit. Ceterum dum ego omnia stupeo.

* Subire onus, molestiam, manus, trita sunt. Pomp. Mela de quodam Specu; Et quo magis subitur obscurius. Vide Eo.

[Subsistere. Livius 9. Praepotentem armis Romanum acies subsistere nulla, nec castra, nec urbes poterant.]

Sudo. Virgil. Et durae quercus sudabunt roseida mella: idem; Pinguis corticibus sudant electra myricae. Statius 5. Theb. Getidore labor sudatus in Aemo. Quintil. Et vigilandae noctes, Et in sudata veste durandum.

Succedo. Fronto in verbo, Succedo illam rem, citat Sallustium in 3. hist. Muros successerant. Vide Cedo.

Succenseo. Gellius lib. 16. cap. 11. Pfillos re aquaria desectos eam injuriam graviter Austro succensisse. Aristoph. in Pluto; μεμψιν dixasav μεμψο-

S 2

* Subire onus &c.] Sic mox succedete muros. Intellige autem in his *subitor*, ut in verbis cum *pra* compositis, & accusativum habentibus, praeter cum ex compositis, *extera*.

accus *Summ*, quæ sonant, Hanc accusationem accuso, vel succenseo, vel expostulo.

„[Sufficere, pro satis esse; sicut in contrario ejus, *Deficere*, subaudiri potest se; ut enim Cæsar dixit; *Tela militibus deficient*, similiter dici potest, *Sufficiunt*, quod est, quasi præbent se in aliorum deficientium locum; nam & Virgil dixit; *Satis humorem tellus sufficit*: „& , *pecori frondem*, *Pastoribus umbram sufficere*, „pro, præbere.

Superfedere. Agell. lib. 2. cap. 29. *Operam superfedemus*. Livius 6. *Rebus divinis superfederi iussum*.

„[*Suppeditare*, sumitur pro abundare, aut non deesse; est tamen Activum. Cicero in „*Catil*. *Omnibus rebus cmissis*, * *quibus nos suppeditamur*, *eget ille Senatu*, *equitibus*, *urbe*, *arario*. Livius; *Manubias vix in fundamenta fani suppeditare*, id est, suffecere, satis fuere. Cic. „*Cui si vita suppeditavisset*, *consul factus esset*, subaudi „se.]

Suppeto. Sallust. de Rep. *Alibi quidem quem mens suppetit*, *eloqui non dubitabo*. „[Curt. lib. 7.

„*Alimentis congestis*, *que tanta multitudini vel per biennium suppetere*, subaudi se.]

Supplico. Plinius lib. 13. *Iliacis temporibus nos supplicabatur thure*. Cicero 2. Agra. *Voluerint populo supplicari*.

Supplodo. Vide. *Plaudo*.

Sur.

* *Quibus nos suppeditamur*] Legitur in Cicerone *suppeditamur*, hoc, ut videtur, sensu: quibus rebus, seu quarum ope nos facile subministramus necessaria huic bello: plane ut Terent. Heaut. V. 1 57 *Si illi pergo suppeditare summittis* Pl. Afin. II. 3. 17. Itaque hercle jam clamore ac stomacho non *pergo labori suppeditare*. Est autem verbum hoc revera Activum.

De verbis falso neutris. 277

Surgo, „[subaudi me, vel corpus, vel surgere,
„ aut surrectionem.] Valer. Flacc. 5. Surgitur in
somnos. Juvenal. Satyr. 4. Surgitur, & misso
proceres exire jubentur Consilio. „[Plaut. prologo.
Pseud. Exporgi melius est lumbos, atque exsurgere:
„ idem extrema Epidico; Lumbos surgite, atque
„ extollite. Livius 7. Mucrone surrecto, pro, sub-
„ lato, sursum erecto: nam surgere factum est ex
„ surrigere; sicut apud Horatium; surpuerat, pro,
„ surripuerat.]

Suspiro. Tibull. lib. 4. Quod si forte alios jam
nunc suspirat amores. Horat. lib. 3. Od. 2. Illum
adulta virgo suspiret &c.

TACEO. Perf. Dicenda, tacendaque calles,
Plaut. Mil. Taceo te. Terent. Eunuch. Nec hoc
quidem tacebit Parmeno: ibidem; potest taceri hoc.
Ovid. 2. Amor. Amor tacetur in medio mari. Te-
rent. Adelph. Ignotum est, tacitum est, creditum est.
Mart. in princip. Fucinus, & pigri taceantur stagna
Neronis. Cicero; Multa tacui.

Tedet. Vide Pemitet.

Tendere in urbem, subaudi, cursum, vel iter,
vel se. Virgil. tendere iter velis; iter ad naves ten-
debat Achates: idem; Et gressum ad mania tendit.
Plaut. Pseud. Tenes quorsum hac se tendant, que lo-
quor: „[Et Cist. Qui est qui recta platea cursum
„ huc tendit suum? Sen. sidera contrarium mundo in-
„ tendunt iter. Hirr. de bello Afric. Faustus,
„ Afraniusque iter in Hispaniam intendebant.] Virgil.
Ceiri; Nam qua se ad patrium tendebat semita limen.
Vide Eo.

Timeo. Vide Metuo.

Titillo. Horat. Ne vos titillet gloria. Cic. Fin.
Si ea voluptas esset que quasi titillaret sensus: idem
Offic. Hominum multitudinis levitatem, & volupta-
tem quasi titillantium.

Tono. Virgil. *Tercentum tonat ore Deos.* Plin. *præf. Quanto tu ore patris laudes tonas.*

„Trajicio. Valer. Maxim. lib. 5. cap. 1. *Naves ut prospicerentur, quibus se tuto in Africam trajiceret.* Cic. *Marius parva navicula in Africam trajectus est.* Brutus ad Cic. *Alpes se trajicere* Plancus ad eundem; *Exercitum Rhodanum trajicere.*]

„[Transmitto. Cicero; *Grues maria transmittunt, subaudi se: idem; Cæsar in Africam transmisit: & Transmitti mari supero.*]

Triumpho. Gellius lib. 2. cap. 11. *Triumphavit triumphos novem.* Cicero 2. *Offic. Et ex ea urbe triumphari.* Horat. 3. *Carm. Medis triumphatis.*

Tremo, Tremisco. „[Propert. *Et domus in altæ te tremis Arabia.* Horat. *Unde periculum, fulgens contremuit domus Saturni veteris.* Propert. *Nec tremis Ausonia Phæbo fugate dapes.*] Vide *Metuo.*

„[Turbo. Plaut. *Bacch. Nunc adest exitium illo, turbat equus lepide ligneus, subaudi turbas: sicut ibid. quas meus filius turbas turbet.*]

VACO. Val. Max. lib. 4. cap. 3. *Deinceps his vacemus, quorum animus aliquo in momento ponendi pecuniam nunquam vacavit.* Locus est obscurus etiam doctis; * sed deest, *Vacationem, ut*

* *Sed deest vacationem*] At *vacatio* alicujus rei vel muneris significat immunitatem, & concessum otium ab aliquo negotio, sicuti id ex innumeris exemplis constat. Atque ita qui *vacasse* nunquam *vacationem* ponendi pecuniam in aliquo momento, dicuntur, forent homines avari, qui nunquam cessaverint aut immunes fuerint ab illo pecuniæ estimandæ studio: contra quam sensit Valerius Max. qui abstinens seu pecuniam contemnentes commemorare istic vult. Si ergo locus Valerii est integer, intelligendus positus erit *Dativus Negotio* quod certe vocabulum sæpillime

ut si dicas; Nunquam vacas studendi, subaudi, vacationem. ut Cicero loquitur.

Valeo, subaudi, *valetudinem*, quæ si nobis non esset, valere non possemus, ut nec vivere sine vita. Plaut. *Perla*; *Quid agitur Sagaristio? ut valetur?*

Vaporo. Virgil. II. *Et templum thure vaporant: & alibi; vaporatas aras*. Horat. in epist. *Lævam discedens curru fugiente vaporet.*

Vapulo. Verbum hoc non solum Grammaticos omnes, sed etiam Quintilianum conturbavit, qui lib. 9. cap. 3. *Neutro-passivum*, ut ipsi loquuntur, esse putavit. Omnes mihi videntur hujus verbi etymon, significationem, & constructionem ignorasse. *Vapulo* ductum est à Græco ἀπολλύω, *pereo*; vel ab ἀπολήγω *peribo*, *Peri*, vel *Vapula* sæpe reperias apud Comicos in futuro imperandi, atque etiam, *plora*. Vide in *Antiphrasi*, *Viola*. * Significat igitur *Vapulo*, malè ploro, vel doleo. Est etiam *Fultuarium* accipere. Græco proverbio dicebatur, *capas edere*, vel *plorare*, quum significabant, se aliorum minas non curare. Vide Petr. Victor. lib. 13. Var. cap. 12. & Adag. *capas edere*. id latine dicitur, *Vapula*. Sæpe

S 4 pè

me per Ellipsin omisum est ante Genitivos. Vide supra II. 3. & quæ istic Notata

* Significat igitur *Vapulo* &c.] Immo vero, quum derivetur à Gr. ἀπολλύω, ut recte sentit Sanctius, & ulterius confirmavit G. H. Ursinus cap. 3. extr. significat potius *pereo*, male *mulcor*. quapropter Varro recte *Vapula pro peri* positum ait apud Festum. Atque ita apud Ter. Eun. Si ad rem conferet, *vampi bit*, significat, non *contemnitur* &c. Ut Sanctius, sed male *mulcabitur*, malum habebit. Et hinc idem in Adolph. *verberat* & *varulare* opponit tanquam relata aliquo modo, quod ad significationem. Quin *vapulare* peculium dicitur Plaut. Stich V. 5. 12. quum magnam accipit cladem.

pè apud Plaut. & Terent. Servi vocati ab heris suis, respondent, *Vapula*, quum non existiment se id heris dicere. „[Plaut. *Perfa*; „*quid herus faciet mihi? Verberibus cædi iusserit, com-* „*pedes imponi? Vapulet, ne sibi me credat supplicem* „*fore. Væ illi. Mihi jam nihil offerri potest, quin* „*sim peritus. Terent. Eunuch. Usque eo illius* „*ego magnifica verba ferre possum, verba dum sint;* „*verum si ad rem etiam conferet, vapulabit, id est,* „*contemnetur, pili non fiet, in malam rem* „*abire iubebitur.] Et idem esse *Vapulare*, quod* „*dolere, aut plorare, declarat eleganter prover-* „*bium, *Vapula Papyria*. quod proverbium ex Fe-* „*sto integrum adducam, quoniam Erasmus,* „*quia corruptum, & decurtatum legerat, minus* „*explicavit; *Vapula Papyria*, inquit, in proverbio* „*antiquus fuit, de quo Sinius Capito sic refert, tum* „*dici solitum esse, quom vellet minantibus significare,* „*se eos negligere, & non curare, fretos jure libertatis.* „*Plaut. in *Fœnerati*; Heus tu, in *Barbaria*, quod* „*dixisse dicitur liberta suæ patronæ, ideo dico, Libert-* „*tas salve, *Vapula Papyria*. In *Barbaria*, est in* „*Italia. Aelius hoc loco *Vapula*, positum esse ait pro* „*Dole; Varro, pro *Peri*, teste Terentio in *Phorm.** „*Non tu manes? S. *Vapula*. P. id tibi quidem jam fiet.* „*& Plaut. *Curcul*. Redditi an non mulierem,* „*priusquam te huic meæ *machææ* objicio *mastigia?** „*S. *Vapulare* ego te vehementer jubeo; ne me territes.* „*Haëtenus Festus. „[Verè autem Varronem,* „**Vapula*, per *Peri*, interpretari, ex hoc altero* „*Plauti loco apparet *Curcul*. sc. ult. Ego te ve-* „*hementer perire cupio, ne me nescias.] * Nec di-* „*ci-*

* Nec dicitur Latine.] Et vide quæ hic Scioppius & nos supra ad pag. 7. disputavimus. Verba antiqui Rhetoris potius ex Quintiliano explicanda quam contra; Es utrius-

citur latinè, *Pueri vapulant à præceptore*, quod passim inculcant Grammatici, uno tantum Quinctiliani testimonio freti, qui libro 9. cap. 2. Sic, inquit, *ut testis in reum rogatus an ab reo fustibus vapulasset, & innocens*, inquit. Sed hoc dictum aut Quinctilianus non intellexit, aut locus depravatus est; nam Tullius Ruffianus antiquus Rhetor in figura Apophasi, sic citat: *Et testis interrogatus ad reo num fustibus vapulasset, innocens*, inquit. Hæc vera lectio, & interpretatio est, non quæ ex Quinctiliano citatur. „[Seneca tamen extrema Apocolo- „cynthosi sic loquitur; *Producat testes, qui illum „viderant ab illo flagris, ferulis, colaphis vapulantem.* „Et quidni dicatur Vapulare ab aliquo, sicut „Perire ab aliquo? Propert, lib. 2. Eleg. 27. „*Solus amans novit, quando periturus & à qua Morte.* „Ovid. *Discipulo perii solus ab ipse meo.* Plin. *Periit ab Annibale.*]

Veneo. In hoc verbo negotium nobis faceffit idem Quinctilianus, cujus testimonio Grammatici freti audent dicere; *Servi veniunt à mangone*, * quod ineptissime latinè dicitur. Verba Quinctiliani sunt lib. 12. cap. 1. Certè *Fabrieius Cornel. Ruffinum, aliqui & malum civem, & sibi*

S 5 ini-

utriusque verba convenient optime, si in Rhetore distinguatur post interrogatus.

* *Quod ineptissime Latine dicitur*] Immo vero satis recte, & duplici quidem ratione. Nam *Servi à Mangone*, sunt servi in ditione ac Domino Mangonis, Et sic utique eodem profus modo dicitur *amare mulierem à lenone* Pl. Mil. Gl. II. 2. 5. *Quæque à milite hoc hominem vidit in nostris regulis.* Ter. And. III. 1 3 *Ab Andria est ancilla hæc.* Sed & *veniunt à Mangone* recte dicitur, & significat opera Mangonis veniunt, seu Mango vendit eos, Plane sicut cap. seq. leges. *Marsesit ab Austro, dolet à sole caput, A vento munda sumet.* Et similiter Gell. V. 14. *A vitio studioque ostentationis fit loquaciore.*

inimicum, tamen quia utilem sciebat, ducem imminenti bello, palam Consulem suffragio suo fecit, atque id mirantibus quibusdam respondit, à circe se spoliari malle, quàm ab hoste venire. Hæc ille, cui accedere non possum in hac phrasi, ab hoste venire. Dicitum Fabritii sic effertur; Malo compilari, quàm venire; & ita citatur à Cicerone 2. de Orator. Veneo itaque fit ex venum, adverbio, & eo, is; ut, Ire pessum, ire venum, mittere pessum; mittere venum. Si tamen contendas posse dici, Servi veneunt à Cicerone, non significabis, Ciceronem vendere, sed alium, volente, aut jubente Cicerone, id est, à parte Ciceronis. Sic Plautus dixit; Ubi sunt, qui amant à lenone. Denique ridiculi sunt, qui verba Neutro passiva excogitarunt. „[Venum
„tamen videtur esse accusativus nominis Ven-
„num, cum Tacitus dicat, Veno exercere. Ita-
„que in Venum ire, venum dare, Venum asportare,
„Venum ducere, subauditur ad, quasi ad merca-
„tum. Apulejus lib. 9. Præconis voce venui me
„subjiciunt.]

Ventilo. Juvenal. Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum. Martial. lib. 3. Et æstivanti tenuis ventilat frigus concubina.

Venio ad urbem, subaudi viam, vel iter, „[vel
„accusativum cognatum, adventum, seu ve-
„nire, Hæbræorum more; ut Habac. 2. Veni-
„re veniet, & non tardabit. Pro quo vetus inter-
„pres, Veniens venit.] Ovid 1. Fast. seu quod ad
usque decem numero crescente venit. Horat. Ventum erat ad Vestæ. Apul. lib. 9. Quam veneramus viam capeffit.

„[Vereor, subaudi vereri. Plaut. Bacchid.
„Hic vereri perdidit, id est, verecundiam. Ci-
„cero; Quos non est veritum in voluptate sum-
„mum

De verbis falso neutris. 283

num bonum ponere. Hinc dicimus, prisci in usu fuisse, Veretur me, pro, verecundia, seu pudor me afficit, sicut Pudet me: & sicut Vereor, postea dici coepit, similiter veteres Pudeo dicebant.

Vescor. Tacit. in vita Agricola; Eo ad extremum inopie venere, ut infirmos suos, mox forte dultos vescerentur. Plinius lib. 8. cap. 10. Ideo si caprinum jecur vescantur: idem 10. Arves nonnullae vescuntur ea, quae rapuere pedibus. Et lib. 11. Qui Absinthium vescuntur. Tibull. lib. 2. Sic usque sacras innoxia laurus vescar. Vide Utor.

Vide pag. 209.

Vigilo. Vide Dormio, & Sudo, [Liv. 10. Tota nocte vigilatum esse.] Ovid. Noctes vigilantur amarae: idem 1. Trist. Aspicias illic positos ex ordine fratres, quos studium cunctos evigilavit idem. Propert. 3. Eleg. 13. Nox vigilanda mihi.

Vivo. Terent. Nam ego vitam duram, quam vixi usque adhuc. Plaut. Epid. Vitam ut vixissent olim in adolescentia: idem Amph. ut profecto vivas etatem miser: in Poenul. Per quem vivimus vitale aevum: Merc. Qua causa vitam cupio vivere:

[Et Persa; Faciam ut mei memineris, dum vitam vivas] Cic. de Senect. Tertiam enim etatem vixerat. Ovid. jam tertia vivitur etas. Quintil. Qui vitam beatam vivere volet, philosophetur oportet: idem lib. 3. Accusatoriam vitam vivere.

Ovid. Vivitur extituo melius. Cicero lib. 13. epist. 28. Tum studia illa nostra, quibus ante delectabamur, nunc etiam vivimus. [Juvenal. Qui Curios simulant, & Bacchanalia urvunt, pro, vitam per bacchanaliorum tempus vivi solitam.] vide Deگو.

Vide ad pag. 214. Vide ad v. A. Sino.

Ululo. Lucan. 1. Ulularunt tristia Galli. & Centum ululata per urbes.

[Vomo. Plaut. Rud. act. 2. sc. 6. Pulmoneum nuntis velim vomitum vomas.] Utor,

Utor. Terent. *Mea bona utantur*: idem Adel. *Mea, quæ præter spem evenere, utantur sine*. Plaut. *Agri. Cetera quæ volumus, uti, græca mercamur fide*. Cato Rust. de villico. cap. 142. *Quomodo villicam uti oportet*: idem; *vicinas, aliasque mulieres quam minimum utantur*. Charif. lib. 5. *Utor hac re nos dicimus, apud veteres autem, & Utor hanc rem dictum*. Nonius Marcell. citat Turpilium in *Pedeo; Nuptias abjeci, amicos utor primores viros*. Lucil. Satyr. *Quem metuas sæpè interdum, quem utare libenter*. Vide *Abutor*.

C A P. IV.

De Verbis passivis, contra omnium Grammaticorum opinionem.

Sæpe quidem Grammatici, nunquam tamen ita egregiè delirarunt, quam in verborum passivorum deliramentis tradendis: ajunt enim, * rem, quam vocant agentem,

^a *Rem quam vocant agentem &c.*] Non adeo iterum delirant in ea quidem sententiâ Grammatici priores, qui censuerunt, quando rem agentem in passiva locutione exprimi necesse erat, tunc istis modis exprimi debere seu solere. Et vellem ostendisset Sanctius, quo alio modo aut ratione efferendam existimaret, nisi forte existimaverit quod videtur, rem agentem plane nullam in passiva locutione habere locum, dum mox hanc artis suæ regulam memorat. *Passivum verbum nihil præter suppositum desiderat*. Id quod ego sane miror in Sanctio, cum cap. 2. hujus libri ipse dixerit ex Aristotele, *in omni actione esse alterum quod agat, alterum quod patitur*: & certe passio multo minus concipi queat sine ejus Auctore, h. e. sine Agente, quam actio cujuscunque significationis sine patiente, cum multorum verborum actio non transeat in patientem, passio vero vix ulla sit, nisi quæ profecta ab agente. Verum quidem, quod passivum verbum ni-

hil

hil desideret præter suppositum, & proinde res agens, quando relinquitur in incerto, non necessario semper exprimitur. Sed eodem modo se res habet cum verbis vere Activis, quæ item, ut omnia verba, non modo passiva, nihil aliud desiderant, siquidem accusativus patientis eadem ratione, qua agens in passione, potest omitti, nec ad perficiendam orationem requiritur. Patet id ex Livio l. 56. *Hoc ætæritus visu, statim mittere Delphos, nec responsa fortium alii commutere ansum, filios per ignota maria in Græciam misit.* Vides primum hic poni *mittere* sine Accusativo, qui etiam non requiritur ad explendam orationem seu sententiam, quandoquidem *mittendi* simpliciter decretum prius à Rege factum, quam sciret, quem mitteret. Similiter cum ait Terent; Andr. I. 2. 14. *Meum quædam rumor est amare*, scimus utique necessario fuisse istius actionis aliquod objectum, sed quoniam id vel ignorabatur, vel tanti non erat, ut exprimeretur accusativus istius objecti non modo recte omittitur, sed & nullus certus, licet in verbo vere activo, quasi per Ellipsin omittitur desideratur. Sic ergo etiam, quando dico, *Tu amaris in Urbe patria*, non necesse, ut exprimam omnino, à quibus, licet tamen esse debeant illic, qui te ament. At vero si jam exprimere illos velim, non video, qua alia ratione id rectius faciam in lingua Latina, quam qua voluerunt Grammatici Veteres. Nec evertit hanc sententiam, quod tum Dativus ille, tum præpositio A vel Ab sæpe etiam cum passivis alio in sensu, & usu sumantur. Frequentissime eorum id accidit aliis etiam tum casibus, tum vocabulis, ut varium habeant usum, sensumque recipiant. Certum utique est Genitivo enunciarî modo ipsum possessorem, modo rem possessam: immo memoravimus supra ad pag. 121. occurrere aliquando duos etiam Genitivos uno in commate, quorum alter sit quasi Activus, alter quasi Passivus. Similiter quidni & Dativus modo Agentem, modo Patientem exprimat, ita ut tamen simul semper notet etiam aliquam acquisitionem, quæ æque sit agenti ac patienti. Quid multa? Manifeste utique agens exprimitur in dativo apud Liv. l. 31. *Romanis ab eodem prodigio novendiale quoque sacrum susceptum est.* h. e. Romani susceperunt per causam ejusdem prodigii &c. Conjungitur porro utroque in sensu Dativus apud Sallust. I. Histor. inorat. Lepidi, *Mihi quæquam per hoc summum imperium satis questum erat nunci majorum.* Agentem quodammodo notat *mibi*, patientem *Nomini*. Sic & A vel AB significet sane à parte, ut vult Sanctius; nihil obstat, quo minus

tem, in passiva, in casu sexto cum *a*, vel *ab*, vel in dativo debere collocari. Nec desunt hebetiores, qui addant, etiam in casu quarto cum *per*; ut, *Res agitur per eosdem creditores*. Totum falsum est.

Ac de Dativo quidem facile dejicientur: nam uno, aut altero malè intellecto testimonio nituntur. Cicero dixit; *Neque senatus, neque populo, neque cuiquam bono probatur*. Sed deberent illi advertere, sæpè apud Ciceronem, & alios, reperiri in activa eundem dativum. Cicero pro Balbo; *Non ut vobis rem tam perspicuam dicendo probaremus*. Itaque hoc non probatur mihi, est, *tu hoc mihi non probas*. Cicero Attic, lib. 4. *Quos libros, ut spero, tibi valde probabo*. Addunt ex Virgil. *Nec cernitur ulli*, id est, ab ullo. Nec Servium consulunt, qui id Græcè dictum ostendit. Mihi ramen hic, & ubique dativus acquisitionem significat: & quemadmodum dativus à nullo verbo regitur, ita cuius orationi aptissimè jungetur: nec enim aliter significat, quum dico; *Da pecunias mihi*, quàm quum dico; *Filius mihi peccat*, aut, *Non omnibus dormio*. Itaque; *Non cernitur ulli*; id est, nulli ostendebatur, nulli erat conspicuus. Unde aptissimè Apulejus de Deo Socratis, Homeri versiculum vertit;

Dativus
à nullo
verbo re-
gitur.

Supra
lib. 2.
cap. 4.

Soli

nus simul adhibeatur ad exprimendum Agentem, à cuius utique parte proficitur passio. Certe longe aliter ponitur, apud Sallust. I. Histor. *Omnis Gallia, nisi qua à Voladibus in via, fuit perdomita*, Liv. I.; *A dno Numitori, alia comparata manu, adjuvat Remus*, XLII. 60. *Cecidit ab Romanis ducenti Equites*. Aliter apud Ovidium *Insto ne vir ab hoste cadat*. Pompon. de Or. juris *Omnia manu à Regibus gubernabantur*. Cicero *Uscitas enim à me non dungi solum, veram etsi amari*. His exprimitur Agens, unde quid proficitur, illis ubi & qua parte quid acciderit,

Soli perspicua, ast aliorum nemo tuetur.

Addunt etiam ex Martiale lib. 2. *Si cui forte la-
geris: & si totus tibi triduo legatur.* Sed hi viden-
tur ignorare Romanorum morem, qui legen-
tes anagnostas audiebant. Habebant (inquit Vi-
ves lib. 1. de corrup.) *proceres Romani in illis im-
perii occupationibus lectores, quos Græca voce ἀναγνώ-
στας nominabant, qui epulantibus, qui dormitantibus,
lavantibus, deambulantibus, iter facientibus lege-
rent.* Imò & ab ipso Martiale discere, dativum
in passiva esse acquisitionis. lib. 10. *At non &
stamina differt Atropos, atque omnis scribitur hora
tibi.* Plaut. *Mibi istic nec scribitur, nec metitur.*
[idem Trin. act. 3. sc. 4. *Dicat literas apud por-
torem resignatas sibi.* Ubi manifeste Dativus
acquisitionis est, non actionis: non enim ip-
se literas resignavit, sed alii. Propert. lib. 3.
eleg. 4. *Nec mihi mille jugis Campania pinguis
aratur.* Ubi similiter non actionis, sed ac-
quisitionis Dativus est.] At, inquiunt, in
passivis participiis patet dativus rei agentis: ut,
Dicite mihi, dicende nobis. Respondeo, Dativos
illos, non propter participia, sed propter ver-
bum substantivum esse positos; ut, *Sunt mihi
amici:* ubi etiam acquisitio significatur, non
actio, vel passio; ut, *Causa docenda mihi est,* id
est, mihi, non aliis expedit causam docere.

Qui asserunt rem agentem in accusativo col-
locari cum *per*, magis falluntur: nam quum *per*, si-
gnificat
Cicero dixit; *Res agitur per eosdem creditores,* causam
nun significavit, creditores agere rem, sed Re-
admini-
gis amicos agere rem per creditores. Istorum stram si-
error satis refellitur ex innumeris testimoniis, ve instru-
ubi in voce activa, *per*, adhibetur. Q. Cur-
mentia-
tius libro 9. *Invitatumque ad epulas per Boxtionem,*
quen-

quendam Macerianum, in convivio occidit. *Caesar*
 3. *Civil.* Pompejus frumentum omne per equites
 comportaverat. *Cicero*; Mirifice mihi & per se,
 & per Pompejum blanditur *Appius*; idem; Nihil
 interest, utrum per procuratorem agas, an per te ip-
 sum.

A. & Si præpositio, *per*, non significat rem agen-
 ab, non si- tem, ut facillè demonstrari potest, nec *a*, vel *ab*
 gnificant causam per, respondit per *a*. Locus est in prima, & se-
 efficien- cunda epistola lib. 5. ad *Famil.* ubi *Metellum*
 tem prin- inquit; Non putavam *Metellum* fratrem ob dictum, ca-
 cipalem. pite, ac fortunis PER TE oppugnatum iri; cui re-
 spondet *Cicero*; Quod scribis non oportuisse *Me-*
tellum fratrem tum ob dictum à me oppugnari:
 ibidem ad *Lucejum*; Quum hoc demonstrat me
 à te potissimum ornari, celebrarique velle: subdit
 paulo post; Neque autem ego sum ita demens, ut
 me sempiterna gloriæ per eum commendari velim, &c.
 Vide infra.

Si per *a*, vel *ab*, res agens significaretur,
 semper apponeretur, vel saltem suppleretur
 ablativus cum præpositione: sed in multis
 suppleri non potest; non est igitur res agens
 ablativus. *Cicero* pro lege *Manil.* In quo agitur
 populi *Rom.* gloria, agitur salus sociorum, aguntur
 certissima populi *Rom.* vœtigalia: idem; *Æschines*
 in *Demosthenem* irvehitur. *Virgilius*; Tum verò in
 curas animum deducitur omnes. Huc adde illa;
 Linguor animo; consternor mentem; videris este do-
 ctus; afficior pudore, & innumera ejusmodi.
 Regula igitur artis nostræ Grammaticæ vera
 est; Passivum verbum nihil præter suppositum desi-
 derat.

Regula.

A, vel *ab*, ut in universum dicam, sive in
 activa, sive in passiva, significat, à parte,

„ [tam-

„[tamquam si quærenti Unde? respondeatur,
 „Hinc, Illinc: ut si quærat quis; unde petetur via-
 „ticum? eique ego respondeam, à me petatur,
 „stolidus esset, qui mea verba sic acciperet,
 „quasi ego viaticum petere debeam. Ita dici-
 „mus;] *Ventus fluit ab Oriente.* Et cum Corne-
 lius Tacitus dixit; *Trepidatur à Cæsare*, non si-
 gnificat, Cæsarem trepidare, sed à parte Cæ-
 sariis, hoc est, Cæsarianos. Et Cic. 2 Offic.
 de Alexandri Pheræi morte, quum inquit;
Ab ea est enim ipse propter pellicatus suspicionem inter-
fectus, non significat, ipsam Theben manu sua
 interfecisse regem, quem Thebæphonus, Pi-
 tholaus, & Lycophron ipsius Thebes fratres
 trucidarunt. Sic Plutarchus in Pelopida,
 & Diodorus Siculus lib. 16. Ann. 4. Pompo-
 nius Mela lib. 1. cap. 21. *urbem Dioscuriada à*
Castore & Polluce conditam dicit, quam re vera
 Amphitus, & Telchius, aurigæ Castoris, &
 Pollucis condiderunt. Vide Solinum. *Te-*
rent, Phorm. *Non potest satis pro merito ab illo tibi re-*
ferri gratia. Hanc phrasin sic retulit Cæsar 1. *A parte*
Civil, Pauca apud eos locutus, quod si à parte eorum illius.
gratia relata non sit pro suis maximis beneficiis, di-
mittit omnes incolunes.

Hic me locus adinonuit, ut varia subjungam *A te, id*
 testimonia, in quibus eadem res nunc per *a, est, tuo*
 vel *ab*, nunc aliter enuntietur. Liv. lib. 6. *iusu.*
 Dec. 3. de Jubelio; *Me quoque jube occidi, ut*
gloriarî possis, multo fortiorem, quam ipse es, virum
abs te occisum esse. Valer. Maxim. lib. 5. cap. 2.
 de eodem Jubelio; *Quid cessas in me cruentam secu-*
rim distringere, ut gloriarî possis aliquando, virum
fortiorem, quam ipse es, tuo iussu interentum:
 idem Valer. Maxim. lib. 5. cap. 3. de Carbo-
 ne; *Sed nobis tamen tacentibus, Gn. Carbonis iussu*

T

tuo

tuo intererenti mors animis hominum obversabitur; idem rursus de eodem, lib. 6. cap. 2. Vidi Gn. Carbonem, cum in summo esset imperio, à te equite Ro: trucidatum. Huc adde illa paulo antè relata de Metello, & Lucejo.

Sed jam ad asyllum sacrarum litterarum confugiam, ut pervicaces Grammaticos convincam. D. Paulus 6. ad Rom. *ὁ γὰρ ἀνομιῶν διὰ τὴν ἀνομίαν δικαιοσύνην ἔσται*, id est, *Qui enim mortuus est, justificatus est à peccato.* Verte in activam more Grammatico, & in hæresin incurres, sic; *Peccatum justificavit illum, qui mortuus*

A peccato est. Quid absurdius? *A peccato justificatus est ille, ro, pro, hoc est, à parte peccati, quia non pertinet ad ad peccatum peccatum.* Ita dixit Pilatus; *Innocens ego sum à sanguine justis hujus.* „ [Sicut Virgil. *Sicce go, quo, sanguine fauces, pro, à sanguine, id est, non ad peccatum, humentes à sanguine.*] Obscurius illud Matt. cap. 11. & Luc. 7. *Justificata est sapientia à filiis suis, id est, doctrina non pertinet ad hanc generationem.* Et Hieron. 10. *Sultus factus est omnis homo à scientia.*

A, vel ab, idem esse quod, à parte, multis possem testimoniis ostendere. sed accipe pauca; ac primùm in verbo substantivo. Plautus *Sum. Curc. Tam à me pudica est, quasi soror mea sit.* Terentius Hecyr. *Narrat, ut virgo à se integra etiam non fiet: idem; Ab Andria est ancilla hæc: idem Heaut. Tantumne est ab re tua otii tibi?* Valer. Maxim. lib. 2. cap. 4. *Atellani autem ab Ofcis acciti sunt, id est, Romani acciverunt illos ab Ofcis.* Cicero pro Muræno. *Nostri inquam illi à Platone, & Aristotele moderati homines, id est, Platonici, & Aristotelei: idem 3. Orat. Accertis silentium fuit: idem pro Mil. Beatos esse, quibus ea res honori fuerit à civibus suis: idem pro Ra-*

Rabir. *Quorum impunitas fuit, non modo à iudicio, sed etiam à sermone: idem 1. Orat. Vide ne hoc totum Scævola sit à me. Ciceroniana sunt; Locus à frumento copiosus; à magistratibus nuda respublica; ab amicis inops; à propinquis nudus, à suis manitus; orba ab optimatibus concio.* „[Di-
 „*ctys lib. 6. Ubi multa indigna expertus, ad* *Amitto.*
 „*postremum a Polyphemo plurimos sociorum amise-*
 „*ris.] Cicero 3. Orat. Nihil isti adolescenti, ne-*
 „*que à natura, neque à doctrina deesse sentio. Te-* *Desum.*
 „*rent. Heaut. Sed hic aëtor tantum poterit à facin-* *Pessum.*
 „*alia, quantum, &c. Cicero; à voluntate scripto-*
 „*ris stare; aut à se potius, quàm ab adversariis stare;* *Sto.*
 „*à senatu stare. Ter. Andr. Contrepuir à Glycerio* *Contrepuo.*
 „*ostium: idem; Sed quid ab illo crepuerunt fores?*
 „*Ovid. „[epist. Dejan. In festo ne vir ab hoste ca-* *Cado, oc-*
 „*dat:] & 5. Metam. Magna ferēs tacitus solatia* *cido.*
 „*mortis ad umbras, A tanto cecidisse viro: idem*
 „*13. Metam. Occidit à magno, sic Di voluistis, A-*
 „*chills. „[Alio sensu dixit Liv. lib. 25. Plures ab*
 „*Romanis equites ceciderunt, significat enim plu-*
 „*res Romanos interfectos.] Prop. Solus amans*
 „*novit, quando periturus, & à quo. Lucan. Quis no-* *Pereo, in-*
 „*lit ab isto ense mori. Ovid. 3. de Ponto; Discipulo* *tere.*
 „*peris solus ab ipse meo. Cic. 2. Offic. Phalaris non*
 „*à paucis interit, ut hic noster: idem; à valentiore*
 „*interire. Plin. lib. 11. Quum perit ab Annibale.*
 „*Liv. lib. 1. Utriusque pugnam ciebant, ab Sabinis* *Ciere.*
 „*Metius Curtius, ab Romanis Hastius Hostilius. Cic.*
 „*Tantum amorem sibi conciliarat à nobis omnibus.* *Concilio.*
 „*Plaut. Most. Qui à patre ejus conciliarem pacem.*
 „*Terent. Eunuch. Ne quis forte internuncius clam à*
 „*milite ad eam curstet. Cic. Attic. Mare nunc,* *Cursto.*
 „*quia à sole collucet, albescit. Horatius; Multaque* *Collucet.*
 „*merces destuat tibi equo ab Fove. Virg. Qui nunc* *Desuo.*
 „*Misenus ab illo dicitur, id est, propter Misenum;* *Dicor.*

fic, dux dicitur à ductu, & rex à regendo, Plin. *ab amicitia ejus Gracchanus appellatus.* Plaut. Cistell. *Doleo ab animo, doleo ab oculis, doleo ab egritudine.* Plin. l. 24. c. 8. *Si caput à Sole dolet.* Cic. *Et à me insidias metuumt.* Ovid. *Nubibus assiduis pluvioque madescit ab Austro.* Cic. l. Acad. *Nunciatum est nobis à M. Varrone, venisse eum ab Roma.*

Obsto. Val. Max. lib. 4. cap. 3. *Interim velim, ne mihi à Sole obster.* Cic. 2. Nat. *Et si est calor à Sole, sese opponant.* Ovid. l. Metam. *Postquam vetus humor Percaleo, ab igne percaluit Solis.* Lucret. lib. 6. *Et in lucem Rarefco, tremulo rarefcit ab aestu.* Cic. Attic. *Quum Rome à Refrigeo, iudicibus forum refrigerit.* Cic. *Salvebis à meo Cicerone.* Quintil. lib. 3. *An timendum à rege bellum?* Ovid. 2. Fastor. *Sed tamen à vento, qui fuit, unda tumet.* Cæsar. lib. 3. civil. *Hæc à custodiibus classium loca maxime vacabant.* Plaut. Epid.

Vaco. *Valeo.* *A morbo valui, ab animo aeger fui.* „ [Cic. Mars „ communis saepe spoliante jam, & exultantem ever- „ tit, & perculit ab abjecto. Itaque si dixisset; „ Spolians percussus est ab abjecto, non aliud „ intelligendum esset, quam percussum fuisse „ ex parte abjecti, velut instrumentum, per „ quod Mars eum perculit.

Sed quid in his moramur, si sola hac ratione hoc evincere possemus? Si præpositio *a*, vel *ab*, cum eodem verbo, & eodem sensu, in activa, & passiva reperitur, insipientis præceptoris erit, utrobique rem agentem explicare, verbi gratia; *Dabuntur à me pecunie*, non est, *Ego dabo pecunias, sed dabo à me pecunias*, quod Hispanè dicitur; *De mi parte, ò a mi cuenta.* Adferamus igitur exempla, ubi *a*, vel *ab*, eodem sensu in activa, & passiva, in uno eodemque verbo reperitur.

Cicero; *Neque vero M. Tullius animum à vestra ab-*

abalienavit potestate. Plaut. Mili. *Istuc crucior à Abalite*
viro me tali abalsenariet. no.

Abducere animum à sollicitudine; & puerum à Grammaticis; & abducere à nido, trita sunt. Cic. *Nave à prædonibus abducta; Amaro ad divortium uxor abducitur, teste Donato.* „ [Plaut. „ Pœn. *Filius abductus à patre puer septuennis sur-*
„ *ripitur.*]

„ [Accipere ab aliquo, & Accipi. Livius 10. *Accipio.*
„ *Sinilius vero est, à Gallo hoste, quam Umbrò eam*
„ *cladem acceptam. Ita; Ab illo acceptæ, vel alla-*
„ *tæ literæ, non significat illum accepisse, vel*
„ *attulisse, sed litteras illius esse acceptas,*
„ *aut allatas.]*

Cicero Senect. *Eique dona à sociis attulisset: Aufero.*
idem 3. leg. *Cui ne reditus quidem ad bonos, salu-*
tem à bonis potuit afferre: idem Attic. Et plus à
vobis præsidii, quam à cæteris opis ad salutem potest
afferri: idem; Nuncii à Parthis adferuntur.

Cicero pro domo sua, *Clodius pecunias consu-*
lares abstulit à senatu: idem Attic. Totam Acade-
miam à nominibus nobilissimis abstulit. Plautus
Pseud. Auferetur id præsum à me, quod promisi
per jocum?

Terent. Adelph. *Abs quisvis homine, quem est Accipio.*
opus, beneficium accipere gaudeas. Cicero Acad.
Quæ à quovis accipi oporteret, & quæ repudiari.

Plaut. Pseud. *Ubi sunt isti, qui * amant à leno. Amo.*
ne: idem Pænulo; Amat à lenone hic. Cicero;

T 3 us

* *Amant à lenone.*] Hæc non pendent proxime à Verbo, sed ab intellectu nomine *mulieræ*. Et similia occurrunt etiam mox in *Lego & Reddo*. *Literas à te mihi fratror tuus reddidit*, ubi *te* à te, refero non ad reddidit, sed ad *litteras*. Atque ita Cic. Famil. IX. ep. 16 *Levior est plaga ab amico, quam à debitore*, ep. 21. *Nihil tibi opus est illud à Trabeca.*

ut scires, eum non à me diligi solum, verum etiam amari.

Averto. Avertit oculos ab illo; *A* iudicibus oratio avertitur.

Avello. Sperat se à me avellere; *Non ab ea rep. avellar.* Sic divello, & revello.

Audio. Cicero de Senect. *Sepe à majoribus natu audi- vi: idem 3. Finib. Esseque hominis ingenui, velle bene audire à parentibus; nostros senes commemorare audiri ab aliis senibus auditum.* Claud. de rapto, libro 1. *Fam magnus ab imis Auditur fremitus terris.*

Do. Cicero Attic. libro. 14. *A me hoc illi dabis: idem pro Flac. Ab Attilio Servilio dicit se dedisse, & à suis fratribus: idem Attic. Se à me quodammodo dare.* Plaut. Capt. *Vaticum ut dem ab tra- pezita tibi: idem Menæch. Da sedes à te, post reddidero tibi.* Terent. Adelph. *Dabitur à me argen- tum.* Cicero 1. Verr. *Tempus quod mihi ab amicorum negotiis datur: idem Attic. Datur mihi epistola à sororis tuæ filio: idem 1 Leg. Nullam tibi à causis vacationem video dari: idem lib. 7. epist. Ad Cæsarem litteræ mihi dantur à te.*

Defendo. Virgil. *Dum teneras defendo à frigore myrta.* Plinius; *Vestes à tineis defendit hæc herba.* Cæsar 2. Civil. *Musculus defenditur à nostris.* Cicero 2. Agrar. *Ab hostibus defendi paludibus.* Vide, Mu- nio, & Prohibeo.

Dejicio. Dejicere oculos à Rep. *Dejectus ex aliquo, & ab aliquo loco.*

Desidero. Desidero abs te aliquid; *Desideratur à magno philosopho gravitas.*

Despero. Desperare ab aliquo. Cicero in Pison. *Te spem habere à Tribuno plebis, si tua consilia cum illo conjunxisses: à Senatu quidem desperasse, id est, te nihil tibi de Senatu polliceri posse.]*

Plaut.

Plaut. Rudent. Qui prædam ab eo emerat. Val. Emo & Redino.
 Max. 1. 4. c. 2. A piscatoribus in Malesia regione verriculum trahentibus quidam jactum emerat. Cicero Offic. Aut captos à prædonibus redimunt: Cicero 1. Verr. Emtum est ex senatusconsulto frumentum ab Siculis, prætoris Verre: idem pro Sextio; Ex his princeps emitur ab inimicis meis. Plaut. Epid. A lenone quædam ut fideiçina, quam amabat, emeretur sibi. Sueton. August. Cajum, & Lucium adoptavit domi per assem, & libram, emtos à patre Agrippa. Livius Dec. 4. lib. 4. Ut captivi ab Annibale redimantur. Juven. Satyr. 4. Monstrum nulla virtute redemptum à vitiis. Ovid. in epist. Si tibi ab Atrida precio redimenda fuisset. Vide Peto, & Postulo.

Eripere à periculo; Vereor ne eripiatur à nobis Eripio. regia causa.

Cicero pro Cluent. Excludere ab hereditate: idem Verrin. 5. Excludere aliquem à negotio. Terentius Andr. Ut ab illa excludar, hoc concludar. Cicero 1. Orat. Repelli, & excludi a gubernaculis Repello. civitatum.

Exigere aliquid ab aliquo. Quintil. lib. 1. Exigo. A Grammaticis exigitur poetarum enarratio. Cæsar 1. Civil. Pecunie à municipiis exiguntur.

„[Expectare ab aliquo. Cicero; Omnia Expecto. „volo à me postules, & expectes: idem; Diligentiam à me expectari puto.

Extorquere aliquid ab aliquo, tritum est. Extorc. Cic. Pecunia omnis ab eo extorta, atque erepta est. queo.

Cic. de univers. Mundus per se, & à se, & patitur & facit omnia: idem 1. Invent. Commune est, quod nihilo magis ab adversariis, quam à nobis facit: Tatio. idem de Orat. A se aliquid facere. Tritum est; hoc factum à vobis.

„[Ferre ab aliquo. Vide supra Aufero. Fero. T 4 „Plaut.

- „ Plaut. Rud. *Nisi multis blanditiis à me gutta
 „ ferri non potest; id est, tu à me non feres gut-*
Furor. „ tam aqua. Furari ab aliquo. Cic. Si ego
 „ tuum ante legissem, furatum me abs te esse dices.]
- Flagitio.** Cic ad Appium; *Flagitare promissum ab ali-*
quo per litteras, Cic, pro Sext. Flagitabatur ab
his quotidie cum querelis honorum omnium, tum
etiam precibus senatus, ut meam causam susciperent.
 Vide Postulo.
- Habeo.** Terent. Phorm. *Otium à senibus ad potandam*
ut habeam. Cicero Bruto; Nullas adhuc à te li-
teras habebamus: idem pro Sext. Habere benefi-
cium ab aliquo: idem 1. Offic. Senicorum quidem
mas tantam habet à veteri disciplina vercundiam,
 &c. idem 12. Famil. *Habeas eos à me commen-*
datos: idem; habere praesidium, vel spem ab ali-
quo: idem in Vatini. Quare ne tibi hunc hono-
rem à me haberi forte mirere: idem pro Caelio;
Eam dignitatem in M. Caelio habitam esse summam,
hodieque haberi ab omnibus. Egregius locus est in
Plauti Menach. act. 5. Ludibrio pater habet.
 SE. unde? MUL. *Ab illo meo viro.*
- Impetro.** Civitatem ab aliquo impetrare, tritum est.
 Cic. Amicit. *Quid postules ab amico, & quid pa-*
tiare à te impetrari. Plaut. Mostel. Aliud quidvis
impetrari à me facilius perferam: „ [Et Rud. De-
„ ceti d' abs te impetrari.] Val. Max. lib. 4. cap. 3.
A servis vix impetrari potest, ne eam supellestem
fastidiant, quæ uti Consul non erubuit. Cæsar
 I. Civil. *Egrè ab iis impetratum est, ut in senatu*
recitarentur.
- Lego, as.** Cic. pro Cluent. *Itaque ejus testamento legat pec-*
uniam grandem à filio: idem in Topic. Uxori
ancillarum usum fructum legavit à filio. In passiva
tritum est apud Jurisperitos; Domus legata est à
Titio. Vide Brissonium, & Hotom. in A., vel
 AB, & pensita phrasin, Cic.

Cic. Attic. 16. A Bruto legi Antonii edictum: *Lego, is?*
sic dicimus, *Legi à te litteras.* Ovid. 3. Pont.
A posteritate legi. Cic. *Liber tuus legitur à me dili-*
genter, id est, per meos; ut, Trepsidabatur à Cæ-
sare. & captus oculis etiam diceret; Terentius
legitur à me diligenter.

Cic. *Liberavi hunc à Cæsare, tritum est: idem; Libere,*
liberare se ab aliquo: idem; A scelere certe libe-
rati sumus: idem; Te à quartana liberatum gaudeo.
Vide Separo.

Cic. 13. Attic. *Ab illo mihi mittas: idem; Mitto,*
& à me missi sunt.

Movebo hunc à sacra linea: remove te ab illo; removentur à vitis. *Moveo*
Removeo.

Tacitus lib. 10. *Sævus ille vultus, & rubor, à Munio,*
quo se contra pallorem muniebat. Colum. Quantum-
que res patietur, à frigore, & tempestate munsemus:
idem; Hortum ab incurso hominum, pecudumque
munire. Horatius; Inclusam Danaën munierant
fatris nocturnis ab adulteris. Lucret. lib. 3. Quod
letthalibus ab rebus munita tenetur. Cæsar 2. Civ.
Tecta, atque munita ab omni icu telorum. Taci-
tus; munitus ab insidiis. ut Horat. Tutus ab infè-
stis latronibus. & Ovid. Tutus ab insidiis. Vide
Defendo.

„[Mutare ab aliquo, id est, exeo, sive *Muta-*
„pro eo qui fuerat. Virgil. *Heu mihi qualis*
„erat, quantum mutatus ab illo Hestore? Ubi ri-
„diculus sit, qui Ab, rem agentem significare
„putet.]

Cicero pro Flac. *Si pratori dedit, à quaestore Numer-*
numeravit: idem 2. Phil. à se numerare. Mart.
Omnis ab infuso numeretur amica Falerno. Vide
Solve.

Liv. lib. 2. *Tarquiniensis ab sua parte Romanum Pello.*
populit. Terent. Quisnam à me populit tam gra-

viter fores : idem ; Et istum amulum ab ea pellit.
Cæsar 1. Gall. Quom hostium acies à sinistro cornu pul-
sa Liv. Cætera à fronte pulsa.

Pereo. „ [Perire ab aliquo, Plaut. Poen. act. 4. sc. 4.
„ Metus ne à te perdeam, pro, peream, Ovid.
„ Discipulo perii solus ab ipse meo. Plin. Qui perit ab
„ Annibale.]

Peto. Peto à te, tritum est. Cicero 6. epist.
Nec tamen ipse, à quo salus petitur, habet explicatam
rationem salutis sue : idem 1. Divinat. Ut ab
ejus solo, in quo est humatus, oracula peterentur.
Mart. A caupone tibi fæx Loleiana petatur. „ [Li-
„ vius 6. Ab Latinis Hernicisque res repetitæ pro,
„ Romani à Latinis repetierunt.] Vide Emo,
& Reposco.

Postulo. Postulare ab aliquo, tritum est. Cicero
1. Leg. Veritas à te postulatur : idem 2. Tulcul.
Quod ergo & postulatur à fortibus, & laudatur
quem fit, &c. idem lib. 1. Postulatur à te jam-
diu, vel flagitatur potius historia. Cicero Philip.
Sed quoniam ab hoc ordine non fortitudo solum, sed
etiam sapientia postulatur, &c. Vide Emo.

Prohibeo. Dicimus prohibeo vim ab amico, & ami-
cum à vi. Cic. 3. Offic. Nam & à rep. forensi-
busque negotiis armis impiis, vique prohibiti.

Projicio. Projicere, & rejicere à se mala, tritum est.
Cic. A liberis suis abstrahi, & à conjuge abripi,
& ab aris, focisque innocentem projici. nota hæc
infinita verba.

Promo. Cic. 2. Orat. Ne ipse aliquid à me promississe vi-
dear. idem ; Furis utilitas vel à peritis, vel de li-
bris depromi potest. 1. Orat.

Reddo. Cic. Litteras à te mihi Stator tuus reddidit
idem ; Litteræ mihi redditæ sunt à te : idem ; Lit-
teræ mihi redditæ sunt in senatu ab Lentulo.

Rapio. Rapere ab aliquo, tritum. Horat. 3. Carm.
aut aquiva raptus ab Ida. „ [Re-

„Recuperare ab aliquo, Hygin. Fab. 69. *Recupero.*
„*Ut exercitum sibi commodaret ad regnum à fratre*
„*recuperandum; & Fab. 85. Pelops à Lajo filium bello*
„*recuperavit.]*

Repellere servitutem à civibus, dixit Cicero ad Repello.
Brutum, Cic. 1. Orat. *Repelli, & excludi à gu-*
bernaculis civitatum.

Cic. 1. Verr. *Nihil est quod minus ferendum sit, Repesco.*
quàm rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non
possit suæ reddere. Valer. Maxim. lib. 3. cap. 6.
Quum à Scipione ratio in curia posceretur, id est,
quum Tribuni ab eo peterent rationem. Vide
Peto, & Postulo.

Cic. Lucejo; *Qui omnes à perpetuis suis histo- Separo.*
riis ea, que dixi, bella separaverunt: idem 4. Acad.
Quoriam vera à falsis nullo discrimine separantur.
Ovid. 1. Amor. *A domina separari. Vide Libero.*

Cic. 5. Attic. *Sed etiam hoc dicit, se à me solvere: Solvo,*
ibid. lib. 7. Ab Egnatio solvat, quod tibi debet: persolvo.
idem pro Plant. ab aliquo persolvere: idem; Id
à vobis persolvere me finite. Plaut. Res solvetur
ab trapezista meo. Cicero; Solvus à cupiditatibus.
Ovidius; *Ab amplexu alicujus solvi. Vide Nu-*
mero.

Terent. Adelph. *Postremo à me argentum, Sumo.*
quantum est, sumo. Cicero pro lege Man. Ab
eodem Pompejo omnium rerum egregiarum exempla
sumantur. Ovid. 2. Amor. Fastus sumuntur ab
immagine speculi.

Cæsar 3. Civil. *Qui portus ab Africo regebatur, Tego.*
ab Austro non erat tutus.

Verbum igitur passivum solo supposito con-
tentum est. Cicero lib. 15. epist. citat versu-
culum Nævii; *Lætus sum laudari me abs te pa-*
ter laudato viro. Sed attende, quomodo distin-
guat idem Cicero lib. 5. ad Lucejum; Placet
enim

enim Hector ille mihi Nevianus, qui non tantum laudari se letatur, sed addit etiam, à laudato viro; item pro Milone; Factum ne sit? at constat, à quo? at patet. * Vides particulas, à quo, separari à verbo passivo. Vide Habeo, supra. Denique eodem prorsus manente sensu, activa oratio in passivam verti non potest. Unde falluntur Alciatus lib. 2. Parerg. cap. 28. & Rarvard. lib. 2. cap. 5. Variar. qui putant, valere stipulationem etiam in passiva voce; ut, *dabisi dabitur*. Id ostendunt ex loco Plauti in Pseud. act. 4. sc. 6. *Viso quid rerum*, ubi Simo dicit; *Viginti minas dabini?* Respondet Ballio, *Dabuntur*. Sed in sequenti scena sic se excusat Ballio; *Auferetur id præmium à me, quod promisi per jocum?* Quasi dicat, ego nec verè promisi, nec verè, aut ex formula fui stipularus, sed jocosè, & quasi coactus, † cui Simo respon-

det;

* *Vides particulas &c.*] Recte; sed sic etiam separari queat Accusativus à Verbo suo. *Amat, at quam? Glycerium.*

† *Cui Simo respondet &c.*] Nihil hæc ad rem, nec ad eludendam stipulationis vim passiva forma in respondendo conceptam. Quin immo ex isto Plauti loco, si quid Plauto in his tribuendum, vel maxime manifestum est valere eam, seu valuisse saltem istis temporibus. Nam Ballio, qui reus erat promittendi, nequiquam opponit exceptionem, tanquam non rite, *nee vere aut ex formula* respondisset, dum ad *Viginti minas Dabini?* responderat *Dabuntur*; sed tanquam si per jocum omnia egisset, stipulationem XX. minarum ultro Simoni deferendo, & sic stipulanti se obligando: nequiquam vero *coactus*, quod male item Auctor noster ponit. Eam vero exceptionem cum non accipi à Simone videret, ne tum quidem ad alteram illam confugit, sed plane agnoscit obligationem ita promittendo factam, & proinde rogat, ut ergo vicissim Simo *sa rem Pseudolum*, auctorem omnis mali, & qui se quidem, ut ipse ait, *pervaderat, sibi dedit*, scil. noxam. Vide Plaut. IV, 6, 16, & 7, 118. Sed & Scena seq. 8. ait

Si.

det; De improbis viris auferri premium, & prædam decet. Quæ dixi de verbis passivis Latinis, eadem de Græcis dicta esse velim: in omni enim idiomate passivum solo supposito contentum est. Et quamvis vernaculæ linguæ careant omnino passiva voce, dicimus tamen; *corre se, anda se, acabò se la guerra, mejor se vive en el campo que en la ciudad.* „[Si corre, si vâ, si fini la guerra, meglio si vive nella campagna, che nella Città.] ubi solo supposito etiam subintellecto perficitur oratio.

CAP. V.

De Verbo substantivo, *Sum, Fuo, Fio, &*
de his formis, Mea interest, tua refert.

Fundamentum, sive radix omnium verborum est verbum substantivum, quod Græcè *φωω*, latinè *Fuo*, vel *Fio* dicitur. Et

Simo, *Bene ego illum tetizi*, nempe Ballionem, at qua re? non alia, nisi stipulatione ista, cui Ballio se obligaverat, respondendo simpliciter *Dabuntur*. Sic videmus plane aliud ex hoc Plauti loco patere, quam quod persuasum nobis vellet Sanctius. Sed & si maxime responsio in formula stipulationum olim fuisse rejicula & invalida, ejus rei non illa foret causa, quod veteres Romani censuissent, activam orationem *Ego dabo*, non posse eodem sensu verti in passivam, seu passiva exprimi, *Dabitur à me*: Sed quod, quando simpliciter dicebatur *dabitur*, vel *Dabuntur*, in ea responsione inesset ambiguitas, quæ omnino abesse debet à formulis Legum & Juris, dum in ea non exprimitur, nec etiam necessario intelligitur, sicuti intelligitur in *Dabo*, certa persona, quæ ista stipulatione obligetur. Ea vero si exprimitur, addito *à me*, sicuti nulla amplius superest ambiguitas, sic nulla prorsus in illa stipulationis formula, superesse poterit difficultas, cum ex sententia Ulpiani etiam respondens *Quidam?* interroganti *dabis?* obligetur, ut patet ex L. 1. §. 2. Dig. de Verb. Oblig.

Et $\Phi\acute{\omega}$ quidem à $\Phi\acute{\omega}\sigma\iota\varsigma$. id est, natura, dictum certum est, * nisi mavis à $\Phi\acute{\omega}\omega$ $\Phi\acute{\omega}\sigma\iota\varsigma$; & verbum $\iota\epsilon\iota$, Latinis *Est*, & $\iota\epsilon\iota\mu\iota$ *Sum*, apte, & verè verbum est substantivum, repugnante etiam Cæsare Scaligero cap. 112. qui contendit, per verbum hoc etiam accidens significari; ut, *Cæsar est Albus*. in quo quantum fallatur ostendimus alibi, quum disputavimus contra Dialecticos, Accidens non prædicari de substantia: nam in voce, *Albus*, deest *homo*, alioqui sonaret, *Cæsar est albus Cæsar*. Vide Ellipsum in principio.

Tua interest, nostra non refert, dixi esse accusativos plurales. Hoc præclarum inventum debemus Cælio Calcagnino in epistolis; deinde Julio Cæsari Scaligero. At isti, quia meum inventum esse credunt, sibi ducunt palmarium, quum me impugnant; ego tamen ut meum defendam.

Præpositio ante verbum, † nunc compositum

* *Nisi mavis &c.*] Sane malim. Quin pervulgata nimis est hæc derivationis analogia, quam ut in dubium vocari debeat, $\Phi\acute{\omega}\sigma\iota\varsigma$ deduci à $\Phi\acute{\omega}\omega$, ut $\lambda\upsilon\sigma\iota\varsigma$ ab $\epsilon\lambda\kappa\acute{\omega}\omega$, $\mu\acute{\nu}\sigma\iota\varsigma$ à $\mu\acute{\nu}\omega$, $\gamma\acute{\nu}\omega\sigma\iota\varsigma$ à $\gamma\acute{\nu}\omega\omega$.

† *Nunc compositum verbum efficit &c.*] Plerumque componitur cum Verbo, & quando ferri etiam videtur in casum ulteriorem, tunc intelligenda iterum per Ellipsum eadem præpositio, vel etiam alia ejusdem originis & significationis. Ut quum dicitur, *Egredior urbe*, & *Urbe*, in illo repetenda præpositio *E*, vel *Ex*, in altero *Extra*. Sæpe tamen etiam præpositio ante Verbum, sed & alibi, poni sola sine casu & compositione videtur, vel tanquam adverbium aliquod, vel ita, ut casus qui requiritur, per Ellipsum sit omissus. Cic pro Sulla cap. 8. *Alto meum genus suo ante non ponere gaudeat*. Sall. Catil. 3. *Qua sibi quisque facilia factu putat, æquo animo accipit, supra, veluti sibi pro suis accepit*. Cap. 23. *Ubi periculum advenit, superbia æquæ invidiæ post seere*. Et alibi passim. Quin

tum verbum efficit, nunc fertur in casum ulterio- rem; ut, *argutus interstrepere anser olores.* de quo latè Lambinus lib. 2. Od. 7. Ad hunc modum se habet *Interest*: dicimus enim, *Murus interest inter me, & te*: Et *mea interest hoc facere*, id est, *Est inter mea negotia.* Horatius: *Nil intra est oleam, nihil intus in nuce duri*, id est, nihil est intra oleam duri: idem; *Villa, quæ superest Claudi cauponas*, id est, quæ est super cauponas. Hic valde miror acumen Grammaticorum, * qui comminisci potuerunt *mea, tua, sua,*

Quin & Gell. I. 22. *to superesse*, quando significet reliquum esse, restare, monet *divisa pronunciantum*, *non una pars orationis esse videatur, sed dua.*

* *Qui comminisci potuerunt &c.*] Hanc tamen sententiam etiam post & contra Sanctium ac Scaligerum tuetur Vossius de Construct. cap. 29. & duplici quidem argumento. Prius est ex ratione metri apud Terent. Phorm. V. 7. 47. *Etiams dotatis soleo.* CH. *Quid id nostra?* Ph. *Nihil.* Ubi posterior syllaba vocabuli *Nostra* necessario videtur producenda, & sic statuendum illud Ablativi casus. Sed profecto tanta invaluit licentia in metro Comico, ut vix inde quid certa ratione probare vel refutare queas. Sed & purem pene prorsus legendamque hoc modo: *Etiams dotatis soleo quid* (per diæresin) *id nostra Nil* Certe apud eundem Terent. Eun. II. 3. 28. manifeste A in ejusmodi locutione corrumpitur: *Fac tradas, mea nil refert, dam potiar modo.* Alterum petit Vossius ex ratione Ellipseos, cujus supplementum se deprehendisse putat apud Plaut. Persa, *Mea istuc nihil refert, tua refert gratia.* Censet itaque, quoties dicitur *Refert, interest mea, tua, Ciceronis*, semper intelligendum de *gratia*. Sed vel hoc indicio fit, quam non semper habenda sit fides etiam fide ceteroqui dignissimorum hominum citationibus, & quam male faciant, qui cum Auctoribus loca ipsa, ubi verba laudata occurrant, non designant. Verba illa Plauti invenies in Persa IV. 3. 63. sed plane aliter se habentia in omnibus, quas vidi, edd. *Mea quidem istuc nihil refert, tua ego refert gratia.* Vides, Lector, neutquam *to gratia* referri ad phrasin *Mea, tua refert*; & proinde collabi plane sententiam Vossii, quæ uni-

unico hoc loco nititur. Sed & repugnat prorsus analogia significationis & constructionis. Nec enim Latine dicitur ulla ratione, *Hoc interest, refert mea gratia*. At Latinissime, & quam planissime dicitur, *Hoc interest inter mea negotia*, & hinc contractius *Hoc interest mea*. Similiter *refert mea* concisus dicitur pro *refert se ad mea negotia*. Cujus locutionis ratio, quoniam adhuc obscurior est, & parum intellecta, liquidius hic nobis erit ostendenda. *Referre omnia ad suam utilitatem*, ait Cic. de Sen. 13. & Famil. III. 10. ad dignitatem. XII. 22. h. e. in omnibus rebus spectare utilitatem suam, seu ita gerere omnia, ut pertineant ad utilitatem suam, ut congruant utilitati suæ, ut utilitatem suam cum iis conjungat. Sic de Offic. I. 30. *Vitius cultusque corporis ad valetudinem referantur, & ad vires, non ad voluptatem*, h. e. valerudini interserviant &c. Hinc jam passim apud Plautum, *Quam ad rem istuc refert, pro refert se*, h. e. cui rei id interservit, quam ad rem istuc attinet. Omittitur hic jam Accusativus reciprocus, sed retinetur adhuc præpositio *Ad*: pro qua tamen etiam dixit, *Cui rei revalte, se id assimulare* Truc. II. 4. 40. Ceterum quia frequentissimi tandem usus fuit hæc locutio, omitti denique cœpit non modo Accusativus ille reciprocus, sed & *Ad ad negotia*, maxime si exprimeretur id ipsum, ad quod se referret res, quæ memoratur. Veluti, *id mea minime refert*, h. e. minime se refert ad negotia mea, minime ad me attinet. Et cum Genit. Sallust Jug. 111. *Faciendum aliquid Boccho, quod Romanorum magis, quam sua retulisse videretur*, h. e. quod vid. magis attinuisse ad rem Romanorum, magis conjunctum fuisse cum negotiis Rom. quam suis. Plin. Paneg. *Nihil iniquitatis referre existimans, evigas, an constituas* h. e. prorsus non referre se, non attinere ad negotia iniquitatis, utram &c. Immo cœpit tandem etiam simpliciter dici *Refert*, pro, opus est, expedit, interest. Cic. Fam. VIII. 10. *Te aliquid, quod referret scire, retinisse*. h. e. quod scire referret se ad ejus negotia, expedit ejus rationibus. Plaut. Epid. II. 1. *Quos pudet, cum nihil refert*, h. e. quos pudet in eo negotio, ad quod pudere nihil se refert, nihil attinet, nihil opus est: Vatinius ad Cic. *Sed quanti id refert, si tamen fato nescio quo accidat*, h. e. quanti momenti negotio refert se ad meas rationes, ad mea negotia, quantum id juvat, & ad rem attinet. Tac. An. VI. 2. *Bona Sciani ablata avaris, us in fiscum cogebantur, tanquam referret* h. e. tanquam ea translatio ab avario in fiscum referret se, seu attineret ad rem præsentem, tanquam in eo quid situm esset discriminis.

sua, esse ablativos singulares. Pudet recen-
 sere rationes quibus id probent, aliquas ta-
 men honos sit auribus, proferam. *Ablativus*,
Re, inquit, *poscit Mea, Tua, Sua*: nam *Inter-*
est mea, idem est, quod est in re mea. Sed fallun-
 tur cum suo Calepino: neque enim dicitur
 latinè, *Hoc est in re mea*, sed *ere mea*, aut, *in rem*
meam. Addunt præterea, quia *Re*, est *fæmininus*
ablativus, ideo *additur mea*. Næ isti Lyncei habent
 oculos, qui ablativum, *Re*, tam clarè prospexerint.
 Jam deinde miseret me Laurentii, qui
 dicat, sonantius dici; *Interest mea*, quam, *interest*
meo; quia *mea*, collocatur in medio, & est
 vox suavior. Contra hos advoco Aristorem,
 ex cujus doctrina scimus, voces compo-
 sitas nullam habere rationem partium singula-
 rium, imo nec partes ipsas aliquid significare:
 nam in hoc nomine *Omnipotens*, *Omni*, nihil
 significat, quatenus est pars dictionis, sicut
 nec *potens*. Cur igitur dices, *Re*, in compo-
 sitione posse esse aliquid, cui addas, *mea, tua,*
sua, nam in voce *Agricola*, non poteris addere
 ad *ri*, *agri, felicitis, vel fertilis*.

Sed quid in Grammaticorum tenebris refu-
 tandis operam perdimus, ac non potius in his
 verbis suppositum clarissimè ostendimus? Ci-
 cero Attic. lib. 3. epist. 9. *In Epirum me statui*
conferre, non quo mea interesset loci natura: idem

V

4. Fi-

nis. Suet. Oth. 4. *Nihil referre, ab hoste in arte, an in sa-*
ro sub creditibus casere. h. e. nihil attinere ad rem
 istud discrimen, nihil interesse. Sic, ni fallor, in cla-
 riorè lucem dedimus hanc locutionem, ad quam ad-
 hæserant Viri Eruditissimi, neque recentiores modo, sed
 & ipsi Veteres. Unde Verrius Flaccus apud Festum
Refert opinatur per errorem dici, quam rectum sit *refert*:
 quo nihil ineptius. Et tamen hæc opinio forte in
 causa fuit, quare *Refert* primam sæpe habet produ-
 ctam.

4. Finib. *Mihi non satis videmini considerare, quid intersit natura quaeque progressio.* Terent. Adelph. *Hoc pater, ac dominus interest.* Plaut. Mostell. *Pluma haud interest, patronus an cliens fuit.* Terent. Adelph. *Quid ista Aeschine nostra?* subaudi intersunt, vel referunt. Syntaxis est; *Aeschine, quid ista sunt inter nostra negotia?* Donatus ad illud Terentii in Phorm. *Quid tua, malum, id refert, subdit; Et quare quomodo dicatur, quid mea, quid tua? an deest AD, ut sit, ad mea, ad tua?* Hæc Donatus, qui etiam si omnino scopum non attigit, tamen contra Grammaticos, accusativos, non ablativos esse indicavit. De verbo REFERT, aut potius REFERO, minus est dubitandum; semper enim activum est, etiam in, *Mea refert, tua non refert, ut, hic puer patrem refert, id est, repræsentat: hoc rem tuam minime refert.* Sed accipe verum suppositam. Cicero Attic. *Quid refert una sententia omnium?* „[pro quo vulgo dicunt; *Quid importat, id est, affert; ut Lucret. 3. Aut aliam, quamvis cladem importare pericli. Et Cicero; „Detrimta rebus publicis per homines eloquentes, importata.]* Varro lib. I. *Hæc varietas maxime refert.* Plinius lib. 7. cap. 6. *Incessus in gravidâ refert: & lib. II. cap. 51. Multum tamen in his refert & locorum natura: & lib. 16. cap. 33. Neque terræ tantum natura circa has refert: & cap. 39. Infinitum refert lunaris ratio: & lib. 17. cap. 24. Refert & tempus anni: & lib. 18. cap. 21. Plurimum enim refert soli cujusque ratio: & capit. 31. Longitudo in his refert, non crassitudo.* Lucretius lib. 4. *Usque adeo magni refert studium, atque voluntas.* * „Ubi subaudi, *Quid, vel* „Ali-

* Ubi subaudi *Quid*] Censet Scioppius, regi Accusativum *Quid*

De verbis substantivis. 307

„ Aliquid: sicut idem lib. 1. Propterea magni quid
 „ refert semina quæque cum quibus, & quali posi-
 „ tura contineantur. Plaut. Perf. act. 4. sc. 4. Quid
 „ id ad me, aut ad rem meam refert, Persa, quid
 „ verum gerant? Et mox; Nunc ad illud venies,
 „ quod refert tua. Et sc. 5. Prius percontari volo
 „ que ad rem referunt: idem Mil. act. 3. sc. 1.
 „ Quid meminisse id refert ad hanc rem tamen? Et
 „ Trucul. act. 2. sc. 4. Cui rei retulit te assimilare?
 „ Ex quo loco apparet, nugari Verrium, cum
 „ Refert, explicat *Rei fert*, quasi *Re sit Dati-*
 „ *vus*, non Ablativus.] Præterea autem hinc
 intelliges apertissimè, errare Grammaticos,
 quum dicunt *mea, tua, sua*, esse ablativos fœ-
 mininos; quia ex illorum regula in oratione in-
 finiti verbi dicendum esset; *Dico, vel arbitror*
meam referre; ajunt meam interesse, non mea. Sed
 contra Plinius lib. 14. *Manifestum est patriam, so-*
lunque referre, non urvam; & lib. 21. Diximus &
terram referre plurimum. Dicimus itaque Latinè;
Mea interest, nostra refert, regis interest; cujus,
vel cuja interest, vel refert, subaudi, officia, ope-
ra, munera, vel negotia. & interest, ab, Inter,
non, à, Re, componi, diserte indicant illi Ho-
ratiani versiculi. Satyr. 2. lib. 1.

Rem patris oblimare malum est ubicunque; quid
inter-

Est in matrona, ancilla peccesve togata.

Tum præterea, si verum esset, ablativum
Re, in interest, & refert, (ego in Interest, re,
 V 2 non

Quid vel Aliquid proxime à verbo Refert, in quo ille
graviter errat, ut ex superius disputatis facile cuivis patet.
 Accusativus ille jungitur, ut plerumque sit, verbo per
 Ellipsin præpositionis *κατά.*

non invenio) movere has tragœdias, illud *Re*, deberet produci. Sed Horatius dixit in arte:

Intererit multum Davusne loquatur, an kersus.

Non igitur illic, *Re*, est, sed *Inter*. At dices, in, *Refert*, impersonale, *Re*, producit, quia significat, *res fert*. Quam hoc falsum sit, disputavimus in arte, quum de, *Re*, egimus in quantitate. „ [Juvenalis quidem perspicue „ corripit; *Sportula quid referat, quantum rationi* „ *bus addat*. Vulgo Itali dicunt, *Quanto im-* „ *porta la parte*, id est, quantum refert, affert, „ apporat. Terent. *Nescit hoc lucri quantum ei* „ *damni apportet*. Ubi & *Importat* dici potuif- „ se, jam modo ex Lucretio, & Tullio ap- „ paruit.]

CAP. VI.

De Verbo infinito, seu impersonali. Infinitum non determinatur à verbis: pro omni casu potest poni. Tempus est abire Latinè dicitur, & usitatè.

ANxiè torquentur Grammatici, dum quæ verba infinitivum determinent, expiscantur; sed frustra fidant, & nihil expiscant. Quanto rectius Priscianus, qui ex antiquis sic disputat: *Vim nominis rei ipsius habet verbum infinitum; unde quidam nomen verbi hoc esse dicebant: dico enim, bonum est legere, ut si dicam, bona est lectio. Hæc ille. Minervæ placet, Infinitum semper esse verbum, sed ejus totum sensum, & orationem sumi pro ali-*

Infinitivus est nomen verbi.

aliquo casuum. Aliquando vero nomen verum est; ut, *Scire tuum; Nostrum vivere.* „[Sic „ *Fieri & Facere*, nomina sunt, & *Factum* significat, * *Quoad ejus fieri potest*, id est, possibile est; *quoad ejus facere potero*, pro, ejus rei „ factum.] Sed jam exemplis per omnes casus ductis rem explicemus.

In recto dixit Horat. *Virtus est vitium fugere.* Ubi τὸ *Fugere* suppositum verbi est, ut sit, *Fugere vitium*, id est, *Euga vitiorum est virtus*: sic alibi; *Dulce est desipere in loco*, id est, desipere in loco est negotium dulce. I nunc, & dic, Verbum, est, determinare infinitum. Attende diligenter verba Ciceronis 3. *Officior. Non enim falsum jurare pejerare est, sed quod ex animi tui sententia juraveris, sicut verbis concipitur more nostro, id non facere perjurium est.* Vides hic, *Pejerare*, & *perjurium* idem omnino esse: idem 3. *Tuscul. Si autem caderet in sapientem ægritudo, caderet etiam iracundia: subdit deinde; Etenim si*

Infinitum verbum pro Nomine fit.

V 3 sa-

* *Quoad ejus fieri potest*] Perperam has locutiones accipit Scioppius Neutiquam Genitivus iste regitur à fieri vel facere tanquam veris Nominibus, sed à suppresso provocabulo *Aliquid*. Idem enim est, ac si diceretur, *Quoad aliquid ejus facere potero*. Gronovius pater in hisce locutionibus maluit ubique legi *Quod* pro *quoad*. Locus, ubi id tradat, jam non succurrit, sed scio me apud eum quondam legisse. Neque profecto illud alienum ab Latinitate. Nam passim τὸ *Quod* ita sumitur Suet Ner. 31. *Quod ubique esset custodia*, h. e. quantum captivorum. Sic *Quod in te uno fuit*, Plant Capt. III 4. 2. & alibi. *Quod poteris* Ter. Eun. Liv. XXVI. 32. *Se manducos consuli, quod sine saltura reip. fieri posset*, fortunæ ejus civitatis consuleret, ubi ex MSis restituitur τὸ *quod*, cum vulgo ederetur *quoad*. Similiter XXXIX. 45. *Id eus ut prohiberet, quod ejus sine bello possit, prætori mandatum est.* Sic Scripti codices. Et notandum hic jam omitti τὸ *facere* vel *fieri*, & manifeste τὸ *ejus* regi à *quod*, sicuti sapissime regitur talis Genitivus à Pronominibus,

sapiens in aegritudinem incidere posset, posset etiam in misericordiam, posset in invidentiam: & pauld inferrius, sic colligit; *Cadit igitur in eundem & misereri, & invidere.* Hinc tu quoque collige, invidentiam, & invidere, misericordiam, & misereri, non differre. Ovid. 2. *Metamorph.* *Posse loqui eripitur, id est, potestas loquendi.*

Infini-
tum ver-
bum pro
Genitivo.

Pro genitivo. Cicero; *In spem venio tuam adventum appropinquare.* Plaut. *Mostell.* *Noli facere mentionem te has emisse.* Terent. *Phormio;* *Summa eludendi occasio est mihi nunc senes, & Phaedria curam adimere argentariam.* Virgil. *Sed stantius amor casus cognoscere nostros: idem 3. Æneid.* *Certa mori: ut ante dixerat; Æneas certus eundi.* Catull. *Surgere jam tempus, jam pingues liquere mensas.* Horat. *Indocilis pauperiem pati.* Pomp. *Mela lib. 2. cap. 1. Famam habent solere pro ultimis advenas cedere.* Ovid. *Signa dedi venisse Deum.* Plinius lib. 7. cap. 55. *Puerilium ista delramentorum, avidaque nunquam desinere mortalitatis commenta sunt.* Cicero; *Haberemque in animo navem conscendere.* Sic dicimus; *Tempus est venire, hora est abire, pro veniendi, & abeundi; quod quia Græcorum more dici, & poetis tantum concedi credit Valla lib. 1. cap. 25. Oratorum etiam exemplis confirmabo. Cicero Attico lib. 10. Quamquam tempus est nos de illa perpetua jam, non de hac exigua vita cogitare: idem 1. Tuscul. Tempus est jam hinc abire me: idem 3. Naturæ Deorum; Magnam molestiam suscepit Chrysippus reddere rationem vocabulorum: idem Verrin. 4. Potestas erat sese gravissima levare infamia: ibid. Caput consilium de amicorum, & propinquorum sententia, non adesse ad iudicium: ,, & 14. ad Attic. 13. Cum consilium cepi legari à Casare:] idem pro Quintio; Te consilium cepisse hominis*

propinqui fortunas funditus evertere: idem pro Cecinna; Nullam esse rationem amittere hujusmodi occasionem: idem in Topicis; Sed jam tempus ad id, quod instituumus, accedere: ad Heren. 3. Tempus est ad ceteras partes rhetoricae orationis proficisci. Sallust. Non fuit mihi consilium, socordia, atque desidia bonum otium contere: idem; Quibus in otia vel magnifice, vel molliter vivere copia erat. Livius lib. 30. Tempus esse, aut pacem componi, aut bellum graviter geri: idem lib. 44. Consilium igitur cepit, transverso pariete iter in urbem patefacere. Cæsar lib. 5. Gallic. Respondit, non esse consuetudinem populi Rom. ab hoste armato conditionem accipere: idem; Consilium capit, omnem à se equitatum noctu dimittere. Curtius lib. 7. Sed tempus saluti sua, tanta jam parta gloria, parcere: idem lib. 4. Cupido, haud injusta quidem, ceterum intempestiva inceserat, non interiora modo Ægypti, sed etiam Æthiopiam invisere. Sueton. Calig. Ita bacchantem, atque grassantem non defuit plerisque animus adoriri. Valerius Maxim. lib. 2. Sed tempus est eorum quoque mentionem fieri. Plinius lib. 13. in præmio; Indocilisque nasci alibi. Terentius Andr. Post ubi jam tempus est promissa perfici. Virgil. Jam tempus agi res.

Pro Dativo, seu accusativo cum, Ad. Ho- Infinit.
 rat. I. epist. Fons etiam rivo dare nomen idoneus: tum ver-
 idem in A te; Tibia aspirare, & adesse chorus erat huius pro
 utilis. Virgil. Et cantare pares, & respondere pa- Dativo.
 rati. Pom. Mela lib. 2. de quodam fonte;
 potarique pulcherrimus. Ovid. I. epist. Nec mihi
 sunt vires inimicos pellere tecto: idem I. Metam.
 Sedit extinguere: ibid. Flactusque & flumina signo Jam
 revocare dato. Sallust. Catil. Et vos servare magis,
 quam imperare parati estis. „[pro, servituti ma-
 gis, quam imperio.]

Infini-
tum ver-
bum pro
Accusa-
tivo,

Pro accusativo, ut illud Demosthenis; *Non tanti emo poenitere.* Plaut. *Perf. Didici vera dicere. Nisi te scire hoc sciat alter.* Horatius; *Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum: idem; Da mihi fallere, da justum, sanctumque videri.* Terentius; *jussi ei dare bibere: idem; Vultisne eamus visere? Sic, Cogis me flere, discedere, ridere: item illa; Pergis pergere? Tendit tendere, Abiit abire, pro accusativo cum præpositione.* Terentius *Heaut, Desine Deos gratulando obtundere, tuam esse inventam gnatam, id est, propter inventam gnatam, Plautus Mostell, Mostis est, sese has aedis vendidisse.* Lucanus; *O faciles dare summa Deos, eademque tueri Difficiles, id est, ad dandum, & tuendum.* Virg. *Nam me discedere flevit, id est, ob meum discessum: idem; Armari edice, id est, jube armaturam, ut armentur.]*

Infini-
tum ver-
bum pro
Ablati-
vo.

Pro sexto casu. Cicero *I. Tuscul. Hominum quanta sit mens, difficile est existimare: idem Oratore; Esse igitur in oratione numerum quendam, non est difficile existimari.* Sic, *dignus amari, Contentus scripsisse; Indignor servire malis.* Ovid. *O puer dignissime credi, Esse Deus.* Plaut. *Epid. Ego sum defessus reperire, vos defessi quærere.* Sallust. *Jugurt. Audito regem in Siciliam tendere, id est, audito regis itinere.*

Ex his jam liquet, Latinè, & usitatè dici; *Tempus est abire, quod multi putarunt, tum græcam esse phrasin, tum poëtis tantum concessam.* Liquet item, Infinitum non sumi pro imperfecto; ut, *Dicere, pro dicebat: nam intelligitur verbum aliquod.* Vide *Cœpit, in Ellipsi verborum.* Verba *Quintilianii sunt lib. 9. cap. 3. At, quæ per detractionem fiunt, figure, brevitatis, novitatisque maxime gratia petuntur,*

tur,

tur, quarum una est ea, quam libro proximo in figuris distuli, Synecdoche, quum subtractum verbum aliquod satis ex ceteris intelligitur; ut Caelius in Antonium: Stupere gaudio Græcus: simul enim auditur, coepit. Hæc Fabius acutè, nisi vocasset Synecdochen, quæ est Ellipsis. Melius Donatus in Hecyr. Injurias viri omnes ferre. Figura, inquit, Ellipsis est,

CAP. VII.

Cupio esse divitem, Latine dicitur; cupio esse dives, Græcè.

V Alla libro 3. cap. 23. Spero tibi esse bonus amicus; Credo tibi fuisse fidelis, proprie dicitur; Per accusativum vero non, nisi alterum accusativum addas, qui antecedit infinitum, hoc modo; Spero me tibi esse bonum amicum; credo me tibi fuisse fidelem. Hoc dictum, inquit Budæus in comment. ling. Græcæ, improbare videtur illud Ciceronis pro Quintil. Ne, ut par quidem sit, postulat, inferiorem esse patitur: & ad Attic. lib. 10. In Italia autem nos sedentes quid erimus; nam medios esse jam non licebit. Cæsar; Tenuem selemini prædam, quibus licet esse fortunatissimos. Curtius; Ad vestras manus confugio, invitis vobis salvum esse nolo. Hæc Budæus. Sed quia ex his, quæ ille adducit, multa pervertunt, aut invertunt Grammatici, planius hæc disquiramus. Infinitum Esse, Dici, Haberi, Fieri, & similia, quocunque casu præcedente, postulant semper accusativum, si modo respiciat præcedentem; qui autem præcessit casus, accusativus erit expressus, vel subauditus; ut, Cupio dici doctum; Præceptoris inter-

est esse doctum ; Licet vobis esse beatos ; Utor amico cupienti fieri probum. Barbarè enim docet Ascensius in Vallam ; Miserere volentis tibi esse amici ; & , Dammor à nolente esse bono. Quum vero dicimus ; Dicor esse felix ; cupio dici doctus ; non vacat tibi esse quieto, Græco more dicitur, atque ita ut Latinis canonibus defendi non possit, ut in Hellenismo disputabitur. Nunc autem quia & Laurentius, & recentiores hanc loquendi formam, cupio esse doctum, Latinè dici non posse arbitrantur, ex antiquissimis auctoribus comprobemus ; & præter illa, quæ Budæus verè, & apte in medium produxit, hæc attentis auribus considerate, Plaut. Cistell. sc. 1. Quia ego nolo meretricem dicier : „ [& Merc. act. 1. „ sc. 2. Vin' tu te mihi esse obsequentem :] Cicero de opt. gener. orat. Quare si quis, qui Thucydido genere causas in forum dicturum esse profiteatur, is, cæt. Virgil. 8. Æneid. Hoc signum cecinit missuram diva creatrix, Si bellum ingrueret, Vulcaniaque arma per auras Laturam auxilio. Curt. 8. Ostoginta talenta constituit laturum Alexander. Terent. Andr. Dicam aliquid jam inventurum patri : ibid. Ut dicam esse ducturum patri : ibid. Nam pollicitus sum suscepturum : idem Eunuch. Is hodie venturum ad me constituit domum. Horat. lib. 1. epist. 7. Vir bonus, & prudens dignis ait esse paratum : ibid. epist. 16. Pulchra Laverna da mihi fallere ; Da justum, sanctumque videri : idem 1. Serm. An, ut ignotum, dare nobis verba putas : idem ; Quo tibi, Tulle, sumere depositum clavium, fierique Tribunum ? Varro ling. latin. Quum hic liber, id quod pollicitus est demonstraturum, absolverit, finem faciam. Lucan. 2. Concessa pudet ire via, circumque videri. Martial. 1. Erras meorum fur arare librorum, Fieri poetam posse qui putas

zanti, scriptura quanti constet. Ovid. epist. Est mihi supplicii causa fuisse piam. Metamorph. 9. Et me dignus eras, verum nocet esse sororem. Martial. Esse sat est servum, jam nolo vicarius esse. Quintil. lib. 7. An huic esse procuratorem liceat: & 3. Procuratorem tibi esse non licet. » [Cicero; » Civi Romano licet esse Gaditanum. * Plaut. apud » Festum; Licet vos abire curriculo: idem Casin. » act. 3. sc. 5. Redire me intro licet: & act. 1. » sc. 1. Non mihi licet meam rem solum loqui. » Livius 42. Neminem eorum per Italiam ire licitum, subaudi esse, id est, fore ut neminem » ire liceat.] Terent. Nam expedit, bonas esse, vobis. Ovid. 13. Metamorph. Non hæc sententia tantum est fida, sed & felice quum sit, facit esse fidellem: idem in Nuce; Nocet esse feracem; ibid. Nudam tamen expedit esse.

Nec profuerit Grammaticis, ex dogmate repetere, si præcesserit dativus, dativum sequi, aut accusativum: longè enim falluntur; nam dativus ille non præcedit; in illo quippe, Non licet tibi esse homo, syntaxis est, esse homo non licet tibi, & est Græca loquutio, de qua in Hellenismo. Imo ego sic statuo, ubi fuerint diversæ sententiæ orationes, nos non posse loqui sine accusativo; Ut præclarum est esse poetam; bea-

* Plautus apud Festum] Quæ Scioppius heic & pag. præced. ex Plauto annotat, aliena sunt. Nec enim Sanctius heic ponit exempla, in quibus Accusativus exprimitur ante Infinitum; sed in quibus suprimitur ante, exprimitur vero post Infinitum. Magis proinde appositum est huic loco, quod ait Ter. Phorm. V. 2. 1. N' strape en' a facimus, ut multos expediat esse, h. e. ut expediat quibusdam, se esse Malos. Sic Liv. 1. 37. Nec gesturus melius sperare poterant. l. 5. Cum mortua jugulatum servum nudum positum ait, Gell. IV. 15. Proposuit dictarum causas, quibus ab eum videatur esse arduum res gestas scribere, Intelligo in his se esse.

beatissimum est felicem mori; Melius est mori paupere-
rem, quam divitem. Cujus generis sunt illa,
quæ citavimus; quantum est esse Foris fratrem;
& nocet esse sororem. Cicero Marcello 4. epist.
Denique si fuit magni animi non esse supplicem victori.
Sed & in hac parte Græcos jure suo non frau-
daverim, & eorum phrasim imitantes. Lu-
canus; Tuturnque putavit, Jam bonus esse socer.
quod damnat Valla, sed fallitur, ut mox di-
cetur. „ [Vellejus 2. Parion habebat summa
„ accepisse, & ex equestri ordine Consul creatus esse,
„ pro, se consulem cretum esse. Propertius;
„ Furabo bis sex integer esse dies, pro, me esse in-
„ tegrum; idem; Visuram & quamvis nunquam
„ speraret Ulysses, pro, se visuram. Agellius
„ libro 4. Cap. II. Is cibus tranquillitatem mentis
„ querentibus constat esse contrarius. Ubi Henr.
„ Stephanus, non animadverso Hellenismo,
„ * imperite Solæcismum agitat.]

CAP. VIII.

Vox in Dus, semper participium passivum est.
Voces in Di, & Do, etiam passivæ, nisi ac-
cusativum expressum habeant. Tempus
est legendi librorum usitate dicitur.

Gerunda dicuntur à gerendo, vel gerun-
do, quod à passivo participio gerantur,
& gubernentur. Apud Livium sæpè le-
gimus; Pro re bene gerunda. & Servius in Virg.
sæpè dicit; gerundi modus; quamvis aliquando
per

* Imperite solæcismum agitat.] Hodie tamen etiam in accu-
ratissimis edd. aliter legitur. Nempe, quod habet inflatio-
nem magnam in cibus, tranquillitatem mentis querentibus con-
trariam.

per errorem scriptum sit, Gerundii modus.
 » [Cledonius ait, Gerundi verbum ideo dici, quod
 » nos aliquid gerere significet; utpote legendi causa ve-
 » ni; Legendo mihi contigit valetudo; Legendum mihi
 » eris.]

* Olim à participio in *Dus*, quatuor ge-
 re-

* *Olim à Participio in Dus*] De Gerundis, ut appellantur,
 & eorum constructionis ratione abunde egimus ad lib. I.
 c. 15. pag. 85. &c. Quæ si respicias, Lector, & diligen-
 ter consideres, facile te expedies, puto, ex iis difficultati-
 bus, quibus impliciti sunt Sanctius, & alii. Nam, quæ-
 so Te, quæ ratio est, statuere, à Participio in *Dus*, quod
 utique Passivum est, & esse agnoscerit à Sanctio, *geri*
vocabula, quæ Accusativum regant, eademque vocabula,
 si expressim habeant Accusativum, Gerunda appellare, &
 iis Activi Verbi non modo constructionem, sed & signifi-
 cationem tribuere: si non habeant additum, tum vero
 pro Participiis passivis accipere. Si id discrimen in natu-
 ram & significationem vocabulorum inducere valet, prout
 Accusativus iis additur, vel non additur, quid causæ est,
 quare non omnia, quæ Passiva ceteroqui sunt, pro vere
 Activis item habeamus, si iis Accusativus, ut sæpe fit,
 reperitur adjunctus. Si ex. gr. *Exigendus, da, dum*,
 est Participium vere Passivum, ut est, & tamen Geni-
 tivus ejus vel Dativus erit Activus, si dicam *Exigendi*, vel
Exigendo sponsones: quidni, licet *Exigor*, & *Exaltus* sint
 vere item Passiva, tamen hoc quidem Activum habea-
 tur in his Plauti Trin. II. 4. *Quas sponsones tu pronuper*
exaltus es. Sed sicuti hoc non admitteret Sanctius, sic
 nec alterum illud debuerat statuisse, verum potius inda-
 gassè constructionis rationem, quæ revera eadem est in
 utroque, quod ad Accusativum atinet, quippe junctum
 utrique per Ellipsin præpositionis *usque*; Aliter hinc se
 expedire conatus est Scioppius Parad. Lit. Ep. 2. Ubi re-
 cte Gerunda ex arte Grammatica explodenda, & pro ve-
 ris Participiis habenda censuit. Sed quam reddit con-
 structionis rationem, durior est & alienior. Vult enim
 cum dicitur *Ardei desideria discendi literas vel lite-
 rarum*, id accipi, quasi diceretur plenius, *discendi dis-
 cere literas, vel discendi discere literarum*, ut tum Accusa-
 tivus ille, tum Genitivus proxime regatur à suppresso
discere. At vero durum est & absomum, nulliusque sen-
 sus

sus legendum est legere, desiderium discendi discere. Præterea vix putem in lingua Latina ferendam locutionem, discere literarum pro discere literas. Enimvero largior lubans, Infinitum subire sæpe vicem Nominis, & variorum casuum in Constructionibus, sed non aliter ac integra Oratio, quæ item sæpe tanquam unum aliquod Nomen per plerisque casus alteri orationi seu vocabulo jungitur. Quapropter etiam Infinitum Orationi aliquando ita se accommodat, ut speciem Nominis præ se ferat, retinet tamen naturalem sibi rectionem Accusativi; Et proinde licet non negem posse aliquando jungi Genitivum Infinitis, sed Genitivum Agentis seu possidentis, ut dicatur, sicuti *Scire tuum*, sic *Scire Ciceronis*, pro scientia Ciceronis; tamen vel sic non putem Accusativum illum patientem, qui regitur à verbo, cum Finito, tum Infinito, posse mutari ullo modo in Genitivum, ut dicatur *Scire oris* pro *Scire artem*, *discere literarum* pro *discere literas*, & similia. Jam quanto his commodius & expeditius, quam Gerunda, quæ dicuntur, sint vera Participia, Participia autem habeant naturam Nominum Adjectivorum, Adjectiva porro sine Substantivo vel expresso vel Intellecto poni nequeant, & denique Adjectiva neutra, quando sine Substantivo occurrunt, & proinde ipsa speciem quodammodo Substantivorum præferunt, semper tamen subauditum secum velint *negotium*; ejusdem proinde vocabuli hic quoque statuerent Ellipsin. Ut adeo, sicuti, quum occurrit *factum*, *facti*, intelligimus *Negotium*, sic idem intelligamus, si quando legimus *faciendum*, *faciendi*; Et ita optima ratione dicitur *Legendum est mihi aliqua negotium, desiderium negotii literarum discendi*. Nam nihil etiam frequentius, quam *negotium* omitti ante Genitivum, qui ab eo regitur. Vide lib. 2. cap. 3. & quæ istuc notavi pag. 117. extremâ. Superest tamen aliquid duri etiam hic in istiusmodi vocabulis, quæ à verbis Neutris descendunt, ut *desiderium standi*, *evadendi*, *convalescendi*, in quibus vix videatur intelligi posse *negotium*; sed si ita, multo certe minus Infinitum horum verborum. Quid enim esset *desiderium standi stare*, *convalescere convalescendi*? Ceterum duo hic observanda. Nempe horum verborum Participia Passiva vix occurrere nisi in genere Neutro, & id indicio esse, sumi hæc quidem eodem modo, quo Impersonalia eorundem Passiva, & in eorum ordinem revera esse referenda. Jam vero superius pag. 205. 206. ostendimus illa etiam à verbis Neutris esse formata, ad exemplum aliorum, non habita juxta ratione perpetuè ceteroquæ verborum constructionis, quæ Nominativum ante Passiva imò omnia verba exprimi

mi vel intelligi postulat, quum tamen nec Nominativus istis præmitti, nec passiva à Neutris formari satis recte queant, certe vix ferat significatio verborum. Scilicet Impersonalibus significatur ipsa rei actio, non addito, quo tendat illa, & in quod subjectum se exferat. Nam *Amatur, Legitur* &c. ita dicuntur, ut tantum designetur actio ipsa, non item res illa, quæ Nominativo exprimi debebat; Ut adeo ita etiam acceperint hæc verba Veteres tum Grammatici tum alii, tanquam si, cum nihil iis intendatur, nisi solius actionis significatio, nullus etiam Nominativus cum iis intelligatur; cum tamen pro Nominativo habendum sit incertum illud, quod non exprimitur, Atque ideo cum dico, *Amatur*, idem sit, acsi dicerem, *Amatur aliquid negotium*. Porro autem quia sic revera non designabatur nisi ipsa actio, hinc in eundem, usum Veteres etiam à Neutris formaverunt & adhibuerunt talia passiva, quæ ceteroquin proprie & secundum naturalem verborum constructionem sumta, inde formari non poterant, nec debebant. Si quis ergo rogaret, *Quid agitur?* h. e. quid negotium agitur, respondebat alter *Amatur, statur, vivitur*, h. e. amatur aliquid negotium, seu negotium, quod agitur, est amare, stare, vivere: Ut adeo siquid in his posterioribus *statur, vivitur*, & similibus, intelligendum sit, vel intelligi possit, id sit *negotium*. Sed adhibuisse ea videntur ex abusu veteres, ut ipsi nihil profus in iis intelligerent, vel certe ea adhibendo, non attenderent ad aliquid, quod intelligi deberet, & tantum modo actionem ipsam designarent, idque eodem modo & forma, qua interrogati erant, & qua id in & à verbis Activis commode satis fieri poterat. Ceterum in Participiis passivis, & item quodammodo Impersonalibus multo commodius & certius intelligitur *Negotium*. Velutiquum dico, *Conclamatum est, Perseveratum est, procuratum est*. Nam in his revera *Negotium* intelligi, patet ex eo, quod pro *Conclamatum est*, dicitur sæpissime *Conclamata res est*, & proinde sensus illius est, negotium, quod in manibus est, est negotium conclamatum. Sic Liv. VII. 8. *Diu non peritatorum tenuerat Dissatorem*, h. e. negotium non factæ diutino tempore peritatorum. XXVIII. 12. *Post æstivæ sædis exercitum deterrum, cedendoque in Angulana Bruttium, cetera Italia concessum, cui non videatur mirabile?* *Concessum* intellige *negotium*, h. e. postquam evenit ab Annibale negotium concessum, vel negotium concessionis cetera Italia. XXX. 25. *Veluti de bellato, quod ad ipsam Carthaginiensibusque atinet*. Intelligi *negotium*, patet vel ex *quod*. Jam vero sicuti in hoc Participio intelligitur id vocabu-

bulum, sic & in altero, eadem utriusque ratione, commode satis intelligi potest, & intelligi debet: veluti, *Conclamandum est, currendum est, eundem est*, scil. *negotium*, h. e. illa actio instituenda est. Alterum, quod observari volebam, est: Nomina substantiva, quae ita perpetuo adherent, licet per Ellipsin plerumque omissa, quibusdam Adjectivis, cum iisdem quasi coalescere, & suam regendi vim in ea transferre, adeo ut alia substantiva casus secundi regantur simul à significatione illorum Adjectivorum, & vi regendi cum his à Substantivis istis intellectis communicata. Et sic supra pag. 84. ostendimus dici à Nepote *Ubi dicitur illis*; Ubi proprie loquendo Genitivus non potest regi à *ubi dicitur*, quippe quod habet naturam Adjectivi Nominis, & proinde rectionem Genitivi per se nullam; sed illic quasi conjunctim, vi regendi & significatione invicem communicata, considerantur *Homo dissidens*. Qua ratione etiam *Amicus meus, illius*, & similia explicari debent, uti jam observavit Mariangelus Auctar. Ep. 3. Ita ergo & *negotium* sic coalescit cum suis Adjectivis & Participiis, ut pro uno nomine substantivo quodammodo habeantur. Et proinde cum dico *Tempus est eundi*, concisus ita loquor, pro *tempus est eundi negotii*, quod significat, tempus est instituenda abitionis. Si quis hoc paulo durius existimet, cogitet ille, formata ea esse, commodissimi & hinc frequentissimi usus gratia, ad significandam solummodo actionem ipsam, quae facienda sit, idque etiam in Verbis Neutris ad exemplum Activorum. Plane sicuti ab iisdem omnia impersonalia Passiva ea tantum gratia, formata esse ostendimus, licet ceteroqui Neutra passivum habere non queant, seu significationem passivam proprie loquendo non recipiant. Haec de Neutorum Gerundis. At in Activis nulla profus est difficultas statuendi istiusmodi Ellipsin, maxime si eorum Gerunda vel sola occurrant, vel addatur Genitivus alterius numeri, aut generis. Sed & si maxime sequatur Accusativus, vel sic nihil item dubitandum, quin ille iis addatur per Ellipsin praepos. *uxta*, ubinatissimam etiam Latinis, immo pene perpetuam, quando Accusativus jungitur Nominibus, vel Verbis passivis. Ut adeo si dicam, *Ardet desiderio discendi litterarum*, idem sit, ac *discendi negotii litterarum, discendi litteras*, idem, ac *discendi negotii, quod ad litteras*, cujus Ellipseos rationem uberius supra exposui. Auctor Gallicanus *Novae Methodi*, quem librum nunc demum nactus sum, rejicit item sententiam Scioppii, quod ad Ellipsin Infiniti; quam ille cum Vollio statuit in hisce Gerundis. Sed quia ipsi tam-

men

men nulla alia melior succurrebat, eo etiam prolabitur, ut censetur, non esse Participia, sed potius Nomina substantiva, quæ proinde recte regant alium Genitivum; neque hunc modo, sed & Accusativum, quia illa simul sine Verbalia Nomina, quæ rectionem Verbi sui retineant. Hic vero repetendum, quod sæpius dixi, Accusativum nunquam regi à Nomine, qualecunque illud tandem sit. Quin immo, quod ad Casus, autem dicere, perpetuas & naturales ipsi esse has eorum leges, ut Nominativus sit initium Orationis, nisi post Passiva vel Verbum substantivum repetatur: Genitivi nullus sit usus, nisi si regatur ab alio Nomine substantivo: Dativus addi queat omni Oratori & sententia; Verbis & Nominibus: Accusativus tantummodo regatur à Verbis Activis, & præpositionibus: quod posterius etiam de Ablativo dicendum. Præterea habent hæc vocabula utriusque ipsam Participiorum formam, habent eandem prorsus significationem. An ergo idem & ejusdem significationis vocabulum, pro sola contractionis diversitate, erit modo verum Nomen Substantivum, modo Participium? An si quis eodem plane sensu dicat *legendi carminis*, vel *legendorum carminum*, participia hæc erunt, si vero *legendi carminum*, vel *legendi carmina* vera Substantiva? Sed, ait, *si legendum sit Nomen Adject.* non differret à *Legendis*, *da*, *dum*, *nec satis fuisset cause inveniendo novo hinc vocabulorum generi.* At vero negamus, in his inventum esse novum vocabulorum genus, cum illa quidem sine vera Participia passiva. Nec ulla argumenti in eo vis, quod aliquando differant, quod ad solam Constructionem à reliquo istius Participii usu, quam Constructiones in Linguis, quæ omnes suis temporibus fuerunt vernacula, pendeant ex vulgari usu loquendi, inque eo quam maxime dominetur Casus & Fortuna, quæ facit, ut una eademque constructio cum hoc verbo sæpiissime occurrat, cum alio, licet gemino germano, prorsus nunquam; Quid? Nonne similiter ejusdem Nominis sæpe unus Casus est residuus, reliqui perierunt? Nonne ejusdem Verbi unam Tempus frequentissimo est in usu, aliud desuetudine plane obliteratum? Adeo ut hodie diversissimorum Verborum Tempora sæpe in unum conjungantur, ut *Fero*, *Tuli*, quod potius est à *Tullis*, *Sum*, *Fui*, quod est à *Fuo* vel *Fio*. Ne longe abeamus, & aliquid hic quoque de Supinis dicamus, ea certe, nullum esse debet dubium, quin sint Nomina substantiva quartæ Declinationis. Atqui plerumque horum Nominum reliqui Casus prorsus nulli comparent, & quorum comparet etiam omnes, eorum nulli tamen ita conspiciuntur, ut

Gerunda rebantur voces, quæ accusativum regerent,
 & à participio in *Tus*, una tantum; ut, *lectum*
à partici- libros. Vox in *Dum*, sive in recto, sive in ac-
pio in cusativo; ut, *legendum est libros*, vel *legendum esse*
Dum. *Et in* libros, regebat accusativum, Varro 6. ling.
Tus. Latinæ; Quocirca radices ejus in Etruria, non in La-
Gerunda tio querendum est: ibidem lib. 8. Quum inquit,
prisca in utilitatis causa introducta sit oratio, sequendum, non
Dum, quæ habebit similitudinem, sed quæ utilitatem: ibi-
 dem; Sic enim omnes repudiandum est artes. Lucr.
 lib. 1. Multa novis verbis præsertim quæ sit agen-
 dum: idem; motu privandum est corpora quæque.
 Varro Rustic. Canes paucos, & acres habendum.
 Sed hæ phrasæ, * quas Cicero non agno-
 scit, quamvis ex ipso, & Cæsare aliquæ nobis
 falsò objiciantur, in desuetudinem abie-
 runt.

Supinum prius, seu solus Accusativus, qui peculiari usu
 frequentissime sibi additum habet alium Accusativum,
 adeo ut eum quoque regere videatur, certe regere vul-
 go credatur: cum tamen necessario alii Casus ejusdem
 sint & esse debeant Naturæ ac Potestatis, qua iste. Quod
 si etiamdum hæsitās, respice quæso ipsa hæc Gerunda
 in DUM, DI, DO terminata. Quæ qualiacunque tan-
 dem sint vocabula, sive Participia, sive Substantiva, sive
 quid peculiare, eandem certe debent habere vim & na-
 turam. Et tamen cum crebro & passim occurrat Gerun-
 dum in DI, cum Genitivo alterius Generis vel Numeri,
 nusquam reperies eandem constructionem cum aliis, ut si-
 cuti dicitur *discendi literarum*, collocandi *syderum*, *videndi*
Philomenæ, itidem dicatur *discendo literarum*, &c. Quam
 quæso dabis ejus diversitatis rationem, si non admittes hic
 Fortunam & Casum? Quod si facis, mecum opinor ag-
 nosces, nullam esse rationem, ut Participia illa Neutra
 habeantur vel peculiariora vocabula, vel certe non Parti-
 cipia, quia peculiarem constructionem, olim magis vul-
 go frequentatam, sed quam in masculinis & femininis
 nunc certe non invenias, sibi præcipue retinuerint, &
 quasi vindicaverint, atque ita nunc à reliquo ejus Partici-
 pii usu, quod ad constructionem, discrepare videantur.
 * Quas Cicero non agnoscat. At vide supra pag. 88. ex Ci-
 cerone & Cæsare allata à me exempla.

runt. Ab eadem antiquitate est illud; *Venie ad recipiendum pecunias*. Varro ling. lat. 8. *Ad discernendum vocis verbi figuras*. Multi hodie sic loquuntur, & testimonio bonorum auctorum id se facere existimant, sed falso: nam quæ afferuntur ex Cicerone testimonia aliter jam leguntur; ut, *Ad orandum Deos*, pro, ad orandos Deos. Val. Max. l. 5. c. 2. *Super hoc adem, & avam fortune muliebri*, eo loco, quo Coriolanus exoratus fuerat, *faciendum curavit*. Alii legunt, *faciendam*. Sed, ex antiquitate, *faciendum* potest retineri: sic enim antiquissimi loquebantur. Livius lib. 7. *Ad conciliandum gratiam*; & lib. 26. *Ad urbem unam oppugnandum*. Sed utroque loco ex veteribus libris legit Carol. Sigonius, *conciliandam*, & *oppugnandam*. Neque obstat illud Ciceronis in Hercule Prodicti; *Ad eligendum quam quisque viam sit ingressurus*: nam ibi tota oratio est pro substantivo: ut si dicas; *Creditum est*, vel *credendum est*, *Romam esse caput mundi*. Rectè itaque dicitur, *legendum est*, & *legendum esse*, sed non, *legendum est*, vel *esse libros*; quia illic est participium in neutrali terminatione, cujus substantivum est, *legere*, hic vero est Archaismus, & inusitata loquutio. Illud vero Virgilianum lib. 11. *Pacem Trojanam ab Rege petendum*, est in accusativo, & subauditur *esse*, ut liquet ex præcedentibus. Sed ibi contendo, * *legendum esse*, *petendam*, non *petendum*, ex codice antiquissimo manuscripto, qui asservatur Salmanticæ, in collegio D. Bartho-

X 2

tho-

* *Legendum esse petendam*] Facilius ego cridederim Mstis, qui minus cognitam locutionem præferunt, quam qui usitatam & cuilibet notam. Certe in Virgilio Nicol. Heinsius, qui longe antiquiores vidit & adhibuit codices, *petendum* retinuit; unde nullus dubitem, quicquid in contrarium contendat Sanctius, sic legendum.

tholomei. Lucret. lib. I. *Multa novis rebus profertim quum sit agendum.* sed sic optimè deesse potest, *καλῶς*. Propriè itaque dicenda verba

Gerunda in Di, & Do re- gunt ac- cusati- vum, vel expref- sum, vel subaudi- tum.

Gerunda contendimus in *Di*, & *Do*, si tamen exprefsum habeant accusativum; ut, *legendi libros, legendo libros*: aliter enim participia sunt in neutrali terminatione, quorum substantivum est, *ῥὸ legere*; *Ut, tempus est legendi legere*. Hispanicè, *Tiempos es que se lea*. Importunè hic solent crocitare Grammatici, esse quædam gerundia in *di*, & *do*, quæ significant passionem. Ego omnes has voces *du*, *di*, *do*, *dum*, significare passivè assevero, si accusativum non habent. Sed excutiamus, quæ ab illis solent afferri; non enim in illis explicandis inanis opera sumetur. Ovid. 5. *Fast. de Arione; Pretiumque vehendi cantat*, id est, vecturæ. Sueton. *Claud. Harpocratem, cui leſica per urbem vehendi jus tribuit*. In his aut deest *se*, aut intelligitur substantivum *ῥὸ vehere*, vel *vehi*; aut dicendum est, verbum *Vebo*, peculiaris esse cujusdam significationis: nam *veſtor* est, qui vehit, & qui vehitur. Livius lib. 5. *Is, quum in pace instituisset pueros ante urbem lusus causa, exercendique producere*, id est, exercitationis, & lusus gratia, „[ut se exercerent. Cic. I. act. „ in Verr. *Hæc totius Italiae frequentia, que co- „ venit uno tempore undique, comitionum, judiciorum, „ censendique causa*; subaudi *censere*, id est, cen- „ suræ, ut censeatur.] Varro Rustic. lib. 2. cap. 7. de equo; *Si fastidium salienti est*, subaudi *equas*, id est, salturæ, vel coitus. Justinus lib. 37. de quodam regio puero; *Athenas quo- que erudiendi causa missus*, id est, eruditionis, ut sit erudiendi erudire: Hispanicè, de la erudition, o del enſehamiento. Idem posset dicere,

Partici- pia, que falso ha- bentur pro Gerundis.

In Di,

cere,

cere, si de aliquo doctore loqueretur; *Arbenas mittitur erudiendi gratia*. Ovid. de Nuce; *Sic ego sola petor, soli quia causa petendi est*, id est, petitionis, vel *tu* peti. „[Tibull. 1. eleg. 9. „*Nec tibi calandi fas sit*, id est, ne possis cæ-
„lare.]

In dativo. Plin. lib. 15. cap. 18. *Nam Alexandrina vix sunt vescendo*: & lib. 21. cap. 16. *Ra-*
dix ejus vescendo est, id est, apta esui: & lib. 34. *Ferrum rubens non est habile tundendo*.
cap. 25. *Emporetica inutilis scribendo*, id est, scripturæ:
id est, tunctioni: & lib. 13. cap. 12. *Charta purgationibus*. Sic dicimus; *Maturuit nubendo puella*,
idem lib. 31. cap. 6. *Utilis est bibendo, atque purgationibus*. Sic dicimus; *Maturuit nubendo puella*,
id est, nuptui. Plaut. Epidic. *Epidicum quærendo operam dabo*. Sed hoc gerundum est, alia
participia.

In accusativo falso Grammatici citant ex Virgilio; *Inter agendum capras, & ante domandum boves*. Ubi tantum legitur; *inter agendum, & ante domandum*. Cicero; *Hic autem locus ad agendum amplissimus, ad dicendum ornatissimus est visus, habita*. id est, ad actionem, & dictionem exercendam:
idem primo Tuscul. *Tum multitudinem pecudum partim ad vescendum, partim ad cultus agrorum, partim ad vehendum*, id est, ad victum, cultus, & vecturam: „[idem; *Facilis ad credendum, pro, credibilis*.] Vides passiva participia in neutrali terminatione, in quibus deest infinitum verbi. Sallust. Jugurth. *Quom Jugurtha Tisdium ad imperandum vocatur*. Qui locus gravissimos viros, non solum Grammaticos, temper torfit. Cicero lib. 9. epist. 25. *Quare ades ad imperandum, seu parendum potius; sic enim antiqui loquebantur*. quasi dicat, antiqui dicebant, *imperare alicui pecunias*, id est, jubere ut pecunias

solvat: sic, ades ad imperandum, id est, ,, [ad
 ,, accipiendum imperium,] ut tibi aliquid imperetur. Sic Jugurtha vocatur ad imperandum, et imperari, id est, ut imperata faceret.
 ,, [Varro I. rustic. 20. Diebus paucis boves erunt
 ,, mansueti ad domandum proni, id est, ut domentur. Vellejus 2. Græci Romanos ad censendam
 ,, ex provinciis in Italiam revocarunt, id est, ut
 ,, censerentur.]

Participia in Do
 pro Gerundis
 habita.

In ablativo etiam asserunt significare passionem. Quintil. Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur. Virgil. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis: idem; Uritque videndo Famina:
 ,, [idem; Fando aliquid si forte tuas pervenit ad aures. Ubi Grammatici; Fando, id est, dum
 ,, dicitur, passiva significatione, sicut alibi activa? Quis talia fando Temperet à lacrymis?] Sed ego, ut dixi, semper significare passionem assevero: quid enim est aliud, Defessus sum legendo, quam Defessus sum legendis libris, quum in illo desit et legere? Sic in excolendo, et excolere; ,, [in Fando, et Fari seu fatio, id est, dictu;] in cantando et cantare, vel carmine: nam quæ incititia est, Cantando, exponere, cum Servio, id est, dum cantatur anguis? An alibi quum dixit Virg. Cantando tu illum, intelligemus, dum cantatur? Deesse autem et Carmine, satis indicant præcedentia;

Carmina vel celo possunt deducere lunam;

Carmibus Circe socios mutavit Ulyssis;

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Vides hic Polyptoton, Carmina, carminibus, Cantando, ,, [aut subaudi Cantu. Lucill. 16. Fando, disrumpetur medius, ut Marsa colubras Disrumpis
 ,, cant-

[*cantu.*] Sic in illo, *Uritque videndo Famina*, id est, Taurus uritur, dum videtur foemina; *videndo*, id est, in *visu* *videri*, id est, visu ipsius foeminae: nam *visu* potest hic passivè accipi; ut in illo Virgilii à paucis intellecto; *Incipe parve puer visu cognoscere matrem*; id est, dum fit risus: risum autem matris intelligo. Posset etiam dicere; *Ridendo cognoscere matrem*, id est, dum illa ridet, ut dixit; *Urit videndo*, id est, dum videtur, hoc est, facto visu. Sic intellige illud Lucretii lib. I. *Amulus in digito subter tenuatur habendo*; id est, dum habetur, ut exponit Lambinus. „[Cæterum nihil est, quod „planius faciat, *Cantando*, *Videndo*, *Ridendo* esse Participia, quam quod * *Præpositionem* in illis subaudiri constat. Plaut. „*Merc.* *Quid ego hic in lamentando pereo?* Ter. Andr. „*In denegando quis est pudor.* Vide infra de *Ablativo* absoluto.]

Tempus est legendi librorum, usitatè, & eleganter dicitur; sed quæ sit causa hujus loquutionis multi adhuc, iidemque doctissimi ignorant. ego hanc esse causam aliquando arbitratus sum: Participia omnia, & participialia verba quum transeunt in nomina, amittunt verbi constructionem, & more nominum genitivum regunt; ut, *Amans uxorem*, participium est, *amans uxoris*, nomen; sic *tempus legendi librorum*, id est, tempus est lectionis librorum: postea

X 4 ve-

Participia in Di, cum genitivo plurali.

* *Præpositionem in illis*] Sic Cœl. Famil. VIII. 6. *Quoniam de intercalando non obinuerat.* Gell. III. 7. *In expediendo esse.* V. 19. *Quid in arrogando juraretur.* Liv. VI. 14. *donec conferti abibant, perditum labor in persequendo fuit.* X. 12. *Ille quidem in recusando persistebat.* XXV. 14. *Ab revocando ad invitandos hortandosque versus miles.* XLII. 17. *Se datum venenum, quod nec in dando, nec datum ullo signo deprehendi posset.*

vero mutavi sententiam, & regulam hanc generalem semper esse contendo; In adjectivo nomine, seu participio semper deesse substantivum, *negotium*, aut infinitum verbi; ut, *legendum est*, subaudi *negotium*, vel *legere*; *Tempus est legendi*, subaudi *negotii*, vel *legere*.

Verbum participiale, seu Gerundium. Hispani, *Tiempo es que se lea*. Sic *tempus est legendi librorum*, ita ut *librorum*, regatur à *legere*; quasi dicas, *tempus est lectionis librorum*; sed si dicas, *Tempus est legendi libros*, jam non participium est, sed verbum participiale. In cæteris vero omnibus, vox in *Dus*, semper significat passionem, & participium est adjectivum; nunc autem, quia Grammaticis non ita frequens usus videtur esse hujus formæ, *legendi librorum*, varia testimonia proponam, Cic. 2. Invent. *Fuit exemplorum eligendi potestas*; & 5. Phil. *Antonio facultas detur agrorum suis latronibus condonandi*. Sic enim legit Budæus: idem Cic. de Divin. *Dolebis tandem Stoicos nostros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse*; & 5. Fin. aut eorum, *que secundum naturam sunt, adipiscendi*; idem de univers. *Reliquorum siderum que causa collocandi fuerit*, cæt. „[Lucretius 5. *Timentes, ne quod ob admissum fæde, dictumve superbe Penarum grave sit solvendi tempus adactum*; „pro, *ne tempus jam advenerit solvendi graves poenas*.] Sueton. Augusto; *Permissa jocandi licentia, diripiendique pomorum, & absconiorum, & missilium*. Plaur. Capt. *Dominandi tibi istorum magis erit, quam edundi copia*. Cæsar 4. Gall. *Venerunt purgandi sui causa*; ibid. *Sui liberandi facultas daretur*; libro 6. *Purgandi sui causa ad eos legatos mittunt*; ibid. *Ut mercatores recipiendi sui facultatem non haberent*. Livius libro 21. *Nec enim vereor ne quis hoc me vestri adhortandi cau-*

sa magnifice loqui existimet. Plinius in epist. Quam illorum videndi gratia me in forum contulissim. Terent. Heaut. Date crescendi copiam: novarum quæ spectandi faciunt copiam, sic enim dispangendus est locus, qui hactenus torfit Grammaticos, & Budæum. Varro libro 2. cap. 1. Rust. Aliquod fuit principium generandi animalium. Gellius lib. 5. Evathlus orandi causarum cupidus. In hac loquendi phrasi dubitavi aliquando, an, quemadmodum dicimus, veni causa videndi puellarum, possimus etiam dicere, Videndi puellæ: nam grammaticorum regula est; Si Gerundum habet accusativum pluralem, ut, legendi libros, poterit habere & genitivum pluralem, ut, legendi librorum. At ego quærebam, cur non posset etiam habere genitivum singularem? Terentius tandem in Hecyra me admonuit, utroque modo posse dici. Verba sunt Pamphili de Philumena; ego ejus videndæ cupidus recta consequor, id est, cupidus videndi videre eam, vel ejus Philumenæ. Et in Phorm. Ut neque mihi ejus sit amittendi, nec retinendi copia. loquitur de amica: „[de qua tamen ibid. Ni mihi esset spes offensa hujus habendæ.] Ovid. 2. Trist. Et spem placandi, dantque, adimuntque tui: ibid. Olim placandi spem mihi tolle tui. de Fœmina, Plaut. Trucul. Scena, Num tibi jam; Quoniam tui videndi est copia. loquitur de meretrice. Itaque sive de muliere, sive de homine dicas; cupidus sum videndi tui, vel videndi: Passivum enim est participium adjectivum, id est, videndi videre. Unde non possum improbare illam lectionem, quæ circumfertur in epistola Acontii apud Ovid. Sit modo placandæ copia parva tui, quum legendum sit, placandi: Nam genitivi mei, tui, sui, nostri, vestri, non admittunt ad-

jectiva. Tum deinde passim dicitur *placatio* tui, cura vestri, amor nostri. De hoc gerundo, quum habet genitivum pluralem, meras nugas egit Laurent. lib. 1. cap. 27. Quoties, inquit, oporteat loqui per relativum, necesse est loqui per hoc gerundium; ut hic dies attulit initium dicendi quæ vellem; non autem, dicendorum quæ vellem. Sed contra sentit Cicero, ut supra citavi; Aut eorum, quæ supra naturam sunt adipiscendi. Sueton. Aug. Reparandarum classium causa, quas tempestatibus, cæt. ibid. Tib. Et repurgandarum tota Italia ergastulorum, quorum domini, cæt. Val. Max. lib. 2. Finem profecto fruendarum opum, quibus, cæt. Livius lib. 32. Rerum suarum, quas possent, referendarum secum dominis jus fiebat.

CAP. IX.

Supinum in UM admittitur, in U, excluditur.

Cur Supinum dicatur.

* **E**X numero Gerundorum est etiam Supinum, geritur enim à participio in *Tus*, ut cætera à participio in *Dus*, & di-

* *Ex numero Gerundorum &c.*] Sentit Sanctius, unum modo esse supinum in UM definens, quia regere videtur Accusativum. Alterum in U exiens, quod item vulgo supinum esse existimatur, demonstrat ille, esse potius certum Nominis substantivi casum. At Scioppius Parad. Liter. Ep 2. & Vossius Anal. III. 11. & Construct. 54. ostenderunt clarissime, utrumque æque esse Nomen substantivum quartæ declinationis. Tanto magis miror Vossium, quod priore loco Supinis & ipse annumerat Nominativos Participii Passivi, *Putidum est, ventum fuit*, &c. Et accessit illi in eo etiam Novæ Methodi Auctor, adscribens Supinis Nominativum, Dativum, Accusativum, sed diversarum Declinationum; Scilicet, quia *Amat* est, & similia in hunc censum referri volebat. At vero nihil

hil prorsus commune habent ista cum iis, quæ proprie ut Supina memorantur à Grammaticis in Paradigmatè Conjugationum. Hæc enim Substantiva sunt, illa Adjectiva, seu Participia Passiva, eo usu adhibita, quo Impersonalia Passiva, ut proinde in iis ita absolute positæ intelligi debeat *Negatum*, sicuti ostendimus pag. 319. Quapropter quo modo in Præsenti dicitur simpliciter *Amatur*, eodem modo dicitur in sensu Præterito *Amatum est*. Nec probari potest contrarium ex illis Livii, *dixi non perliturum tenuerat Dictatorem*. Nam in his intelligi Substantivum, seu construi hæc revera non ut Substantiva sed ut Adjectiva patet ex aliis locis, in quibus illis loco Substantivi additur Infinitivum, vel integræ Oratio. Liv. XXVII. 45. *Auditum modo in acie aliorum exercitum advenisse, haud dubiam victoriam futurum*. Substantivi vices manifeste hæc sustinet infinitivum, cui adjectum videmus ut Adjectivum, *to Auditum*. Similiter XXVIII. 12. *Haud procul aberant, cum ex obrivis auditum, postero die omnem exercitum proficisci, metu omni liberavit eos*. Scilicet *auditum illud proficisci liberavit eos*, eadem constructionis ratione ac si dixisset, *auditus ille ramor*. Sic ergo & in eo, quod ait VII. 22. *Tentatum per dictatorem ut ambo patricii Consules crearentur, rem peritit ad interregnum*; pro Substantivo capiendâ est omnis illa sententia, quæ sequitur *to ut*. Quin si *to tentatum* hic esset Supinum, ejus etiam supini Ablativum haberemus, non quidem *tentatu*, sed *tentato*, & sic plures Supini terminationes, quam quas memorant, & duos quidem diversæ formæ Ablativos. Nam pro eo, quod dixit istic Livius, potuisset eodem plane sensu dixisse, *Tentato per Dictatorem, ut ambo patricii Consules crearentur, res ad interregnum perducta est*. Sic enim Idem I. 41. *Tum demum palam factis, Servius &c. regnavit h. e. palam factis negotio mortis Tarquinii*. XXXIV. 31. *Ibi permissis, seu dicere prius, seu audire mallet, ita caput tyrannus*. Tac. Ann. IV. 36. *Absolvitur, comperto filia in eum cinnis*. XI. 10. *In cuius transgressu multum certato, pervicit Bardanes*. cap. 26. *Nec ultra expectato, quam dum Claudius proficereetur, cuncta nubiarum solennia celebrat*. Vides hinc Ablativos esse ejusdem plane naturæ & usus, cujus sunt Nominativi *Tentatum, perliturum &c.* Et tamen nemo illos pro Supinis, aut Nominibus substantivis Verbalibus unquam habuit, sed ut sunt, pro Ablativis Absolutis Participii, seu Adjectivi Nominis; Unde consequitur, neque Nominativos in illum, sed in hunc censum esse referendos. Verba Plautij, *Fissam rem & facilem à vobis oratum volo*, supra pag. 87. ubertim explicuimus, & ita, ut in iis *to*

dicitur *Supinum*, quia supine, hoc est negligenter agat, & penè ociofum, ac supervaneum fit: nam orationes, quæ possunt fieri per hanc vocem, crebrius ad alias transe-

run-

Oratum, nil aliud esse, quam Participium, demonstravimus. Jam vero siquidem Participia sunt illi Nominativi, longe namque diversi sunt generis & naturæ ab istis, quæ in Paradigmatè Conjugationum appellantur Supina, quippe quæ sunt vera Nomina Substantiva, alterum quarti casus, alterum sexti, sed ejusdem declinationis: & proinde à suis præpositionibus more nominum rectè. Sanctius atque alii accipiunt posterius etiam ita aliquando, tanquam sit Dativi casus; Veluti *Horrendum auditu* pro *auditi*. Sed hæc quoque Ablativi esse clarissime ostendit Vossius Construct. §4 extr. dum in eo casu addi Adjectivos hujus locutionibus probat. Nec enim dici *Horrendum ipsi auditu*, sed *ipso auditu*, intellecta præpositione IN. In priore, quod est Accusativi casus, subauditur præpositio *Ad*. Unde & non tam ad *motum*, sicuti plerique tradunt, sed ad *finem* significandum adhibetur. Nam *eo spectatum* dicitur pro *eo ad spectatum*, h. e. ut spectem. Sic Sallust. Histor. III. *Nec ego vos ultum injurias hortor*. Nullum hic verbum, quod motum aliquem significet, sed quod actionem, quæ sibi ulcionem habeat præpositam tanquam suum finem. Jungitur autem hujus Accusativis *ultum*, *spectatum* & similibus plerumque alius Accusativus, qui creditur ab istis tanquam Nominibus Verbalibus, quæ Verbi sui rectionem retineant, proxime regi. Sed repetendum hic, quod sæpe jam monui, intercedere in his Ellipsin præpositionis *causæ*, & vocis *Negotii*. ut adeo si dicam, *eo spectatum ludis*, idem sit, ac si dicerem, *eo ad spectatum negotii*. quod ad *ludos*. Rationem explicuimus in superioribus. Quare autem hæc constructio ita frequenterur cum Accusativo *spectatum* &c. non item cum Ablativo *spectatu*, aut aliis casibus, ejus nulla potest certa dari ratio, nisi quæ ex Fortuna & Casu est petenda, sicuti aliquando faciendum superiore capite probavimus allatis exemplis, quibus addi potest, quod etiam in Participio Activo Positivus sæpissime occurrit cum Genitivo & Accusativo; Comparativus vero & Superlativus, licet ejusdem naturæ, quo ille, cum solo Genitivo. Dicimus enim *amans Patriam* & *Patriam*; at *amantior* & *amanissimus patria* solummodo, non item *Patriam*.

runtur; ut, *discedo lecturus*, *discedo ad legendum*, *discedo ut legam*, *discedo lectum*. Tum præterea, quum raro inveniatur, rarius accusativo junctum reperitur. Virgilius; *Suspensi*, *Euripylum scitatum oracula Phœbi Mittimus*: idem; *Venimus huc lassis questum oracula rebus*. Terentius; *Cur te in perditum?* Semper jungitur verbis motum significantibus; & motus etiam est in illis; *Collocavit filiam nuptum*; *Conduxi te cantatum*; *Admitte me spectatum*.

Amatu, *lectu*, *auditu*, mirè conturbant grammaticos; mihi partim sunt dativi quartæ inflexionis, partim ablativi, quibus modus significatur. Dativi exempla sunt; *Mirabile visus*; *Horrendum auditu*, id est, oculis, & auribus: nam dativus quartæ antiquitus frequentior erat in U, ut Gell. testatur lib. 4. cap. 16. Virgil. 8. *Altissima visu*: idem; *Mirabile visu*, id est, oculis: nam ipse alibi dixit; *Oculus mirabile monstrum*. Valer. Maxim. lib. 5. Ergo quod *auditu novum est*. Plaut. Bacch. *Ista lepida sunt memorata*. ubi aliqui legunt, *memoratu*. Sed altius hæc expendamus. Si terminatio in U, supinum verbum esset, * aliquando haberet a, vel ab. Deinde videmus, hanc vocem suscipere adjectivum. Plautus Stich. *Tuo accessitu venio huc*. „[nec dubium est, quin recte „quoque dicatur; *crebris tuis accessitibus huc veni*, „sicut narratibus; Ovidius 6. *Metamorph.* „Tem-

Nulla sunt Supina in U.

I.

II.

* *Aliquando haberet A vel AB*] Prorsus non perspicio rationem hujus argumenti. Nam primo non mutat naturam vocabulorum, sive præpositio illis præmittatur expressa sive per Ellipsin; ob frequentissimum eorum in tali Constructione usum, pene perpetuam omittatur. Deinde occurrunt sane præpositiones etiam ante hæc vocabula in V exuentia, ut ostendit Scioppius. Eo autem ipso evadunt vocabula ista minime verba Supina, sed vera Nomina Substantiva.

„*Tempestiva meis Veniet narratibus hora*.] Quintil.
lib. 8. *Rebus atrocibus verba etiam ipso auditu acerba magis conveniunt.* Plinius lib. 20. *Cepa sativa olfactu ipso caliginè medentur.* Gellius lib. 12. *Ess versus assiduo memoratu dignos puto.* Tacitus libro 20. *Copias recenti lectu auctas.* Livius 37. *Et eodem armatus Cares.* Stat. 9. *Theb. Longo defessa redibat Venatu.* Quod etiam testimonium indicat, hanc terminationem jungi verbis motum, vel locum significantibus; & sic dicì, *Venio venatu*, ut *venio agro*, *venio de venatione*. Plaut. *Menech. Obsonatu redeo.* Stadius; *Quem tu Venatu rediturum in limine primo Operiens.* Cato Rustic. *Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat.* Præterea junctura ipsius orationis indicat esse nomen. Livius lib. 31. *Id dictu, quam re facilius.* Plinius lib. 7. cap. 1. *Parvum dictu, sed immensum aestimatione.* Si *Dictu*, supinum est, etiam *aestimatione*, supinum erit. Cic. in Pison. *Quis enim te auditu, quis ullo honore, quis denique communi salute dignum putavit: idem pro Cluent. Quam levia genere ipso, quam falsa re, quam breviora responsu.* Curtius lib. 4. *Id consilium non ratione prudentius, quam eventu felicius fuit: idem lib. 8. Quis cetera auditu majora, quam vero sustinere posse credebat? Val. Maxim. lib. 9. Nec ipsa verba relatione familiaria, quam dictu fastidiosa sunt.* Tacitus lib. 1. *Lucos visu, ac memoria deformes.* Delirant igitur, qui dicunt, hoc supinum significare passionem, nisi velis dicere, nomina etiam aliquando hanc passionem significare: nam quum dicis; *Laude & amore dignum*, poteris exponere, ut *ametur*, & *laudetur*. Sed ostende obsecro hanc tuam passionem in his & similibus. Cic. *Perpeffu aspera.* Livius 10. *Migratu difficilia: idem in procemio; Unde fo-*

dum inceptu, quod vites, sedum exitu, id est, ut
exeat, vel sine ipso: idem lib. 1. Eo tempore
in Regia prodigium visu, eventumque mirabile fuit:
idem vigesimo quinto; Consilia audacia prima
specie lata sunt, tractu dura, eventu tristia. Sed
opponit Laurentius, si essent haec nomina, habe-
rent alios casus. O plumbeum pugionem; Quid ^{Scolidum}
illa? In promptu, natu major, noctu, diu, sponte, Valle ar-
astu, impete, vitatu, petitu, suppetias, infitias, gumen-
& mille hujusmodi? Sed quid mirum, si tum,
concedamus & alios casus? quum legamus
semper? Nuptui dare, & veno exercere, & postea
veno, apud Tacitum lib. 16. Praeae, & divisiui
esse, apud Livium lib. 3. Denique illud, quod
supinum ultimum vocabant, ablativus, vel
dativus est, per quem modum explicamus;
ut si queras, quo pacto aliquid sit mirabile,
respondebo, visu, auditu, dictu, memoratu,
exitu: „[vel certe Praepositio, ab, subaudi-
tur, ut sensus sit, quod ad visum, audi-
tum, dictum, memoratum, vel exitum per-
tinet.]

CAP. X.

Singula participia esse omnium temporum,
& Tempus Verbi, cui junguntur, ad-
significare.

ULtra ea quae a me, superius disputata ^{Participia}
sunt lib. 1. cap. 15. animadvertendum ^{pium}
est, Participium activum saepe jungi ^{activum}
* verbo substantivo. Cic. in Orat. Est enim ut ^{cum ver-}
^{scis, ho sub-}
^{stantivo.}
* Verbo Substantivo] Sic Sall. Jug. 31. Si dediticus est, ve-
stris iusti obediens eris. Gell. V. 10. Eloquentia aescenna cu-
piens

scis, quasi extrema pagina Phædri, his ipsis verbis loquens Socrates. Auctor in Sallust. Unus enim satis es materie habens. Cic. de amicis. Quid enim erat Africanus indigens mei: idem I. de divin. Est apud Platonem Socrates dicens Critoni suo familiari: idem lib. 6. epist. Nam si quisquam est timidus in magnis, periculosisque rebus, semperque magis adversus rerum exitus metuens, quam sperans secundas, is ego sum. Liv. lib. 20. Illa longa oratio, nec ad vos pertinens sit. Terent. Eunuch. Pergrinus est, minus potens quam tu, minus notus, amicorum hic habens minus: idem; Primus esse proferens. Gell. lib. 5. cap. 9. Quam antea non loquens fuisset. Jungitur sapius aliis verbis; ut, Vidi legentem: Discedens legebam. Fit nomen, * quoties casum verbi

piens fuit. Sed & cum aliis Verbis. Liv. I. 22. Quid petentes venerint. Sall. Jug. 22. Legati in Africam maturantes veniunt.

* Quoties casum Verbi] Atqui ex sententia Sanctii sepiissime etiam Nomina, quæ dicuntur *Verbalia*, habent casum Verbi sui. Quapropter si quid discriminis inveniri potest inter usum horum vocabulorum, ut possint dici modo vera Participia, modo vera Nomina, querendum id in adsignificatione Temporis, cui Usus diversam constructionem, licet utramque vero Nomini convenientem, videtur accommodasse. Nam, *amans virtutem* adhibetur ad notandum non modo rem ipsam, sed & præsens illud temporis momentum. At *amans virtutis* usurpatur ad perpetuum virtutis amorem in homine aliquo significandum. Quod autem Participia vere certum Tempus per se adsignificant, & proinde non sint omnium Temporum, satis probavimus supra lib. I. cap. 15. pag. 89. &c. Unum solummodo addemus ad defendendum Ciceronem, cujus auctoritas in his nullo suo merito sic facis ab Auctore Novæ Methodi hac occasione labefactatur: id quod tanto suscipiemus libentius, quoniam nobiscum plane sentit. Dicit enim pro Domo, *Non tulit ut interdicitur. Quid ergo ut interdicitur sit. O canum &c!* Hanc tibi legem Clodius scripsit, ut interdicitur sit, cui non est interdicitum. Videmus distinguere Ciceronem tanquam diversa, interdicitur, & in-

non habet; ut, *Virtutis amans*, unde forman-
tur comparativa, & superlativa.

Amaturus, jungitur omnibus verbis, & tem-
poribus, etiam futuris. Vide supra libr. I.
cap. 15.

Amatus, jungitur omnibus verbis; ut, *ama-
tus eras: comitatus est patrem*, vel à patre. Supra
lib. I. cap. 15.

Amandus, jungitur omnibus verbis, & tem-
poribus.

Y

& *interdictum sit*, quæ Auctor iste ejusdem esse significa-
tionis, etiam quod ad Tempus, vult, licet forte alterum
sit frequentioris usus. Certe neminem esse ait, qui non
videat, *Velitis, ut interdictum sit*, eandem habere vim no-
tandi Præsentis Temporis, quam illa Terentii. *Vinum
aut hic furdus, aut hac muta facta sit*, in quibus *ita facta
sit* ponantur pro *fiat*. At vero & Ego neminem esse pu-
tem, qui si modo animum attendat, non perscipiat esse
aliquod Temporis discrimen inter istas locutiones, quas
Cicero ita diserte distinguit, & inter *fiat* & *sit* Terentii,
& *fiat* ejus interpretis. Nec enim voluit Davus apud Co-
micum, ut tunc fierent demum surdi aut muti, nam
nihil eum id juvaret, quippe quum jam dicta essent, quæ
nolebat audiri ab hero, sed uti, antequam ista diceren-
tur, esset jam factus vel herus furdus, vel mulier muta.
Similiter non recte poterat proprie loquendo rogari po-
pulus, ut ei, cui nondum erat interdictum, hoc ipso mo-
mento temporis jam *sit interdictum*: Sed recte quidem,
ut ei *interdicatur* scilicet Præsentis quidem Temporis est
sit, at *interdictum* Præteriti. Sæpius autem Partici-
pium cum verbo alterius Temporis conjungi, servata ta-
men singulis sui Temporis adsignificatione, abunde supra
probavimus, & agnoscit ipse Auctor in hisce locutioni-
bus, *clarus fui* &c. Quidni ergo & in aliis, & proinde
etiam in *interdictum sit*? quod cum duo Tempora ad-
significet, differre utique debet ab *interdicatur*, quod
unius est Temporis. Non distinetur tamen, potuisse ea di-
centem, quæ Cicero arguit, satis superque defendi, sed
ita, ut sic intelligatur *deinceps*, hoc sensu, ut ei ab
hoc tempore deinceps sit interdictum. Cur ergo Cicero
eum ita exagitat? Quia in legibus, quam maxime potest,
proprie & sine ambiguitate ulla loqui debent. Manet il-
lud certum, recte distinxisse Ciceronem inter istas locu-
tionet.

Partici-
pium a-
ctivum
quando
fiat No-
men.

poribus, etiam futuris: ut, *Leſtio legenda erit*, Valla lib. 1. cap. 26. negat poſſe dici; *Timeo te verberandum fore*. Sed fallitur. Cicero ad App. lib. 3. *Quaſi divinarem tali in officio fore mihi expetendum aliquando ſtudium tuum*. Livius lib. 37. *Aut ſub pellibus habendos milites fore*: & lib. 6. *Eo quoque enim mittendos fore legatos*: & lib. 8. *Non id Cornelie magis familie, quam urbi Romæ fore erubescendum*. Vide ſupra libro 2. cap. 15.

Participia in Nomina-tivo. In rectis plerumque jungitur verbo ſubſtantivo; ut, *legenda eſt leſtio*; *legende ſunt epiſtola*: ſic etiam *legendum eſt*, *tacendum eſt*, *ſubaudi*, *re legere*, *re tacere*, ut jam diximus. neque, *legendum eſt*, rectè dicitur Gerundum nominativi, non magis, quam *lectum eſt*: in utroque enim deſt, *re legere*, & utrumque participium eſt paſſivum in recto caſu; & in accuſativo erit, ſi dicas, *legendum eſſe*, *leſtum eſſe*.

Participia in Genitivo. In genitivis pendet à nominibus genitivum regentibus; ut, *tempus eſt legendæ leſtionis*, & *legendarum leſtionum*, & *legendi re legere*.

In Dativo. In dativis; ut, *Terentianæ comædiæ conferunt expoliendæ linguæ*, & *ſcribendis fabulis*. Liv. *Si Reſp. ſolvendo ari alieno non eſſet*, & *tu ſolvendo non eras*, ſubaudi, *ari alieno aptus*, vel *idoneus*.

In Accuſativo. In accuſativis dicimus; *Cenſeo reddendam pecuniam eſſe*, vel *fore*; & *veni ad ſolvendam pecuniam*, vel *ſolvendas pecunias*.

Lib. 1. cap. 27. „[Cæſar 1. belli Civil. *Miſericordia civium*, „*quos interficiendos videbat*, ſubaudi *eſſe*, vel *fore*, id eſt, *interfectum iri*.] Inepre præcipit Valla, eſſe quædam verba, quæ huic voci juncta præpoſitionem recuſent; qualia, *loco*, *conduco*, *mando*, *curo*, *cæc*, ut, *curavi mittendos*

das literas ; locari faciendam domum ; cum aliis verbis requiri præpositionem ; ut, *Veni ad salutandam matrem, vel propter salutandam.* Ridiculum profecto est, quærere de nomine adjectivo, quando cupiat, aut respuat præpositionem : sequitur enim semper suum substantivum ; ut, *vidi hominem doctum, vel ad hominem doctum accedo.* Itaque nullum erit verbum, cui ego hanc vocem in *Dum,* cum præpositione, aut sine illa non adjungam ; ut, *veni ad salutandam matrem ; & veni iterandam viam ; & trado tibi puerum docendum, vel trado tibi pecunias ob docendum puerum, Curavi mittendas pecunias ; vel Curavi rem ante mittendas pecunias.* Horat. *Hæc porcus comedenda relinques.* Itaque primus accusativus verbi non habebit præpositionem, secundo autem necessario est adhibenda.

In ablativis semper à præpositione pender, *In Ablativo* frequentius subintellecta ; ut, *Sudas in comitativo,* ponendo *carmine,* vel *componendis carminibus,* Valla loco citato ; *Cavendum,* inquit, *ne id verbum significet motum, quale esset, Revertor* ab arando. Fallitur longè. Cicero in Bruto ; *Idem traducti à disputando, ad dicendum inopes* reperiuntur : idem ; à *dicendoque deterrent : idem 2. Orat. Ipse à dicendo refugisti.* Quæ exempla, si sint, ut isti asserunt, gerundi ablativi, si sint hujus participii, subintellecto substantivo, non liberant ab errore Vallam. Cicero in Verrem ; *Non videor omnino à defendendis hominibus, sublevandisque discedere.* idem 3. Orat. à *regendis civitatibus totos se ad cognitionem rerum transfulerant.*

CAP. XI.

De his formis, *Amaturum esse, Amatum ire, Amatum iri, & Amaturum absolute.*

SUstulimus ex conjugationibus has voces, ** Amaturum esse, vel fuisse, & amandum esse, vel fuisse, & amatum ire, vel iri, quia hoc syntaxis est, non Analogiæ: ineptum enim, & præposterum fuerat, in verbis conjugandis, de syntaxi præcipere. & quemadmodum dicitis, homo doctus est, mulier pudica est, sic dices, homo est amaturus, vel amatus, vel amandus, mulier est amatura, amata, amanda. Sic vero se res habet; Duo activa participia adjuncta verbo sub-*

* Amaturum esse.] Haud scio, an satis recte hoc quidem ex conjugationibus sustulerit. Certe videntur ipsi Veteres id habuisse in paradigmatum suo conjugationum. Unde factum, ut id tanquam omni Generi ac Numero respondens, æque ac Amare & Amavisse, adhiberint. Vide quæ disputavimus supra pag. 72. Scioppius quidem in extremo hujus Capituli Ellipsin in ea locutione statuit, quasi intelligeretur Negotium. Sed repugnant verba Quadrigarii apud Gellium l. 7. Dum si considerentur, hostium copias ibi occupatas futurum. Nec enim statui hic ulla ratione potest ea constructio, aut dici, hostium copias esse negotium futurum ibi occupatas. Quid ergo? Manifeste futurum esse ponitur hic eodem plane modo, & eadem constructione, qua fore. Cujus nulla potest reddi ratio, nisi quod forte in paradigmatum conjugationum id habuerint, & acceperint tanquam, indeclinabile Infinitum, æque ut amare, & amavisse. Unde Gellius ait ista amaturum &c. indefinito modo dicta, qui neque in numeros, neque in personas, neque in genera distribuitur, sed omnia istæ una eademque declinatione complectitur; & proinde illa istic neque virilis esse generis, neque neutrius, sed adhiberi tanquam verba ab omni necessitate generum absoluta. Rectius tamen posteriores istam periphrasim animadvertito, neutra exempli tantum loco in paradigmatum posita, per sua Genera & Numeros variarunt.

De Amaturum esse, &c. 341

substantivo, totam perficiunt cujuslibet verbi activam, & duo passiva totam passivam. Sic, *Amans sum, amans eram, amans fui, &c.* & in infinitum, *Amantem, vel amantes esse, fore, vel fuisse.* Rursus, *Amaturus, amatura, amaturum, sum, eram, fui, ero; Amaturi, amaturs, amatura, sumus, eramus, erimus; & infinitivo, Amaturum, amaturam, amaturum, vel amaturus, amaturas, amatura esse, fore, vel fuisse.* In passiva, *Amatus, amata, amatum, sum, eram, fui, ero; in infinito, amatum, am, um; amatus, as, a, esse, fore, vel fuisse.* Sic, *amandus, a, um, sum, ero, fui; in infinito, Amandum, am, um, vel amandos, as, a, esse, fore, vel fuisse.* Dicam adhuc planius, * *Amatus, a, um, sum, vel fui, non est tempus præteritum in passiva, non magis, quam amandus, a, um, sum, vel fui.* Verba enim in *Or*, nullum habent præteritum, sed *amatus sum*, præsentis vicem supplet, *amatus fui, præteriti, amatus eram, imperfecti, amatus fueram, plusquam perfecti, &c.* Utimur tamen jam promiscuè, *Amatus sum, vel fui, pro præterito, quod magis ex natura verbi substantivi accidit, quam ex vero præterito.* Itaque *Amatus sum*, duæ sunt voces, non una.

Idem ferè dicendum de, *amatum ire, & amatum iri*, de quibus nescio quas tricas inculcat Laurentius lib. I. cap. 28. Quid sit tenendum paucis accipe. Hoc verbum *eo*, ut notum est, motum significat; ut, *eo piscatus*; aliquando tamen ita supinis adjungitur, ut res una esse videatur, neque ulla motus vera

Y 3 fig-

* *Amatus sum*] Hæc satis refutata sunt ad lib. I. cap. 17. Nam revera *Amatus* est Participium, & proinde adsignificat Tempus aliquod. Id vero est Præteritum. Nec tamen propterea quisquam sentit, *Amatus sum*, esse unam vocem.

significatio perspicitur; ut, *Credo carmina lectum iri*, id est, legi; *cur te is perditum*, id est, perdis. * Denique *lectum ire*, aut *iri*, non sunt

* *Denique lectum ire*] Immo vero Grammaticæ omnes hæc locutiones sunt Præsentis Temporis, licet res ipsa, quæ significatur illo vocabulo, quod supinum dicitur, futura sit. Etenim, *cur te is perditum*, denotat, cur id agis, cur ei rei operam das, ut te perdas. Ubi ea res, perditio scilicet sui, est quidem futura, sed tamen illa operæ datio in eam rem est Præsens, & proinde verbo Præsentis Temporis *ire* enunciat. Sic *credidi vos læsum iri* non est simpliciter Præteriti Temporis, sed potius tria istic tempora designantur, duo Grammaticæ, unum sensu & re ipsa. *Credidi* notat Præteritum, *Iri* diutinam durationem Temporis ex Præterito usque in Præsens, *iri læsum* conjunctum significat futuram esse læsionem. Non ergo interpretanda erant illa verba per *Credidi vos lædi*, sed potius, ab hominibus id agi, ut vos lædant, iri ad læsum vos, seu vestri. & sic rationem ac viam vestri læsus h. e. vestræ læsionis iniri. Explicita sic est hujus locutionis analogia, & patet Accusativum *Vos* sequi in constructione, sed per Ellipsin, voculam *læsum*. Ordo enim est, credidi iri ab aliis ad læsum vos. Verum hæc difficultatem parant nonnulla Auctorum loca, quæ alium ordinem videntur suadere. Scilicet Catonis apud Gell. X. 14. *In illa contumelia, qua mihi per hujusce petulantiam factum iur*. Quintil. IX. 2. *Resu paricidii damnatum iri videbatur*. Plaut. Rud. IV. 7. 16. *Mihi isthæc videtur præda prædatum irier*. Scioppius Parad. Ep. 2. omnia hæc loca immutat, legendo *Quam, Reum, isthæc prædâ*, opponentibus se tamen Vossio Construct. 34. & Nova Methodo. Gellius ipse hæsitat, nec rationem expedit, allegans solummodo unum illud ex Catone exemplum. Sed tamen ista sua hæsitatio satis superque significat locum non esse corruptum. Vossius non tam rationem seu originem harum locutionum, quam significationem explicat, dum ait, *contumelia factum iur* idem esse, quod *contumelia sit*. Nam *ire factum* poni aliquando simpliciter pro *fecere*, & *iri factum* pro *feri*, quia quod factum iur, plerumque etiam fiat. At Nova illa Methodus rationem quoque eorum locutionum non esse difficile reddidit, secundum ipsius Grammaticæ principia, censet Nempe *iri* hic eodem modo construui & sumi, quo *sumeretur ducti*. Esse enim *Es* verbum Activum, & proinde habere etiam Passi-

Passi-

Passivum. Immo ex sententia ipsius Scioppii posse etiam *Eor* recte dici. At vero si maxime Activum sit *Eo*, non tamen vel sic, neque ex Scioppii, neque ex aliorum sententia, erit ejus Generis, ut varios recipiat Accusativos, *Eo reum, eo contumeliam* &c. Sed ut solummodo Cognatum, scilicet *viam vel iter*. Et proinde in Passivo posset quidem ex sententia Scioppii dici *Eor*, sed non aliter, quam si loqueretur ipsa *Via vel iter*. Immo in hisce locutionibus *Iridannatum* &c. vult Scioppius semper intelligi *viam* ante *iri*. Rectius sane, quam qui analogice & Grammaticae censent dici *Reus*, vel *contumelia itur*. Quid ergo? *καταχρηστος* seu Abusus hic est, haud dubie primum ex incuria loquendi ortus, & eodem modo expediendus, quo pag. 225. similia pene explicuimus. Etenim quum ait Horatius, *Magna mirorve foro si res certabitur nunquam*. Ovid. *Certatam lite Deorum Ambraciam* Cicero, *Ne Victoria quidem plauditur*. Alii passim, *Triumphantur hostes*: ex abusu dicta sunt haec omnia, dum, quia in Activo recte quidem, sed figurate per Ellipsin poterat dici *triumphare hostes victos, certare aliquam rem in foro, plaudere Victoriam*, ea nonnulli, non animadversa ratione harum locutionum simpliciter transfulerint in Passivam formam, mutando Accusativo in Nominativum. Et proinde sicuti *Certare aliquid in foro, Triumphare Medos*, significat certare propter al. triumphare de Medis: Sic *Certatur illa res, triumphantur Medi* denotabit re ipsa, certatur propter illam rem, triumphatur de Medis. Jam simili pene abusu, & eodem plane sensu dicitur, *Reus ille itur damnatum*, h. e. propter illum reum itur ad damnationem; *Contumelia itur factum* pro, contumelia est, ad quam faciendam itur, seu propter quam itur ad factum. Similis porro esse videtur etiam haec abusiva item, licet frequentissima locutio: *Petrus dicitur id fecisse*, vel *esse doctum*, pro quo Analogia Linguae Latinae postularer, *dicitur, Petrum id fecisse*, vel *Petrum esse doctum*. Sed & hic quum Activum esset *Dicunt Petram esse doctum*, in Passivo simpliciter, & ad exemplum etiam Graecorum, Accusativos mutarunt in Nominativos. Hujusmodi exemplis & rationibus abusus istarum locutionum, & revera lectio in Catone & Quintiliano asseri debet. At Plantum nullus dubito, recte emendatum à Scioppio. Nam sicuti *Contumelia itur factum*, quod ad sensum, revera idem est, quòd, *contumelia mihi fit*, vel potius *fit*, *Reus itur damnatum*, idem quod *Reus damnabitur*, sic ergo & *prada itur pradatum* deberet similiter significare, *prada pradabitur* passivo, atque ita etiam à Vossio exponitur. Sed Plautus pla-

sunt tempora futuri, aut præsentis, ut putant, sed ponuntur aliquando pro præsenti, aliquando pro præterito, sæpius pro futuro; *Credidi vos læsum iri*, id est, lædi, Præteriti est; *Spero carmina læsum iri*, id est, legi, futurum est. Quæ diximus testimoniis comprobemus. Terent. Andr. *Tu tibi in meam vitam laudem is quaesitum, scelus*, id est, quæris: ibid. *Cur te is perditum*, id est, perdis, Sallust. Catil. *Et dum paucis scelestis parcunt, bonos omnes perditum eant*: idem Jugurth. *Ne ignoscendo malis bonos perditum eatis*: idem de Rep. ord. *Dignitate alios, alios civitate eversum irent*. Plautus Aulul. *Ut me, meoque perditum ires liberos*, id est, perderes: idem Casin. *Argentum si quis dederit ultro ibit nuptum*, id est, nuber: idem Cistell. *Eunt depressum, quia nos libertinae stantus*, id est, deprimunt: idem Bacchid. *Et me ires consultum male*, id est, malè consuleres. Plinius in Paneg. *Ereptum alienas pecunias eunt*. Tacitus lib. 15. *Conrumelias ultum ibat*. Exempla infiniti. Quintil. libro 12. cap. 1. *Ultum ire scelera*, id est, ulcisci. Plaut. Cistell. *Qui mihi magis potueritis ire honorem habitum nescio*: idem Bacchid. *Desistat tantopere ire oppugnatum*: idem Milite; *Mibi amanti ire opitulatum*. Sallustius Jugurth. *Quippe cui Romæ omnia venum ire in animo hæserat*: ibid. *Cum maxima cura ultum ire injurias festinat*, id

ne aliud voluit. Nempe præda hæc ibit ipsa prædatum, seu prædabitur activo sensu. Sequitur enim confessum, ut cum in jure dote abeat, quam advenit. Præda ergo futura erat prædatrix, scil. majoris istius dotis. Hæc autem sententia effertur verbis Plauti, sed ita demum, ut correctæ sunt à Scioppio. Scilicet videtur mihi irer prædatum isthac prædâ, h. e. iri ab hac prædâ prædatum, ut præda sit, quæ eat prædatum; vel, iri ab aliis prædatum per hanc prædam, ut illa auctior abeat quam advenit.

id est, ulcisci. Marr. lib. 3. *Gaudes ducentas nuptium ire post mortes*, id est, nubere. In passiva. Cicero I. de divin. *Remigem quendam vaticinatum, madefactum iri minus triginta diebus Græciam sanguine*, id est, madefieri. Ter. Hecyr. *Quum interea rumor venit datum iri gladiatores*. Plant. Rud. *Mibi isthæc videtur præda prædatum iri*. Cic. 2. de invent. *Si illud concedatur, id non concessum iri oportet*. Plin. 2. epist. *Quæ absolutiora mihi videbantur, non fuit alienum iudicio tuo traditum iri*. Lactant. lib. 1. *Et Erythreæm se nominatum iri prælocuta est*. Itaque in activa; *Gaudes nuptium ire*, presentis est. *Gaudebis nuptium ire*, futuri; *gavisa fuit nuptium ire*, præteriti. In passiva; *Dictum iri oportuit*, præteriti temporis est; *Dictum iri oportet*, presentis; *Dictum iri oportebit*, futuri. Ex his collige, hanc esse periphrasim, in qua verbum *Es*, non significat, ut dixi, proprie motum, sed velut coire cum supino; sic Græcè *ὄν φρονιδίζεις*, pro *φρονιδίζεις*, honorat; *ναίσεις ἔχων*, pro *ναίσεις*, ludis; *ἔπι ὄν*, pro *sum*, & multa huiusmodi. Sic Latinè; *facere verba*, pro loqui; *fac nos missos*, pro mitte, & similia. Nunc expendamus locum Ciceronis in epistol. I. lib. 5. Verba Metelli ad Ciceronem sunt; *Existimarem pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, neque me absentem ludibrio læsum iri, nec Metellum fratrem ob dictum, capite; ac fortunis per te oppugnatum iri*. Cui respondet Cic. *Scribis ad me, te existimasse, pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, nunquam te à me ludibrio læsum iri: & inf. Quod scribis, non oportuisse Metellum fratrem tuum ob dictum à me oppugnari, &c.* Vides, oppugnatum iri, & oppugnari, nihil omnino inter se differre, quandoquidem ad, *læsum iri*, & *oppugnatum iri*, respondet Cicero per *læsum iri*, & *oppugnari*.

Gellius lib. I. c. 8. docet, apud antiquos in usu fuisse hanc vocem, *Amaturum* in infinito, sine numeris, generibus, aut personis, ita ut purum verbum, non participium deberet appellari, ut Gracchus; *Credo ego inimicos meos hoc dicturum.* [Varro I. rust. 68. *Pensilia, ut uva, mala, & sorba, si non demseris ad edendum, ad abjiciendum descensurum seminantur.* Valerius Antias; *Si res divina facta essent, omnia ex sententia præcessurum esse.* In talibus autem nisi sit Syllepsis numeri, generis, aut utriusque Ellipsin constituere licet, quasi subaudiatur, *Negotium*, id est, Res, credo inimicos esse negotium talia dicturum; *Omnia sunt hominum tenui pendentia filo, subaudi, negotia, ut Negotia hominum, dicatur Homines; sicut Cicero dixit Callisthenis negotium, pro Callisthene.]*

CAP. XII.

De Præpositione.

Præpositio est vox experta numeri, quæ casibus præponitur, & in compositione reperitur. Proprium itaque est præpositionis, antecire casum nominis: nam si secus fiat, figura est anastrophe, neque propterea natura præpositionis mutatur. Contra sentit I. Scalig. de causis ling. Lat. adducitque illa trita, *Mecum, tecum, secum, transra per, &c. sed falso: Rectum enim erat, cum me, cum te, &c. Præpositio inter particulas principatum obrinet, propterea quod casus regat, quum ceteræ omnes casum regere non possint, etiamsi aliter Grammaticis videatur. Putidum autem commentum est,*

est, verbum regere casum aliquem media præpositione; ut si dicas, *Abstineo me à pecuniis*, quum omnis ablativus necessariò à præpositione regatur, ut jam diximus. Et in hac oratione; *Omnes ibi erant præter Catonem*, nonne monstri simile est dicere, *Catonem regi à verbo*, erant?

Ex numero præpositionum, quas Grammatici pertinaciter asserunt, aliquas sustulimus, supra lib. I. quam de earum natura egimus.

Quapropter, *quamobrem*, præpositionis est Anastrophe, Grammatici vocant conjunctiones: sed *quapropter*, id est, *propter qua*, vel *propter que*; ut, *si qua*, *neque*, sunt accusativi antiqui. *Quamobrem*, cur in singulari sit conjunctio, & in plurali non item; ut, *quas ob res*, non video; „ alioquin & *hanc ob rem*, conjunctio erit, quo Lucretius utitur lib. 6. *Frigidus* „ *hanc ob rem fit fons in luce diurna.*]

Quocirca, id est, *circa quod*, eodem modo per anastrophem dicitur, ubi *d* aufertur, euphoniæ gratia. Sic Cæsar Scaliger: *mihî tamen* „ *Quod*, est accusativus pluralis, id est, *circa que*, ut mox dicetur in conjunctionibus.

Am, regebat olim accusativum; ut, *Am terminum*, unde *ambire*, *ambarvalia sacra*; nunc tantum in compositione reperitur.

Præpositiones casu destitutæ mihi adverbia non sunt, sed confugiendum ad ellipsin: deest enim casus rectionis; ut in illo Virg. *Longo post tempore venit*, id est, in longo tempore, post id tempus. Vide Ellipsin Præpositionum.

Vide ad pag. 151.

CAP.

CAP. XIII.

De adverbio. Nullum casum regit, nisi pro nomine accipiatur.

Adverbium videtur dici quasi adverbium quia verbis, velut adjectivum adhæret; ut, *benè dormit, graviter disputat, lente ambulat*; & est proprius modus in verbis, non ut grammatici putabant, comminiscetes, Imperativum, subjunctivum, cæt. quos nos ex conjugationibus sustulimus supra lib. I. capit. 13. Junguntur & adverbia aliis partibus; ut, *bene doctus, bene mane, valde velociter*. Sed hic etiam modus, quo aliquid fit, aut est, significatur.

At vide
istic No-
tas.

Adverbia, nisi pro nomine accipiantur, nullum casum regunt; ut, *crurum tenus, Tenus non est præpositio, quum genitivum habet; ut, satis vini*; „[subauditur enim, *sine*, ut intergrum sit, *crurum sine tenus*, Sallust. *Fine tinguinum ingrediuntur mare*, ubi supplendum *tenus*.] Vide Ellipsin, *Finis*.]

O, dicunt regere tres casus; ut, *O vir fortis, atque amicus; O curas hominum; O Cæsar invictè*. Sed quum dicunt, ait Cæsar Scaliger, O esse optandi, tantum abest ut assentiar, ut etiam, * *utinam*, putem esse interjectionem: neque enim modum ullum apponit verbo; idem

* *Utinam putem esse interjectionem*] Immo vero est ejusdem naturæ, cujus ut & uti. Nam additur, ut aliis etiam particulis, veluti *quianam, undenam*, immo & nominibus, Plaut. Aulul. III. 2. 13. *quid tibi meisnam in ædibus erat negotii* Bacch. V. 1. 27. *Quid tibi ex filionam agre est*. Porro ante *utinam* semper integra adhuc sententia intelligenda est, uti ostendimus ad pag. 64, extr.

idem enim est, *Amarem*, & *ultimam amarem*.
 Et, *O mihi prateritos referat si Jupiter annos*, idem
 est, *heu*, quare mihi non refert Jupiter? ne-
 que omnino vocandi ullum adverbium fit;
 nihil enim detorquet, aut addit, aut tollit à
 nomine, *Hac ille*, Vide quæ supra lib. I. cap.
 13. dicta sunt.

Quo, & *Unde*, sunt qui dicant regere accu-
 sativum; quia dixit Horat. *Quo mihi fortunam*
si non conceditur uti? & Cic. *Quo mihi Martis si-*
gnum pacis amatori? Horat. *Unde mihi lapidem*,
quorsum est opus? unde sagittas? Juven. *Unde tibi*
frontem, libertatemque parentis? Sed in his deest
 verbum *Paro*, vide in Ellipsi.

En, & *Ecce* non regunt accusativum, vel
 nominativum, Vide Ellipsin verborum.

CAP. XIV.

De conjunctione, contra omnium fere opinionem.

Conjunctio neque casus, neque alias
 partes orationis, ut imperiti docent,
 conjungit: ipsæ enim partes inter se
 conjunguntur, ut nomen nomini, nomen ver-
 bo, &c. Sed conjunctio orationes inter se
 conjungit; ut, *Cæsar pugnat*, & *Cicero scribit*.
 At verò quum dicis, *Cicero scribit*, & *vigilat*,
 duæ sunt orationes in Zeugmate figura: item,
Cicero, & *filius valet*, figura syllepsis est; ut,
Valet Cicero, & *valet filius*. Vide supra lib. I.
 cap. 18.

Neque huic assertioni obstat, quod Valla, *Lib. 3.*
 & omnes grammatici mordicus tenent, *Con-*
 junctionem semper jungere similes casus, *cap. 1.*
 exceptis paucis; ut, *Emi drachma*, & *pluris*: nec
 enim

enim conjunctio inventa est, ut similes casus jungeret. Sed demus ita esse, nonne similia junguntur in illis; *emi drachma, & plura, quum dedit, pretio?* Vide Ellipsim: idem Valla; *magna auctoritate es vir, vel magna auctoritatis: & subdit; Ceterum in eadem oratione non est utendum genitivo, & ablativo, nisi velimus illud Plinianum sequi; Choromandarum gentem, silvestrem fine voce, stridoris horrendi, hircis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Hec Valla: qui etiam paulo inferius adducit contra se duo Ciceronis testimonia, quæ vel non intelligit, vel non admittit; ut, Lentulum nostrum eximia spe, summæ virtutis adolescentem: & Scipio Africanus id ætatis, atque his rebus gestis.*

Lib. 3. cap. 17. Hic fudat Valla, & nihil explicat: idem alibi majores nugas necit, dum conjunctionis officium putat esse, similes casus conjungere; quum, ut dixi, * orationes tantum conjungat.

Lib. 7. cap. 2.

Lib. 3. cap. 26.

* *Orationes tantum conjungat.* Licet diversissimæ constructionis. Diversos casus junxit per conjunctionem. Gellius 3. 16. *Cum faceret eodem nomine & ejusdem argumenti Comædiam Liv. 1. 46. Crescendi in curia sibi occasionem datam ratus est. & ipse juvenis ardentis animi, & domi uxore Turia inquietum animum stimulante Sall. Jug. 7. Ubi videt neque per vim, nec insidias opprimi posse hominem. C. 23. aut per vim, aut dolis tentare c. 6. Facile Numida persuadet, cum ingenio infido, tam metuenti &c. Hist. I. in orat. Philippi. Quam per fidem aut perjurio violasti, ubi male contra MStos Codices editur perfidia. Diversissimam in verbis & integra oratione constructionem per conjunctiones conjunctam videre licet apud Liv. I. 1. Satis constat &c. C. situs deinde variis Antenorem cum multitudine Hænetam venisse in intimum maris suam, Euganeisque pulsus Hænetas Trojansque eas tenuisse terras, & in quem primum egressi sunt locum, Troja vocatur. XLV. 20. Omnibus bonoibus & present; est cultus, & proficiscentem persecuti sunt Romani, Florus III. 20. Tandem etiam totis imperii viribus contra Mirmillouem confurgitur; pudoremque Romanum*

De Conjunctionibus. 351

gat. Et hanc meam sententiam ipsa Vallæ testimonia confirmant; quibus etiam adde Cicer. de Nat. Deorum; Itaque pletri similem linguam nostri solent dicere; chordarum, dentes; nares, cornibus iis, qui ad nervos consonant in cantibus. Vides vocem similem nunc genitivo, nunc dativo conjungi. Horat. Aut ob avaritiam misera, aut ambitione laborat: idem; Hoc ego commodius, quam tu præclare Senator, Millibus atque alis. Martial. lib. 12. Si te rure coli, virideisque pigebit ad aras. Ter. Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem. Cic. Me, ut sibi essem legatus, non solum suasit, verum etiam rogavit. Sallust. Catil. Imitari, bonis quam inviderere malebant. Cic. 4. epist. Ne, aut tibi exire ex urbe necesse sit, aut mihi accedere. [Plaut. Pæn. prolog. Si quid mandare vultis, aut curarier: idem Afin. Ut meque, teque, atque ingenio nostro decuit. Livius 28. Una & trajecisti me audistis, & molientem hinc Annibalem, & obsideri Carthaginem: ubi, molientem, non moliri dixit.] Cæsar 3. Civil Nul- la fuit civitas, qua non Cæsari pareret, atque imperata faceret.]

De quamvis, licet, quamquam, etsi.

LAURENTIUS VALLA anxie torquetur in explicanda differentia harum particularum, Quam-

nius Crassus asseruit. Sall. Jug. 79. Græci optionem Carthaginensium faciunt, uti vel illi, quos finis populo suo peterent, tibi vitæ obruerentur; vel eadem conditione sese, quem in locum vellent, processuros. Ibidem. Carthaginenses in ea loco Philæntis fratris aras consecravere, aliique illis domi honores instituit. c. 101. cum pedibus, quos Volux filius ejus adduxerat neque in priore pugna, in itinere morati, interfierant. Val. Max. l. 1. 2. Pont. Max. fluvium Martialem urbem egredi passus non est; religionisque summum Imperium cessit.

Quamvis, Licet, Quamquam, Esst. cæt. & tandem nihil agit.

Quamvis factum est ex, *Quantumvis*, & *Quantumvis* sunt duæ voces, ex *volo*, & accusativo *Quantum*. Hinc poteris expiscari, quo in loco, aut quam in partem scriptoris sedem habeat: est enim veluti concedentis, „ut de-„ fit, * *Fac ut*, dato seu posito quod tantum, „ quantum vis;] neque unquam reperietur vox *Quamvis*, ubi tu non possis substituere, *Quantumvis*. Virgil. *Quamvis multa meis exiret*

Quamvis *victima septis*, id est, *quantumvis*. Horat. Ille cum indi-
cetivo. *quantumvis rusticus*, inquit. Apud Horatium semper legitur in primo præfenti; ut, *quamvis*

conspicitur; *quamvis* est monitus: *quamvis* fingeris ad rectum; *quamvis* satis tibi consulis. † Alii cum junctivo. secundis temporibus jungunt. Cic. *quamvis* illo felix sit, sicut est. Virgil. *Quamvis* ille niger, *quamvis* tu candidus esses. Itaque sicut utimur, *amasti*, pro *amavisti*, ita *quamvis*, pro *quantumvis*.

Licet, verbum purum putum; ut, *Per me licet*, quod Hispanè melius explicatur, *Sea*, *presupongamos*. Et etiam concedentis, ut quum quis

* *Fac ut &c.*] Vel potius *etiam*. Veluti in illo Virgilii. *Quamvis multa &c.* pro quo plenius diceretur, *etiam* exiret tam multa, quam multa ut exeat; vis. Hinc conjunctim apud Cicer. ad Atticum XVI. 7. *quamvis*. Et mox *licet quamvis*.

† *Alii cum secundis &c.*] Neque semper Horatius primis temporibus, neque alii semper secundis. Et enim Horatius od. IV. 6. *Filius quamvis Thetidos Marina Dardanus* *interis* *quateret*. Et Serm. II. 4. *Nam quamvis resera* *memori* *mibi* *pectore* *cuncta*; *Non tamen &c.* Et sic alibi. Sæpius tamen ille primis jungit temporibus, sed & id faciunt quoque alii, licet frequentius secundis. Ovid. III. *Fast.* *Mœnia conduntur, que, quamvis parva fuerunt, non* *saevum* *expedit* *transiisse* *Remo*.

quis dicit: *Veniam ad te?* * alius respondet, *licet*.
 Hinc *libri licent, servi licent*, id est, venduntur.
 Hisp. *Andar en venta, Estar en almoneda*, ita ut
 cuilibet liceat emere, *Enas licebit*. Unde hæ
 duæ voces eleganter conjunguntur, *quamvis*
licet. Cicero 3. legib. *At duo Gracchi fuerunt, &*
præter eos, † quamvis enumeres multos licet, cæter.
 Itaque in hoc sensu dices; *licet, licebit, liceat*:
 & quamvis sono conjunctionis effeatur, vera
 tamen verba sunt, in quibus deest, *ut*: nam
licet facias, est idem quod, *licet ut facias*; * un-
 de non potest jungi primis præsentibus: non
 enim dices; *Licet es doctus, hoc non intelliges*; sed,
licet sis doctus. Horat. *Licebit ser injecto pulvere*
surras.

† *Quamquam*, fuit accusativus quantum quan-
 tum,

* *Alius respondet, licet.*] Et hinc simpliciter, proaffirma-
 tione ponitur Pl. Amph. IV. *Nunquid vis? Atc Ut effu-*
tum adveniat, IV. Licet Capt. V. 1. 19. Sed queso ut homi-
nem subeas accessi. HE. Licet. Et sic alibi sæpius. Sed im-
 primis Rud. IV. 6. Ubi per totam Scenam responderit
 hoc vocabulo, adeo ut Trachalio discedens dicat. *Di*
insolent cum sua licentia, lia meas replevit aures, quicquid
memorabam licet.

† *Quamvis enumeres*] h. e. licet ut enumeres tam multos,
 quam vis. Pro *licet* hoc in sensu usarpabant Poëtæ etiam
licebit. Unde Ovid, Met. II. 58. *Placeat sibi quisque li-*
cebit; Non tamen ignifero quisquam consistere in axe Me valet
excepte.

* *Unde non potest jungi primis presentibus*] Aliter tamen lo-
 cuti sunt sæpe ICti veteres. Vide Exempla apud God.
 Stewech. de part. LL. Sed quæ tamen probari nequeunt,
 cum analogia & ratio constructionis postulet, ut secunda
 tempora seu subjunctiva sequantur in hoc usu *ut Licet*.

† *Quamquam fuit accusativus*] Accuratius hic agit Auctor
 Noster de particula *quam*, ejusque origine ac usu, ideo
 & ego in hunc locum distuli meæ sententiæ explica-
 tionem, Censurille *Quam & Tam* esse contracta ex *Quan-*
sum & Tentum. Ego vero è contrario à *quam & tam*
 de.

derivari puto *quanius* & *Tantus*; plane sicuti ab *isdera* *quando* & *Tandem*. Quid ergo & unde illa ipsa particula? Nempe *qu* *quam* est accusativus pronominis relativi, & adhibetur cum ellipti præpositionis *κατα*, sed ira frequenter in hoc peculiari usu, ut prorsus præferat speciem peculiaris vocalæ, unde idcirco alia etiam deriventur. Nam primo quia habet quandam quasi significationem intensivæ relativæ, quæ aliquando cum interrogatione est conjuncta, format ex sese Adjectivum *quantius*. Deinde quia adhibetur sæpissime etiam ad denotandum tempus, veluti fit in *postquam*, *antiquam*, *interquam* &c. (de cuius constructionis ratione vide me ad pag 151.) hinc ortum etiam est *quando*. Atque ira forte etiam ab Ablativo *Qua*, quia & is sæpissime ita absolute adhibetur ad norandam rei qualitatem seu rationem & viam, qua quid fiat, deductum eodem plane modo videtur *Quis*. Nisi malis esse hoc & *Totus* ab *δις*, *τοις*. Obstat his videbitur vocula *Tam*, quæ ad certum catum in Lingua Latina referri nequit. Ast vero est ea pura pura Græca, Accusativi *την*, qui Latina forma aliter pronunciari nequit, quam per *το* *Tam*. Novimus autem ex Lingua Græca Latinam prorsus esse desumptam: & proinde sicuti in Græca sibi respondent in hac relatione *η* & *την*, unde & *ηνικα* & *τηνικα*, q. d. *καθ' ηνικαν*; *καθη την ηνικαν*; sic in Latina *quam* & *tam*. Et cum enclitica *de*, ut *ηνικα δε*, sic *Quamde*, quomodo antiquos dixisse exemplis probat Festus, pro *Quando*; Et *Tandem*, pro quo item proinde olim putem dictum *Tamde*. Nam certe & Festus *Tam* pro *Tam* in carmine possum ait, & Lipsius Epist. Quæst III. x. ibi legendum censet *Tamle*. Sed & M à posterioribus demum additum extremo plerorumque vocabulorum, patet ex antiquissima inscriptione L. Scipionis, & colligitur ex eo etiam, quod sola hæc consonans in metro, sequente vocali, elidatur. Hæc vera est origo horum vocabulorum. Jam quod ad constructionem attinet, eadem est illius ratio, sive *quantum* occurrat, sive *quam*. Illud supplendum est, *κατα* *quantum* *negotium*; hoc, *κατα* *quam* *rem*. Eodem utriusque sensu. Si dicas *quam* *Doctissimum*, significas hominem Doctissimum, quouque, ad quam rem, quis esse potest. Sin, *Doctior est quam* *Cicero*, dicis doctiorem esse, præ ea re & ratione, ad quam rem & rationem doctus est Cicero. Sic *perquam* (de quo vide ad pag 136. ut de *postquam* ad pag 151.) & similiter *præterquam*. Nam quum Terentius ait, *verbum si mihi unum, præ-*

præterquam, quod te rogo : *faxis*. h. e. præter eam rem seu rationem, juxta quam est id negotium, quod te rogo. Patet jam etiam ex his, *Quamquam*, *quamvis*, *quamlibet*, esse veros accusativos *quod* *quæ*, *quæ*, *quæ*, *quæ*. Ergo *Quamquam* si doctus, idem est, ac si dicerem, ad quemcumque ille modum est doctus *Quisquam* in animus in nullo horret, h. e. ut ut, quæque seu quæcunque tandem ratione animus id meminisse horret Prop. I. 19. *Quisquam* te in me rem ventur satis *non* h. e. ad quamvis rationem te remorentur, tamen &c. Vel etiam te remorentur, quam vis. Patet etiam vis *ut* *Tanquam*, Plaut. Caf. V. 2. *Tenebra* ibi erant, *tanquam* nox. h. e. erant ibi tenebræ ad eam rationem, ad quam est nox. Sed & frequentissime in his per Ellipsin etiam supprimitur verbum *posse* fieri. Id quod fit pene, quotiescunque cum parti. alis intentionis conjungitur *quod* ut *nimis*, *mirè*, *fane* *quam*. Plaut. Capt. I. 2. *quod* ego *nimis* quam cupio, h. e. quod ego tam, seu eam rationem nimis cupio, ad quam rationem cupere possum, aut fieri potest. Gell. V. 14. *Est* in prædicatoris doctrinis *sua* *fane* *quam* venditator, h. e. est fane tam venditator, quam potest esse. Et hinc etiam additur sæpe *quod* *potest*. Plaut. Truc. IV. 2. 42. *Quam* *potest*, uno verbo *elogiar*. Men. Prolog. 6. *Conferam* *quam* *puero*, in verba paucissima. h. e. ad quam rationem poterò. Ne dubites esse in his pronomen Accusativi casus *quod*, *Quam*, eandem tibi locutionem in alio genere ejusdem pronominis & casus offeram. Ter. Eun. II. 1. *Munus* nostrum ornato, *verbis*. *quod* poteris, & *si* in amulunt, *quod* poteris, ab eò delicto. Ubi *quod* poteris significat, ad quod negotium; & proinde idem est cum *quod* *quam* poteris. Horridiora autem in his ut & aliis, sæpe deprehenduntur hæc supplementa sed & idcirco, seu elegantie majoris gratia, omissa sunt. Nam si uteremur integris semper & plenis locutionibus, quam maxime incompta, & profus absona foret oratio: Velti quod ex Cicer. Verrin. III. adfert Sanctius *Quid* *vis* *plur* *si* *in* *ni* *imperabatur*, *quod* *quantum* *exar* *rant*, si supplere velis hoc modo id facere debeas, *plus* *eò* *et* *memoria* *ad* *quam* *rem* *est* *tantum* *in* *fructu* *negotium*, *quantum* *fructu* *in* *negotium* *exar* *rant*. Similiter Verrina V. *Sexies* *tantum*, *quod* *quantum* *saturni* *fit*, *ablatum* *est*. h. e. *Sexies* *tantum* *negotium* *ejus* *rei* *vel* *mensura*, *ad* *quam* *rem* *est* *tantum* *negotium*, *quantum* *negotium* *saturni* *fit*. Vides, quam aliena ab aurium voluptate & orationis concinnitate sint hæc supplementa, sed, & idcirco etiam præcisâ sunt, reuera tantum illa *vocula*, in qua vis transitionis in comparando consistit,

Tam vel
Tantum
cum El-
lipsi.

tum, ut *Tantum*, tantum quantum: ut Ovidii illud; *Tam felix esses*, quam formosissima vellem, id est, tantum esses felix, quantum es formosissima: ubi deest, *utrum*, id est, circa quantum, vel in quanto: item illud; *Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet*, id est, tantum, quantum. Et esse has particulas consicissas, indicat illud Livii lib. 9. *Quantum Romæ terrorem fecerat, tam letam famam in Samnium ad hostes tolerat*. Deinde, quemadmodum passim dicimus; *Quam familiaris, quam proximè, quam maximam, quam plurimum, quam potest*: ita dixit Plautus Amph. *Nescio quantum tu familiaris sis, nisi actutum hinc abis*. Liv. lib. 25. *Simul altitudinem iniuri, quantum proximè conjectura poterat, permensus*. Plinius in epistol. *Dedit enim mihi quantum maxime potuit, daturus amplius, si potuisset*. Columell. 12. cap. 21. *Exploratum habeat quantum plurimum falsæ aquæ vinum quod fecerit, sine offensa gustus pati possit*. Terent. Eunuch. *Comprehendi jube quantum potest: idem Phormio*. *Quantum potest, nunc conveniendus Phormio est*. At dices, si vocula *Quam*, significat *Quantum*, quid est illud, quum post eandem invenis iterum *Quantum*? Cic. 5. Verr. *Sexies tantum, quam quantum satum sit, ablatum esse*: & 4. Verr. *Majorem pecuniam Prætori pollicetur, quam quantam tu dedisti: idem 3. Orat. Ut majus quidam de Lucio Crasso,*

sed quævis non nisi per illa supplementa explicari plane, & ut oportet potest. Sed & id ipsum, quod ita concisè sunt hæc locutiones, indicio est manifestò, minus concinnas & jucundas auribus accidere illas, quum integræ sunt. Quamobrem supplementa illa non debent à nobis rejici, quia forte aures nostræ & elegantia sermonis ab iis abhorrent. Vide hac de re, seu de illa supplementorum necessitate, licet insulforum, agentem etiam Sannitium initio lib. IV.

*Crasso, quam quantum à nobis exprimeretur, suspicetur. Et 5. Verr. pluris senatum aestimasse, quam quanti esset annona. Plaut. Merc. Oratio Adopol pluris est huius, quam quanti empti est. Cicero 3. Verr. Quum ex agris tres fratres consortes profugissent, quod iis plus frumenti imperabatur, quam quantum exararant: idem 2. Orator. Si te intellexerem plus conatum esse suscipere reipub. causa muneris, quam quantum prestare potuisses, cæt. & 3. Orator. in princ. Ac mihi quidem veteres illi majus quiddam animo complexi, plus multo etiam vidisse videntur, quam quantum nostrorum ingeniorum acies intueri potest. Cato in rusticis; Qui oleam emerit amplius quam quanti emerit, omnis pecunie centesima accedet. Respondeo, in usu esse vocem *Quantusquantus*. Terent. Adelph. Tu *quantusquantus es, nihil nisi sapientia es.* Cicero Attic. lib. 12. *Sed quantiquanti bene emitur, quod necesse est. Addo insuper, in omni comparatione deesse particulam Præ, ut, doctior Cicero, quam subaudi præ; & Cicero limatior est, quam Sallustius, pro, doctior præ, ut sit, præ quam Sallustius, deest præ, ut sit, præ quam Sallustius. Plaut. Amph. Satin' parva res est voluptatum in vita, atque in atate, vel præ te agunda, præ quam quod molestum est, id est, quantum * præ eo, quantum: idem Aulul. Sed hoc etiam pulchrum est, præquam ubi sumptus petunt, id est, præ eo, quantum est, ubi sumptus petunt. Sic dicimus, Præ ut. Ter. Eunuch. Præ ut huius rabies que dabit. Plaut. Aulul. Parum etiam præ ut futurum est, prædicat: idem Mercator. prolog. Præ quam res patitur studuit elegantie.**

Etsi, coaluit ex duabus partibus, etiam & Z. 3 si;

* *Præ eo quantum]. Immo supple, præ ca, re, ratione, mensura, juxta quam rem est id negotium, quod neque molestum est,*

si; deinde vero assumit socias: nam dicimus conjunctè, *Tametsi*, &, *tamen etsi*; „[quoniam * *priscè Tam* significabat, *Tamen*, „teste Festo, quod non semel apud Plautum „legitur.] Terent. Andr. Ibo, *etsi* Hercle *sapè jam me spes hæc frustrata est*, id est, etiam si Disjunctè etiam has voces legi aliquando necesse est. Cic. in partitionibus; *Et si incidet imprudentiæ causa*, cæt. Terent. Phormio; *Et si tibi res sit cum eo lenone, quo cum mihi est, tum senties*: ibid. hoc modo usus est dictione hac *Tametsi*, ubi aliqui legunt, *Tamen etsi*, *Metuit*, inquit, *hic nos, tametsi sedulo dissimulat*: idem Andr. Obtundis, *tametsi si intelligo*: & multis aliis in locis. Aliquando huic voci respondet aliud *Tamen*. Cic. *Tametsi causa postulat, tamen quia postulat, non flagitat, præteribo*. Vide infra, *Etsi quamvis*.

Acutius, quam par est, distinguit Valla has particulas, *Etsi, quamvis, quanquam*, & alia; at Cicero hæc parum curat, apud quem *Etsi, quamvis*, conjunctè lego, ut paulo inferius dicitur.

De Quandoque.

QUANDOQUE, particula nunquam satis intellecta fuit a Grammaticis: nihil enim minus

* *Priscè Tam significabat Tamen*] Haud dubie *Tamen* est ortum à *Tam*, & intendit solummodo ejus significationem. Nam si rectè illius usum consideres, nihil aliud norat, quam *E tunc, vel sic*. Veluti in illis Terentii, quæ male Auctor distinguit, *Metuit hic nos tametsi sedulo dissimulat*. Idem enim est, ac si diceretur *Metuit hic nos tamen, etsi &c.* & sensus est, etsi hic sedulo dissimulat, vel sic nos metuit. Sic *obtundis tametsi intelligo, pro, etsi intelligo, tamen obtundis*, h. e. vel sic obtundis.

nus significat, quam quod illi somniant. Abscissa est ex *Quandocumque*, & ubi est vox *quandoque*, aptè poteris substituere, *Quandocumque*. Hor. in Arte; *Indiguor, quandoque bonus dormitat Homerus*, id est, *quandocumque dormitat*: idem Ode. 1. & 2. l. 4. Carm. Colum. in fine operis; *Quandoque arabitur*, id est, *quotiescunque*. Pers. Satyr. 4. *Qui, quandoque jugum pertusa ad compita figet, cæt. Ingemit*. Cic. in Somnio, apud Macrobi. secundo somnii cap. 11. *Ita quandoque, quum ab eadem parte Sol, eodemque tempore iterum defecerit, expletum annum habeto*. In vulgatis Ciceronis operibus, legitur, *quandocumque*, quam lectionem Macrobii tuetur Aldus Manutius Pauli F. plures ex Pandectis locos adducens in confirmationem. Sueton. Julio; *Tabula aenea in monumento inventa est, conscripta literis, verbisque Græcis in hanc sententiam; quandoque ossa Capys detecta essent, fore, ut Fula prognatus manu consanguineorum necaretur*. Itaque, *Quandoque*, sæpius duas orationes separatas postulat, ut vox *Quandocumque*; sed aliquando utraque vox cum una oratione reperietur, dum tamen * futurum aliquod tempus, & veluti quandam conditionem designet. Horat. *Quandoque de futuro, pro aliquando*. *Garrulus hunc quando consumet cunqve*, id est, *quandoque*. Hisp. *algum dia*. Javen. Satyr. 5. *Pul-*

Z 4

* *Futurum aliquod tempus*] Sic quidem & Plinius Paneg. 9. *Ubi quandoque inter posteros quæretur, an illud in Deus fecisset.* & cap. 28. *Ex his aliquando nascentur, quibus ut mentis opus non sit.* Sed & cum Præteriti Temporis verbo, & ut Præteritum designet. Liv. IX. 10. *Quandoque bestes homines inesse P. R. Quiritum fœdus est in eis spondere, atque ob eam rem noxam incertum, ob eam rem hujus homines verbis dedit.* Ubi simpliciter ponitur pro *Quoniam*. Quis sæpe antiquissimos *res quo* addidisse pronomini relativo, & inde derivatis ostendit Gronovius Pater allatis exemplis ad Liv. I. 24.

sandum vertice vaso Præbebis quandoque caput, neque dura timebis Flagra pati. Tacit. 1. Annal. Seruiendum esse faminae, duobusque insuper adolescentibus, qui Remp. interim premant, quandoque distrabant. Hisp. que al presente la opriman, y despues la dividan: idem 6. Annal. Postremo Græcis verbis in hanc sententiam alloquutus; Et tu Galba quandoque degustabis imperium, id est, quandocumque. Hisp. algun dia, aliquando. Apud Ciceronem bis invenitur hæc vocula lib. 6. epist. 20. Ego me Astura diutius arbitror commoraturum, quod ille quandoque veniat: & 3. Tuscul. non longè à principio; In eundem cadit ut seruiat, ut virtum se quandoque esse fateatur: ubi Lambin. edidit, aliquando esse se fateatur, ex fide manusc. Non raro hæc vox in duas partes dividitur, ut,

Quando-Quandoque, pro, & quando, ut si dicas; *Quandoque*, pro, do ego te videbo; quandoque completar Liv. lib. 1. & *quando-* Inde ordine alii rogabantur, quandoque pars major eorum, qui aderant, in eandem sententiam ibat, bellum erat consensu fieri solitum, cæt. Hor. Satyr. 6. lib. 2. O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit Ducere? Cic. 2. Div. Vident ex constantissimo motu Luna, quando illa è regione solis facta incurrat in umbram terræ, quandoque eadem Luna subiecta soli, cæt. Prædictarum autem trium acceptio- num exempla quamplurima in Pandectis reperiuntur, in quibus observandis acri iudicio est opus: nonnulla tamen ordine adscribam.

Quando- Primæ autem hæc accipe, 1. 2. D. solut. matr. *que*, pro, *quando-* Dotis actio filia non erit adempta, quandoque sui juris *cumque* filia fuerit facta, 1. si fundus, 13. D. de reb. eor. qui sub tut. Quandoque domino prædium cum fructibus vindicanti, doli non inutiliter opponitur exceptio. 1. quod pupillæ. D. quando dies leg ced. Quod pupillæ legatum est, quandoque nupsit

cæt.

De Conjunctionibus. 361

cæt. 1. & per iurandum 13. D. de acceptil.
Quandoque ei creditum fuerit, tenetur. lib. 3. tit. 15.
Inst. §. 1. & quandoque nobis non eadem res, sed
aliæ ejusdem naturæ, & qualitatis redduntur, inde
etiam mutuum appellatum est: alii legunt, Quoniam. Pro Ali-
Secundæ acceptionis hæc erunt, D. lib. 1. quando.
tit. 7. l. 22. de adoptionib. Caterum si fidei ejus
committat, ut quandoque restituat, non oportet ad-
mitti fidei commissum. l. si fundas 13. D. de re-
bus eor. Quandoque domino prædium cum fructibus
vendicante, doli non inutiliter opponitur exceptio.
l. continuus 127. §. item qui, D. de verb.
Liberatur qui se daturum spondit, si quandoque tradit.
Tertiæ acceptionis, l. in substit. 31. D. de Pro, &
vulg. & pupil. Queritur quisquis hæres, quando-
que fuerit, intelligatur.

De Quod.

Quod, particula prima linguam Latinam
post Ciceronis aureum sæculum ausa est detur-
pare. Hæc Aristotelis, & Platonis dialecti-
cam, & utramque Philosophiam pessimè dila-
ceravit; hæc juris utriusque disciplinam bar-
barorum traditionibus, & commentariis ex-
carnificavit, hæc etiam in Sacræ Theologiæ
commentarios, & Latinas versiones ita impe-
tum fecit, ut peritissimos alioqui viros in
summum barbariæ barathrum detruserit. Quo
magis irascor Erasmo Roterodamo, qui,
quum in Latinam linguam novum testamen-
tum vertere tentaverit, hanc pestem, quæ
linguam Latinam pessum dedit, nescierit, aut
non potuerit evitare: sæpè enim repetit,
dico, quod; aut, Dixi vobis, quod ego sum. At
dices, fidi esse interpretis verbum verbo, ut

Horatius insinuat, reddere. Fateor libentissimè id, & Horatium id sentire assevero; sed idiorismos, & quascumque peculiares cuiusvis linguae proprietates nemo sanus in aliam linguam, verbum ex verbo reddens, rectè transfundet. An ferenda sunt illa, quæ summus Theologus passim in scholis inculcabat; *Hoc argumentum tangit de cuspide in album?* & *O valeat me Deus?* Quid si velis Hispanè dicerè; *Saltar fuera del coro*, sicut Latinè dicitur, *extra chororum saltare?* ut loquacem satis concionatorem dicentem nuper audivi. Cur non vertimus Græcorum articulos, aut duas negationes, quæ apud illos magis negant? & * cur non dicimus, *utor libris, quibus habeo*, quod Græcis est frequentissimum? Cur genitivos temporis in ablativo convertimus; ut, *Imperante Cæsare?* Particula græca *ὄν*, invexit hæc tanta mala, quæ vertentibus Græca Latinè, aut omnino esset omittenda, aut aliter; quam per *quod, quia, quoniam*, esset explicanda. Nonne vides quàm foedè Boëtius translulerit principium secundi Posteriorium, dam inquit; *Querimus autem quatuor, quia, propter quid, si est, & quid est*, nam prima quæstio, quæ Græcis est *ἄ*, significat rem ita esse; ut, Solem deficere. Cicero multa transtulit è Græcis, ubi particula *ὄν*, passim occurrit, † nusquam tamen apud Ciceronem apparet.

Quo

* *Cur non dicimus?* Sic tamen, aliquando etiam Latinos loqui docet ipse infra, ubi agit de Hellenismo

† *Nusquam tamen apud Ciceronem &c.* Existimat ergo Sanctius barbare loqui, qui dicant, *Sic quod, Dico quod, Credo quod*, & similia: ac proinde Auctorum loca, in quibus ea locutiones occurrant, vel conjecturis vel contortis explicationibus pervertit: nonnulla etiam suspecta habet

bet, tanquam adulterina: immo vero etiam ipsos Senecam, Plinium, & æquales omni in his auctoritate exiit. Interim ipse, quou jure uiretis, qui eas locutiones ut barbaros plane tanto studio hic damnat, cavere sibi tamen ab illis in hac eadem dissertatione non potuit, dum in extremo ait. *Adde quod multo uiciorum Græce scripturum.* Cujus utique eadem est ratio, ac si Auditorem suum moneret, *licet muer, quo mult &c.* In contrariam itaque sententiam abierunt Manutius ad Cicer. Famil. VII. 28. Hen. Stephanus de Latin. falso susp. Vossius de Construct. cap. 26. & 62. Sed maxime Scioppius, qui de his accuratissime egit in Auctario, Mariang. Ep. 6. Quibus accedit etiam Clariss. Auctor Novæ Meth. Ut adeo viderentur jam hæ phrasæ illæ, unde ejectæ, pedem tulerant, quasi postliminio restituta. At vero Vir summus, cujus ego auctoritati in hoc literarum genere quamplurimum sane tribuo. Joh. Fred. Gronovius eas proliis iterum explodit, atque adeo, ut ad Plant. Alin. L. 1. 37. *Nunquam in græcæ tractat. xiff. dicat Scopiann, quam cum congefit aut mile intellectis A & um locis iungere voluit. Scio quid. ut v. eius usupat. Luvius dicit, mona is tyrans, ab hæ Barbarie sibi iocant.* Similiter ad Phædr. fab. 8. in Notis Schefferi aut corrupta, aut aliter pronunciat o ienda, quæ in hunc rem congeffit Scopiann. Quid faciam? durum profecto contra Tanti Viri auctoritatem & tam præcisam sententiam calcitrare. Et tamen, ut verum fatear, prorsus ego quidem cum Scioppio, &c. heic sententiam. Nam nimis certe multa & clara in hanc rem sunt Auctorum loca, quam ut ea omnia vel corrupta esse possint, vel eorum constructio non facile à quovis perpici queat. Præterea iusta satis huic locutioni subest ratio, de qua deinceps videbimus. Nunc primum loca ipsa, & ea quidem, quæ apud alios non inveni, memorabimus. Cic. Amic. 2. *Quarunt quidem multi sed quid respondeo, quod animadverti, se dolorem, quum a ceteris amiserunt viri morio, ferre moderate.* Quid clarius & certius? Nam perinde utique est, sive respondeo quod animadverti, sive dico quod animadverti scripserit Cicero. Nec etiam ulla hic corruptelæ suspicio esse potest. Manifestum enim certa ratione hic ita locutum Ciceronem, ne Infinitos cumulando & aggregando orationem minus redderet concinnam. Ibid. cap. 17. *aperirebatur, quod homines omnibus in rebus diligentiores essent, ut capras & oves, quot quisque haberet, dicere possit, amicos quot haberet, non possit dicere: & in illis quidem parandis adhibere curam, in amicitia eligendis negligentiores esse.* Etiam hic locus valde notabilis, si quis.

quidem in eo à τῶν querebatur simul dependet. Quod cum Verbo Finito, & Infinitum dein cum suo Accusativo. Ut adeo hic utriusque eadem sit ratio, & τὸ Quod cum Finito manifeste ponatur eodem sensu, quo mox Infinitum. De Senect. cap. 18. *Multa in nostro collegio praeclaras sed hoc inprimis, quod ut quisque aetate antecellit. ita sententia principatum tenet.* Petron. *Quod verberatus sum nescio,* Phæd. fab. 83. *Scio. quod virtuti non sit credendum tua.* Ubi Gronov. ex conjectura malit *Quam.* Liv. III 57. *Scituros, quod sine restituta potestate redigi in concordiam res nequeant.* Ubi item legit *quam,* quia MSS. quidam habent *que.* XLII. 33. *P. Licinius eos Scitum recitari iussit, primum quod bellum Senatus Perseo iussisset: deinde quod veteres Centuriones quam plurimum ad id bellum scribi censuisset: Nec illi qui non major annis quinquaginta esset, vacationem militiae esse.* Ubi jam relinquuntur intacta. Manifeste tamen τὸ Quod his poni pro Infinito patet ex eo, quod tertia pars hujus Sciti per Infinitum exprimitur. Florus II. 6 47. *Parva res dictu est, quod illis diebus ager invenit emptorem.* Gell II. 18. *De Epicteto, quod is quoque servus fuit, recentior est memoria.* Ovid. Pont. I. 8. 26. *queror. & jucunde sodalis, Accedant nostris seva quod arma malit.* IV. II. 21. *Adde, quod, (atque utinam verum tibi venerit omni) Conjugio felix jam potes esse nove.* IV. 14. 35. *Adde, quod, Illyria si jam pice nigrior esset, Non mordenda mihi turba fidelis erat.* Non video quomodo hæc aliter explicari queant, ac illa, *Scio quod, Dico quod.* Et tamen in Ovidio metri certe ratio τὸ Quod mutari in *Quam* vel *Quem* non patitur. Similia his etiam illa Plauti Merc. III. 4. 10. *Id illi vitium maximum est, quod nimis tardus est.* IV. 2. *Parumne hoc est male rei, quod amat.* Tum & ista, in quibus *Nisi* præcedit. Captiv. II 3. 43. *Nam nisi quod insidiam habes, liberum me esse arbitror, h. e. nisi esset id negotium, quod hab. cust.* Florus I. 22. *Nec minus ille atrociter injuriam armis vindicasset, nisi quod mater jam inferentem signa filium lacrymis suis exarmavit. h. e. nisi evenisset negotium, quod.* &c. Denique & hoc Cœlii Famil VIII. 14. *Propositum hoc est, de quo sunt dimicaturi, quod Pompejus constituit non pati Casarem aliter Consulem fieri, nisi exercitum tradat.* Ubi plane τὸ Quod respondet Græcorum ἢ. Sed exemplorum satis. Alia enim videri etiam possunt apud modo laudatos Viros. Quapropter nunc porro rationem constructionis indagemus. Censet Sanctius, *Vocem Quod nisi relativam sit, lacum apud Latinos non habere.* Recipimus sane illud, quia & in illis locutionibus, quas explodit, relativam esse contendimus. Imo vero etiam ipsum ἢ, quod

Quo solo argumento barbarè loqui omnes affe-
vero,

quod causam dedisse huic corruptelæ Linguae Latinae quaeritur Sanctius, nihil esse nisi pronomen relativum, etiam ab eo nunc scriptura distinguatur, ostendit accurate Doctiss. ille Auctor Novæ Methodi, quum de Lingua Græca agit, lib. VIII. c. 9. Et quis dabitur esse relativum, quum sæpe pronomen ad quod refertur, tum in Græca, tum in Latina exprimitur, veluti fit in primo illo Ciceronis loco. Sed ego id respondeo, quod animadverti, h. e. respondeo id negotium, juxta quod negotium animadverti. Hæc enim est constructio & ellipsis in his ratio: Statuendum enim hic esse supplementum vocabuli, ad quod referatur pronomen relativum, patet ex eo, quod, ut dixi, sæpe præmittitur expressum pronomen, cui utique subintelligi debet substantivum negotium. Jam in ipso *est*, seu quod subaudiendam esse præpositionem *καὶ*, vel *et*, h. e. ad, juxta, manifestissimum ex eo, quod sæpe pro solo *est*, cum habet speciem conjunctionis, legetur *καὶ est*, *est est*, id quod jam observarunt Lexicographi, & ex sacris quoque scriptoribus ostendit N. M. Auctor. Quando ergo dicitur, *id illi vitium maximum est*, quod nimis tardus est, construe & supple, id vitium, juxta quod vitium, *καὶ est*, nimis tardus est, est illi maximum. *Parum hoc est mala rei, quod amat?* Supple, est, hoc negotium, juxta quod negotium ille amat? h. e. quod negotium in illius amore consistit; negotium parum malæ rei? Sic ergo etiam, *scio jam, quod filius meus amet*, & reliqua exponenda sunt ac supplenda eodem modo. Denique *scio quum*, quod præfert Vir summus, & *scio quod* eodem profus constructionis ratione dicuntur. Nam illud est, *scio rem, vel rationem, juxta quam amet filius*; hoc, *scio negotium juxta quod amet* &c. Tantummodo usus vulgi fecit aliquod discrimen in significatione, dum illud adhibuit maximè ad transitionem, quæ simul significet intensiorem modi, hoc ad eam, quæ significet ipsum rei negotium, sæpe tamen etiam Modum, unde promiscue aliquando ponitur, *Quid & Ut*. Sic satis probatas puto has locutiones usû & ratione. Sed tamen vel sic nemini auctor sim iis temere vel passim utendi. Nam elegantia Linguae Latinae abhorrebat tandem ab illa longiore circumlocutione, cum posset rem ipsam per infinitum enunciare, cuique usus propterea longe longeque est frequentior. Sufficiat demonstrasse, posse tamen & illa adhiberi, ubi occasio non sit aliena, maxime uti veterum concursus multorum infinitorum,

vero, qui, Dico quod, Credo quod, sciendum est quod, passim blaterant. Lege libellum Ciceronis de Universitate, qui integer ex Platonis Timæo verus est, nusquam invenies, Quod, quum tam sæpe ibi occurrat particula ὅτι. Quid igitur, dices, facit Cicero? Audi Æschili versionem à Cicerone tertio Tuscul.

Ὅτιον Προμηθεὺς τὸ ἐπιγνώσκεις, ὅτι
Ὅργῆς ἰσοῦσθαι ἵσθαι ἰατροὶ λόγῳ.

Atqui Prometheus te hoc tenere existimo,
Mederi posse rationem iracundia.

Erasmus, aut Laur. Valla dixissent; Igitur à Prometheus hoc scias, quod iræ infirmitatis sunt medici rationes, vel sermones. Possem innumeratibi recensere Ciceronis exempla, versa ex Platone, Demosthene, Aristotele, Xenophonte, & aliis tum philosophis, tum poetis; sed tute ipse hoc melius episcaberis, si puræ Latinitatis cura te tangit. Quo posito, foedissimam calumniam Ciceroni objectam contundemus! Antonius Majoragius gloriose, ut sibi videtur, de Cicerone triumphat: dum in suis Antiparadoxis, quæ contra Ciceronis Paradoxa effutit, ignarum philosophiæ, atque torius dialectices expertem Ciceronem demonstrare conatur. At quibus argumentis! quia tota Ciceronis, ut ille credit, disputatio, ab ipsis paradoxorum titulis longè dissentit: nam in quarto paradoxo, cujus Titulus sic habet; ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι μακροί, n illum argumentum adduci contendit, quod propositam questionem possit comprobare. Sed Majoragius non vidit, Lemmata illa ab imperitis Grammaticis esse præfixa. An Cicero tam puti-

de

Majora-
gii stulti-
tia.

de reddidisset Latinè; Quod solus sapiens dives sit,
 & Quod omnes stulti insaniant. insanior profectò,
 qui tales titulos præfixit. Quæ tum illud para-
 doxon; si titulus esset præfigendus, hoc sonat;
 ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ πωδῖται, & πάντες οἱ μῆσοι φευγῖται
 id est, omnes sapientes esse adives, & omnes stultos
 evales. Sed, ut de hujusmodi titulis in uni-
 versum dicamus, quamvis longiori aliquan-
 to, quam solemus, sermone, sic habetò; om-
 nes titulos ad Martialis epigrammata, ad Ho-
 ratii odas, „ [itemque in Valerio Max.] non
 solum esse alienos, sed sæpe ab auctoris sensu
 alienissimos, Plinio pessime sunt dispositi, Aldi
 Manutii, Pauli F. qui nuper in Officia, & Lemma-
ta, sive
tituli in
auctori-
bus, sunt
à Gram-
maticis.
 Paradoxa commentarios edidit, non possum
 in illis titulis non accusare oscitantiam, qui
 tales nugas adscribat Ciceroni. Vox igitur
 Quod, nisi relativa sit, ut aiunt Grammatici,
 locum apud Latinos non habet. Relatio est
 in illo Ciceronis; Quod epistolam confissum doles, Quod,
 noli laborare: nam ordo & sensus est; Noli labora-
 re circa id, quod, vel ex eo, quod, vel propter id
 quod. Sic Martial. Non miror quod potat aquam
 tua filia Basse, id est, non miror de eo, quod,
 vel propter id, quod, deest Græcè *nam*, id est,
 ob id quod. „ [nam in talibus; Quod, referri ad
 „ id, vel hic Plauti locus docet, Capt. act. 3. sc. 4.
 „ Filium tuum quod redimere se ait, id neuriquam mihi
 „ placet.] Donat. in Hecyr. act. 1. sc. 3. Quod me
 accusas, deest, inquit, In eo, ut sit; In eo quod mea ccu-
 sus. An quod, id est, propter quod? Hæc Donatus.
 Denique Latinè dicitur, Miror quod, barbarè,
 dico quod, audivi quod, credo quod. Sed contra
 meum hoc præceptum, non solum æmuli,
 sed amicissimi gravissimos auctores opponunt.
 Ter. Andr. act. 1. sc. 4. Audivi Archillis, quod
 jam

jam dudum Lesbiam adduci jubes. Respondeo, inique fecisse Ant. Goveanum, qui dum nimis religiosè versus Terentii ad normam reducere conatur, Latinitatem perderet. In omnibus antiquis sic legitur; *Audi vi Archilii, jam dudum Lesbiam adduci jubes, & constat versus, si sic metiare; Audi vi Ar. cæt.* Muretus in illo loco auctor est, à Goveano additum esse, *Quod.* Ex epistola 17. ad Brutum citantur hæc: *Dolet mihi, quòd tu non stomacharis; sed nullo sensu.* Doctiores ita legunt; *Dolet mihi, tu non stomacharis, amantissimus tum tuorum omnium, tum Ciceronis: quasi dicat, si mihi dolet, cur tu saltem non stomacharis? Est & alius locus Ciceronis circa finem lib. primi de officiis, themate, sed ab his; Idque hoc argumento confirmari potest, quod si contigerit ea vita sapienti, cæt.* * Sed tota periodus foedè dilacerata est, & sine sententia, quod miror aut Lambinum, aut Aldum, aut quemquam doctiorum non animadvertisse. Totum autem locum sic lego, & restituo; *Id quod hoc argumento confirmari potest; si contigerit ea vita sapienti, ut omnium rerum affluentibus copiis dederetur, quamvis omnia, que cognitione digna sint, summo otio secum ipse consideret, & contempletur, tamen si solitudo tanta sit, ut hominem videre non possit, excedat è vita princeps omnium virtutum necesse est, illa sapientia, quam Stoici Græci vocant, &c.* Ovid. lib. 5. de Tristibus.

*Si quis delicias, laseraque carmina queris,
Præmoneo nunquam scripta quod ista legat.*

Ni-

* *Sed tota periodus foedè dilacerata est]* Vulgatam tamen tenentur postremæ Edd. id quod indicio est, hanc locum sic in MSS. reperiri, & proinde genuinum esse, ac recte adhiberi ad probandam phrasin, de qua agitur.

Nihil hoc pentametro vidi putidius, magisque barbarum. Quis enim dicet, *ista*, in hoc sensu? Quis, *præmoneo nunquam quod*? Eiusdem farinae est cum illo apud Virgilium; *Quantum omnia mundus gaudet cantante Sileno*. Et vero multa barbara inserta fuisse Catullo, Tibullo, Propertio, & aliis, docet Josephus Scaliger, & alii. Citatur ex Cornelio Gallo in quodam lyrico carmine, *cujus initium est, Lilia bella;*

Sæva non cernis, quod ego languo?

Sed oden illam alicujus inepti esse censet Jul. Scaliger 6. lib. *pœtices*, quod mihi placet. Solus Plautus uno in loco me male habet; nec Lambini in illo loco explicationem admitto, utpote durissimam: imo mihi placet, ut versiculus, una mutata literula, corrigatur. Locus est in I. Scen. *Afinariae*; *Equidem scio jam filius quod amet meus istam meretricem è proximo, Philenium*. Ego lego; *Equidem scio jam, filius quom amet meus*. Quom, vel qom, pro quom sæpè utitur Plaut. & Lambinus in I. Amphit. scena, in illo; *Agite pugni, jamdiu est, quod ventri victum non datis*: quom, inquit, edendum curavi, * nam, *Quod, ferri non potest.*

A a Alia

* Nam, quod, ferri non potest.] Sic tamen sæpè loquuntur veteres, & sicuti in superioribus intelligitur *Negotium*, sic in his *Tempus*, hoc sensu, jam diu est *Tempus illud*, ad quod tempus non datis. h. e. diutino jam tempore non datis. Sic autem loquutos veteres patet ex Plaut. Trin II. 4. *Minus XV dies sunt, quod pro hisce adibus Minas XL accepisti*. Ter. Ad. III. 2. 1. Nunc illud est, quod *si omnes omnia sua consilia conferant, atque huic malo salutem quarant, auxilii nihil adferant*. Cic. Famil. VI. 2. *Non enim pro malis temporum, quos moleste id seras*. VII. 13. Neque est,

Alia multa mihi solent objici, sed ea vel male intellecta, vel ab auctoribus non valde Latinis depromta. Primi generis sunt illa Horatii Satyr. 2. libro 2.

*Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia
nasus*

*illis nullus erat, sed credo hac mente, quod
hospes*

*Tardius adveniens vitiationem commodius, quam
Integrum edax dominus consumeret.*

Hic non dicit Horatius, *Credo quod*, sed *hac mente laudabant, quod*: nam verbum, *Credo*, parenthesi debet includi, quasi dicat, ut credo. Lambinus sic exponit; rancentem aprum antiqui laudabant, non quod odoratu carerent, sed quod existimarent, cæt. Ex Virgilio citatur; *Dicite Æneæ, quod*: sed pessime intelligitur;

Æneid.
11.

*Vadite, & hæc memores Regi mandata referte,
Quod vitam moror invisam Palante perempto,
Dextera causa tua est:*

Dextera tua est in causa, quod non moriar. Thomas Linacer, alioqui doctissimus, supinè confirmat, Latinè dici, *Dico quod, assero quod*, lib. 5. circa finem, & lib. 6. cap. de conjunctionum ellipsi; *Adhibetur tamen sæpissimè, inquit, eadem conjunctio, Quod. Martial. Hoc scio, quod scribis nulla puella tibi. Horat.*

Si

est, quod pertimescat. Et sic alibi passim. Immo & hic pro Quod ponitur aliquando infinitum Petronius. Nunc est à corva submittere cornua fronte, Virg. Si mihi susceptum fuerit decurrere manibus.

*Si tibi nulla sitim leniret copia lymphæ,
Narrares medicis quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis.*

Senec. in natur. quæst. Miramur, quod accessionem fluminum maria non sentiant; æque mirandum est, quod detrimentum exeuntium terra non sentit: item; Nos putamus, quod quia nubes collisæ sunt, ideo fulmina emittunt. Plinius ad Servianum; Gaudéo, & gratulor, quod Fusco Salinatori filiam tuam destinasti. Auct. in Sallust. Credo quod non omnes tui similes incolumes in urbem venissent. Hactenus Linacer. Nunc sex adductis testimoniis ordine respondebo. Primum est Martial. lib. 11. Epigram. 65. sic;

*Nescio tam multis quid scribas Fauste puellis,
Hoc scio quod scribat nulla puella tibi.*

quod quod relativum est, quasi dicat; Tu multa scribis puellis, quum sis pædico, ut videlicet te ostendas puellarum amatorem; sed * ego scio quid sit, propter quod nulla tibi rescribit; quia pueros amas. Secundum est Horatii epist. 2. libro 2.

*Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?*

† Vides oscitantiam Linacri, qui non intellecta

A a 2

lecta

* Ego scio quid sit] Hunc sensum expressit Martialis Versu Hexametro per quid At hic, ubi quod adhibet, aliud quid, proinde notare voluit. Nempe simpliciter, rem ipsam, nullam puellam ei scribere, quod abunde erat causæ, quare hæsitare se diceret Martialis. Quid tam multis puellis scribat Faustus.

‡ Vides oscitantiam Linacri] Nullam ego hic oscitantiam

Li-

lecta Horatii sententia, pessimè loquutura poetam assererebat. Latinum non est; *Fateor quòd verum dicis*. At dicitur Latinè; *Quòd verum dicis irascor*: nam hìc relatio est, ibi nulla. Tertius locus Senecæ nihil contra nostram doctrinam; nam *quòd*, bis positum, nomen est, & deest præpositio *ut*, vel *ut*, ut fit *ut* *ut*? Quartus etiam Senecæ, glossèma puto: nam Senecæ de fulminibus alia sententia est. Habes hunc locum lib. 2. cap. 32. natur. quæst. Si tamen Senecæ verba esse contendas, contendam ego quoque, non fore difficile comprobare, non purè loquutum ibi Senecam. Quintus locus Plinii eleganter dicitur. Sextus locus Ciceronis barbarus omnino est, mirorque non solum Linacrum, sed & Quintilianum, & Vallam, & cæteros, qui has putidas, & barbaras oratiunculas, (quæ nomine Sallustii, & Ciceronis circumferuntur) non viderint ab aliquo sciolo, & barbaro esse compositas. Hoc satis indicarunt Pet. Victor. & Sebastian. Corradus in sua Quæstura, & alii. Quo exemplo monemur, ut ad secundi

Cicero-
nis, &
Sallustii
mutuæ o-
rationes
sunt a-
dulteri-
næ.

generis testimonia transeamus. Si Senecæ contra nos adferantur testimonia in huiusmodi negotio, quid negotii erit respondere, Senecæ Latinitatem multis partibus claudicare? Plinius epist. II. libro 2. dixit; *Annotatum est experimentis, quod favor, & misericordia acres, & vehementes primos impetus habent*. Sed pro me respondebit Polir. in I. epist. *Optaret, inquit, alius ut oratore* Plin.

Linacri deprehendere queo, sed summam sane Sanctii. Manifeste utique Horatius utitur hac locutione. *Fateor, quòd verum dicis*. seu *fateor, quòd plura cupio*. Nusquam in hoc loco *irascor*. Reliqua loca Linacri asserere nihil attinet, quandoquidem Senecæ, Plinii &c. auctoritatem in his defugit Sanctius, Quam recte, viderit ipse

De Conjunctionibus. 373

Plinium saperem, quod hujus & maturitas, & disciplina laudatur: Ego contra totum illud aspernari me dicam Plinii seculum. Audeamus igitur jam ridere Laurentii Vallæ præceptionem lib. 2. cap. 17. Verbis, inquit, opinionis, & scientia damus indicativum, cum quod; Opinor, quod pater aut mortuus est, aut graviter ægrotat: Et eodem lib. cap. 20. Volo quod scribas, non autem quod scribis. Egregium vides dicendi magistrum. Sed aliquid dicendum est de Latinitate Digestorum, quorum auctores omnium iudicio Ciceroni æquiparantur. Lib. 1. tit. 6. l. 1. de iure personarum; alia divisio sequitur, quod quædam personæ sunt sui juris, quædam alieno iuri subiectæ: & eodem lib. tit. 30. l. 1. Hujus rei fortissimum argumentum est, quod lege Julia de vi nominatim cavetur: & lib. 15. l. 30. Sciendum est generaliter, quod, si quis scripserit fidejussisse, videri omnia solemniter acta. Ad hæc & alia multa, quæ possunt obijci ex Pandectis, respondeo; primum, vocem illam Quod, in Plantini Pandectis inter has [ ] virgulas signari; & Taurellum præfatione admonere, quidquid inter ea signa contineatur, neque in Pandectis Florentinis, neque in aliis inveniri, sed à recentioribus additum. Deinde certius, & melius respondebo, non tanti mihi esse istorum iudicium, qui Jurisconsultorum dictionem cum Ciceroniana comparant. Ubi tu obsecro in Pandectis tot flosculos, tot figuras verborum, & sententiarum, tot tropos, periodos, cola, commata, & illustria lumina ostendes? Imo vero si jurisperiti his dicendi generibus uterentur, dicerem illos nescisse leges conscribere. adde quod multi illorum Græcè scripserunt. ac demum sæculum illud Justiniani Latinam

Valla
Solæcisimi
doctore

Pande-
ctarum
Juris
Latini-
tas.

linguam non poliebat. Multa in Pandectis inuenio, quæ Latinis auribus non placent; fit exempli gratia titulus II. lib. I. ubi multa, quæ à genuina Latinitate abhorreant, inueniuntur. Satis superque Juris scriptoribus gloriæ tribuemus, si inter sui seculi homines eos dicamus præstantissimos.

De Quidem.

QUIDEM particula, male accepta est à Grammaticis, & aliis aliarum rerum actoribus. Qui se putant Latinè loqui, sæpe librorum capita sic distinguunt; *Quod vera sit sententia Ciceronis; quod nulla sit verba neutra*: sic etiam videas in principio librorum; *Libri de Dialectica longe quidem utilissimi*. Non video post antiquam illam venerandam vetustatem, qui aptè, & suo loco hac particula *Quidem*, utatur: * nam Latinè non dices; *Præceptor quidem tuus est*

* Nam Latine non dices] Haud scio, quid sibi velit omnis hæc disputatio contra usum particule *quidem*, sine subsequente aduersatiua; cum loca quamplurima ex Cicerone & optimis auctoribus in promptu habeam, in quibus absolute ponitur post omnis generis vocabula. Quidni ergo rectè dicatur, *Præceptor quidem tuus est Doctissimus?* Quum Cic. Famil. IV. 3. *Seruius quidem inus in ingenio artibus ita versatur, ut excellat*. VI. 6. *quod me quotidie Cæsar magis amplectitur, familiares quidem ejus, sicut neminem*. Petron. *Eudoxus quidem in cacumine excessissimi montis consensit*. Idem. *Miserere, quemadmodam quidem solet*. Et. *Nam sine causa quidem spiritum impendere, nec vos quidem existimo velle*. Porro quidni momentum aliquod addata affirmationi? Quum id faciat in negatione; unde τω Ne sæpissime junctum reperitur, ad vehementius negandum. Quin & in affirmatione passim sine ulla aduersatiua occurrit cum particulis *si, quando*: adeo ut propter frequentem hunc usum hodie quasi coaluisse cum his credatur; sicuti reuera coaluit cum *Ego* vel *Et* in *Equitem*. Quod

est doctissimus. At dices eleganter; Præceptor quidem tuus est doctissimus, sed ignavus, at ignavus, tamen ignavus. Eleganter hujus voculæ usum multis Ciceronianis exemplis explicabo, plura, qui volet, facile inveniet. Cic. 5. de Finib. *Tantum vim virtutis, tantamque auctoritatem honestatis, ut reliqua, non illa quidem nulla, sed ita parva sit, ut nulla esse videatur: ibid.* Illa enim, que sunt à nobis bona corporis numerata, complent ea quidem beatissimam vitam, sed ita, ut sine illis possit beata vita existere: ibid. Quom autem progrediens confirmatur animus, cognoscit ille quidem natura vim, sed ita ut progredi possit longius: idem I. Offici. Altera est res, quom ita sit affectus animo, ut supra dixi, res gerat, magnas illas quidem, & maximè utiles, sed ut vehementer arduas plenasque laborum: De universitate; Ita totum animal movebatur, illud quidem, sed immoderatè, & fortuito: De amicitia;

A a 4

cia;

Quod omnium consensu affirmationem aliquam significat. Unde autem hanc significationem habere queat, nisi ex simplice quidem? Imo ne de hujus certo in affirmationibus usu atque Emphasi dubitemus, sapissime occurrit junctum cum aliis affirmandi particulis, que ita per Pleonasmum secum invicem significationem suam communi- cant. Cic. Fam. I. 5. *Et Catoni quidem presertim vestimus.* Ep. 8. *sunt quidem certe in amicorum nostrorum potestate.* Ubi vide Manutium, XVI. 22. *Spero ex tuis literis tibi melius esse, cupio quidem certe.* Plura vide ab ipso Sanctio allata paucis pagellis post. Denique quidam sine ad- versativa poni queat, quom sæpe ipsa vim habeat ad- versandi, vel ex contrario aliquid affirmandi. Cic. pro Marc. 9. *Sed nisi hæc urbs stabiliæ cui sit consilis, va- gabitur modo nomen tuum longe lateque, sedem quidem sta- bilem, domiciliumque certum non habebit.* Ubi manifeste ponitur vel pro *Autem*, vel pro *Certe*. Sic Fam. I. 7. *Cui quidem literæ tuæ pericunda fuerunt, mihi quidem huma- nitas tua admirabilis visa est. h. e. Verò, vel Certe; Nep. Con. 2. Hanc adversus Pharnabazum habitus, Imperator, re quidem vera exercitus præfuit Conon, h. e. re autem vera.* Similiter Hann. cap. 2,

citia; Qui negligendi quidem non sunt, sed alio quodam modo colendi: ibid. Novitates autem si spem afferunt, non sunt illæ quidem repudiandæ, vetustas tamen suo loco conservanda est. Quum hæc, & alia hujusmodi discipulis indicarem, quædam mihi objecta sunt, quæ aliter se habere videntur: sed ea, ne alios fallant, huic disceptationi inferam, & locos integros apponam, ut intelligas, à longe petendam adversantem particulam, quæ voculæ *Quidem*, debeat respondere. Cicero I. de Orat. Si quis est qui hæc putet arte accipi posse, quod falsum est: præclare enim se res habeat, si hæc accendi, ac commoveri arte possint; inseri quidem, & donari ab arte non possunt omnia: sunt enim illa dona naturæ: quid de illis dicet, quæ certè cum ipso homine nascuntur, linguæ solutio, vocis sonus, litera, vires, conformatio quædam, & figura totius oris, & corporis? Neque hoc ita dico, ut ars aliquid limare non possit: neque enim ignoro, & quæ bona sint, fieri meliora posse doctrina, & quæ non optima, aliquo modo acui tamen, & corrigi posse; quasi dicat, inseri quidem hæc arte non possunt: idem lib. 7. epist. 24. Amoris quidem tui, quo quo me verti, vestigia: vel proxime de Tigellio: sensi enim ex literis tuis valdè te laborasse. Amo igitur voluntatem, sed pauca de re: quasi dicat; amor quidem tuus notus est, sed de re ipsa pauca dicam: idem lib. 2. epist. 3. Meam quidem sententiam aut scribam ad te postea pluribus, aut, ne ad eam meditare, imparatum te offendam, coramque contra istam rationem, meam dicam; ut aut te in meam sententiam adducam, aut certè restatum apud animum tuum relinquam quid senserim, ut, si quando, quod nolim, displicere tibi tuum consilium coeperit, possis meum recordari; brevi tamen sic habeto. Horatius libro 2. epist. 1.

Multa quidem nobis facimus mala sepe poeta,
 Ut vineta egomet caedam mea, quum tibi librum
 Sollicito damus, aut fesso; quum ledamur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
 Quum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
 Quum lamentamur non apparere labores
 Nostros, & tenui deducta poemata filo;
 Quum speramus eo rem venturam, ut simulatque
 Carmina rescrieris nos fingere, commodus ultro
 Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
 Sed tamen est operæ pretium cognoscere quales,
 Edituos habeat virtus.

Virgil. 4. Georg. de Eurydice;

*Illa quidem dum te fugeret per flumina præceptis,
 Immanem ante pedes hydrum moritura puella,
 Servantem ripas alta non vidit in herba.
 At Chorus equalis Dryadum.*

Sed objiciet aliquis illa Ciceronis, & aliorum.
 Cicero; *Et æthera quidem ipsum, sive calum appel-
 lare libet. Virgilius; Ac me tunc quidem* & alia
 innumera, ubi particula respondens non inven-
 nitur. Respondeo, esse divisas per Tmesin
 duas voculas, ut, *æthera quidem*, pro, & *quidem*,
 sive *equidem*: & *nos quidem*, pro, *equidem nos*,
 & sic in aliis multis. Adhuc video esse, qui
 objiciant, sine ulla responsione, aut composi-
 tione inveniri particulam *Quidem*: nam Latine
 dicitur, *qui quidem, hanc quidem, illa quidem*,
 sine ullo addito. Respondeo, post *Quis, Quæ,*
Quod, Hic, Ille, rectè apponi *quidem*, sine ad-
 versante; ut, *quæ quidem, ille quidem*. Sed si
 contendas, aliquid significare, dicam contra
 Grammaticos, neque hic, nec alibi hanc parti-

ticulam *Quidem*, affirmationem significare, ut ipsi putant; semper enim fere est quod saltem, Hispanè, *Alomenos*; *Una por una*; *Alo que pueio juzgar*. Ut si quis roget ita: *Venitne huc Petrus?* respondeo, *Minime, quod quidem viderim*. Terentius Phorm. *mibi paratæ lites, quid mea, illa quidem nostra erit*. Ex Terentio, & Cicerone aliqua mihi obijciuntur; sed loci corrupti sunt. Terent. Adelph. *Occidunt me quidem, dum nimis sanctas nuptias student facere; in apparando totum consumunt diem*. Sed aliter legendum locum esse, jam multi viderunt. Sic; *Occidunt me, qui diem nimis sanctas nuptias student facere*, cæt. Cicero de Senectute; *Ille autem Cæpione, & Philippo iterum consulibus, mortuus est, quum ego quidem, quinque & sexaginta annos natus, legem Tociam suavissem*. Dicitio *Quidem*, inquit Lambinus, *abest ab omnibus veteribus libris*. Cicero lib. 1. de divinac. in calce: *Quumque animi hominum semper fuerint, futurique sint, cur ii quidem, quid ex quoque evenerit, perspicere non possint*. Lamb. legit; *Cur ii quid ex quoque*, cæt. Obijcitur & illud, quod passim in epistolis Ciceronis legitur; *Si vales bene est, ego quidem valeo*. Sed error Grammaticorum est pudendus, qui has notas nescierunt interpretari. S. V. B. E. E. Q. V; id est, *Si vales bene est, ego quoque valeo*. Nec defuit qui sic interpretentur: nam lib. 10. epist. 34. & lib. 12. epist. 15. *Si valetis, liberique vestri valent, bene est; ego quoque valeo*. Cicero Paradox. 5. *Qui legibus quidem non propter metum parent*. Alii melius; *Qui ne legibus quidem propter*, cæt. Paradox. 6. *Hæc quidem utrum abundantis an egentis signa sint?* Lambin. & alii legunt; *Hæc utrum abundantis*, cæt. Aliquando tamen (ne quid dissimulem) nulla est particula

cula quæ adversans respondeat; sed si oculatè perspicias, aliquo modo præcessit. Cicero lib. 15. epist. *Fateor ea me studiose sequutum, ex quibus mira gloria nasci possit: ipsam quidem gloriam per se nunquam putavi expetendam; quasi dicat, gloriam quidem nunquam expetivi, sed ea, ex quibus gloria nascitur: idem lib. 12. epist. 19. Sed hoc ex re, & tempore constitues; n. n. n. quidem usque curæ erit quid agas, dum quid egeris sciero. Proprietas & elegantia Latini sermonis ignoratur, si particularum differentia, & vis ignoratur. Sed Laurentius dum hæc scrutatur, miras tenebras offudit.*

Si adverteret Laurentius, multas particulas, inter quas assignat differentias, conjunctè legi, desineret fortasse has tricas. Adverte igitur has particulas conjungi simul inter se: *Etsi quamvis: Quamvis licet: Ergo igitur: Post hoc dein: Deinde postea: Mox deinde: Tandem denique: Quia enim: Quidem certe: Ex templo simul; En ecce. Item alia fortasse.*

Cicero Attic. 26. epist. 7. *Etsi quamvis non fueris suavor, & impulsor profectiois meæ, approbator certe fuisti.* Etsi quamvis

Cic. lib. 3. leg. *At duo Gracchi fuerunt, & præter eos, quamvis enumeres multos licet, quantum deni crearentur, nonnullos in omni memoria reperies perniciosos Tribunos.* Laurentius Valla libro 2. cap. 21. *Quamvis licet reclamant Grammatici, non dubitabo, cæt.* Quamvis licet.

Ridendi sunt Grammatici, qui inter *Ergo, Ergo igitur* & *Igitur* miras constituunt differentiam. Ego dico, *Ergo*, esse sextum casum, ab *Græco* ἔργον, id est, opus, vel res, quasi dicas, *Re vera*. Particula *Igitur*, * proprie significat *Deinde*, Hi

* *Proprie significant deinde*] Sed & respondet aliquando

Hispanè, en consequentia, tras esto. Plaut. Amphit. Sese igitur summa vi, virisque eorum oppidum expugnassere: idem Epid. Sed qui perspicere possent cor sapientie, igitur perspicere ut possint cordis copiam: ibid. Quid tibi negotii est meae domi igitur? Quae etiam forma dixit Terent. Adelph. An non haec tibi iusta videntur postea? Sed Apulejus, purissimus Latinae linguae scriptor, has particulas solet sapissime copulare. Lib. 2. Asini; Ergo igitur Fotis erat adeunda: ibid. Ergo igitur senex ille: idem lib. 3. Ergo igitur iam & ipse possim: & lib. 4. in princip. Ergo igitur quum in isto cogitationis salo fluctuarem: & lib. 5. Ergo igitur si post hac pessime ille lamiae: & lib. 7. Ergo igitur si perdidertis in asino virginem: ibidem paulò post legitur vox Ergo, sola; Totis ergo prolatis, erutique rebus: sed rursus paulò post; Ergo igitur ancipiti malo laborabam: & lib. 9. Ergo igitur summo pavore percussum Myrmecem: ibid. Ergo igitur Graeci subiciens miles: & lib. 10. in calce; Ergo igitur non de pudore iam, sed de salute ipsa sollicitus: & lib. 11. Ergo igitur imperiis istis meis: ibid. Ergo igitur me quoque oportere: ibid. Ergo igitur cum suis affatim preparatis. Vide Festum; Igitur.

Post deinde. D. de orig. Juris. l. 2. Post hoc deinde auctorum successione dicemus: ibid. Post aliquot deinde annos: ibid. Post deinde.

Deinde postea. * Deinde postea. Plaut. Menech. & Cic. pro Mi-

do τῶ Quum. Pl. Cas. II. 2. 40. Quum otium mihi erit, igitur tecum loquar. Neque vero Apulejus modo, sed & Plautus, & maxime Poetae saepe dixerunt Ergo igitur conjunctim. Et sic Itaque ergo. Liv. l. 21. Igitur deinde. Pl. Stich. l. 2. 29. Igitur cum. Most. l. 2. 51. Igitur cum demum. Amph. l. 2. 11. Igitur demum. Most. II. r. 33. & alibi.

* Deinde postea. Sic & Livius, XLI. 24. Val. Max. IX. 1. ext.

Milon. Deinde postea se gladio percussum esse ab uno de illis.

Tibul. lib. 1. eleg. Et simulat transire domum, *Mon*
mox deinde recurrit. *deinde,*

„ [Varro 5. de ling. Lat. Censores inter se sor- *Post tum,*
„ tiuntur, uter lustrum faciat; post tum conventio-
„ nem, qui lustrum conditurus est. Ita legitur in
„ veteri codice.]

Apul. lib. 3. afin. in fine; Tandem denique re- *Tandem*
versus ad sensum presentium, arrepta manu Fotidis: denique.
idem lib. 10. Tandem denique rupta verecundia, sic
alter alterum compellat: idem lib. 4. Tandem itaque Tandem
asinali verecundia ductus. *itaque.*

„ [Plaut. Perf. act. 4. sc. 9. Ego faciam te quo- *Quoque*
„ que etiam ipsum ut lamenteris.] *etiam.*

Terent. Phorm. Quia enim in illis fructus est: Quia
idem Milite; Quia enim loquitur laute: idem enim.

Hecyr. Quia enim qui eos gubernat animus. Plaut.

Epid. Quia enim mulierem illam: idem Amph.

Quia enim sero advenimus.

Terent. Andr. Mea * quidem hercle certe in du- *Quidem*
bio est vita: idem Phorm. Nam tua quidem hercle certe,
certe visa haec expetenda. Cic. Lentulo; Illud qui-

dem certe nostrum consilium jure laudandum est: &

lib. 2. ad Q. Frat. Agebatur quidem certe nihil:

idem pro Quint. Quis ut summa haberem cetera,

temporis quidem certe vix satis habui.

Terent. Heaut. Quippe quia magnarum saepe id *Quippe*
remedian aggritudinum est. *quia.*

Vir-

ext. 5. Gell. XV. 12. & XVII. ult. Similiter inde deinceps
Liv. I. 44. Tum deinde. II. 8. Mox deinde XXXIV. 9.

* Quidem hercle certe] Sic. Pl. Amph. I. 1. adepol profecto,
Anul. II. 2. 38. Certe adepol equidem Cas. I. 55. Quidem vol-
verte. Curc. I. 3. 5. verum hercle vero, Most. III. 5. 58. Her-
acle ne. Similiter aliae quoque particulae, sed vero, sed ve-
rum, sed autem, namque enim, quoque etiam, ubi quan-
do &c.

Quia Virgilius; *Cœlicolæ magni*, * *quia nam sententia*
nam? *vobis versa re:ro?* idem; *Heu quia nam tanti cinnæ-*
runt æthera nimbis? Plaut. *Trucul.* *Quia nam arbi-*
trare?

Nam cur, Plaut. *Curcul.* *Nam cur me miseram verberas?*
 Sed hic potest esse anastrophe, ut in illo Vir-
 gili *Georg.* 4. *Nam quis te juvenum confidentissime*
nostras fuffit adire domos?

Extemplo Livius lib. 34. *Extemplo simul pares esse cæperint,*
simul. *superiores erunt.*

En ecce. Apul. lib. 1. *Metam.* *En ecce præfamur veniam;*
 & lib. 11. *En ecce pristinis ærumnis absolutus Lu-*
cius, de sua fortuna triumphat.

Olim Terent. *Eunuch.* *Olim isti fuit generi quondam*
quondam. *quæstus apud sæculum prius.*

Ideo. *Ideo,* conjunctionem vocant; ego duo
 nomina voco, quorum cuilibet substantivum, &
 præpositio deest. Cic. *Nec ideo est Gaditanorum*
causa deterior. Syntaxis est, nec ob id negotium
 † in eo negotio est causa deterior.

Adeo. *Adeo,* duas habet significationes; nam quum
 prima acuta effertur, idem significat, quod accedo;
 ut quum dicimus, *Adeo prætorem;* quum autem
 secunda, * *id est quod usque eo.* Non quidem secun-
 dum

* *Quia nam sententia &c.*] In *τὸ* quia nam eandem ha-
 bet vim & rationem *τὸ* Nam, quam habet in quisnam
 h. e. vim interrogandi.

† *In eo negotio*] Potius sic construxerim, *Nec id nego-*
rium, causa Gaditanorum, est deterior ob ea negotia. Certe
 eò ejusdem est naturæ in hoc composito, cujus est in
adeo. & cujus est ipsum simplex, quod Auctor mox pro
 accusativo plurali haberi vult.

* *Id est, quod &c.*] Scripsit Festus, idem est, quod. Por-
 ro q̄o non ortum est ex qua sed ex quo, quod utique
 est idem, Nam A, non Æ, mutatur in O, idque more
 Aco-

clum rationem: quia Ad prepositio, accusativis accommodata est; sed vetusta quadam loquendi consuetudine. Hæc Festus. His tu adde, Quo, eo, Quo, pro illo, cæter, ut, Quo tendis? Eo tendit oratio. Ter. Quæ; Eo Quum illo advenio, id est, ad quæ tendis? vel quæ ad? vel quæusque? quasi sit, ad quæ loca usque? nam mihi sunt accusativi plurales; ut, quosquo, id est, ad quæ; ut sit, accusativo quos, quas, quæ, vel quo; Eos, eas, ea, vel eo, ut duo, & ambo, sic quocirca, id est, circa quæ, „[quoad, id est, ad quæ, supple, loca, tempora, vel negotia.]

Deinceps non id significat quod Grammatici asserunt, sed quod Hispanis dicitur, quasi dicas seriatim, „[seu consequenter, per ordinem:] nam propriè ad seriem spectat, Græcè ἐφεξής. Cic. 3. de legibus in princ. Deinde etiam deinceps posteris prodebat: idem 2. divin. Tum vero ea, quæ Acrostichis dicitur, quum deinceps ex primis versus literis aliquid connectitur, ut in quibusdam Ennians. Livius lib. 1. Ita duo deinceps reges, alius alia via, ille bello, hic pace, civitatem auverunt. Hisp. uno tras otro. Cic. 2. Nat. Possè ex iis (literis) in terram excussis; annales Ennii, ut deinceps legi possint, effici. Cæsar 1. Civil. His perfectis, collocatisque, alias deinceps pari magnitudine rates iungebat.

Protinus, seu Protenus, idem enim sunt, id est, porro tenus. Hisp. Adelante, o continuadamente, id est, quod non sit discretum: differt enim à Deinceps, quia illud propriè in di-

Aeolensum. Vide Gronov. ad Liv. IV. 26. Sic Horreum à farre deducit Festus, & recte sane. Atque etiam Circa & circo, unde idcirco. Sic Valesius, Volesus, & Volusius, aliaque,

discretis cernitur, hoc in continuis. Quod apte significavit Virgil. quum de Sicilia loqueretur, quæ olim Italiæ conjuncta fuerat; Quum protinus, inquit, utraque tellus una foret: idem; Protinus aërii mellis caelestia dona Exequar: idem I. Eclog. En ipse capellas * Protinus ager ago.

LIBER

* Protinus ager ago] Sic Scipio apud Gell. IV. 18. Eamus nunc protinus Jovi O. M. gratulatum. Cic. Divin. I. 24. præcepisse ut pergeret protinus, quid vellet atque à tergo fieret, ne laboraret. Fam. III. 6. petiit à me, ut Laodiceam protinus irem. Liv. XXIII. 18. Quod non ex Cannensi acie ad urbem Romam protinus duxisset.